OYSGEVEHLTE SHRIFTN

Arthur Schnitzler

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ארטור שניצלער

אויסגעוועהלטע שריפטען

אין צוויי בענד.

באַנד 1.

ערצעהלונגען און דראמאטישע שריפטען.

ליטעראַרישער פערלאַג, ניו יאָרק.

1918.

די זון האָט שוין געהאַלטען ביין אונטערגעהן, ווען מאַריאַ האָט זיך אויפגעהויבען פון דער באַנק, אויף וועלכער זי איז געזעסען אַ האַלבע שעה. פריהער האָט זי געלייענט אַ בוך, נאָר דערנאָך האָט זי אָנגעשטעלט איהר בליק אויף דעם אַריינגאַנג פון דער אַלעע, דורך וועלכער פעליקס האָט געדאַרפט אָנקומען. קיינמאָל האָט ער נאָך נישט געלאָזט אַזוי לאַנג וואַרטען אויף זיך! ס'איז געוואָרען עטוואָס קיהלער, אין דער לופט אָבער האָט זיך נאָך געשפירט די מילדקייט פון דעם פערגעהענדען מאַי-טאָג.

אין גאָרטען האָט זיך געפונען אַ גאַנץ קליינעס פובליקום און אַלע שפּאַצירענדע האָבען זיך געצויגען צו די טויערן, וועלכע האָבען שוין געדאַרפט באַלד פערשלאָסען ווערען. מאַריאַ איז שוין געווען נאָהנט פון אַרויסגאַנג, ווען זי האָט פלוצלונג בעמערקט פעליקס'ן. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער האָט זיך פערשפּעטיגט, איז ער דאָך געגאַנגען פּאַמעליך, און ערשט דאַמאָלס, ווען זיינע אויגען האָבען זיך בעגעגענט מיט איהרע, האָט ער זיך אַביסעל צוגעאַיילט. זי איז געבליבען שטעהן, האָט אונטערגעוואַרט אויף איהם, און ווען ער האָט שמייכלענדיג געדריקט די האַנד, וואָס זי האָט איהם נאַכלעסיג דערלאַנגט, האָט זי איהם געפרעגט מיט אַ ווייכער פּרעטענזיע:

— האָסטו דען ביז איצט געמוזט אַרבייטען?

ער האָט איהר דערלאַנגט דעם אָרעם און גאָרנישט געענטפערט.

— נו? — האָט זי געפרעגט.

— יאָ, קינד, — האָט ער זיך אָבגערופען — און דערצו נאָך האָב איך איינגאַנצען פערגעסען אַ קוק צו טאָן אויפ'ן זייגער.

זי האָט איהם בעטראַכט פון דער זייט. ער האָט איהר אויסגעזעהען איצט בלאַסער ווי געוועהנליך.

— געפינסטו נישט, — האט זי צערטליך געזאגט — אז עס וואלט בעסער זיין, ווען דו וואלסט איצט אביסל מעהר צייט אפגעגעבען דיין מאריא׳ן? לעג אוועק דיין ארבייט אויף א געוויסע צייט. מיר וועלען בעסער מעהר שפאצירען גיין. יא? פון היינט־אן וועסטו שוין שטענדיג ארויסגעהן פון שטוב מיט מיר צוזאמען.

— גוט...

— יא, פעליקס, איך וועל דיך שוין איבערהויפט נישט לאזען מעהר אליין.

ער האט שנעל, ווי דערשראקען, א קוק געטאן אויף איהר.

— וואס איז מיט דיר? — האט זי געפרעגט.

— גארנישט!

זיי זענען צוגעקומען צום ארויסגאנג, און דאס אבענדליכע געמיינל׳עבען האט פרעהליך גערוישט ארום זיי. די גאנצע שטאדט האט אויסגעזעהן ווי בעהערשט פון עפעס א אלגעמיינעם אונבעוואוסטען גליק וואס דער פריהלינג האט געבראכט מיט זיך.

— דו ווייסט, וואס מיר וואלטען געקענט איצט טאן? — האט ער געפרעגט.

— נו?

— געהן אין פראטער.

— אי ניין, דא אונטעלטען איז דארט אונטען געוועזען אזוי קאלט.

— אבער זעה נאר! דא אין גאס איז שוין כמעט היים. מיר קענען דאך באלד געהן צוריק. קום, לא׳מיר געהן!

ער האט גערעדט אבגעבראכען, צושטרייט.

— עפעס מאדנע רעדסטו היינט, פעליקס?

— ווי?...

— וועגען וואס טראכסטו? דו ביזט דאך מיט מיר, מיט דיין מאריא׳ן.

ער האט א קוק געטאן אויף איהר מיט א שטארען, פערטראכטען בליק.

— טייערער! — האט די אונרוהיג אויסגערופען און פעסטער זיך צוגעדריקט צו זיין ארעם.

— יא יא, — האט ער געזאגט, צו זיך קומענדיג — ס׳איז היים, גאנץ בעשטימט. איך בין נישט צושטרייט! און ווען יא

אפילו, דאַרפסטו מיר אויך עגטשולדיגען.

זיי האָבען זיך געלאָזען געהן אין די גאַסען, וואָס פיהרען צום פראַטער. פעליקס איז געוואָרען נאָך שווייגעדיגער, ווי געוועהנליך. די לאַנטערנעס זענען שוין געווען אָנגעצונדען.

— דו ביזט היינט געווען ביי אַלפרעד׳ן? — האָט זי פלוצלונג געפרעגט.

— צו וואָס?

— דו האָסט זיך דאָך געקליבען צו געהן?

— ווער? איך?

— דו האָסט זיך נעכטען אין אָבענד געפיהלט אַזוי שוואַך.

— אמת.

— און ביזט נישט געווען ביי אַלפרעד׳ן?

— ניין.

— דו זעהסט, נעכטען ביזטו נאָך קראַנק געווען, און איצט ווילט זיך דיר אַראָבגעהן אינ׳ם פייכטען פראַטער. דאָס איז ווירקליך נישט פאָרזיכטיג.

— אָ, סאיז אַלץ איינס.

— איך בעט דיך, רעד נישט אַזוי. דו וועסט דיך נאָך אינגאַנצען איבערפיהרען.

— קום, זעה, — האָט ער געזאָגט כמעט מיט אַ וויינענדיגער שטימע. — קום, לאָמיר געהן. איך בענק נאָכ׳ן פראַטער. מיר וועלען געהן דאָרט אַהין, וואו ס׳איז יענעם מאָל געווען אַזוי שען. דו ווייסט, דאָרט, אינ׳ם גאָרטען-זאַל; דאָרטען איז דאָך נישט קיהל.

— יאָ, יאָ.

— ווירקליך נישט! און היינט איז אין אַלגעמיין וואַרעם. אין שטוב קענען מיר דאָך איצט נישט געהן. ס׳איז צו-פריה. און מיר ווילט זיך נישט עסען אין שטאָדט קיין אָבענדברויט אויך, ווייל ערשטענס האָב איך היינט קיין חשק נישט צו זיצען אַ פערשפּאַרטער אין רעסטאָראַן, און צווייטענס, שאַדט מיר דער רויך, — און אַזוי פיעל מענשען זעהען וויל איך אויך נישט: איך קען דעם גערויש נישט פערטראָגען!

אין אָנהויב האָט ער גערעדט שנעל און העכער ווי געוועהנ-ליך. די לעצטע ווערטער אָבער האָט מען קוים געהערט. מאַריאַ האָט זיך נאָך פעסטער צוגעדריקט צו זיין האַנד. איהר האָט פער-

קוועטשט דאָס האַרץ, און זי האָט אויפגעהערט רעדען, פיהלענדיג טרערען אין איהר שטימע. זיין בענקען נאָך דעם שטילען רעסטאָראַן אים פּראַטער, נאָך דעם פריהלינגס־אָבענד אין גרינס און שטילקייט פערזונקען, — איז איבערגעגאַנגען אויך צו איהר. א ווײַלע האָבען זיי ביידע געשוויגען; אויף זיינע ליפען האָט געבלאָנדזשעט א מיעדער, לאַנגזאַמער שמייכעל, און ווען ער האָט זיך אומגעווענדעט צו איהר, האָט ער פּראָבירט אין זיין שמייכעל אַריינלעגען א אויסדריק פון גליק. זי אָבער, וועלכע האָט איהם גוט געקענט, האָט גלייך דערשפּירט, אַז דאָס איז געצוואונגען.

זיי זענען אַריין אין פּראַטער. די ערשטע אַלעע, וואָס געהט אָב אָן א זייט פון דער הויפּט־וועג און ווערט כמעט פערשוואונדען אין דער פינסטערניש, האָט געפיהרט צו זייער ציעל. דאָרט איז געשטאַנען דער איינפאַכער רעסטאָראַן; דער גרויסער גאָרטען איז געווען שוואַך בעלויכטען, די טישען זענען געשטאַנען נישט געדעקט און די שטוהלען זענען געלעגען אָנגעשפּאַרט אָן זיי. דערביי, אין די קיילעכדיגע לאַנטערנעס אויף די שלאַנקע, גרינע שטענגלעך האָבען טריב געפינקעלט רויטע פייערלעך. ביי די טישלעך זענען געזעסען עטליכע געסט, צווישען זיי אויך דער ווירט אַליין. מאַריא און פעליקס זענען פערבייגעגאַנגען; דער ווירט האָט זיך אויפגעשטעלט און געצויגען דעם הוט. זיי האָבען געעפענט די טהיר צום גאָרטען־זאַל, אין וועלכען עס האָבען געברענט עטליכע האַלב־אַראָבגעדרעהטע גאַז־לאָמפּען. א קליינער קעלנער־יונג איז געזעסען אין א ווינקעל און געדרעמעלט. ער האָט זיך שנעל אויפגעהויבען, געשווינד אַרויפגעדרעהט די גאַז־ברענער און געהאָלפען די געסט אַראָבנעהמען פון זיך די אויבערשטע מלבושים. זיי האָבען זיך געזעצט אין א ווינקעל, וואו עס איז געווען גאַנץ דונקעל און בעקוועם, און האָבען צוגערוקט זייערע שטוהלען גאַנץ נאָהנט צוזאַמען. זיי האָבען בעשטעלט עפּעס צו עסען און צו טרינקען נישט לאַנג קלייבענדיג, און זענען געבליעבען אַליין. נאָר די טריבע רויטע פייערלעך האָבען אַריינגעקוקט אַהער דורך די פענסטער און די ווינקלען פון זאַל זענען אויך געווען פערזונקען אין האַלבער פינסטערניש.

זיי האָבען נאָך אַלץ ביידע געשוויעגען, ענדליך האָט מאַריא נישט אויסגעהאַלטען און מיט א ציטערנדער שטימע געפרעגט:

— זאָג מיר, פעליקס, וואָס איז מיט דיר? איך בעט דיך, זאָג מיר.

ווידער האט דאס באקאנטע שמייכעל א שיין געטאן אויף זיינע ליפען.

— גארנישט, קינד, — האט ער געזאגט. — פרעג נישט. מיינע משוגעת'ן זענען דאך שוין פאר דיר קיין נייעס נישט — און אפשר קענסטו זיי טאקע נאך אלץ נישט? —

— דיינע משוגעת'ן, א יא, געוויס. איצט אבער איז עס נישט קיין משוגעת ביי דיר. איך זעה דאך: דו ביזט עפעס צורודערט. דא שטעקט עפעס אין דעם. איך בעט דיך, פעליקס, זאג מיר, וואס איז מיט דיר? זאג שוין, איך בעט דיך!

ער האט געמאכט א אונגעדולדיגע מינע; דערוויל איז אריין דער קעלנער און דערלאנגט דעם בעשטעלטען אבענד-ברויט.

— זאג מיר, זאג מיר, — האט זי נאכאמאל געבעטען, ער אבער האט אנגעוויזען מיט די אויגען אויפ'ן קעלנער און געמאכט א ערגערליכע בעוועגונג. דער קעלנער איז ארויס.

— איצט זענען מיר אליין, — האט מאריע געזאגט.

זי האט זיך צוגערוקט צו איהם נעהנטער און גענומען זיינע ביידע הענד אין אירע.

— וואס איז מיט דיר? וואס איז מיט דיר? איך מוז עס וויסען. האסטו מיך שוין מעהר נישט ליעב?

ער האט געשוויגען. זי האט געקושט זיין האנד. ער האט זי פאמעליך ארויסגעצויגען.

— נו? נו?

ער האט א ווארף געטאן זיין בליק איבערן זאל, אזוי ווי זוכענדיג הילף ארום זיך.

— איך בעט דיך, לאז מיך אב, פרעג נישט, מאטער מיך נישט!

זי האט אבגעלאזען זיין האנד און איהם שארף אנגעקוקט.

— איך וויל וויסען.

ער איז אויפגעשטאנען און טיעף אבגעצויגען דעם אטעם. דערנאך האט ער זיך אנגעהאפט מיט ביידע הענד פאר'ן קאפ און געזאגט:

— דו מאכסט מיך משוגע. פרעג נישט.

נאך א לאנגע ווייליע איז ער אזוי געבליעבען שטעהן מיט שטארע אויגען, און זי האט פול מיט אנגסט נאכגעשפירט זיין בליק.

וועלכער איז געווען געריכטעט אין דעם לעדיגען רוים. ענדליך האָט ער זיך אַוועקגעזעצט, האָט אָנגעהויבען אָטעמען רוהיגער, און אַ מידע מילדקייט האָט זיך צוגאָסען אויף זיין געזיכט. אין עטליכע סעקונדען אַרום האָט ער זיך אינגאַנצען בערוהיגט און מיט אַ שטילער, ליעבענסווירדיגער שטימע געזאָגט צו מאַריען:

— נו, טרינק־זשע, עס.

זי האָט געהאָרזאַם גענומען אין האַנד אַ גאָפּעל מיט אַ מעסער און מיט אַנגסט געפרעגט:

— און דו?

— יאָ, יאָ, האָט ער געענטפערט, ער איז אָבער געבליעבען זיצען אומבעוועגליך און האָט זיך צו קיין זאַך נישט צוגעריהרט.

— איך וועל אויך נישט עסען, — האָט זי געזאָגט.

דאַן האָט ער אויך אָנגעהויבען עסען און טרינקען. באַלד אָבער האָט ער שווייגענדיג אַוועקגעלעגט דעם גאָפּעל מיט'ן מעסער און אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אָן האַנד, נישט קוקענדיג אויף מאַריען. זי האָט אידם אַ ווײַלע אָנגעקוקט מיט שטײַף צונויפגעפּרעסטע ליפּען, דערנאָך האָט זי אַראָבגענומען זיין אָרעם, וואָס האָט פערשטעלט פון אידר זיין געזיכט. און איצט האָט זי געזעהן, ווי זיינע אויגען גלאַנצען, און אין דער סעקונדע, וואָס זי האָט אויסגעשריען: „פעליקס, פעליקס", האָט ער אָנגעהויבען צו וויינען, הייס און הליפּענדיג. זי האָט אָנגעשפּאַרט זיין קאָפּ אָן איהר ברוסט, האָט אידם געגלעט די האָר, געקושט אין שטערן און געוואָלט מיט אידרע קושען זיינע טרערען פערטרייבען.

— פעליקס, פעליקס!

און ער האָט געוויינט אַלץ שטילער און שטילער.

— וואָס איז מיט דיר, אוצר מיינער, טייערער, איינציגער מיינער, זאָג מיר!

און ער האָט נאָך אַלץ געהאַלטען דעם קאָפּ צוגעפּרעסט צו אידר ברוסט, אַזוי אַז זיינע ווערטער זענען צו איהר צוגעקומען דומפּף און שווער:

— מאַריע, מאַריע, איך האָב עס דיר ביז אַהער נישט געוואָלט זאָגען. איין יאָהר נאָך, און דאַן איז אַלץ — אויס...

און איצט האָט ער געוויינט ביטער און אויפ'ן קול. זי אָבער, מיט ברייט פונאַנדערגעעפענטע אויגען און טויט־בלאַס, האָט קיין

זאַך נישט פערשטאַנען, האָט נישט געוואָלט קיין זאַך פערשטעהן. עטוואָס קאַלטעס און שרעקליכעס האָט איהר דעם האַלז צוזאַמענגעצויגען און ענדליך האָט זי פּלוצלונג אויסגעשריען:

— פעליקס, פעליקס!

דאַן האָט זי זיך אַראָבגעלאָזען פאַר איהם אויף די קניע און געקוקט אויף זיין פערוויינטען, פערביטערטען געזיכט, וואָס איז געווען אַראָבגעזונקען אויפ'ן ברוסט.

ער האָט זי געזעהן שטעהענדיג פאַר איהם אויף די קניע און געפליסטערט:

— שטעה אויף, שטעה אויף.

זי איז אויפגעשטאַנען, מעכאַניש פאָלגענדיג איהם, און האָט זיך געזעצט איהם אַנטקעגען. זי האָט נישט געקענט רעדען, זי האָט נישט געקענט פרעגען. פלוצלונג, נאָכדעם, ווי ער איז עטליכע סעקונדען געזעסען פערזונקען אין אַ טיעפער שטילקייט, האָט ער אויפגעהויבען די אויגען אין דער הויך און טיעף אָבגעזיפצט, ווי ווען ער וואָלט זיין בעלאַדען מיט עפּעס אַ אונבעגרייפליכער משא:

— ס'איז שרעקליך! שרעקליך!

זי האָט צוריק בעקומען איהר שטימע.

— קום, קום... — מעהר אָבער האָט זי נישט געקענט רעדען.

— יאָ, מיר וועלען געהן, — האָט ער געזאָגט, בעגלייטענדיג זיינע ווערטער מיט אַ בעוועגונג, אַזוי ווי ער וואָלט וועלן עפּעס אָבשאָקלען פון זיך. ער האָט צוגערופען דעם קעלנער, בעצאָהלט פאַר'ן אָבענדברויט, און ביידע זענען שנעל אַרויס פון זאַל.

אין דרויסען האָט זיי שווייגענדיג אַרומגענומען די פריהלינגסנאַכט. זיין דער דונקלער אַלעע איז מאַריע געבליבען שטעהן און אָנגענומען איהר געליבטענס האַנד:

— זאָג מיר ענדליך —

ער האָט זיך אינגאַנצען בערוהיגט, און דאָס, וואָס ער האָט איהר געענטפערט, האָט געקלונגען איינפאַך, פּשוט, ווי ווען עס וואָלט אייגענטליך גאָרנישט אַזוי וויכטיג געווען. ער האָט בעפרייט זיין האַנד פון איהרע און געגלעט איהרע באַקען. ס'איז געווען אַזוי דונקעל, אַז זיי האָבען זיך קוים געזעהן איינער דעם אַנדערן.

— נאָר שרעק דיך נישט, מערי, אַ יאָהר — דאָס איז דאָך לאַנג, אַזוי לאַנג! ריכטיג איין יאָהר נאָך האָב איך צו לעבען.

זי האָט אויסגעשריען:

— דו ביזט משוגע, דו ביזט פון זינען אַראָב!

— ס'איז אַ פערברעך, וואָס איך האָב עס דיר אין אַלגעמיין געזאָגט, און אַ נאַרעשקייט אויך. פערשטעהסט אָבער, וויסען דאָס אַלץ אַליין און אַזוי איינזאַם אַרומגעהן, שטענדיג מיט דעם געדאַנק — איך וואָלט דאָך דאָס סיי־ווי־סיי נישט לאַנג אויסגעהאַלטען. ס'איז אפשר נאָך בעסער, וואָס דו וועסט דיך צוגעוואָהנען דערצו. קום זשע ווייטער? וואָס שטעהען מיר דאָ? איך אַליין, מאַריע, האָב זיך שוין צוגעוואָהנט צו דעם געדאַנק. אַלפרעד'ן האָב איך שוין לאַנג אויפגעהערט צו גלויבען.

— דו ביזט, הייסט עס, נישט געוועזען ביי אַלפרעדן? די אַנדערע דאָקטוירים הויבען דאָך נישט אָן צו פערשטעהן קיין זאַך.

— זעהסטו, קינד, אין דעם פערלויף פון די לעצטע וואָכען האָב איך שרעקליך געליטען, נישט וויסענדיג זיכער, וואָס מיט מיר איז. איצט איז שוין בעסער: איך ווייס האָטש, ווענינגסטענס, אַלץ. איך בין געוועזען ביי פראָפעסאָר בערנאַרד, און ער האָט מיר געזאָגט דעם ריינעם אמת.

— אָה, ניין, ער האָט דיר נישט געזאָגט דעם אמת. ער האָט דיר געוויס געוואָלט נאָר איבערשרעקען, כדי דו זאָלסט פאָרזיכטיגער זיין.

— מיין טייערע, איך האָב מיט דעם מענשען זעהר ערנסט גערעדט. איך האָב געמוזט איין מאָל פאַר אַלע מאָל דערגעהן דעם אמת. פערשטעהסט, האָטש צוליעב דיר.

— פעליקס, פעליקס, — האָט זי אויסגעשריגען און איהם אַרומגענומען מיט ביידע אָרעמס. — וואָס רעדסטו? אָהן דיך וועל איך אפילו קיין איין טאָג נישט לעבען, קיין איין שעה נישט.

— קום, — האָט ער געזאָגט אין דער שטיל. — זיי רוהיג.

זיי זענען צוגעקומען צום אַרויסגאַנג פון פּראַטער. אַרום זיי איז געוואָרען לעבעדיגער: טומעלדיג און ליכטיג. אין די גאַסען האָבען זיך געהערט קלאַפּערייען פון רעדער און דאָס פייפען און קלינגען פון טראַמוויי, און איבער זיי, אויפ'ן בריק, האָט זיך דורכגעטראָגען מיט אַ שווערען גערויש אַ אייזענבאַהן־צוג.

מאַריאַ'ן איז אַ שוידער דורכגעלאָפען איבער'ן לייב. אָט דאָס דאָזיגע גאַנצע לעבען האָט עפּעס מיט איין מאָל בעקומען דעם

אויסזעהען פון עטוואס גיפטיג-לאכעדיגעס, פיינדליכעס, און איהר האט פערקוועטשט דאס הארץ. זי האט איהם מיטגעצויגען מיט זיך, און זיי האבען זיך געלאזען געהן אהיים נישט דורך די ברייטע הויפט-גאסען, נאר דורך שטילע הינטער-געסלעך.

געהענדיג, איז איהר פלוצלונג איינגעפאלען, אז פאר איהם, וואלט מען געדארפט נעהמען א עקיפאזש, זי האט זיך אבער נישט בעשלאסען איהם דאס צו זאגען, — מ'קען דאך געהן פאמעליך.

— דו וועסט נישט שטארבען, ניין, ניין, — האט זי אין דער שטיל גערעדט, צודריקענדיג איהר קאפ צו זיין אקסעל. — נאר אהן דיך וועל איך אויך נישט לעבען.

— טייערע מיינע, שפעטער וועסטו אנדערש טראכטען. איך האב מיר שוין אלץ גוט דורכגערעכענט. געוויס אזוי. דו ווייסט: ווי נאר ס'האט זיך פלוצלונג געעפענט פאר מיר די גרענעץ, האב איך אנגעהויבען זעהען, אזוי שארף, אזוי דורכדרינגענד.

— ס'איז קיין גרענעץ נישטא.

— ריכטיג, מיין אוצר, מען קען עס גארנישט גלויבען. איצט, אין דער מינוט, גלויב איך עס אויך נישט. ס'ליעגט עפעס אין דעם עטוואס אונבעגרייפליכעס, ניין? בערעכען נאר: אט געה איך איצט מיט דיר און רעד ארויס אויפ'ן קול ווערטער, וועלכע דו הערסט, און אין א יאהר ארום וועל איך ליעגען א קאלטער, א טויטער, אפשר שוין א צופאלענער...

——הער אויף, הער אויף!

— און דו, דו וועסט בלייבען די זעלביגע, אזוי ווי איצט. אט אקוראט די זעלביגע, נאר אביסעל בלאסער פון וויינען, דערנאך אבער וועט נאך א אבענד קומען, און נאך איהם א סך אנדערע אבענדען, און דער זומער און דער הערבסט און דער ווינטער און ווידער א פריהלינג... און איך בין שוין דאמאלס א יאהר לאנג טויט און קאלט. יא!... וואס איז מיט דיר?...

זי האט ביטער געוויינט. די טרערען האבען זיך געצויגען איבער איהרע באקען און זענען אראבגערונען אויפ'ן האלז.

א פערצווייפעלטעס שמייכעלע האט זיך א וויז געטאן אויף זיין געזיכט און ער האט געמורמעלט צווישען די ציהן, הייזעריג, גיפטיג:

— ענטשולדיג.

זי האָט ווייטער געוויינט; זיי זענען געגאַנגען פאָראויס; ער האָט געשוויגען. זייער וועג האָט זיי געפיהרט פערביי דעם שטאָדטגאָרטען, דורך חונקעלע, שטילע און ברייטע גאַסען, וואו עס האָט זיך געהערט אַ לייכטער, שוואַכער ריח פון פיילכען. זיי זענען פאַמעליך ווייטער געגאַנגען. אויף דער אַנדערער זייט האָט זיך געצויגען אַ גלייכע רייהע הויכע גרויע און געלע הייזער, און נאָהנט פון זיי האָט זיך אַרויסגעזעהן דער מאַיעסטעטישער טורם פון דער קאַרלס־קירכע, אַרויסשטייגענדיג אין דעם בלויען נאַכט־הימעל. זיי זענען אַריין אין אַ זייטיגער גאַס און צוגעגאַנגען צו דעם הויז, אין וועלכען זיי האָבען געוואָהנט. דאַן האָבען זיי זיך פאַמעליך אויפגעהויבען אויף די שוואַך בעלויכטענע טרעפ און געהערט פון הינטער די אָפענע טהירען און פענסטער דאָס לאַכען און פלוידערן פון די דיענסטמעדלעך. אין אַ פאָר מינוטען אַרום האָבען זיי פערשלאָסען די טהיר הינטער זיך. דאָס פענסטער איז געווען אָפען; עטליכע דונקעלע רויזען, וועלכע זענען געשטאַנען אין אַ איינפאַכער וואַזע אויפ'ן נאַכט־טיש, האָבען אָנגעפילט דעם צימער מיט אַ שמעקעדיגען ריח. פון גאַס האָט זיך געטראָגען אַ שטילעס גערויש. זיי זענען צוגעגאַנגען צום פענסטער. אינ'ם הויז געגענאיבער איז געווען שטיל און פינסטער. דערנאָך האָט ער זיך געזעצט אויפ'ן דיוואַן, און זי האָט פערמאַכט די לאָדענס און אַראָבגעלאָזען די פאָרהאַנגען. זי האָט אָנגעצונדען אַ ליכט און זי אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש. ער איז געזעסען אונבעוועגליך, פערזונקען אין זיינע געדאַנקען, און האָט דאָס אַלץ נישט געזעהן. זי איז צוגעגאַנגען צו איהם.

—פעליקס! — האָט זי איהם גערופען.

ער האָט אַ קוק געטאָן אויף איהר און געשמייכעלט.

—וואָס, קינד? — האָט ער געפרעגט.

און ווי נאָר ער האָט אַרויסגערעדט די ווערטער מיט אַ ווייכער, שטילער שטימע, האָט איהר ווידער אַרומגענומען אַ געפיהל פון אונענדליכער אַנגסט. ניין, זי האָט איהם נישט געוואָלט פערליערען. ניין! ניין, ניין! ס'איז גאָרנישט אמת! ס'קען גאָרנישט מעגליך זיין. זי האָט פראָבירט רעדען, האָט געוואָלט דאָס אַלץ איהם זאָגען, און האָט זיך געוואָרפען פאַר איהם אויף די קניע, זי האָט אָבער די קראַפט נישט געפונען צום רעדען. זי האָט אַוועקגעלעגט

איהר קאָפּ בײַ איהם אויפ׳ן שויס און געוויינט. זײַנע הענד זענען אונבעוועגליך געלעגען אויף איהרע האָר.

— מ׳דאַרף נישט וויינען, — האָט ער צערטליך געפּליס־טערט, — הער אויף, טײַערע.

זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ, ווי אַ פּלוצלונגע האָפנונג וואָלט איהר אַרומגענומען.

— דאָס איז דאָך נישט אמת, ניין? נישט אמת?

ער האָט אָבגעמעקט אַ לאַנגען, הייסען קוש בײַ איהר אויף די ליפּען. דערנאָך האָט ער כמעט האַרט אַרויסגערעדט:

— יאָ, דאָס איז אמת!

און איז אויפגעשטאַנען.

ער איז צוגעגאַנגען צום פענסטער און האָט זיך דאָרט אוועק־געשטעלט. זײַן גאַנצע פיגור איז געווען אײַנגעהילט אין שאָטען, נאָר בײַ זײַנע פּיס האָט זיך געוויעגט דאָס פינקלענדע פײַער פון דער ליכט. אין אַ ווײַלע אַרום האָט ער אָנגעהויבען רעדען.

— דו מוזט דיך צוגעוואָהנען צו דעם געדאַנק. לאָז זיך דיר דאַכטען, אַז מיר זענען זיך אַזוי פונאַנדערגעגאַנגען. דו דאַרפסט גאָרנישט וויסען, אַז איך בין שוין מעהר אויף דער וועלט נישטאָ.

זי האָט אויסגעזעהן, אַזוי ווי זי וואָלט איהם גאָרנישט הערען. איהר געזיכט האָט זי בעהאַלטען אין קישען פון דיוואַן.

ער האָט ווײַטער גערעדט:

— ווען מ׳בעטראַכט די זאַך פילאָזאָפיש, איז עס גאָרנישט אַזוי שרעקליך. מיר האָבען דאָך נאָך אַזוי פיעל צײַט גליקליך צו זײַן; ניין, טײַערע?

זי האָט פּלוצלינג אַ קוק געטהון אויף איהם מיט גרויסע, טרערענלאָזע אויגען. דערנאָך איז זי צוגעלאָפען צו איהם, האָט איהם אײַנגעשלאָסען אין איהרע אָרעמס און שטאַרק צוגע־דריקט צו איהר ברוסט.

— איך וויל מיט דיר צוזאַמען שטאַרבען, — האָט זי געפליס־טערט.

— דאָס איז קינדערײַ, — האָט ער געשמייכעלט, — איך בין נישט אַזוי קליינליך, ווי דו מיינסט. איך האָב גאָרנישט דאָס רעכט, דיך מיטצונעהמען מיט זיך.

— איך קאָן אָהן דיך נישט זײַן.

— ווי לאַנג האָסטו געלעבט אָהן מיך? איך בין שוין אַ פערלוירענער געווען מיט אַ יאָהר צוריק, ווען איך האָב זיך בעקאָנט מיט דיר. אמת, איך האָב דאָס נישט געוואוסט, אַ אהנונג דערפון אָבער האָב איך שוין געהאַט.

— דו ווייסט עס נאָך איצט אויך נישט.

— ניין, איך ווייס עס, און דעריבער גיעב איך דיר שוין צוריק דיין פרייהייט.

זי האָט איהם פעסטער איינגעקלאַמערט אין איהרע אָרעמס.

— נעהם אָן די פרייהייט, נעהם זי, — האָט ער געזאָגט.

זי האָט איהם נישט געענטפערט, און נאָך אַלץ אָנגעקוקט איהם, אַזוי ווי זי וואָלט גאָרנישט פערשטעהן, וואָס ער רעדט צו איהר.

— דו ביזט אַזוי שען, אָה, און אַזוי געזונד! וואָס'רע שענעס, וואָס'רע הייליגעס רעכט האָסטו נאָך אויפ'ן לעבען! לאָז מיך אַליין.

זי האָט אויסגעשריען:

— איך האָב געלעבט מיט דיר, און וועל שטאַרבען מיט דיר.

ער האָט איהר געקושט אין קאָפּ.

— דו וועסט עס נישט טהון; איך פערבאָט עס דיר. דו מוזט זיך אַרויסשלאָגען פונ'ם קאָפּ דעם געדאַנק.

— איך שווער דיר...

— שווער נישט; דו וועסט דיך בעטען אַמאָל, איך זאָל דיר דיין שבועה מוחל זיין.

— אַזוי גלויבסטו עס אין מיר!

— אָ, דו ליעבסט מיך, איך ווייס עס. דו וועסט מיך נישט לאָזען אַזוי לאַנג ווי —

— קיינמאָל, קיינמאָל, וועל איך דיך נישט פערלאָזען!

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

זי האָט זיך פעסט צוגעטוליעט צו איהם, האָט גענומען הענד און זיי געקושט.

— דו ביזט אַזוי גוט, — האָט ער געזאָגט, — דאָס מאַכט מיך זעהר טרויעריג.

— זיי נישט טרויעריג. וואָס עס זאָל נישט זיין — מיר בלייבען האָבען דעם זעלבינגען שיקזאַל.

— ניין, — האָט ער ערנסט און בעשטימט געזאָגט. — לאָז אָב. איך בין נישט גלייך צו אַנדערע. איך וויל נישט זיין אַזוי. איך פערשטעה אַלץ: עס וואָלט זיין אַ פערברעך פון מיר, ווען איך וואָלט ווייטער הערען דיינע ווערטער, און פער'שכור'ט ווערען דערמיט, וואָס עס רייסט זיך אַרויס פון דיין מויל אין דעם ערשטען אויסברוך פון שמערץ. איך מוז געהן, און דו מוזט בלייבען.

זי האָט ווידער אָנגעהויבען צו וויינען. ער האָט זי געגלעט און געקושט, אום איהר צו בערוהיגען, און זיי זענען געבליבען שטעהן ביים פענסטער, גאָרנישט רעדענדיג.

ס'איז פערביי איין מינוט נאָך דער אַנדערער; די ליכט איז געוואָר'ען קלענער.

אין אַ ווײַלע אַרום איז פעליקס אָבגעגאַנגען פון איהר און האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן דיוואַן. אַ שווערע מידקייט האָט איהם בעהערשט. מאַרי'ע איז צוגעגאַנגען און האָט זיך געזעצט נעבען איהם. זי האָט פאָרזיכטיג גענומען זיין קאָפּ און איהם אַוועקגעלעגט ביי איהר אויפ'ן אַקסעל. ער האָט זי צערטליך אָנגעקוקט, און פערמאַכענדיג די אויגען, איז ער אַזוי איינגעשלאָפען.

ס'האָט אַריינגעשטראַהלט אַ בלאַסער, קיהלער פריהמאָרגען. פעליקס האָט זיך אויפגעכאַפּט. זיין קאָפּ איז נאָך אַלץ געלעגען אָנגעשפּאַרט אָן איהר ברוסט. זי אָבער איז טיעף און פעסט געשלאָפען. ער איז פּאַמעליך אָבגעגאַנגען פון איהר, איז צוגעגאַנגען צו'ם פענסטער און אַרויסגעקוקט אין גאַס, וועלכע האָט אין דעם גרויען פריהמאָרגען אויסגעזעהן אינגאַנצען פוסט. איהם איז קאַלט געווען. אין עטליכע מינוטען אַרום האָט ער זיך אַ אָנגעטהונענער געלעגט אויפ'ן בעט און אַריבערגעצויגען די דעקע איבער'ן קאָפּ.

עס איז שוין געווען גרויסער טאָג אין דרויסען, ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפּט. מאַריע איז געזעסען אויפ'ן ראַנד פון בעט און האָט איהם אויפגעוועקט מיט קושען. זיי האָבען ביידע געשמייכעלט. איז נישט אַמאָל דאָס אַלץ נאָר אַ בייזער חלום געווען? ער אַליין האָט זיך איצט געשפּירט אַזוי מונטער, אַזוי געזונד. און אין דרויסען האָט געלאַכט די זון. פון גאַס האָט זיך געהערט אַ גערויש און אַלץ איז געווען אַזוי לעבעדיג. אינ'ם הויז געגענאיבער זענען אַ סך פענסטער געשטאַנען אָפען. און אויפ'ן טיש, ווי יעדען פריה־מאָרגען, איז געווען געגרייט דאָס פריהשטיק. אין צימער איז אַזוי

ליכטיג געווען: אין אַלע ווינקעלעך האָט זיך דער טאָג אַריינגעריסען. ווילען פון זונען־שטויב האָבען געשימערירט און אומעטום, אומעטום האָט זיך געפיהלט האָפנונג, האָפנונג, האָפנונג!

———

דער דאָקטאָר האָט נאָך געראויכערט זיין נאָכמיטאָגס־ציגאַר, ווען אַ דאַמע האָט זיך צו איהם געמעלדעט. ס'איז נאָך געווען פאַר דער אויפנאַהמס־שעה, און אַלפרעדע איז, פערשטעהט זיך, געווען נישט זעהר צופריעדען.

— מאַריאַ! — האָט ער ערשטוינט אויסגעשריען, ווען זי איז אַריינגעקומען.

— זייט נישט בעז, וואָס איך שטער אייך אַזוי פריה. אָה, ענדיגט רויכערן.

— אויב איהר ערלויבט. — אָבער וואָס איז פאָרגעקומען? וואָס איז מיט אייך?

זי איז געשטאַנען פאַר איהם, אָנגעשפאַרט מיט איין האַנד אָן שרייבטיש און אין דער אַנדערער האַלטענדיג דעם שירם.

— איז עס ריכטיג, — האָט זי שנעל אַרויסגערעדט. — אַז פעליקס איז אַזוי קראַנק? אַה, איהר זייט בלאַס געוואָרען... פאַרוואָס האָט איהר עס מיר נישט געזאָגט? פאַרוואָס?

— וואָס איז אייך עפּעס איינגעפאַלען? — ער איז זיך דורכגעגאַנגען איבער'ן צימער אַהין און צוריק. — דאָס איז נאַרעש. ביטע, זעצט זיך.

— ענטפערט מיר.

— געוויס איז ער קראַנק. דאָס איז דאָך אָבער פאַר אייך קיין נייעס נישט.

— ער איז פערלוירען, — האָט זי אויסגעשריען.

— אָבער... וואָס...

— איך ווייס עס; ער — אויך. נעכטען איז ער געווען ביי פּראָפעסאָר בערגנאַרד — ער האָט עס איהם געזאָגט.

— אַ סך פּראָפעסאָרען האָבען שוין פּראָבירט אַ טעות האָבען.

— איהר האָט דאָך איהם אַזוי אָפט אונטערזוכט; זאָגט מיר דעם אמת.

— אין די זאַכען איז נישטאָ קיין אַבסאָלוטער אמת.

— יאָ, ווייל ער איז אייער פריינד. איהר ווילט נישט זאָגען

דעם אמת, אָה נײַן? איך זעה דאָך עס אָבער אָן א״ך! דאָס איז אַלזאָ אמת! אמת! אָ גאָט! גאָט מײַנער!

— בערוהיגט זיך, ליעבע —

זי האָט שנעל אַ קוק געטהון אויף איהם.

— דאָס איז אמת?

— יאָ, ער איז קראַנק. איהר ווייסט עס דאָך.

— אַה...

— צו וואָס אָבער האָט מען איהם דאָס געזאָגט, און אויסער דעם...

— נו, נו? נאָר, איך בעט אײַך, וועקט נישט הויך אין מיר קיין האָפנונג, אויב זי איז נישט פערהאַן.

— מ'קאָן עס קיינמאָל נישט בעשטימט פאָראויסזאָגען. דאָס קאָן זיך פערציהען ווי לאַנג.

— איך ווייס דאָך: אַ יאָהר.

אַלפרעד האָט זיך געביסען די ליפען.

— יאָ, זאָגט מיר, צו וואָס איז ער אײַגענטליך געגאַנגען צו אַנ'אַנדער דאָקטאָר?

— נו, ווײַל ער האָט געוואוסט, אַז איהר וועט איהם קיינמאָל דעם אמת נישט זאָגען — גאַנץ אײַנפאַך.

— ס'איז צו-נאַרעש — האָט זיך דער דאָקטאָר געקאָכט, — ס'איז צו נאַרעש. איך פערשטעה דאָס נישט! עפּעס ריכטיג, ווי דאָס וואָלט זײַן אַזוי אונבעדינגט נויטווענדיג, אַז אַ מענשען...

אין דער מינוט האָט זיך געעפענט די טהיר און פעליקס איז אַרײַנגעקומען.

— איך האָב עס פאָראויסגעזעהן, — האָט ער געזאָגט, דערזעהענדיג מאַריאַ'ן.

— דו טהוסט מיר אָב שענע נאַרעשקײַטען, — האָט דער דאָקטאָר אויסגערופען. — שענע נאַרעשקײַטען, אַ לעבען.

— הער אויף מיט דײַנע פראַזען, מײַן ליעבער אַלפרעד, — האָט פעליקס געענטפערט. — איך דאַנק דיר נאַטירליך פאַר דײַן גוטען ווילען, דו האָסט געהאַנדעלט ווי אַ פרײַנד, דו האָסט דיך גלענצענד געהאַלטען...

מאַריאַ איז איהם אַרײַנגעפאַלען אין די רייד:

— ער זאָגט, אַז דער פּראָפעסאָר האָט געווים...

— לאָז אָב, — האָט איהר פעליקס איבערגעשלאָגען, — אַזוי לאַנג, ווי עס איז אַלץ געגאַנגען גלאַט, האָט איהר מיך געקאָנט פערפיהרען. איצט אָבער וואָלט עס שוין זיין נישט מעהר, ווי אַ נאַרעשע קאָמעדיע.

— דו ביזט אַ קינד, — האָט זיך אַלפרעד אָבגערופען. — אין וויען וועסטו געפינען טויזענדער מענשען, וועלכע מ'האָט שוין מיט צוואַנציג יאָהר צוריק דאָס לעבען אָבגעזאָגט.

— די מעהרסטע פון זיי זענען דאָך אָבער שוין בעגראָבען. אַלפרעד איז אַרומגעגאַנגען איבער'ן צימער אַהין און צוריק.

— יעדענפאַלס, האָט זיך פון נעכטען ביז היינט קיין זאַך נישט געענדערט. דו וועסט דיך היטען — דאָס איז אינגאַנצען. דו וועסט פינקטליכער, ווי ביז אַהער, ערפילען מיינע פעראָרדנונגען — דאָס וועט גאָר גוט זיין. ערשט מיט אַכטאָג צוריק איז געווען ביי מיר אַ פופציגיעהריגער הערר...

— איך ווייס שוין, — האָט איהם פעליקס איבערגעשלאָגען, — דער געוויסער פופציגיעריגער הערר, וועלכען מ'האָט צו צוואַנציג יאָהר אָבגעזאָגט דאָס לעבען און איצט זעהט ער אויס בליהענדשען און האָט אַכט געזונדטע קינדער.

— אַזעלכע זאַכען קומען פאָר, אין דעם איז גאָרנישט צו צווייפלען, — האָט אַלפרעד בעמערקט.

— דו ווייסט, — האָט אויף דעם פעליקס געזאָגט, — איך געהער נישט צו דעם סאָרט מענשען, מיט וועלכע עס געשעהען כסדר נסים.

— נסים? — האָט אַלפרעד אויסגערופען, — דאָס זענען נאַטירליכע זאַכען.

— אָבער קוקט איהם נאָר אָן; — האָט מאַריע געזאָגט — איך געפין, אַז ער זעהט איצט בעסער אויס, ווי ווינטער.

— ער מוז זיך זעהר היטען — האָט אַלפרעד געזאָגט און אָבגעשטעלט זיך פאַר זיין פריינד, — איהר וועט איצט אין די בערג פאָהרען, און דאָרטען זיך אויסרוהען, אָבער אַזוי, פערשטעהט איהר מיך — אָרענטליך.

— ווען זאָלען מיר אָבפאָהרען? — האָט מאַריע געפרעגט פעראינטערעסירט.

— ס'איז דאָך אַלץ נאַרעש, — האָט פעליקס זיך אָבגערופען.

— און אי'ם הערבסט וועט אי'הר זיך אוועקלאָזען ערגעץ-וואו אין דרום.

— און דעם קומענדיגען פריהלינג? — האָט פעליקס אַ פרעג געטהון איראָניש.

— ווילסטו, בעשטימט, געזונד זיין, — האָט אויסגעשריען מאַריע.

— יאָ, געזונד, — האָט פעליקס געלאַכט, — געזונד! — יעדענפאַלס וועל איך שוין האָבען נישט ליידען מעהר.

— איז זאָג דאָך עס שטענדיג, — האָט אויסגעשריען דער דאָקטאָר — אַז אָט די אַלע בעריהמטע קליניקער האָבען נישט אין זיך קיין האָר פסיכאָלאָגיע.

— ווייל זיי זענען גלייכגילטיג דערצו, וואָס מיר קאָנען דעם אמת נישט פערטראָגען, — האָט פעליקס אַ זאָג געטהון.

— איך זאָג, אַז דאָ איז גאָר קיין אמת נישטאָ. דער מענש האָט זיך געטראַכט, אַז ער מוז דיר דעם גיהנם הייסער מאַכען, אום דו זאָלסט דיך מעהר היטען. זיין געדאַנקענגאַנג איז געווען אונגעפעהר אַזוינער: אויב דו וועסט נישט קוקען אויף זיין נביאות, און געזונד ווערען, וועט דאָך עס יעדענפאַלס נישט זיין פאַר איהם קיין בעליידיגונג; ער האָט דאָך דיך נאָר געוואָרנט.

— לאָז שוין אָב מיט די קינדערשע פלוידערייען, — האָט זיך אָבגערופען פעליקס — איך האָב זעהר ערנסט גערעדט מיט דעם מענשען, און האָב איהם געגעבען צו פערשטעהן, אַז איך מוז וויסען דעם גאַנצען אמת. פאַמיליענפערהעלטניסע! דערמיט קאָן מען די הכרה שטענדיג נעהמען. און איך מוז דיר אויפריכטיג מודה זיין, אַז דאָס נישט וויסען איז שוין געווען צו-שרעקליך.

— אַזוי ווי איצט וואָלסטו שוין כלומר'שט יאָ וויסען, — האָט אַלפרעד בעמערקט.

— יאָ, איצט ווייס איך. ס'איז אַ אומזיסטע אַרבייט, מיך איצט צו פערדרעדען. עס האַנדעלט זיך איצט נאָר וועגען דעם, דאָס לעצטע יאָהר אָבצולעבען ווי ווייט נאָר מעגליך — קלוגער. דו וועסט זעהן, מיין ליעבער אַלפרעד, איך בין דער מענש, וועלכער קאָן אַוועקגעהן פון דער וועלט מיט אַ שמייכעל אויף די ליפען. נו, וויין נישט, מערי; דו האָסט גאָר קיין אַהנונג נישט דערפון, ווי שען די וועלט וועט דיר נאָך אויסזעהן אָהן מיך. וואָס, אַלפרעד, ניין?

— גּעה! דו פֿײַניגסט דאָך דײַן מעדעל גאַנץ אומזיסט.

— דאָס איז אמת, ס׳וואָלט זײַן קליגער פֿאַר איין מאָל אַ ענדע צו מאַכען. פֿערלאָז מיך, מערי, געה, לאָז מיך אַליין שטאַרבען!

— גיט מיר גיפֿט — האָט מאַריע פּלוצלונג אויסגעשריען.

— איהר זענט דאָך בײדע משוגע, — האָט אויסגערופֿען דער דאָקטאָר.

— גיפֿט! איך וויל נישט לעבען איין סעקונדע לענגער פֿון איהם, און ער דאַרף עס מיר גלויבען; ער וויל דאָך עס מיר נישט גלויבען. פֿאַרוואָס? פֿאַרוואָס?

— הער, מערי, איצט וועל איך דיר עפּעס זאָגען. קוים וועסטו נאָך איין מאָל דערמאָהנען די דאָזיגע נאַרעשקייט, גאָה איין מאָל נאָר, וועל איך אינגאַנצען פֿערשוואונדען ווערען פֿון דײַנע אויגען, און דו וועסט מיך אינגאַנצען נישט אָנזעהען מעהר. איך האָב קיין רעכט נישט צוזאַמענצובינדען דײַן שיקזאַל מיט מײַנעם; איך וויל אַזאַ פֿעראַנטוואָרטליכקײַט אויף זיך נישט טראָגען.

— ווייסטו וואָס, ליעבער פֿעליקס, — האָט אָנגעהויבען דער דאָקטאָר — פֿאַר דיר וואָלט גאָרנישט שלעכט זײַן אַוועקצופֿאָהרען הײַנט נאָך. אַזוי ווײַטער געהן טאָר דאָס נישט. הײַנט אין אָבענד וועל איך אײַך בײדע צו די באַהן צופֿיהרען: די קרעפֿטיגע לופֿט און די רוהיגקײַט וועלען אײַך, האָף איך, בײדען קליגער מאַכען.

— איך בין פֿאָלקאָם אײַנשטימיג, — האָט פֿעליקס געזאָגט. — מיר איז דאָס אין גאַנצען אַלץ איינס, וואו...

— נו, זעהר גוט — האָט איהם דער דאָקטאָר איבערגעשלאָגען, — דערווײַל איז קיין גרונד נישטאָ אויף צו קומען אין פֿערצווייפֿלונג, און דײַנע טרויעריגע נעבענבעמערקונגען קאָנסטו איינגענטליך אינגאַנצען לאָזען אָן אַ זײַט.

מאַריאַ האָט זיך אָבגעווישט די טרערען און מיט דאַנקבאַרקײַט געקוקט אויפ׳ן דאָקטאָר.

— גרויסער פּסיכאָלאָג, — האָט פֿעליקס געשמייכעלט — ווען אַ דאָקטאָר בעהאַנדעלט איינעם אָהן צערעמאָניעס, דאַכט זיך איהם גאָר, אַז ער איז געזונד.

— פֿאַר אַלעמען בין איך דײַן פֿרײַנד. דו ווייסט אַלזאָ, אַז...

— אַלזאָ, פֿאָהרען... מאָרגען... אין די בערג!

— יאָ, דערבײַ בלײַבט עס.

— נו, איך דאנק דיר יעדענפאלס זעהר, — האט פעליקס געזאגט, דערלאנגענדיג זיין פריינד די האנד — און איצט װעלען מיר געהן. דארט, אין װארטע־זאל, הוסט שוין אימיצער אונטער. קום, מערי!

— איך דאנק אייך הערר דאקטאר — האט מאריע געזאגט, זיך פערא͏בשיידענדיג.

— דא איז נישטא פארװאס צו דאנקען. זייט נאר א מענש און גיט אויף איהם אכטונג. אלזא, אויפ׳ס װידערזעהן.

אויף די טרעפ האט פעליקס פלוצלונג געזאגט:

— דער דאקטאר איז א ליעבער מענש, ניין?

— א יא.

— און יונג און געזונד און האט אפשר נאך פיערציג יאהר פאר זיך — אדער הונדערט.

זיי זענען ארויסגעגאנגען אויפ׳ן גאס און פערזונקען געװארען אין דער מענשען־מאסע, װעלכע איז געגאנגען און האט גערעדט, געלאכט, געלעבט און גארנישט געטראכט װעגען טוידט.

זיי האבען זיך איבערגעצויגען אין א קליין הייזיל הארט ביים טייך. עס איז געשטאנען אן א זייט פון דארף, אינ׳ם סאמע עק פון דער רייהע הייזער, װאס האט זיך געצויגען גלייך מיט׳ן װאסער. הינטערן הויז, אויף א בארג, האבען זיך אויסגעהויבען לאנקעס, און װייטער אויפ׳ן סאמע שפיץ, האבען זיך געצויגען פעלדער, בעדעקטע מיט זומערבליטען. װייט ארונטער, קוים מיט׳ן אויג צו האפען, האט זיך געזעהן די פערװישטע רייהע פון ליעגענדע בערג. און װען זיי זענען ארויסגעגאנגען פון זייער װאוינונג אויף דער טעראסע, װעלכע איז געשטאנען אנגעשפארט אויף פיער ברוינע, פייכטע זיילען און איז ריכטיג װי ארויסגעשטיגען פון דעם קלארען, האסער־גרונד, איז זיי געװענאיבער, ביי דעם אנדערען ברעג, געלעגען די לאנגע קייט שטארע פעלזען, איבער װעלכע ס׳האט גערוהט דער קאלטער גלאנץ פונ׳ם שװייגענדיגען הימעל.

אין די ערשטע טעג פון זייער װאוינען דא האט זיי ארומגענומען א געפיהל פון װאונדערבארער רוהיגקייט, װעלכען זיי האבען אליין נישט געקאנט בעגרייפען. ס׳האט זיך געדאכט, אז דאס אלגעמיינע מענטשליכע שיקזאל האט געקאנט האבען א שליטה איבער זיי נאר

דאָרט, אין זייער געוועהנליכען שטאָדטישען לעבען; דאָ, ביי זייערע נייע לעבענס-בעדינגונגען, האָט דאָס אַלץ, וואָס ס'איז געהאַנגען איבער זייערע קעפּ אין דער פריהערדיגער וועלט, קיין שום ווערט נישט געהאַט. פון דער צייט אָן, וואָס זיי האָבען זיך געקענט, האָבען זיי נאָך אַזאַ ערקוויקענדע איינזאַמקייט נישט איבערגעלעבט. ס'איז פאָרגעקומען, אַז זיי האָבען זיך אָפּט-מאָל אָנגעקוקט איינער דעם אַנדערן אַזוי, ווי ווען עס וואָלט ווען ס'איז האָבען פאָרגעקומען צווישען זיי עפּעס אַ קליינע געשיכטע, אַ צאַנקעריי אָדער אַ מיספער-שטענדניש, וועגען וועלכער עס לוינט שוין נישט צו רעדען מעהר. אין די שענע זומער-טעג האָט זיך פעליקס געשפּירט אַזוי גוט, אַז ער האָט זיך גלייך נאָך זיין קומען צופאָהרען געוואָלט נעהמען אַרבייטען. מאַריע אָבער האָט עס נישט דערלאָזען.

— דו ביזט נאָך נישט אינגאַנצען געזונד, — האָט זי שמייכלענ-דיג געזאָגט.

און אויף דעם קליינעם טישעל, וואו פעליקס האָט פונאַנדער-געלעגט זיינע ביכער און פּאַפּירען, האָבען אַרומגעטאַנצט די זונענשטראַהלען, און דורכ'ן פענסטער האָט זיך אַריינגעריסען פון וואַסער אַהער אַ ווייכע, שמייכלענדע לופט, וואָס האָט פון אַלע אונגליקען פון דער וועלט נישט אָנגעהויבען וויסען.

איינמאָל פאַרנאַכט האָבען זיי, ווי אַלע מאָל, געדונגען אַ אַלטען פוער און זיך געלאָזען דורכשיפען אויפ'ן טייך. דאָס איז געווען אַ גוטע, ברייטע לאָדקע, מיט אַ אויסגעבעטען געזעס, אויף וועלכען ס'איז געוועהנליך געזעסען מאַריע, און פעליקס איז געלעגען איהר צו-פוסענס, אָנגעשפאַרט דעם קאָפּ אָן איהרע קניע, און איינגעהילט אין אַ וואַרעמען, גרויען פלעד, וועלכער האָט איהם געדיענט אי פאַר אַ אונטערלאַגע, אי פאַר אַ דעקע. אויף דעם ברייטען, רוהיגען וואַסער-שטח איז געלעגען אַ לייכטער נעבעל, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז די דונקעלהייט שווימט אַרויס פאַמעליך פונ'ם טייך, און הילט איין ביסלעכווייז די ברעגען. פעליקס האָט זיך היינט ער-לויבט פעררויכערען אַ ציגאַר, און האָט געקוקט מאַר זיך אויף די וועללען אין פעלזען-שטיינער, וועלכע זענען געווען פערגאָסען מיט אַ מאַטער זונען-געלקייט.

— הער, מערי, — האָט ער אָנגעהויבען רעדען — דו האָסט

נישט קיין מורא אַרויסצוקוקן אין דער הויך?

— וואו?

ער האָט אָנגעוויזן מיט די פינגער אויס'ן הימעל.

— אָט גלייך אַרויף, אין דער דונקעלער בלויקייט. איך קען עס נישט. מיר ווערט עפּעס שרעקליך.

זי האָט אויפגעהויבן איהר בליק צום הימעל און איהם אַזוי געהאַלטען עטליכע סעקונדען.

— מיר געפעלט עס זעהר — האָט זי געזאָגט.

— אַזוי? ווען דער הימעל איז אַזוי קלאָר, אָט אַזוי ווי היינט, קאָן איך עס גאָרנישט פערטראָגען. אָט די ווייטקייט, אָט די שרעקליכע ווייטקייט! ווען דער הימעל איז פערדעקט מיט וואָלקענס, איז עס מיר נישט אַזוי אונאַנגענעהם: די וואָלקען געהערען דאָך נאָך צו אונז. — אין זיי זעה איך עפּעס נאָהנטעס.

— מאָרגען וועט רעגנען, — האָט זיך אַריינגעמישט דער שיפער, — די בערג זענען היינט צו נאָהנט!

ער האָט אַוועקגעלעגט די רודער־שטאַנגען, און די לאָדקע האָט זיך שטיל און אַליין לאַנגזאַמער געגליטשט איבער'ן וואַסער.

פעליקס האָט אָנגעהויבען הוסטען.

— אַ מאָד־ע זאַך: די ציגאַרען קאָן איך נאָך אַלץ נישט פערטראָגען.

— טאָ וואַרף איהם שוין אַוועק.

פעליקס האָט עטליכע מאָל איבערגעדרעהט צווישען די פינגער דעם גליהענדען ציגאַר, דערנאָך האָט ער איהם אַריינגעוואָרפען אין וואַסער, און נישט אומווענדענדיג זיך צו מאַריע'ן האָט ער געזאָגט:

— ווי, אינגאַנצען געזונד בין איך נאָך נישט?

— לאָז־אָב, — האָט זי איהם איבערגעריסען, איבערפיהרענדיג פאַמעליך איהר האַנד איבער זיינע האָר.

— וואָס וועלען מיר עס טהון, ווען עס וועלען זיך אָנהויבען די נאַסע וועטערען? — האָט פעליקס געפרעגט — דאַמאָלס וועסטו מיך מוזען לאָזען אַרבייטען.

— ניין, מ'דאַרף נישט.

זי האָט זיך אַראָבגעבויגען צו איהם און געקוקט איהם אין די אויגען. איהר איז פּלוצלונג איינגעפאַלען, אַז זיינע באַקען זענען מיטער געוואָרען.

— דײַנע בײזע געדאַנקען װעל איך באַלד פֿערטרײַבען פֿון דיר! אָבער הער — אפשר זאָלען מיר שוין פֿאָדרען אַהײם? ס'װאַרט קהל.

— קהל? מיר איז נישט קהל.

— נו יאָ, דיר אין דײַן װאַרעמען פֿלעך.

— אָה, — האָט ער אויסגערופֿען — איך, עגאָאיסט, האָב גאָר פֿערגעסען אָן דײַן זומערדיגען קלײד.

— אַהײם. — האָט ער זיך געװענדעט צום רודערער.

נאָך אַ פּאָר הונדערט רודער־שלעג זענען זײ צוגעשװאומען נאָהנט צו זײער װאוינונג. דאָ האָט מאַריע בעמערקט, אַז פֿעליקס נעהמט אַרום מיט דער רעכטער האַנד זײַן לינקע פּלײצע.

— װאָס איז דיר?

— מעגרין, איך בין װירקליך נאָך נישט אינגאַנצען געזונד.

— אָבער...

— מיך פֿיבערט. הם... זעהר נאַרעש!

— דו האָסט בעשטימט אַ טעות. — האָט מאַריע מיט אַנגסט געזאָגט. — איך װעל גלײַך רופֿען דעם דאָקטאָר.

— יאָ, פֿערשטעהט זיך, איהם קען איך נאָך דאַרפֿען.

זײ זענען צוגעשװאומען צום ברעג און אַרויס אויפ'ן לאַנד. אין די צימערן איז געװען כמעט דונקעל, ס'האָט זיך נאָך אָבער גע־פֿיהלט אין זײ די װאַרעמקײַט פֿון טאָג. אין דער צײַט, װען מאַריע האָט געגרײט צום טיש, איז פֿעליקס געזעסען אין לעהנשטוהל.

— הער — האָט ער זיך פּלוצלונג אָבגערופֿען — די ערשטע אַכט טאָג זענען שוין אַריבער.

זי איז אָבגעגאַנגען פֿון טיש, אויף װעלכען זי האָט אױעק־געשטעלט די כלים, איז שנעל צוגעלאָפֿען צו איהם און אַרומגע־נומען איהם מיט בײדע אָרעמס.

— װאָס איז שוין װידער מיט דיר?

ער האָט זיך בעפֿרײט פֿון איהר אומאַרמונג.

— לאָז אָב.

ער איז אויפגעשטאַנען און האָט זיך געזעצט בײַם טיש. זי האָט זיך אויך געזעצט. ער האָט אָנגעהויבען פּויקען מיט די פֿינגער איבערן טיש.

— איך קום מיר פֿאָר עפּעס אַזוי שװאַך. פּלוצלונג פֿאַלט עס אָן אויף אַ...

— פעליקס, פעליקס, וואס טוט זיך מיט דיר?

זי האט צוגערוקט איהר שטוהל נעהנטער צו זיינעם.

ער האט מיט אפענע אויגען געקוקט אין צימער אהין און אהער. דערנאך האט ער נערוועז געשאקעלט מיט'ן קאפ, אזוי, ווי ער וואלט עפיס נישט קענען בעגרייפען, און ווידער געזיעגען צווישען די צייהן:

— שוצלאז! שוצלאז! קיין מענש קען מיך נישט העלפען. די זאך אן און פאר זיך איז גארנישט אזוי שרעקליך, — נאר דאס, וואס מ'איז אזוי שוצלאז!...

— פעליקס, איך בעט דיך, דו רעגסט זיך אויף. ס'איז בעשטימט גארנישט. אויב דו ווילסט, — נאר אום דיך צו בערוהיגען — וועל איך אראפבגעהן נאכ'ן דאקטאר.

— לאז מיך אב, זעה! ענטשולדיג, וואס איך האב דיך שוין ווידער אנגעהויבען אונטערהאלטען מיט מיין קרענק.

— אבער...

— דאס וועט שוין מעהר נישט פארקומען. געה, גיעב מיר עפעס צום עסען. יא, יא, לעג ארויף עפעס!... דאנקע!... ט, רעד־זשע עפעס.

— וואס זאל איך רעדען?

— דאס, וואס שטענדיג. לעז מיר עפעס פאר, אויב דו געפינסט נישט וועגען וואס צו רעדען. אה, ענטשולדיג, נאכ'ן עסען נאטיר־ליך. עס דערהווייל, איך וועל אויך עסען.

ער האט צוגערוקט צו זיך דאס עסען.

— איך האב איצט זאגאר אפעטיט צום עסען, עס שמעקט מיר גאנץ גוט.

און ביידע האבען געגעסען און געטרונקען.

די ווייטערדיגע טעג האבען געבראכט א ווארעמען רעגען. דעם גאנצען טאג זענען זיי געזעסען אביסל אין צימער און אביסל אויפ'ן טעררעסע, לייענענדיג אויפן קול אדער קוקענדיג אין פענס־טער. אפט פלעגט זי זיצען און נעהען און ער פלעגט פון איהר די אויגען נישט אראפנעהמען; אמאל האבען זיי געשפיעלט אין קארטען, אדער ער האט איהר געלערנט שפיעלען אין שאח־מאט. אנ'אנדער'ס מאל ווידער האט ער זיך אויסגעלייגט אויפ'ן דיוואן

זי איז געזעסען נעבען איהם און עפּעס פאַר[illegible]יעֶנט. דאָס זענען געווען שטילע טעג און אָבענדען און פעליקס האָט זיך אייגענטליך געפיהלט גאַנץ גוט. ער איז צופריעדען געווען דערמיט, וואָס דאָס שלעכטע וועטער שאַדט איהם נישט, און דאָס פיעבער איז איהם אויך איבערגעגאַנגען.

איינמאָל נאָכמיטאָג, ווען דער הימעל האָט זיך דאָס ערשטע מאָל אָנגעהויבען אויסלייטערן נאָך אַ סך רעגענדיגע טעג, זענען זיי ווידער געזעסען אויפ'ן באַלקאָן, און פּלוצלונג, אָהן אַ שום צוזאַמענהאַנג מיט דעם פריהערדיגען שמועס, האָט זיך פעליקס אָבגערופען:

— עס געהען אייגענטליך אַרום אויף דר'ערד נאָר צום טויט פעראורטיילטע.

מאַריאַ האָט אויפגעהויבען די אויגען פון איהר אַרבייט.

— נו יאָ, — האָט ער ווייטער גערעדט — שטעל דיר, צום ביישפּיעל, פאָר, אַז אימיצער זאָגט דיר: האָבגעשעצטעם פרויליין, איהר וועט שטאַרבען דעם ערשטען מאַי אין יאָהר 1970. דו וועסט דאַמאָלס דיין גאַנצען קומענדיגען לעבען פערברענגען אין איין אַנגסט פאַר דעם ערשטען מאַי פון יאָהר 1970, האָטש איצט קען דיר גאָרנישט איינפאַלען צו גלויבען, אַז דו וועסט לעבען הונדערט יאָהר.

זי האָט גאָרנישט געענטפערט.

ער האָט ווייטער גערעדט, קוקענדיג אויפ'ן טייך, אויף וועלכען עס האָבען זיך אָנגעהויבען אָבשלאָגען די הורכברעכענדע זונען-שטראַהלען.

— אַנדערע ווידער געהען היינט אַרום שטאָלץ און געזונד, און וועלכער ס'איז נאַרעשער צופאַל קען זיי אין עטליכע וואָכען אַוועקפיהרען ווער-ווייס וואוהין. זיי קלערען גאָרנישט וועג[illegible] שטאַרבען, ניין?

— זעה, — האָט מאַריע געזאָגט — וואַרף שוין אַוועק די דאָזיגע נאַרעשע געדאַנקען. דו דאַרפסט דאָך שוין איצט אַליין אויך זיכער זיין אין דעם, אַז דו ווערסט צוריק געזונד.

ער האָט געשמייכעלט.

— נו יאָ, גראַדע דו געהערסט צו יענע, וועלכע ווערען געזונד.

ער האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט אויפ'ן קול.

— גוטעס קינד, דו מיינסט אין דער אמת'ן, אַז איך וועל בייקומען דעם שיקזאַל? דו מיינסט, אַז מיך פערבלענדעט אין דער אמת'ן אָט די כלומר'שטע פערבעסערונג, מיט וועלכער די נאַטור בעגליקט מיך איצט? נאָר צופעליג האָב איך זיך דערוואוסט, וואו עס האַלט מיט מיר, און דער געדאַנק וועגען דעם נאָהנטען טוידט מאַכט מיך, ווי אַנדערע גרויסע מענשען, פאַר אַ פילאָזאָף.

— אָבער הער שוין אויף אַמאָל!

— אָ–אָ–ה, מיין פרוילײַן, איך זאָל שטאַרבען און איהר זאָלט אפילו איין מאָל נישט איבערטראָגען די קליינע אונאַנגענעהמליכקײַט פון הערען מיך רעדען וועגען דעם?

זי האָט אַוועקגעוואָרפען איהר אַרבייט און איז צוגעגאַנגען צו איהם.

— איך פיהל, — האָט זי געזאָגט מיט אַ טאָן פון עהרליכער איבערציינגונג — אַז דו וועסט בלײַבען מײַנער. דו קאָנסט דאָך אַליין גאָרנישט ווִיסען, אויף ווי ווײַט דו האָסט דיך ערהאָלט. דו דאַרפסט נאָר זעהן איצט נישט טראַכטען וועגען קיין זאַך, און דאַן איז יעדער בייזער שאָטען פערשוואונדען פון אונזערע לעבען.

ער האָט זי לאַנג אָנגעקוקט.

— דו ביזט, ווי ס'ווײַזט אויס, אַבסאָלוט נישט פעהיג דאָס צו פערשטעהן. מ'מוז עס דיר דײַטליך ערקלערען. קוק נאָר אַהער. — ער האָט גענומען אין האַנד אַ צײַטונג — וואָס שטעהט דאָ?

— דעם צוועלפטען יוני 1890.

— יאָ, פון 1890–טען יאָהר. און איצט שטעל דיר פאָר, אַז דאָ שטעהט אַ איינס אָנשטאָט דעם נול. דאַן איז שוין אַלץ פערביי. איצט פערשטעהסטו עס שוין?

זי האָט איהם אַרויסגענומען די צײַטונג פון האַנד און מיט פערדרוס אַ וואָרף געטהון זי אָן דיר'ערד.

— די צײַטונג איז דאָ גאָרנישט שולדיג, — האָט ער רוהיג געזאָגט.

און פלוצלונג אויפהויבענדיג זיך האַסטיג פון אָרט און אַזוי ווי וועלענדיג די דאָזיגע אַלע געדאַנקען מיט אַ שנעלען ענטשלוס אַוועקטרײַבען פון זיך, האָט ער אויסגערופען:

— זעה נאָר, ווי שען! ווי די זון ליעגט איבער'ן וואַסער...

און דאָרט... — ער האָט זיך איבערגעבויגען איבער דער זייטענ־וואַנט פון טעראַסע און געקוקט אין דער גענענאיבערדיגער זייט, וואו ס'איז געלעגען דאָס פלאַכע לאַנד — זעה, ווי די פעלדער בעהעגען זיך! מיר וואָלט זיך געוואָלט אַביסעל דורכגעהן דאָרטען.

— וועט עס נישט זיין צו פייכט?

— קום, איך מוז אַרויסגעהן אויפ'ן פרייען פעלד.

זי האָט נישט געוואַגט זיך איהם ענטקעגענצושטעלען.

ביידע האָבען גענומען זייערע היט, אַרויפגעוואָרפען די מאַנטלען אויף זיך און זיך געלאָזען געהן אין יענעם וועג, וועלכער פיהרט צו די וועלדער. דער הימעל האָט זיך כמעט אינגאַנצען אויסגעלייטערט. איבער דער ווייטער בערגער־קייט איז געווען פער־צויגען אַ פערשידעפאַרביגער, ווייסער נעבעל. דאָס גרינס פון די לאָנקעס האָט זיך אַזוי ווי פערלאָרען אין דער גאָלדענער ווייסקייט, וועלכע האָט פערגאָסען דעם גאַנצען רוים.

זיי זענען באַלד אַרויפגעקומען אויף דעם שמאָלען וועגעל, צווישען, און זיי האָבען געמוזט געהן איינער הינטער'ן אַנדער'ן; וועהרענד די זאַנגען האָבען זיך געשאָקעלט אונטער דעם זוים פון זייערע מאַנטלען. אין אַ ווײַלע אַרום האָבען זיי זיך אָבגעקעהרט פון אַ זייט, אין אַ נישט צוגעדיכטען וואַלד, אין וועלכען די וועגען זענען געווען ריין אָבגערוימט און נישט ווייט איינע פון דער אַנדערער זענען געשטאַנען בענק. דאָ זענען זיי געגאַנגען געאַרעמט.

— איז דען נישט וואונדערבאַר־שען דאָ?— האָט פעליקס אויסגעשריען. — און וואָס'רע שמעקעדיגע לופט!

— איך גלויב אָבער, אַז באַלד נאָכ'ן רעגען — האָט מאַריאַ אָנגעהויבען, נישט ענדיגענדיג די פראַזע.

ער האָט געמאַכט אַ אונגעדולדיגע בעוועגונג מיט'ן קאָפּ.

— לאָז שוין אָב, זעה. צו וואָס דאַרף מען עס? ס'איז נישט אַנגענעהם שטענדיג צו הערען די זעלביגע וואָרנונגען.

זיי זענען ווייטער געגאַנגען, און אין וואַלד איז געוואָרען אַלץ ליכטיגער און ליכטיגער. דורך די בלעטער פון די ביימער האָט זיך דורכגעלויכטען דער טייך, ביז וועלכען ס'איז שוין נישט געבליבען צוצוגעהן מעהר, ווי הונדערט טריט. אין וואַסער איז געזען אַריינגעשניטען אַ שמאָלער פאַס לאַנד, אויף וועלכען דער וואַלד האָט זיך געענדיגט מיט עטליכע שיטערע ביימלעך. דאָרט זענען גע־

שטאַנען עטליכע הילצערנע בענק מיט טישלעך, און האַרט בײַ'ם ברעג האָט זיך געצויגען אַ הילצערנער צוים. ס'האָט זיך אויפגעהויבען אַ לײַכטער אָבענד-ווינד און געטריבען די וועלעלען צו'ם ברעג; און אָט האָט דער ווינד אַ גלעט געטהון אויך די שיטערע בוימלעך, אַזוי אַז פון די פײַכטע בלעטער האָט ווידער אָנגעהויבען צו קאַפּען. איבער'ן וואַסער איז געווען אויסגעגאָסען דער מאַטער שײַן פון'ם פערגעהענדען טאָג.

— איך האָב גאָר קיין אַהנונג נישט געהאַט דערפון, ווי שען דאָס אַלץ איז, — האָט פעליקס געזאָגט.

— יאָ, ס'איז רייצענד-שען.

— דו פיהלסט עס נישט, — האָט פעליקס אויסגערופען — דו קאָנסט עס נישט פיהלען: דו דאַרפסט זיך דערמיט נישט געזעגנען.

ער איז פּאַמעליך אָבגעגאַנגען עטליכע טריט פאָראויס און האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן דעם שלאַנקען צוים, די שמאָלע שטענגלעך פון וועלכען עס זענען געווען אַרײַנגעזעצט אין וואַסער. ער האָט לאַנג געקוקט אויף דער שימערירענדער אויבערפלעכע פון וואַסער. דערנאָך האָט ער זיך אומגעווענדעט. מאַריע איז געשטאַנען הינטער איהם; איהר בליק איז געווען טרויעריג און זי האָט קוים אײַנגעהאַלטען די טרערען.

— דו זעהסט, — האָט פעליקס געזאָגט מיט אַ לאַכענדיגען טאָן, — דאָס אַלץ לאָז איך דיר איבער. יאָ, יאָ, וואָרום עס געהערט איצט מיר. דאָס איז דער גרויסער סוד פון'ם לעבענס-געפיהל, וועלכען איך בין ערשט דערגאַנגען; דאָס געוואַלטיגע געפיהל פון אונענדליכער עשירות. איך וואָלט געקאָנט טאָן אָט מיט די אַלע זאַכען, וואָס איך וויל. דעם גאָלען פעלד דאָ אויבען, וואָלט איך געקאָנט מיט בלומען בעפלאַנצען און די ווײַסע וואָלקען וואָלט איך געקאָנט פון הימעל פערטרײַבען. איך טהו עס נישט דערפאַר, וואָס דאָס אַלץ איז שען גראַדע אַזוי ווי עס איז. דו וועסט מיך, ליעב קינד מײַנס, פערשטעהן ערשט דאַן, ווען דו וועסט בלײַבען אַליין. יאָ, דו וועסט גאַנץ בעשטימט זיך פיהלען אַזוי, ווי ווען דאָס אַלץ וואָלט איבערגעגאַנגען צו דיר אין די הענד.

ער האָט זי אָנגענומען פאַר'ן האַנד און צוגעצויגען צו זיך. דערנאָך האָט ער אויסגעשטרעקט זײַן אַנדערען אָרעם, ווי וועלענדיג איהר ווײַזען די דאָזיגע אַלע שענקײַטען.

— אָט דאָס אַלץ, דאָס אַלץ — האָט ער געפליסטערט.

זי אָבער האָט געשוויגען און האָט נאָך אַלץ געקוקט אויף איהם מיט אָפענע, טרוקענע אויגען; דאַן האָט ער פּלוצלונג געביטען דעם טאָן און געזאָגט:

— נו, איצט — אַהיים!

די זון האָט שוין געהאַלטען בײַ'ם אונטערגעהן, און זיי זענען געגאַנגען מיט'ן ברעג, אום וואָס גיכער אַהיים צו קומען.

— דאָס איז געווען אַ שענער שפּאַציר, — האָט פעליקס בעמערקט.

זי האָט שטום געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— מיר וועלען שוין איצט אַלע מאָל מאַכען אַזאַ שפּאַציר.

— יאָ, — האָט זי געזאָגט.

— און — ער האָט דאָס צוגעגעבען מיט אַ טאָן פון פעראַכטענדער מיטלײַד — קוועלען וועל איך דיך שוין אויך נישט מעהר.

אין איינעם פון די נעהנטסטע נאָכמיטאָגען האָט ער בעשלאָסען, זיך ווידער צו נעהמען פאַר זײַן אַרבייט. פּראָבירענדיג דאָס ערשטע מאָל נאָך אַזאַ לאַנגער צײַט פיהרען דעם בלײַשטיפט איבער'ן פּאַפּיר, האָט ער מיט אַ געוויסער גאַליגער נײַגעריגקײַט געקוקט אויף מאַריען און געוואַרט, זי זאָל איהם נעהמען אָבהאַלטען. זי האָט אָבער גאָרנישט גערעדט. ער האָט באַלד אַוועקגעוואָרפען דעם בלײַשטיפט מיט'ן פּאַפּיר אָן אַ זײַט און גענומען עפּעס אַ ביכעל אין האַנד צו'ם לעזען. דאָס וועט גיכער צושטרײַען זײַנע געדאַנקען; צו'ם אַרבייטען איז ער נאָך נישט פעהיג. ער מוז פריהער אינגאַנצען דורכגעדרונגען ווערען מיט אַ פאָלשטענדיגער פעראַכטונג צו'ם לעבען, אום דערנאָך, רוהיג בעטראַכטענדיג דער שטומער אייביגקײַט, גלײַך מיט אַלע חכמים אויפצייכנען זײַן לעצטען ווילען. דאָס האָט ער געוואָלט. און זײַן לעצטער ווילען זאָל זײַן נישט אַזוי ווי דער פון געוועהנליכע מענשען, אין וועלכען ס'פיהלט זיך שטענדיג די געהיימע אַנגסט פאַר'ן טוידט. ניין, אין זײַן צוואה דאַרף זיך נישט רעדען וועגען אַזעלכע זאַכען, וועלכע מ'קאָן אָנטאַפּען מיט'ן האַנד און זעהן מיט די אויגען און וועלכע וועלען דאָך סוף כל סוף מוזען אַמאָל צו גרונד געהן: זײַן לעצטער ווילען מוז אַ פּאָעמע זײַן, אַ שטילער, שמייכלענדער אָבשייד פון דער וועלט, וועלכער

ער האט בעזיעגט. מיט מאריע'ן האט ער וועגען דעם געדאנק נישט גערעדט. זי וואלט איהם נישט פערשטאנען. ער איז ביי זיך אין די אויגען געווען א סך העכער פון איהר. מיט א געוויסען שטאלץ איז ער געזעסען איהר געגענאיבער אין די לאנגע נאכמיטאגען, ווען זי איז, ווי ס'פלעגט אפט פארקומען, איינגעשלאפען איבער איהר בוך און די צופאלענע לאקען האבען זיך איהר געקייקעלט איבער'ן שטערן. זיין זעלבסט-געפיהל איז געוואקסען אויף אזוי פיעל, אויף וויפיעל ער האט זיך ארומגעזעהן, אז עס זענען פערהאן א סך זאכען, וועגען וועלכע ער דארף שוויגען און גארנישט רעדען מיט איהר. אזוי איינזאם איז ער דא געווארען און אזוי גרויס. —

איינמאל, אין א נאכמיטאג, ווען זי איז ווידער אנדרעמעלט געווארען, האט ער זיך שטילינקערהייד ארויסגעגנב'ט פון שטוב און איז אוועק שפאצירען אין וואלד. ארום איהם איבעראל האט געהערשט די שטילקייט פון דעם הייסען זומער-נאכמיטאג. און איצט איז עס איהם קלאר געווארען, אז היינט קאן עס געשעהען. ער האט טיעף אבגעאטעמט, און איהם איז געהארען אזוי לייכט, אזוי פריי. ער האט זיך פערקליבען טיעפער אונטער דעם געדיכטען שאטען פון די בוימער. די פערשטיקטע ליכטיגקייט פון טאג האט איהם אויפגעמונטערט. ער האט אלץ עמפפונדען ווי א גליק, אי דעם שאטען, אי די רוהיגקייט, אי די ווייכע לופט. און פון דעם אלעמען האט ער גענאסען. ס'איז קיין שום שמערץ נישט געלעגען אין דעם בעוואוסטזיין דערפון, אז ער וועט אט די אלע צערטליכקייטען פון לעבען מוזען פערליערען.

פערליערען, פערליערען, — האט ער האלב אויפ'ן קול איבערגע'חזר'ט. ער האט טיעף אבגעצויגען דעם אטעם, און פיהלענדיג, אז א ווייכע לופט האט זיך ארייגעריסען אין זיין ברוסט מיט א מילדער לייכטקייט, האט ער גארנישט געקאנט גלייך בעגרייפען, ווי אזוי דאס קאן געבען, אז ער זאל איבערהויפט קראנק זיין. ער איז אבער דאך קראנק געווען, ער איז דאך פערלוירען געווען. און פלוצלונג איז איהם עפעס ליכטיג געווארען אויף דער נשמה. ער האט אויפגעהערט גלויבען אין דעם. דאס איז עס געווען, און דעריבער האט ער זיך געפיהלט אזוי פריי און גוט, און דעריבער האט זיך איהם עס געדאכט, אז היינט איז די רעכטע שעה געקומען. נישט די פרייד פון לעבען האט ער בעזיעגט, נאר די אנגסט פאר'ן

טויִדט איז פֿון איהם אויעק, ווייל ער האָט אויפֿגעהערט גלויבען אין טויִדט. ער האָט געוואוסט, אז ער געהערט צו יענע, וועלכע ווערען ווידער געזונד. ער האָט זיך געפֿיהלט ריכטיג, ווי ווען עס וואָלט ערגעץ אין אַ פֿערבאָרגענעם ווינקעל ביי איהם אין דער נשמה צוריק ערוואַכט עטוואָס אזוינס, וואָס איז אַ לאַנגע צייט געלעגען איינגעשלאָפֿען. ער האָט געפֿיהלט דאָס בעדערפֿעניש, ברייטער די אויגען צו עפֿנען, צו געהן פֿאָרווערטס מיט גרעסערע טריט, טיעפֿער צו אָטעמען. דער טאָג איז געוואָרען העלער און דאָס לעבען לעבעדיגער. דאָס אַלזאָ איז עס געוועזען, דאָס איז עס געוועזען!? און פֿאַרוואָס? פֿאַרוואָס האָט ער עס געמוזט מיט אַמאָל אזוי פֿערשכּור'ט ווערען פֿון האָפֿנונג? אַח, האָפֿנונג!... ס'איז געוועזען מעהר ווי דאָס. דאָס איז געוועזען זיכערקייט, געוויסהייט. און היינט אין דער פֿריה נאָך האָט עס איהם געקוועלט, האָט עס איהם דעם האַלז צוזאַמענגעצויגען און רעדען נישט געלאָזען, און איצט, איצט איז ער געזונד געוועזען, ער איז געוועזען געזונד. ער האָט עס אויפֿ'ן קול אויסגעשריען:

— געזונד!

ער איז געשטאַנען איצט ביי'ם אַרויסגאַנג פֿון וואַלד. פֿאַר איהם איז געלעגען דער טייך אין דונקעל-בלויער גלאַטקייט. ער האָט זיך אַראָבגעלאָזען אויף אַ באַנק, און דאָ איז ער זיך געזעסען זעהר בעקוועם, דעם בליק אויפֿ'ן וואַסער געריכטעט. ער האָט געטראַכט וועגען דעם, ווי מאָרגע זאָס איז פֿאָרגעקומען: דאָס אַנגענעהמע געפֿיהל פֿון אַ שטאָלצען אָבשיעד איז ביי איהם פֿערוואַנדעלט געוואָרען אינ'ם געפֿיהל פֿון אַ פֿריידיגער געזעגענונג.

ש-ש ש, אַ לייכטער גערויש הינטער איהם, ער האָט קוים בעוויזען זיך אומצוקערען. מאַריע איז עס געוועזען. איהרע אויגען האָבען געבלישצעט, איהר געזיכט איז געוועזען לייכט פֿערראָטיגט.

— וואָס איז מיט דיר?

— צו וואָס ביזטו אַוועקגעגאַנגען? פֿאַר וואָס האָסטו מיך געלאָזען אַליין? איך האָב מיך שרעקליך דערשראָקען.

— ס'איז גאָרנישט, — האָט ער געזאָגט און צוגעצויגען איהר צו זיך. ער האָט געשמייכעלט און זי געקושט. זי האָט געהאַט אַזעלכע וואַרמע, פֿולע ליפּען.

— קום אַהער, — האָט ער דאַן געזאָגט פּאַמעליך און אַרויפֿ-

בקומען די ביי זיך אויפ'ן שויס. זי האָט זיך פעסט צוגעטוליעט צו איהם און איינגעשלאָסען זיין האלז אין איהרע אָרעמס. און זי איז שען געווען: פון איהרע בלאָנדע האָר האָט זיך געטראָגען אַ וואַרעמער אַראָמאַט און אין זיין ברוסט האָט זיך דערוועקט אַ אונגעוועהנליכע צערטליכקייט צו דעם ביינאַזאַמען, שמעקעדיגען חזיון. די אויגען זענען איהם פול געוואָרען מיט טרערען און ער האָט אָנגעהאַפט איהרע הענד, אום זיי צו קושען. אָ, האָט ער זי ליעב געהאַט!

פון טייך האָט זיך געהערט אַ שוואַכעס, נישט דייטליכעס געריש. זיי האָבען זיך ביידע אומגעקוקט, אויפגעהויבען און געגאַנגען אָרעם אין אָרעם נעהנטער צום ברעג. פון דער ווייטען האָט זיך געווייזען אַ דאַמפף-שיף. ווען דאָס שיף איז שוין געווען אזוי נאָהנט, אַז זיי האָבען געקאָנט אונטערשיידען די מענשליכע פיגורען אויפ'ן פאָרדעק, האָבען זיי זיך אומגעקעהרט צוריק און זיך געלאָזען געהן דורכ'ן וואַלד אַהיים. אָרעם אין אָרעם זענען זיי געגאַנגען, פאַמעליך, צושמייכלענדיג איינער דעם אַנדערן. ס'האָבען זיך ביי זיי צוריק אַלטע ווערטער אָבגעפונען, ווערטער פון די ערשטע ליעבעס-טעג. זיי האָבען זיך איבערגעוואָרפען מיט די זיסע פראַגען פון צווייפלענדער צערטליכקייט און מיט די אינערליכע ווערטער פון שמייכלענדער בערוהיגונג. און זיי זענען געווען פרעה‑ליך און ווידער זענען זיי קינדער געווען, און דאָס גליק איז דאָ געווען.

ס'איז אָנגעקומען אַ שווערער, גליהענדער זומער מיט הייסע, ברענענדע טעג און וואַרעמע, ליידענשאַפטליכע נעכט. יעדער טאָג האָט געבראַכט מיט זיך צוריק דעם נעכטיגען, יעדע נאַכט — די נעכטיגע; די צייט איז געשטאַנען אַזוי ווי פערגליווערט. זיי זענען געווען פאָלשטענדיג איינזאַם, און האָבען זיך אינטערעסירט נאָר איינער מיט'ן אַנדערן; דער וואַלד, דער טייך, דאָס קליינע שטיבעל — דאָס איז געווען זייער וועלט. אַ מילדע היץ האָט זיי איינגעהילט, — אַ היץ, אין וועלכער זיי האָבען פערגעסען אָן אַלע זייערע טרויעריגע געדאַנקען. זאָרגלאָזע, לאַכענדע נעכט און מידע, צערטליכע טעג זענען איבער זיי פערבייגעפלויגען.

אין איינער פון יענע נעכט איז עס געווען. די ליכט האָט שפעט געברענט, און מאַריאַ, וועלכע איז געלעגען מיט אָפענע

אויגען, האָט זיך אויסגעהויבען אויפ'ן בעט און אַוועקגעזעצט. זי האָט בעטראַכט דעם געזיכט פון איהר געליבטען, איבער וועלכען ס'איז געלעגען אויסגעגאָסען די רוהיגקײַט פון אַ טיעפען שלאָף, און האָט זיך אײַנגעהערט, ווי ער אָטעמט. יאָ, איצט איז שוין קיין צווייפעל נישטאָ אין דעם: ער ווערט מיט יעדער שעה געזינדטער. איהר האָט אַרומגענומען אַ אונאויסדריקבאַרע צערטליכקײַט, און זי האָט זיך אַראָפּגעבויגען נעהנטער צו איהם, אום צו פיהלען אויף איהרע באַקען דעם הויך פון זײַן אָטעם. אָ, ווי שען דאָס לעבען איז! און איהר גאַנצעס לעבען איז געווען ער, נאָר ער. אַה, איצט האָט זי איהם ווידער, זי האָט איהם ווידער, און אויף איביג וועט זי איהם שוין האָבען!

איין אָטעמצוג פון שלאָפענדען, וואָס האָט געקלונגען עטוואָס אַנדערש, ווי די ביזהעריגע, האָט איהר בעאונרוהיגט. דאָס איז געווען אַ לײַכטער געפּרעסטער קרעכץ. אַרום זײַנע ליפּען, וועלכע האָבען זיך עטוואָס געעפענט, האָט זיך בעוויזען אַ שאָטען פון לײַדען, און מיט שרעק האָט זי בעמערקט טראָפּענס שווייס בײַ איהם אויפ'ן שטערן. דעם קאָפּ האָט ער אָבגעבויגען עטוואָס אָן אַ זײַט; דערנאָך אָבער האָבען זיך זײַנע ליפּען ווידער פערמאַכט, דער רוהיגער אויסדריק אויפ'ן געזיכט האָט זיך צוריק בעוויזען, און נאָך אַ פּאָר אונרוהיגע זיפצען איז דער אָטעם אויך ווידער רוהיג געוואָרען, כמעט אָהן אַ שום קלאַנג. מאַריע אָבער איז פּלוצלונג בעהערשט געוואָרען פון אַ פּײַניגענדער אונרוהיגקײַט. איהר האָט זיך שרעקליך געוואָלט אויפוועקען איהם, זיך צוטוליען צו איהם, שפּירען זײַן וואַרעמקײַט, זײַן לעבען, איהם אײַנגאַנצען. איהר האָט אַרומגענומען אַ מאָדנע איבערצײַגונג פון שולדיגקײַט געגען איהם, און דער צופריעדענער גלויבען אין זײַן געזונד ווערען האָט זיך איהר פּלוצלונג אויסגעוויזען פאַר אַ פערברעך, פאַר אַ פערשוועכונג. און איצט האָט זי געוואָלט איבערצײַגען זיך אַליין, אַז עס איז נאָך גאָר בײַ איהר קיין פעסטער גלויבען נישט געווען, ניין, נאָר אַ שוואַכע דאַנקבאַרע האָפנונג, פאַר וועלכער זי דאַרף נישט אַזוי ביטער געשטראָפט ווערען. טיעף אין האַרצען האָט זי איצט זיך פערשוואוירען, שוין קיינמאָל נישט מעהר אַזוי לײַכטזיניג גליקליך צו זײַן. די גאַנצע צײַט פון דער פריהעליכער פערשפּורונג איז פאַר איהר איצט פּלוצלונג געוואָרען אַ צײַט פון לײַכטזיניגער זינד, פאַר

וועלכער זי מוז אָבקומען. געווים! איז דאָס אָבער אין דער אמת'ן געוועזען אַ זינד? אפשר איז עס גאָר אַנאַנדער זאַך געוועזען? אפשר גאָר די ליעבע, וואָס בעשאַפט וואונדער? און אפשר האָבען איהם גאָר גראַדע יענע לעצטע זיסע נעכט געזונד געמאַכט?

אַ שרעקליכער קרעכץ האָט זיך אַרויסגעריסען פון פעליקס'ס מויל. האַלבשלאָפענדיג האָט ער זיך אויפגעהויבען אין בעט און מיט ווייט פונאַנדערגעעפענטע אויגען שטאַר געקוקט אינ'ם לעדיגען רוים אַזוי אַנגסטפול, אַז מאַריאַ האָט אַ געשריי געטהון און איהם אַינגאַנצען אויפגעוועקט.

— וואָס איז, וואָס איז? — האָט ער געמורמעלט.

מאַריאַ האָט קיין ווערטער נישט געפונען איהם צו ענטפערן.

— דאָס האָסטו געשריען, מאַריאַ? איך האָב געהערט שרייענדיג.

ער האָט שנעל געאָטעמט.

— מיך האָט עפּעס אַזוי ווי געשטיקט... איך האָב עפּעס געזעהן אין חלום אויך, נאָר איך געדענק נישט — וואָס.

— איך האָב מיך אַזוי דערשראָקען, — האָט זי געשטאַמעלט.

— דו וויסט, מאַריע, מיר איז קאַלט.

— נו יאָ, — האָט זי געענטפערט — פון די בייזע חלומות, וואָס דו האָסט געהאַט.

— אַה, נישט דערפון, — און ער האָט מיט אַ צאָרניגען בליק געקוקט אין דער הויך — מיך פיבערט ווידער, דאָס איז עס.

זיינע ציינער האָבען זיך געטרייסעלט; ער האָט זיך איינגעוויקעלט אין דער דעקע.

זי האָט זיך פערצווייפעלט אַרומגעקוקט.

— אפשר ווילסטו, איך זאָל —

— איך וויל גאָרנישט; לעג זיך און שלאָף. איך בין מיעד, איך וועל אויך שלאָפען. דאָס ליכט לאָז ברענען.

ער האָט פערמאַכט די אויגען און זיך איבערגעדעקט מיט דער דעקע איבער'ן מויל. מאַריע האָט נישט געוואַגט מעהר, איהם גאַר פרעגען. זי האָט געוואוסט, ווי שלעכט עס ווירקט אויף איהם מיטלייד, ווען ער פיהלט זיך נישט גוט. ער איז גלייך איינגעשלאָפען, איהר אָבער האָט שוין קיין שלאָף נישט גענומען. באַלד האָבען זיך אָנגעהויבען אַריינ'גנב'נען אין צימער גרויע דעמערונגס-שטראַהלען. די דאָזיגע ערשטע, בלאַסע אָנזאָגערס פון דעם נאָהענטען פריה-

מאָרגען זענען מאַרינאַ'ן וועגען אַנגענעהם געוועזען. איהר האָט זיך געדאַכט, אַז עס קומט צו איהר עטוואָס פריינדליכעס, לעבּענדיגעס, און זי האָט געפיהלט אַ מאָדנע בּעדערפעניש אַרויסצוגעהן ענטגעגען דעם פריהמאָרגען. פּאַמעלעך און שטיל איז זי אַראָפּ פון בעט, האָט גענומען אויף זיך איהר מאָרגענקלייד און האָט זיך אַרויס געגנבעט אויפ'ן טעראַססע. דער הימעל, דער טייך, די בּערג, — אַלץ איז נאָך געווען צוזאַמענגעגאָסען אין איין דונקעלער, אונבּעשטימטער גרוי־קייט. איהר האָט פערשאַפט אַ בּעזונדער פערגניגען דער פּראָצעס פון אָנשטרענגען די אויגען, אום דייטליכער צו דערקענען די קאָנטורען פון אַלץ אַרום. זי האָט זיך געזעצט אויפ'ן ליעגע־שטוהל און געלאָזען איהרע בּליקען זינקען אין דער גרויער דעמערונג. זי האָט געפיהלט אַן אונבּעשרייבּליכע בּעקוועמליכקייט פון דעם זיך־אויפוואַכענדען זומער־פריהמאָרגען. אַרום איהר איז אַלץ געווען אַזוי רוהיג, אַזוי מילד און אַזוי אייביג. ס'איז אַזוי גוט געווען זיך צו פיהלען אַט אַזוי אַליין אין דער גרויסער שטילקייט — אויסער דעם ענגען, דושנעם צימער. און פּלוצלונג האָט איהר דורכגעשווידערט די איבּערצייגונג: זי איז גערן אַוועקגעגאַנגען פון איהם, זי איז גערן דאָ געווען, גערן אַליין!

אין דעם פערלויף פונ'ם גאַנצען טאָג האָבּען זיך איהר כסדר געפּלאָנטערט אין קאָפּ די געדאַנקען פון דער פערגאַנגענער נאַכט. זיי זענען נישט געווען אַזוי פּייניגענד, אַזוי שרעקליך, ווי אין דער בּיינאַכטיגער פינסטערניש, זיי זענען אָבּער געווען דייטליכער, בּעשטימטער, און האָבּען איהר געצוואונגען אָנצונעהמען וועלכען נישט איז בּעשלוס. פאַר אַלעמען דאַרף מען זעהן אָבּקיהלען אַבּיסעל די היץ פון זיין ליעבּע. זי האָט גאָרנישט פערשטאַנען, ווי אַזוי זי איז די גאַנצע צייט נישט געפאַלען אויף דעם, אַז זי וועט זיין אַזוי מילד, אַזוי קלוג, אַז עס וועט אויסזעהן נישט ווי אַ אָבּקיהלונג, נאָר ווי אַ נייע, בּעסערע ליעבּע.

איהר איז אָבּער נישט אויסגעקומען צו זיין נישט בּעזונדער קלוג און נישט מילד. נאָך יענער נאַכט זענען אַלע שטורעמס פון ליידענשאַפט אַזוי ווי פערלאָשען געוואָרען אין איהם; ער אַליין האָט זיך בּעצויגען צו איהר מיט אַ מיעדער צערטליכקייט, וועלכע האָט זי אין אָנהויבּ בּערוהיגט און דערנאָך פרעמד געמאַכט. ער האָט אַ סך געלייענט בּייטאָג, אָדער ער האָט זיך געמאַכט לייענדיג,

האָרום גאַנץ אָפּט האָט זי בעמערקט, אַז ער זיצט איבער'ן בוך, און קוקט גאָר ערגעץ־וואו ווייט. זיי האָבען גערעדט וועגען טויזענדער קליינינקייטען און נישט וועגען קיין איין וויכטיגע זאַך, דערביי אָבער איז מאַריאַ'ן גאָרנישט איינגעפאַלען, אַז ער האָט אויפגעהערט איהר צו ענטדעקען דעם סוד פון זיינע געדאַנקען. אַלץ איז פאַר־געקומען זעלבסטפערשטענדליך, ווי ווען די דאָזיגע אַלע האַלבע ווערטער און די דאָזיגע גלייכגילטיגקייט, וואָס האָט זיך געשפּירט אין זיין גאַנצען וועזען, וואָלטען זיין נאָר די מונטערע מידקייט פון אַ מענשען, וואָס האַלט אין געזונד ווערן.

אין די פריהמאָרגענס פלעגט ער לאַנג בלייבען ליגען, און זי האָט זיך ביסלעכווייז צוגעוועהנט, אַרויסצוגעהן פאַר־טאָג אַליין אויפ'ן פרייען פעלד. דאַן איז זי אָדער געבליעבען זיצען אויפ'ן טעראַסע, אָדער זי איז אַוועק צו'ם טייך און זיצענדיג אין אַ שיפעל נישט ווייט פון ברעג, האָט זי זיך געלאָזען וויגען פון די לייכטע וועללען. אָפּט איז זי אַוועק אין וואַלד שפּאַצירען, און האָט זיך אומגעקעהרט אַהיים געוועהנליך נאָך אַ קליינעם מאָרגענשפּאַציער, ווען זי איז אַריינגעגאַנגען אין צימער, אום איהם אויפצוּוועקען. זי האָט זיך געפרעהט מיט זיין געזונדטען שלאָף, וועלכען זי האָט בעטראַכט פאַר אַ גוטען סימפּטאָם. זי האָט נישט געוואוסט, וויפיעל מאָל ער האָט זיך אויפגעכאַפּט ביינאַכט, און האָט נישט געזעהן דעם בליק פול מיט אונענדליכען טרויער, וועלכען ער האָט פון איהר נישט אַראָב־גענומען, אין דער צייט ווען זי איז פערזונקען געווען אין'ם טיפען שלאָף פון געזונדטער יוגענד.

איינמאָל אין דער פריה האָט זי זיך ווידער אַריינגעזעצט אין שיפעל, און דער מאָרגענשטערן האָט צושאָטען איבער'ן טייך זיינע ערשטע גאָלדענע פונקען. דאַן האָט איהר אַרומגענומען אַ שטאַרקע לוסט, זיך אַוועקצולאָזען ווייט, ווייט אין דאָס בלי־צענדע, העלע וואַסער. זי איז אָבגעפאָהרען ווייט פון ברעג, און אַזוי ווי זי איז געווען נישט געאיבט אי'ם רודערען, האָט זי זיך אָנגעשטרענגט איבער די כחות, וואָס עס האָט די רייזע נאָך מעהר אָנגענעהם געמאַכט. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס עס איז נאָך אַזוי פריה געווען, האָט מען שוין נישט געקאָנט זיין אויפ'ן וואַסער איינגאַנצען איינזאַם. מאַריע האָט בעגעגענט עטליכע שיפלעך, און געגלויבט צו בעמערקען, אַז עטליכע פון זיי זענען מיט אַ כיון

נעהנטער געפֿאָהרען פֿערבײַ איהר. איין קליינע, עלעגאַנטע לאָדקע, אין וועלכער עס זענען געזעסען צוויי יונגע הערען, איז זעהר שנעל פֿערבײַגעפֿאָהרען האַרט נעבען איהר שיפֿעל. די הערען האָבען אויפֿגעהויבען די רודערס, געצויגען די היט און מיט אַ שמייכעל העפֿליך געגריסט.

מאַריע האָט די ביידע אָנגעקוקט מיט אָפֿענע אויגען און, גאָרנישט בעדענקענדיג זיך, געענטפֿערט: „גוט מאָרגען" דערנאָך האָט זי, איינגאַנצען אונבעוואוסטזיניג, זיך אומגעקוקט צו די ביידע יונגע לײַט; די ווידער האָבען זיך אויך אומגעקוקט און נאָכאַמאָל געגריסט. דאַן האָט זי זיך פּלוצלונג געכאַפּט, אַז זי האָט געהאַנדעלט נישט ווי עס דאַרף צו זײַן, און אַזוי שנעל, ווי זי איז נאָר אימשטאַנד געווען, האָט זי גערודערט צוריק, צום שטוב. איהר רײַזע צוריק האָט געדויערט אַ האַלבע שעה, און זי איז געקומען אַ פֿערשוויצטע מיט פֿונאַנדערגעלאָזענע האָר. גלײַך פֿון וואַסער אַרויסגעהענדיג האָט זי פֿעליקס'ן געזעהן זיצענדיג אויפֿ'ן באַלקאָן, און זי איז האַסטיג צוגעלאָפֿען צום שטוב. עטוואָס צוטומעלט, ווי פֿיהלענדיג זיך שולדיג אין עפּעס, איז זי אַרויפֿגעלאָפֿען אויפֿ'ן באַלקאָן, האָט אַרומגענומען פֿעליקס'ן פֿון הינטען און איבערלוסטיג געפֿרעגט אין געלעכטער: ווער איז עס?

ער האָט זיך פּאַמעליך בעפֿרײַט פֿון איהר אומאַרמונג און ערנסט־חדיג אָנגעקוקט פֿון דער זײַט.

— וואָס איז מיט דיר? פֿאַרוואָס ביזטו עפּעס אַזוי לוסטיג?

— ווײַל איך האָב דיר ווידער.

— וואָס ביזטו אַזוי פֿערשוויצט? דו גליהסט דאָך!

— אָ, גאָט מײַנער! איך בין אַזוי פֿרעהליך! אַזוי פֿרעהליך! אַזוי פֿרעהליך!

זי האָט שפּיעלענדיג אַראָבגענומען דעם פּלעד פֿון זײַנע קניע און זיך אַוועקגעזעצט איהם אויפֿ'ן שויס. איהם האָט געערגערט די אייגענע פֿערלעגענהײַט און זײַן פֿערדראָסיגער פּנים און זי האָט איהם געקושט אין די ליפּען.

— פֿאַרוואָס ביזטו עפּעס אַזוי פֿרעהליך?

— האָב איך דען נישט קיין גרונד פֿרעהליך צו זײַן? איך בין אַזוי גליקליך, וואָס — זי האָט זיך פֿערהיקעט און דערנאָך ווײַטער גערעדט — וואָס דאָס אַלץ איז פֿון דיר צוגענומען געוואָרען.

— וואָס?

אין זײַן פֿראַגע האָט זיך געהערט אַ פֿערבאָרגענער פֿערדאַכט.

זי האָט געמוזט איצט ווײַטער רעדן. עס האָט קײן זאַך ניט געהאָלפֿן.

— נו, די שרעק.

— די שרעק פֿאַר׳ן טויט, מײנסטו?

— רעד עס ניט אַרויס!

— פֿאַרוואָס זאָגסטו עפּעס, פֿון מיר צוגענומען? ס׳איז דאָך פֿון דיר אויך, נײן?

און זײַן בליק האָט אָנגענומען דערבײַ אַ פֿאַרשעמטן, כּמעט בײזן אויסדריק. און ווען זי האָט, אַנשטאָט אים צו ענטפֿערן, אַרומגעפֿירט איהרע הענט איבער זײַנע האָר און צוגערוקט איהר מויל צו זײַן שטערן, האָט ער אָפּגעבויגען דעם קאָפּ עטוואָס אָן אַ זײַט און ווײַטער גערעדט, אומבאַרמהערציג, קאַלט:

— יעדענפֿאַלס, האָסטו דאָך עס געוואָלט אַמאָל, אַז מײַן שיקזאַל זאָל אויך דײַנעס זײַן?

— עס וועט אַזוי זײַן, — איז זי איהם לעבעדיג אַרײַנגעפֿאַלען אין די רעד.

— נײן, עס וועט ניט זײַן, — האָט ער איהר ערנסט געענטפֿערט. — צו וואָס זאָלען מיר זיך נאַרען? „דאָס אַלץ" איז פֿון מיר ניט צוגענומען געוואָרען. „דאָס" קומט אַלץ נעהנטער, איך שפּיר עס.

— אָבער — זי איז ניט באַמערקטערהײד אָפּגעגאַנגען פֿון איהם און האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן לעהן פֿון טעראַסע.

ער איז אויך אויפֿגעשטאַנען און האָט אָנגעהויבען אַרומשפּאַצירען אַהין און צוריק.

— יאָ, איך שפּיר עס. מײַן פֿליכט איז, דיר דאָס מיטצוטײלען. ווען דאָס וואָלט פֿאָרקומען פּלוצלונג, אומגעוואַרטעט פֿאַר דיך, וואָלט עס דיך, ווי ס׳שײַנט, צו שטאַרק איבערגעשראָקען. דעריבער דערמאָהן איך דיר, אַז אַ פֿיערטעל פֿון מײַן טערמין איז שוין באַלד אַריבער. אפשר רעד איך עס מיר נאָר אײַן, אַז איך מוז ס׳דיר זאָגען, — און נאָר מײַן שוואַכמוטיגקײט ברענגט מיך דערצו.

— דו ביזט בײז, האָט זי מיט אַנגסט געזאָגט, — וואָס איך האָב דיך געלאָזען אַלײן?

— נאַרעשקייט! — האָט ער שנעל געענטפערט, — מונטער קאָן איך דיך זעהן; איך אַליין וועל, אויף וויפיעל איך קאָן מיך איצט, דעם געוויסען טאָג מונטער ערוואַרטען. דיין לוסטיגקייט אָבער קאָן איך, דעם אמת זאָגענדיג, נישט לייכט פערטראָגען. איך גיעב דיר, איבריגענס, די פרייהייט אָבצושטיילען דיין שיקזאַל פון מיינעם, אַט האָטש פון דעם מאָרגענדיגען טאָג אָן.

— פעליקס! — זי האָט פראָבירט מיט ביידע הענד אָבשטעלען דעם אַהין-און אַהער-שפּאַצירענדען; ער האָט זיך אָבער ווידער פריי געמאַכט.

— ס'קומט אָן די שרעקליכסטע צייט. ביז איצט בין איך געווען אַן'אינטערעסאַנטער קראַנקער: אַביסעל בלאַס, אַביסעל צוהוסטענדיג, אַביסעל מעלאַנכאָליש. דאָס קאָן נאָך אַ פרוי געפעלען. דאָס אָבער, מיין קינד, וואָס דאַרף איצט קומען — פערשפּאָר דיר בעסער! דאָס קאָן נאָך פערגיפטען דיינע ערינערונגען וועגען מיך.

זי האָט אומזיסט געזוכט ווערטער, איהם צו ענטפערן, און האָט נישט אָראָבגענומען פון איהם איהר הילפלאָזען בליק.

— עס איז שווער, זיך אויף דעם צו בעשליעסען, מיינסטו געוויס: דאָס וואָלט זיין דערוויעדער די ליעבע, דאָס וואָלט אויסזעהן זאָגאַר געמיין, ניעדריג. איך פערזיכער דיר אָבער, אַז וועגען דעם קאָן גאָר קיין רעד נישט זיין, אַז דו וועסט אַסך מעהר בעפריעדיגען מיר און מיין איינגעליעבטע, ווען דו וועסט מיין פאָרשלאַג יאָ אָננעהמען. וואָרום דאָס ווענינגסטענס וויל איך, אַז דו זאָלסט מיט טרויער זיך דערמאָהנען אָן מיך, אַז דו זאָלסט מיך מיט אמת'ע טרערען בעוויינען. וואָס אָבער איך קאָן אין קיין פאַל נישט פערטראָגען, איז דאָס, אַז דו זאָלסט אָבזיצען טעג מיט נעכט איינגעבויגען איבער מיין בעט און טראַכטען: וואָלט שוין געקומען אַמאָל דאָס, וואָס עס מוז קומען, — און אַז דו זאָלסט דיך פיהלען, ווי אַ אויסגעלייזטע, ווען איך וועל זיך שיידען פון דיר.

זי האָט דיך נאָך אַלץ געמאַטערט צו געפינען אַ וואָרט. ענדליך האָט זי אַרויסגעשריען:

— איך בלייב ביי דיר, אייביג!

ער האָט זיך אויף דעם גאָרנישט אומגעקוקט.

— מיר וועלען מעהר נישט רעדען וועגען דעם. אין אַ וואָך

ארום... קלער איך... פארהערן קיין ווינן. איך מוז דאך וואס ס'איז אין ארדנונג ברענגען. איידער מיר וועלען פערלאזען דאס הויז, וועל איך דיר נאכאמאל שטעלען מיין פראגע — ניין, מיין ב.טע...

— פעליקס! איך!...

ער האט איהר שארף איבערגעריסען:

— איך פערבאט דיר, נאך איין ווארט אפילו ארויסצורעדען וועגען דעם ביז צו דער פון מיר בעשטימטער צייט. ער איז אראב פון באלקאן און האט זיך געלאזען געהן אין צימער, זי האט איהם געהאלט נאכגעהן.

— לאז מיך איצט, — האט ער גאנץ מילד געזאגט, — איך וויל אביסעל אליין זיין.

זי איז געבליבען אויפ'ן באלקאן און האט זיך פערקוקט אויף דער בליצענדער אויבערפלעכע פון טייך. פעליקס איז אריין אין שלאפצימער און האט זיך דארט ארויסגעווארפען אויף זיין בעט. לאנג האט ער נישט אראבגענומען די אויגען פון סופיט. דערנאך האט ער זיך געביסען די ליפען און צוזאמענבייגענדיג די פויסטען האט ער גיפטיג געזיפצען צווישען די ציינער:

— איבערגעגעבענקייט! איבערגעגעבענקייט!

פון דער צייט אן איז עפעס א פרעמדקייט געקומען צווישען זיי און צוזאמען דערמיט אויך א נערוועזע בעדערפניש, א סך צו רעדען איינער מיט'ן אנדערען. וועגען די מינדעסטע קלייניגקייטען פלעגען זיי אפרעדער שעה'ען לאנג, און זעהר שלעכט פלעגען זיי זיך פיהלען, ווען זיי פלעגען אויפהערען צו רעדען. ביי זיי איז רעכט געווען אבצוזיצען ווי לאנג און שמועסען וועגען דעם, פון וואנען די גרויסע וואלקענס קומען, וואס'רע וועטער עס וועט זיין מארגען און פאר וואס דאס וואסער ביים דעם קאליער זיינעם אין די פערשיעדענע צייטען פון טאג. אין דער צייט פון שפאצירען, האבען זיי אפטער ווי ביז אהער אויסגעמיעדען די ענגע, שטילע וועגען ארום זייער שטוב און געגאנגען מעהר צום בעוואהנטען ברעג. דארט האבען זיי געהאט די געלעגענהייט צו מאכען פערשיעדענע בעמערקונגען וועגען די מענשען, וועלכע זענען זיי אנטקעגען געקומען. ווען ס'האט זיך געמאכט, אז יונגע מענשען זענען זיי אנגעגאנגען אנטקעגען, איז מאריע געווען אין איהר בענעהמונג בעזונדער צו-

דיקגעהאַלטען, און ווען פעליקס האָט זיך געווענדעט צו איהר
מיט אַ בעמערקונג וועגען דעם זומער-קאָסטיום פון וועלכען ס'איז
הודער-ספּאָרטסמאַן אָדער אַלפּען-טוריסט, איז זי פערגאַנגען אַזוי
ווײַט אין איהר ניט אויפריכטיגקייט, אַז ביי איהר איז רעכט
געווען צו זאָגען, אַז זי האָט די מענשען קיינמאָל ניט אָנגעזעהן,
און נאָר מיט אַ סך מיהע איז איהם געלונגען צו פועל'ן ביי איהר,
טרעפענדיג זיי אַ צווייטעס מאָל, זי זאָל זיי אויפמערקזאַם בעטראַכ-
טען. זי האָט ניט געקאָנט פערטראָגען דעם בליק, מיט וועלכען ער
האָט איהר דורכגענומען ביי אַזאַ געלעגענהייט. דאַן פלעגט אָפט
טרעפען, אַז זיי פלעגען אָבגעהן מעהר ווי אַ פערטעל שעה און
ניט אַרויסרעדען איין וואָרט צווישען זיך. אָפטמאָל זענען זיי געז-
זעסען שווייגענדיג אויף זייער באַלקאָן אַזוי לאַנג, ביז מאַריאַ
פלעגט ניט, געשיקט גענוג, נאָר ניט קענענדיג פון דעסטוועגען
-עהאַלטען די כונה דערפון, פאַלען אויף דעם מיטעל, איהם פאָר-
צולייענען די צייטונג. און ווען אפילו זי האָט בעמערקט, אַז
ער הערט ניט, האָט זי אויך ווייטער געלייענט, זיך פרעהענדיג
דערמיט, וואָס ס'איז נאָר ניט אינגאַנצען שטיל צווישען זיי.
און דאָך, ניט קוקענדיג אויף די דאָזיגע אַלע פייניגענדע פראָ-
בעס, זענען זיי ביידע געווען פערנומען נאָר מיט זייערע אייגענע
געדאַנקען.

פעליקס האָט אינערליך זיך אַליין מודה געווען, אַז ער האָט
דאָ געשפּיעלט, אין דער בעציהונג צו מאַריאַ'ן, אַ לעכערליכע קאָ-
מעדיע. קוים וואָלט ער טאַקע ערנסט טראַכטען וועגען דעם, איהר
צו פערשפּאָרען די קומענדיגע ליידען, וואָלט דאָך אַמבעסטען געז-
ווען פון זיין זייט, פראָסט פערשוואונדען צו ווערען פון איהר. ס'איז
דאָך ניט קיין גרויסע זאַך, זיך אויסצוגעפינען ערגעץ אַ פער-
וואָרפענעם, שטילען ווינקעל, אום דאָרט רוהיג צו שטאַרבען. ער
אַליין האָט זיך געוואונדערט, ווי אַזוי ער קאָן מיט אַזאַ גלייכגילטיג-
קייט קלערען וועגען אַזעלכע זאַכען. ווען ער האָט אָבער אָנגעהויבען
ערנסט צו קלערען וועגען דער אויספיהרונג פון דעם פלאַן; ווען ער
האָט פּראָבירט אין אַ שרעקליך לאַנגער, שלאָפלאָזער נאַכט איבער-
לעבען כמעט די אַלע איינצעלהייטען פון דער אויספיהרונג: ווי אַזוי
ער וועט אויפשטעהן מאָרגען פאַרטאָג און אַוועק פון דאַנען, זיך
ניט געזעגנענדיג, אין דער איינזאַמקייט אָבוואַרטען דעם נאָהנטען

טוידט, און זי וועט בלייבען דאָ אין דעם זוניגען, לאַכעדיגען און פאַר איהם פערלוירענעם לעבען, — ווען ער האָט זיך דאָס אַלץ לעבעדיג פאָרגעשטעלט, האָט ער געפיהלט זיין גאַנצע שוואַכקייט; האָט ער טיעף געפיהלט, אַז ער קאָן עס נישט, אַז ער וועט עס קיינמאָל נישט קאָנען. וואָס אַלזאָ, וואָס טהוט מען? מיט אַ ביטערער אונערבאַרמדיגקייט קומט אַלץ נעהנטער און נעהנטער צו דער טאָג, ווען ער וועט מוזען פון דאַנען אַוועק און איהר אי־בערלאָזען. זיין גאַנצעס ווערזען איז געוועזען דורכגעדרונגען מיט דער ערוואַרטונג פון דעם טאָג, מיט אַ פייניגענדער שרעק, וואָס איז נאָך ערגער, ווי דער טוידט אַליין. ווען ער וואָלט נאָך צו די צרות נישט זיין געוועהנט פון דער יוגענד אָן זיך אַליין צו בעטראַכטען; די אַלע סימפּטאָמען פון זיין קראַנקהייט וואָלט מען געקאָנט דאַן פערביינגעהן, זיך נישט זעהענדיג מאַכען אָדער קוקענדיג אויף זיי צווישען די פינגער. זיין זכרון האָט איהם אַרויסגערופען די בילדער פון מענשען, וועלכע ער האָט געקענט און וועלכע האָבען אויך געליטען פון דער זעלביגער קראַנקהייט, וואָס ער, און האָבען נאָך עטליכע וואָכען פאַר זייער טוידט מונטער און האָפנונגס־פול געקוקט דער צוקונפט אין די אויגען. ווי פערשאָלטען האָט ער איצט די שעה, ווען זיין צווייפעל האָט איהם געפיהרט צו יענעם שרעקליכען דאָקטאָר, דעם פאַלשען אויטאָריטעט פון וועלכען ער האָט זיך אונטערגעוואָרפען, ביז ס'האָט זיך נישט ענטדעקט פאַר איהם דער פולער, אונערבאַרמדיגער אמת. און אָט איז ער איצט געלעגען דאָ, אַ הונדערט־מאָל־פערשאָלטענער, נישט בעסער ווי אַ פעראורטיילטער צום טוידט, וועלכען דער תלין קאָן יעדען אין דער פריה קומען נעהמען, אום איהם אויפ'ן עשאַפאָט צו פיהרען, און ער האָט פערשטאַנען, אַז אייגענטליך האָט ער זיך נאָך קיין איין סעקונדע לאַנג נישט געקאָנט קלאָר מאַכען די גאַנצע שרעקליכקייט פון זיין לאַגע. ערגעץ אין אַ פערוואָרפענעם ווינקעל ביי איהם אין האַרצען האָט געלויערט די פאַלשע, שמייכלערישע האָפנונג, וועלכע האָט איהם קיינמאָל נישט געוואָלט אינגאַנצען פערלאָזען. זיין פערשטאַנד אָבער איז געוועזען שטאַרקער, און האָט איהם געגעבען אַ קלאָרע און קאַלטע עצה, האָט איהם געגעבען אַלץ ווידער און ווידער, און ער האָט עס געהערט צעהנדליגער, הונדערטער און טויזענדער מאָל, אין די דאָזיגע אונענדליכע נעכט,

וועלכע ער איז אָבגעלעגען אַ וואַכעדיגער, און אין די איינטאָניגע טעג, וועלכע זענען אַזוי געשווינד אַריבערגעלאָפֿן, — אַז פֿאַר איהם איז נאָר איין אויסוועג, איין רעטונג פֿערהאַן: נישט צו וואַרטען מעהר, קיין איין סעקונדע נישט, און אַליין אַ ענדע צו מאַכען; — אַזאַ אויסגאַנג וואָלט זייַן נישט אַזוי שרעקליך. און געזעהן איז נאָך אַ שטיקעל נחמה אין דעם, וואָס ער וועט שוין נישט זייַן געצוואונגען מעהר צו וואַרטען. אין יעדען אויגענבליק, ווען ער וועט נאָר וועלען, קאָן ער נעהמען און אַ ענדע מאַכען.

אָבער זי, זי! בייַטאָג בעזונדער, ווען זי איז ניט אָבגעטרעטען פֿון איהם אָדער ווען זי האָט איהם עפּעס פֿאָרגעלייענט, האָט זיך אָפֿט געדאַכט, אַז איהם וואָלט גאָרנישט זייַן אַזוי שווער, זיך צו שיידען מיט דעם נפֿש. זי איז געווען פֿאַר איהם נישט מעהר ווי אַ טייל פֿון דעם עקזיסטענץ אין אַלגעמיין. זי האָט געהערט צו דעם אַרומיגען לעבען, וועלכען ער טוט פֿערלאָזען, און נישט צו איהם. אין אַנדערע מאָמענטען אָבער, בעזונדער בייַנאַכט, ווען זי איז געווען פֿערזונקען אין טיעפֿען שלאָף און איז געלעגען נעבען איהם מיט פֿערשלאָסענע ברעמען אין איהר גאַנצער יוגענדשענ-הייַט — דאַן האָט ער זי געליעבט אָהן אַ גרענעץ, און וואָס רוהיגער זי איז געשלאָפֿען, וואָס מעהר אָבגעשיעדען פֿון דער וועלט איהרע חלומות זענען געווען, וואָס ווייַטער איהר פֿער'חלום'טע נשמה האָט אויסגעזעהן צו זייַן פֿון די יסורים, וואָס האָבען איהם געפּייַניגט, אַלץ הייסער, אַלץ ווילדער האָט ער זי פֿערגעטערט. אין איינמאָל, אין דער נאַכט איידער זיי האָבען געזאָלט אויפֿקאָהרען פֿון דאַנען, האָט איהם אַרומגענומען אַ אונבעשרענקטע לוסט, אויפֿצורייַסען איהר פֿון דעם שענעם שלאָף, אין וועלכען ער האָט געזעהן אונ-טרייַהייַט, און אַרייַנצושרייַען איהר אין אויער: „אויב דו האָסט מיך ליעב, טאָ שטאַרב צוזאַמען מיט מיר, שטאַרב איצט!" ער האָט איהר אָבער געלאָזען ווייַטער שלאָפֿען, מאָרגען וועט ער עס איהר זאָגען, מאָרגען — אפשר...

אָפֿטער, ווי ער האָט זיך פֿאָרגעשטעלט, האָט זי געפֿיהלט אין יענע נעכט זייַן בליק. אָפֿטער, ווי ער האָט געגלויבט, האָט זי זיך אין יענע נעכט געמאַכט שלאָפֿענדיג, ווייַל אַ פֿערגליווערנדע אַנגסט האָט איהר אָבגעהאַלטען דערפֿון, צו עפֿענען איינגאַנצען די ברעמען, דורך די שפּאַלטען פֿון וועלכע זי האָט אַלע מאָל גע-

ווארפען א קוק אין דער האלבער דונקעלהייט פון שלאפצימער און אויף זיין געשטאלט, וואס איז אונבעוועגליך געזעסען אין בעט. יענער לעצטער, ערנסטער שמועס האט איהר פון זינען נישט געקאנט ארויס, און זי האט געציטערט פאר דעם טאג, ווען ער וועט זיך נאכאמאל ווענדען צו איהר מיט דער פראגע. פארוואס האט זי אזוי געציטערט דערפאר? דער ענטפער איז דאך געלעגען ביי איהר פון אויבען אויף: זיין מיט איהם ביז דער לעצטער סעקונדע, נישט אבטרעטען פון איהם, יעדען זיפץ פון זיינע ליפען פערטויבען מיט קושען, יעדען טרער פון זיינע אויגען מיט די ליפען אבווישען; ער האט הייסט עס, געצווייפעלט אין איהר? איז דען מעגליך געווען אנאנדער ענטפער? ווי? וועלכער? דער אפשר: „גוט, דו האסט רעכט, איך וועל דיך איבערלאזען. איך וויל מיטנעהמען מיט זיך די ערינערונגען וועגען א אינטערעסאנטען קראנקען. איך וועל דיך דעריבער לאזען איצט אליין, אום שטארקער צו קאנען ליעבען די ערינערונג וועגען דיר?“ און דערנאך? עס האט איהר געטריבען, אלץ אויסצורעכנען, וואס עס מוז קומען נאך דעם ענטפער. זי האט איהם געזעהן פאר זיך, קיהל, שמייכלענדיג. ער שטרעקט איהר אויס די האנד אנטקעגען און זאגט: איך דאנק דיר. דערנאך ווענדעט ער זיך אב פון איהר, און זי אנטלויפט פון דאנען, ס'איז א זומער פריה־מארגען, וואס גלאנצט און וועקט אויף טוי־זענדער פריידען. און זי טראגט זיך אלץ ווייטער און ווייטער אין דער גאלדענער לופט, אבי נאר ווי מעגליך געשווינדער זיך צו דערווייטערען פון איהם, און מיט איין מאל זיך בעפרייען פון אלץ, וואס האט איהר געקוועלט און געמאטערט. אט איז זי ווידער אליין, קיין מיטליידסגעפיהל דריקט איהר נישט, זי שפירט נישט מעהר אויף זיך דעם טרויעריגען, דעם פרעגענדען, דעם שטאר־בענדען בליק, וואס האט איהר אין דעם פערלויף פון די גאנצע לעצטע מאנאטען אזוי שרעקליך געפייניגט. זי געהערט דער פרעה־ליכקייט, דעם לעבען, זי דארף ווידער יונג זיין. זי לויפט אלץ ווייטער און ווייטער און דער מארגענווינט פלאטערט איהר לאבענדיג נאך.

און ווי דאפעלט עלענד האט זי זיך אליין אויסגעזעהן, ווען דאס דאזיגע בילד פון איהר ווילדען חלום איז ווידער ארויסגע־שוואומען אין איהר פארשטעלונג! זי האט געליטען שוין דערפון

אַליין, וואָס אַזאַ פאָרשטעלונג האָט זיך איבערהויפּט גאָר געקענט ווייזען ביי איהר.

און דאָס מיטלייד מיט איהם האָט איהר גענאָגט דאָס האַרץ און ווי האָט זי עס געשווידערט, טראַכטענדיג וועגען זיין וויסען, וועגען זיין האָפנונגסלאָזיגקייט! אָ, ווי זי האָט איהם געליעבט, ווי זי האָט איהם אַלץ שטאַרקער, אַלץ הייסער געליעבט, וואָס נעהנטער ס'איז צוגעקומען דער טאָג, ווען זי וועט איהם מוזען פערליערען. אַה, עס קען גאָר קיין צווייפעל נישט זיין אין דעם, וואָסרע ענטפער זי וועט איהם געבען! איהם ביי'ן זייט וועט זי שטעהן, מיט איהם ליידען, — ווי ווייניג איז עס געווען! זעהען, ווי ער ווערט דעם טויט, דורכלעבען איבערלעבען מיט איהם צוזאַמען דאָס אָנשטעלאַנג דעם אַנגכט פאַרן טויט, — דאָס איז נאָך אַלץ ווייניג. זי וויל פאַר איהם מעהר טאָן, דאָס בעסטע, דאָס העכסטע. ווען זי וועט איהם צוזאָגען זיך דעם לעבען צו נעהמען אויף זיין קבר, וועט ער שטאַרבען מיט דעם צווייפעל, צי זי וועט עס טאַקע טאָן. מיט איהם, ניין — פאַר איהם וויל זי שטאַרבען. אויב ער וועט זיך נאָכאַמאָל ווענדען צו איהר מיט דער פראַגע, וועט זי די קראַפט האָבען, איהם צו זאָגען: לאָזען מיר מאַכען אַ סוף צו דעם פיין! קום, לאָמיר שטאַרבען צוזאַמען, לאָמיר שטאַרבען שוין!...
און פער'שכור'ט ווערנדיג פון דער אידעע, האָט איהר אויסגעזעהן יענע פרוי, דעם בילד פון וועלכער זי האָט נאָר וואָס געזעהן; יענע פרוי, וועלכע פליהט איבער פעלדער, הערט דעם געזאַנג פון מיזרגענווינט, לויפט אַנטקעגען דאָס לעבען און דער פרעהליכקייט, און וועלכע איז געווען זי אַליין, — נאַרעש און געמיין.

ס'איז אָנגעקומען דער טאָג פון זייער אָבפאָהרען. דער פריה-מאָרגען איז געווען אַ וואונדערבאַר מילדער, ווי ווען דער פריה-לינג וואָלט זיך צוריק אומגעקעהרט. מאַריאַ איז שוין געזעסען אויפ'ן טעראַסע, און דאָס פריהשטיק איז שוין געווען געגרייט, ווען פעליקס איז אַרויסגעגאַנגען פון צימער. ער האָט טיעף אָבגעאָטעמט.

— אַה, ס'אַראַר שענער טאָג!

— נישט אמת?

— איך וויל דיר עפּעס זאָגען, מאַריע!

— וואָס? — און אַזוי ווי וועלנדיג אַרויסהאַפּען איהר דעם ענטפער פון מויל, האָט זי שנעל אַרויסגערעדט: — מיר בלייבען נאָך דאָ?

— ניין, נישט דאָס; נאָר מיר וועלן זיך נישט אומקעהרען גלייך צוריק קיין ווינע. איך פיהל מיך היינט נישט שלעכט, גאָר־נישט שלעכט. מיר וועלן זיך אָבשטעלען וואו ס'איז אויס'ן וועג.

— ווי דו ווילסט, מיין טייערע.

איהר איז מיט אַמאָל געוואָרען אַזוי פרעהליך אויפ'ן הארצען, ווי ס'איז איהר שוין נישט געוועזען אַ לאַנגע צייט. אַזוי פריי האָט ער שוין די גאַנצע וואָך מיט איהר נישט גערעדט.

— איך רעכען, קינד טייערע, זיך אָבצושטעלען אין זאַלצ־בורג.

— זאָל זיין אַזוי ווי דו ווילסט.

— קיין ווינע וועלן מיר נאָך בעוויזען צו קומען אין דער צייט, ניין? און פאָהרען אַזוי לאַנג מיט דער באַהן טויג פאַר מיר אויך נישט.

— נו יאָ, — האָט איהם מאַריע לעבהאַפט אונטערגעהאַל־טען, — מיר האָבען זיך דאָך נישט, וואָס צו יאָגען.

— ס'איז דאָך שוין אַלץ איינגעפּאַקט, יאָ, מערי?

— שוין לאַנג; מיר קענען שוין פאָהרען.

— איך גלויב, אַז אונז וועט בעסער זיין צו פאָהרען אין אַ עקיפּאַזש. פאָהרען פיער־פינף שעה מיט אַ עקיפּאַזש איז אַ סך אַנגענעהמער, ווי מיט דער באַהן. אין די קופּעס איז הייס און דושנע.

— ווי דיר געפעלט, מיין טייערע.

זי האָט איהם געגעבען אויסצוטרינקען אַ גלאָז מילך, און דערנאָך האָט זי איהם אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דעם שנעעם, זילבערנעם גלאַנץ, מיט וועלכען עס זענען פערגאָסען די קאַמען פון די העללען. זי האָט גערעדט אַ סך און איבערלויטיג. ער האָט איהר געענטפערט פריינדליך און רוהיג. אַם ענדע האָט זי זיך אָנגעבאָטען, צו געהן בעשטעלען דעם עקיפּאַזש, אויף צו פאָהרען מיט איהם נאָכמיטאָג קיין זאַלצבורג. ער האָט מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען איינגעשטימט, און זי האָט שנעל אַרויסגעהאַפּט אויפ'ן קאָפּ דעם גרויסען שטרוי־הוט, האָט עטליכע מאָל געקושט פעליקס'ן אין די ליפּען און איז אַרויסגעגאַנגען.

ער האָט נישט געפרעגט... און וועט נישט פרעגען. דאָס

האָט מען בעקענט לייכט איבערלייגען אויף זיין אויסגעלייטערטען שטיכט. אין זיין פריינדליכען טאָן האָט זיך הייגט אויך ניט געפיהלט קיין לויערנדעס, שטעכעדיגעס, ווי עס פלעגט אָפט פאָרקומען פריהער, ווען ער האָט אַ גאַנץ רוהיגען שמועס איבערגעשניטען מיט אַ בייזען וואָרט. ווען עטוואָס אַזוינס פלעגט דאַרפען פאָרקומען, האָט זי עס שטענדיג פריהער געוואוסט, און איצט האָט זי זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט איהר אַ גרויסען חסד בעוויזען. אין זיין מילדקייט איז געלעגען עטוואָס שענקענדעס, פערצייהענדעס.

ווען זי איז צוריקגעקומען אויפ'ן באַלקאָן, האָט זי איהם געפונען, לעזענדיג די צייטונג, וואָס איז אָנגעקומען אין דער צייט, וואָס זי איז נישט געוועזען.

— מאַריע, — האָט ער אויסגערופען, צורופענדיג איהר מיט אַ וואונק פון די אויגען, — זעה, עטוואָס וואונדערבאַרעס, מערקווירדיגעס!

— וואָס איז?

— נא, לייען!... דער מענש... נו, דער פראָפעססאָר בערנאַרד איז געשטאָרבען.

— ווער?

— דער... נו דער, ביי וועמען איך... אַה דער, דער, וואָס האָט מיר אַזעלכע פרויעריגע אויסזיכטען פאָרגעשילדערט.

זי האָט איהם צוגענומען פון האַנד די צייטונג. „ווי, פראָפעססאָר בערנאַרד? גערעכט אויף איהם!" — האָט זיך איהר שיער נישט אַרויסגעריסען פון מויל, זי האָט עס אָבער נישט אַרויסגערעדט. ביידע האָבען זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען די געשעהעניש וואָלט האָבען פאַר זיי אַ וויכטיגע בעדייטונג. יאָ, ער, וועלכער האָט צוועקגעריבען יעדע האָפנונג ביי אַ מענשען, וואָס האָט זיך געווענדעט צו איהם נאָך הילף, ער אַליין, מיט זיין בעריהמטער חכמה און מיט זיין פאָלשטענדיגער געזונדקייט, וועט אין אַ פּאָר טעג צום ליגען אַ בעגראָבענער! אין דער מינוט ערשט האָט פעליקס געפיהלט, ווי ער האָט דעם מענשען געהאַסט. — און אין דעם, וואָס דאָס שיקזאַל האָט זיך אָן איהם נוקם געווען, האָט דער קראַנקער געזעהען אַ גוטען סמן. ער האָט זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען אַ מוראַדיגער, שלעכטער גייסט וואָלט פערשוואונדען ווערן פון זיין האָריזאָנט.

מאַריע האָט אויפגעהערט דעם בליק זײַן גיך:

— יאָ, וואָס ווייסען מיר, מענשען, פון דער צוקונפט?

ער האָט זיך מיט פרייד אַ וואָרף געטאָן אויף די ווערטער.

— וואָס ווייסען מיר וועגען דעם מאָרגענדיגען טאָג! מיר ווייסען גאָרנישט, גאָרנישט!

נאָך אַ קורצער פויזע איז ער פּלוצלונג איבערגעשפּרונגען אויף אַנאַנדער געגענשטאַנד:

— דו האָסט בעשטעלט דעם עקיפּאַזש?

— יאָ, אויף עלף דעם זייגער.

— ווי רעכענסטו, מיר וועלן דאָך נאָך קענען זיך דורכפאָהרען אַביסעל אויפ'ן וואַסער?

זי האָט אָנגענומען זײַן אָרעם, און ביידע האָבען זיך געלאָזען געהן צום ברעג. ביידע האָבען זיי זיך געפיהלט אַזוי, ווי וואָלטען זיי קריגען אַ פרידיגענדע בעפרידיגונג.

שפּעט נאָכמיטאָג זענען זיי צוריקגעפאָהרען אין דיסעלבורג. צו זייער גרויסער פערוואונדערונג האָבען זיי געפונען די מעהרסטע הײַזער פון שטאָדט בעפּוצט מיט פלאַגען; די מענשען, וועלכע זיי האָבען בעגעגענט, זענען געווען יום-טוב'דיג אויסגעפּוצט, און איינצעלנע פון זיי האָבען געהאַט אויף זיך קאָקאַרדעס. אינ'ם האָטעל, וואו זיי האָבען זיך אָבגעשטעלט און פערנומען איין צימער מיט אַ פענסטער צו'ם מענסבערג, האָט מען זיי ערקלערט, אַז אין שטאָדט ווערט הײַנט געפײַערט אַ גרויסער זינגער-יום טוב, און מ'האָט זיי פאָרגעלעגט בילעטען אויף דעם קאָנצערט, וואָס וועט פאָרקומען נאָכט דעם זייגער אינ'ם קור-פּאַרק בײַ אַ גרויסאַרטיגער בעלויכטונג. זייער צימער איז געווען אין ערשטען שטאָק, און אונטער זייער פענסטער האָט זיך געצויגען דער זאַלצאַך. אין עקיפּאַזש, פאָהרענדיג, האָבען זיי זיך ביידע גוט אויסגעשלאָפען און איצט האָבען זיי זיך געפיהלט אַזוי פריש, אַז זי זענען נאָר אַ קורצע צײַט געזעסען אין שטוב און באַלד פאַרנאַכט זיך ווידער גרויסגעלאָזען אויפ'ן שפּאַציער.

אין גאַנצען שטאָדט איז געווען לעבעדיג און פרעהליך. די אײַנוואָהנער זענען כמעט אַלע אויפ'ן גאַס געווען, און די זינגער'ס, מיט בעזונדערע סמנים בעפּוצט, האָבען פרעהליך אַרומגעשפּאַצירט

גרויסעסווייז צווישען זיי. צווישען די שפּאַציערענדע האָבען זיך גע־פונען אַ מאַסע אָנגעפּאָהרענע, אונטער וועלכע מ'האָט געקענט בעמערקען אויך די אָנגעפּאָהרענע פויערן פון די אַרומיגע דערפער אין זייערע יום־טוב'דיגע קליידער. פון אונטער די דעכער אַרויס האָבען געפלאַטערט די שטאָדטישע פלאַגען, אין דער הויפּטגאַס זענען געווען אויסגעשטעלט טריאומפ־טויערן מיט בלומען בעפוצט. דורך אַלע גאַסען אַהין און צוריק האָט זיך געטראָגען דער מענשען־שטראָם, און איבער אידם האָט זיך געפּיהלט די בעקוועמע מילדקייט פון אַ שמעקעדיגען זומער־אָבענד.

פון ברעג זאַלצטאַך, וואו ס'האָט געהערשט אַ אַנגענעהמע שטילקייט, זענען מאַריע און פעליקס אַרויסגעגאַנגען אין די בעלעבטע טיילען פון שטאָדט און נאָכדעם ווי זיי האָבען אַזאַ לאַנגע איינפאָרמיגע צייט געדאַט אָבגעלעבט אין זייער שטילען דערפעל ביים טייך, האָט זיי דער אונגעוועהנליכער טומעל פון שטאָדט כמעט פערשכורט. באַלד אָבער האָט זיך צו זיי אומגעקעהרט די ערפאַהרענע גלייכגילטיגקייט פון גרויסשטעטיגע איינוואָהנער צו אַזעלכע ערשיינונגען, און זיי האָבען אויפגעהערט נתפּעל צו ווערן פון דעם גאַנצען געריש. ווי אין די פריהערדיגע צייטען, האָט די איצטיגע פרעהליכקייט פון דער מאַסע אויך נישט איבריג אַנגענעהם געווירקט אויף פעליקס'ן. מאַריאַ אָבער האָט זיך דאָ גלייך געפיהלט זעהר גוט, און ווי אַ קינד, האָט זי זיך אָבגעשטעלט קוקען דאָ אויף אַ פּאָר ווייבער אין זאַלצבורגער קאָסטיומען און דאָ אויף עטליכע הויכגעוואַקסענע, מיט שלייפען בעפּוצטע זינגער, וועלכע זענען זיי פערבייגעגאַנגען. אָפטמאָל האָט זי זיך אָבגעשטעלט קוקען אין דערהויך און בעוואונדערט די בעזונדער שענע דעקאָראַציע פון וועלכער ס'איז געבויידע.

— זעה נאָר, ווי שען! — האָט זי זיך פרעהליך געווענדעט צו פעליקס'ן; ער אָבער האָט גלייכגילטיג אַ קוק געטאָן אין איהר זייט און געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— נו, זאָג דעם אמת, — האָט זי איהם נאָך אַ קורצע ווייַלע ווידער געפרעגט, — האָבען מיר דען נישט דאָ ריכטיג גוט געטראָפען?

ער האָט אַ וואָרף געטאָן אויף איהר אַ בליק, אין וועלכען זי האָט גאָרנישט געקענט לייענען. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— דיר וואָלט זיך געוויס שטאַרק וועלן איצט אַוועקגעהן אין קור-פּאַרק אויפ'ן קאָנצערט?

זי האָט נאָר געשמייכעלט. דערנאָך האָט זי געענטפערט:

— נו, מיר דאַרפען נישט אַזוי געשווינד אָנהויבען צו הול-טייעווען.

איהר שמייכעל האָט איהר געקרענקט.

— דו וואָלסט, ווייזט אויס, אין דער אמת'ן אימשטאַנד זיין, דאָס פון מיר צו פערלאַנגען?

— וואָס פאַלט דיר איין! — האָט זי דערשראָקען אַרויסגערעדט; גלייך אָבער האָט זי אומגעדרעהט דעם קאָפּ צו יענער זייט גאַס, וואו ס'איז נאָר וואָס דורכגעגאַנגען אַ שען-און עלעגאַנט פּאָר-פאָלק, וואָס האָט זיך געפונען, ווי ס'האָט אויסגעזעהן, אויף דער חתונה-רייזע, און געפיהרט אַ פרעהליכען שמועס. מאַריע איז גע-גאַנגען מיט פעליקס'ן, נישט געהמענדיג זיין אָרעם. אָפט האָט זי דער לעבעדיגער מענשענשטראָם פונאַנדערגעשיידט אויף עטליכע סעקונדען, און דערנאָך האָט זי איהם ווידער געפונען, שפּאַ-רענדיג זיך האַרט ביי די ווענט פון די הייזער, און דערביי האָט מען אויף זיין געזיכט דייטליך געקענט איבערלייענען, אַז איהם איז נישט אַנגענעהם צו קומען אין אַ נעהנטערער בעריהרונג מיט די אַלע מענשען. דערווייל איז געוואָרען פינסטערער; די גאַסען-לאַמטערנעס האָבען אָנגעהויבען ברענען, און אין עטליכע ער-טער, בעזונדער ביי די טריאומפ-טויערן, זענען געווען אויסגע-האַנגען פאַרביגע לעמפּלעך. דער גרעסטער טייל פונ'ם מענשענשטראָם האָט זיך געצויגען אין דער ריכטונג צום פּאַרק, וואו ס'האָט זיך שוין געדאַרפט אָנהויבען באַלד דער קאָנצערט. אין אָנהויב זענען פעליקס מיט מאַריע'ן מיטגעצויגען געוואָרען מיט'ן שטראָם, דער-נאָך אָבער האָט ער זי פּלוצלונג אָנגענומען פאַר'ן האַנד, און זיך אָבקעהרענדיג אין אַ שמאָלער הינטערגעסעל, זענען זיי באַלד אַריין אין דעם שטילען, און אויך נישט אַזוי העל בעלויכטענעם טייל פון שטאָדט. נאָך צוויי-דריי מינוטען געהן שווייגענדיגערהייד האָבען זיי זיך געפונען אין אַ גאַנץ אָבגעזונדערטען, שטילען ווינ-קעל פון זאַלצאַך-ברעג, וואו ס'האָט זיך געהערט נאָר דאָס איינ-טאָניגע רוישען פון טייך.

— וואָס דאַרפען מיר דאָ? — האָט זי געפרעגט.

— רוהיגקייט — האָט ער כמעט בעמעהלענדיג געזאָגט.

און ווען זי האָט אויף דעם גאָרנישט געענטפערט, האָט ער ווייטער גערעדט מיט אַ טאָן פון נערוועזער אויפגערייצטקייט:

— מיר האָבען דאָרטען נישט וואָס צו טאָן. נישט פאַר אונז זענען די פערשידענפאַרביגע לעמפלעך, די זינגענדע פרעהליכקייטען און די יונגע, פרעהליכע מענשען. דאָ איז אונזער אָרט, וואו מהערט נישט קיין קלינגעריי, וואו מיר זענען איינזאַם; דאָ געהערען מיר, — און דאַן האָט ער, איבערגעהענדיג פון דעם געפרעסטען טאָן צו דעם טאָן פון אַ גיפטיגען שמייכעל, צוגעגעבען: — ווענינגסטענס איך.

ווען ער האָט דאָס גערעדט, האָט זי געפיהלט, אַז די ווערטער מאַכען נישט אויף איהר אַזאַ שטאַרקען איינדריק, ווי אַלע מאָל. זי האָט זיך דאָס אָבער ערקלערט: זי האָט עס שוין אַ סך מאָל געהערט פון איהם און דערצו נאָך האָט ער אַזוי שטאַרק איבערטריבען. — און זי האָט איהם געענטפערט מיט אַ טאָן פון פערגעבענדער מילדקייט:

— איך האָב דאָס נישט פערדיענט, ניין.

ער האָט אויף דעם, ווי ס'איז שוין עטליכע מאָל פאָרגעקומען, איראָניש בעמערקט:

— ענטשולדיג.

זי האָט ווייטער גערעדט, אָננעהמענדיג איהם פאַר אַ האַנד און צודריקענדיג זי כמעט צו זיך:

— און מיר ביידע געהערן שוין נישט מעהר צו יענער וועלט.

— דו יאָ, — האָט ער כמעט אויסגעשריען.

— ניין, — האָט זי ווייך געענטפערט. — מיר ווילט זיך אויך נישט געהן צוריק אַהין אין דעם מענשליכען טומעל. איך קען עס אויך נישט פערטראָגען אַזוי גוט, ווי דו. וואָסערע גרונד אָבער האָבען מיר צו אַנטלויפען פון דאָרטין? וואָס זענען מיר, פערשטויסענע, וואָס?

אין דער מינוט האָבען זיך אין דער שטילער, ריינער לופט דערהערט די טענער פון אַ פולען אָרקעסטער. מ'האָט געקענט הערען דייטליך יעדען טאָן. דאָס איז געווען די יום־טוב'דיגע אוווערטיורע, מיט וועלכער ס'האָט זיך געוואָלט, מסתמא, אָנהויבען דאָס קאָנצערט.

— קום, — האָט פלוצלונג זיך אָפּגערופן פעליקס, נאָכדעם ווי ער איז אַ ווײַלע מיט איהר שטעהן געבליבען און האָט זיך צוגעהערט. — קיין זאַך אין דער וועלט מאַכט מיך ניט אַזוי טרויריג, ווי מוזיק פון דער ווײַטען.

— יאָ, — האָט זי אײַנגעשטימט, — עס קלינגט זעהר מעלאַנכאָליש.

זיי האָבען זיך שנעל געלאָזען געהן צום שטאָדט. דאָ האָט מען געהערט די מוזיק ניט אַזוי קלאָר, ווי בײַם ברעג פון טײַך, און ווען זיי זענען ווידער אַרויף אויף די בעלויכטענע גאַסען, האָט מאַריאַ געפיהלט, אַז אין איהר דערוועקט זיך צוריק די אַלטע צערטליכקײַט, דאָס אַלטע געפיהל פון מיטלײַד מיט דעם געליבטען מענשען. זי האָט איהם ווידער פערשטאַנען און אַלץ מוחל געווען.

— מיר וועלן אפשר געהן אַהיים? — האָט זי געפרעגט.

— ניין, פאַרוואָס עפּעס? דו ביזט דען שלעפריג?

— אָה ניין.

— טאָ וועלן מיר בעסער זײַן נאָך אַביסל אויפ'ן פרײַען לופט, גוט?

— מיט פערגניגען... ווי דו ווילסט... אויב ס'איז נאָר ניט צו קיהל?

— ס'איז דאָך דינסטאָג, ס'איז היים זאָגאַר, — האָט ער נערוועז געענטפערט, — דו ווייסט, מיר וועלן היינט עסען אָבענדברויט אין פאַרק.

— גוט.

זיי זענען צוגעגאַנגען צום פאַרק. דער אָרקעסטער האָט געענדיגט דעם ערשטען נומער, און איצט האָט זיך פון דעם העל-בעלויכטענעם פאַרק געהערט דאָס גערויש פון אַ פלוידערנדער, פרעהליכער מאַסע. צום פאַרק זענען צוגעגאַנגען נאָך עטליכע מענשען, וועלכע האָבען זיך געיאָגט אויפ'ן קאָנצערט, און צוויי פערשפּעטיגטע זינגער, זענען אויך זעהר האַסטיג דורכגעלאָפען פערביי זיי. מאַריאַ האָט זיי נאָכגעקוקט, באַלד אָבער האָט זי זיך געהאַפּט און ניט אָהן אַנגסט, אַזוי ווי זי וואָלט וועלן צוריק גוט מאַכען עפּעס אַ פערברעך, האָט זי אַ קוק געטאָן אויף פעליקס'ן. ער האָט זיך געביסען די ליפּען און אויף זײַן שטערן איז געלעגען אַ שלעכט באַהאַלטענער צאָרן. זי האָט געמיינט, אַז ער וועט

איהר איצט עפּעס זאָגען, ער האָט אָבער געשוויגען, און פון איהר האָט זיך זיין בעטריבטער בליק ווידער אָבגעווענדעט צו יענע צוויי יונגע לייט, וועלכע זענען נאָר וואָס פערשוואונדען געוואָרען הינטער דעם אַריינגאַנג פון פּאַרק. ער האָט געוואוסט, וואָס ער פיהלט. דאָ פאַר איהם איז איצט געגאַנגען דאָס, וואָס ער האַסט ווי דעם טוידט: אַ שטיק דערפון, וואָס עס וועט נאָך דאָ זיין, ווען ער וועט שוין נ י ש ט זיין; עטוואָס אַזוינס, וואָס וועט נאָך יונג און לעבעדיג זיין און לאַכען דאַמאָלס, ווען ער וועט שוין נישט קענען לאַכען און וויינען. און אויך דאָ נעבען איהם, האַלטענדיג זיין אָרעם צוגעפּרעסט צו זיך נאָך שטאַרקער ווי פריהער, ווי וועלענדיג דערמיט פערגלעטען איהר אייגענע שולד, — אויך דאָ נעבען איהם איז געגאַנגען אַזאַ שטיק לאַכעדיגע, לעבעדיגע יוגענד, וואָס פיהלט אין זיך אונבעוואוסטזיניג די דאָזיגע פערוואַנדשאַפט. און ער האָט עס געוואוסט, און עס האָט געקאָכט אין איהם אַ ברענענדע פּיין. לאַנג האָבען זיי ביידע געשוויגען. ענדליך, האָט זיך פון זיין ברוסט אַרויסגעריסען אַ טיעפער זיפץ. זי האָט איהם געוואָלט אַ קוק טאָן אין געזיכט, ער האָט זיך אָבער אָבגעקעהרט אָן אַ זייט.

פּלוצלונג האָט ער זיך אָבגערופען:

— דאָ וועט זיין זעהר גוט.

זי האָט נישט פערשטאַנען אין אָנהויב, וואָס ער מיינט:

— וואָס?

זיי זענען געשטאַנען פאַר'ן רעסטאָראַן פון פּאַרק; אונטער די בלעטעריגע צווייגען פון די הויכע בוימער זענען געשטאַנען טישלעך געדעקט מיט ווייסע טישטוכער און שוואַך באלויכטען מיט קליינע לעמפּלעך. בענוצענדיג זיך דערמיט, וואָס די פּלעצער זענען איצט אַלע געווען נישט פערנומען, האָבען זיי זיך ענדליך אָבגעזוכט אַ בעקוועמען ווינקעל אין גאָרטען און זיך דאָרטין אַוועקגעזעצט. אינ'ם גאַנצען רעסטאָראַן האָבען זיך איצט געפונען אַרום צוואַנציג פּערזאָן, און גאַנץ נאָהנט פון זיי איז געזעסען דאָס זעלביגע יונגע, עלעגאַנטע פּאָר, וועלכער זיי האָבען שוין היינט איינמאָל בעגעגענט. מאַריאַ האָט זיי גלייך דערקענט. אים פּאַרק אויבען האָט געזונגען דער כאָר. די שטימען זענען צוגעקומען צו זיי נישט בעזונדער הויך, אָבער דייטליך, און עס האָט זיך געדאַכט, אַז די בלעטער פון די

בוימער בעהעגען זיך אונטער דעם מעכטיגען שטראם פון די פרעהליכע טענער. פעליקס האט געהייסען געבען א גוטע פלאש ווין און איצט איז ער געזעסען מיט האלב-פערמאכטע ברעמען, האט געלאזען צוגעהן די קליינע ביסלעך ווין אויפ'ן צונג, און זיך איינגאנצען איבערגעגעבען דעם צויבער פון דער מוזיק, גאר נישט קלערנדיג וועגען דעם, פון וואנען זי קומט. מאריא איז געזעסען נאהנט צוגערוקט צו איהם, און ער האט געשפירט די ווארעמקייט פון איהרע קניע. נאך דער שרעקליכער אויפרעגונג פון די לעצטע מינוטען, האט איהם איצט ארומגענומען א מאדנע אנגענעהמע גלייכגילטיגקייט, און ער האט זיך געפרעהט דערמיט, וואס איהם האט זיך איינגעגעבען צו בעהערשען זיין ווילען און אזוי גלייכגילטיג צו ווערן. ווארום גלייך, ווי זיי האבען זיך אוועקגעזעצט ביים טיש, האט ער ביי זיך פעסט בעשלאסען, זיין שטעכעדיגען וועהטאג צו בעהאלטען. ער איז געווען צו שוואך, אום גענוי צו אונטערזוכען, ווי גרויס ס'איז געווען דער אנטייל פון זיין ווילען אין דעם דאזיגען נצחון. איצט האבען איהם אבער נאך א סך איינפאלען געהאלפען זיך בעהערשען: געוועהנליך, האט ער צוגעגעבען מאריא'ס בליק א בעדייטונג אביסל א ערגערע, ווי ער האט פערדיענט, און זי, קען זיין, האלט אויף וועמען ס'איז אויך אזוי געקוקט; אט קוקט זי איצט אויף דעם אונבעקאנטען פאר-פאלק ביי דעם דערבייאיגען טישעל מיט דעם זעלביגען בליק, וואס פריהער אויף די זינגער.

דער ווין איז געווען גוט, די מוזיק האט געקלונגען, דער זומער-אבענד איז געווען פערשכור'נד-מילד, און ווען פעליקס האט א קוק געטאן אויף מאריא'ן, האט ער אין איהרע אויגען געזעהען א שטראהלענדען שיין פון אונענדליכער גוטסקייט און ליעבע. און איהם האט זיך געוואלט פערזינקען מיט זיין גאנצען וועזען אין דער איבערלעבונג פון דעם איצטיגען מאמענט. ער האט געמאכט די לעצטע אנשטרענגונגען איבער זיין ווילען, אום זיך צו בעפרייען פון אלץ, וואס געהער צו דער פערגאנגענהייט און צו דער צוקונפט. ער האט געוואלט גליקליך זיין אדער וועניגסטענס שכור. און פלוצלונג, גאר אונערווארטעט, האט איהם בעהערשט א נייעס געפיהל, וואס האט איהם געבראכט א אונגעוועהנליכע פרייד; אין דער מינוט איז איהם איינגעפאלען, אז איהם וואלט גארנישט שוועהר זיין איצט זיך צו נעהמען דאס לעבען. יא, געוויס, אט שוין,

גלייך. און דאס ליגט דאך שטענדיג ביי איהם אין די הענד; אזא שטימונג, ווי די איצטיגע, וועט ער זיך שטענדיג קענען שאפען: מוזיק און אביסל שכור'לעך, און אזא ווארעמע מעדעל ביים זייט... אה, יא, דאס איז — מאריא... ער האט זינגעשטרענגט אביסל זיינע געדאנקען. אנדערע אויף איהר ארט וואלט איהם אפשר איצט אויך אזוי ליעב געווען. זי האט אויך מיט שטארקער צופריעדענהייט געטרונקען דעם וויין, און פעליקסן איז אויסגעקומען צו בעשטעלען א נייע פלאש. ער איז גע... אזוי צופריעדען, ווי שוין א לאנגע צייט נישט, און ער האט זיך ... ערקלערט, אז אים גרונד גענומען איז די דאזיגע שטימונג נאר א רעזולטאט פונ'ם ביסעל אלקאהאל, וואס ער האט איצט אויסגעטרונקען מעהר, וויפיעל ער איז געוועהנט צו טרינקען. וואס מאכט עס אבער אוים? ווען שכרות וואלט איבערהויפט נאר געקאנט שאפען אזא שטימונג! אין דעם אמת'ן, דער טוידט שרעקט איהם שוין איצט גארנישט. אה, אלץ איז געווען אזוי נאריש...

— נו וואס, טייערע? — האט ער זיך געווענדעט צו איהר.

זי האט זיך צוגעבויגען צו איהם.

— וואס ווילסטו וויסען?

— אלץ איז מוירנע נאריש! ניין?

— יא, אלץ, — האט זי געענטפערט, — אויסער דאס, אז איך האב דיך ליעב און וועל דיך אייביג, אייביג ליעב האבען.

איהם איז פארגעקומען זעהר וואונדערבאר דער ערנסטער טאן, מיט וועלכען זי האט עס געזאגט. איהר פערזענליכקייט האט נישט געהאט פאר איהם כמעט קיין שום אינטערעסע. זי איז געווען ביי איהם צוזאמענגעגאסען מיט דעם אלעם אנדערן. יא, אזוי איז עס גוט געווען, אזוי מוז מען איבערהויפט בעהאנדלען די זאכען. אה ניין, ס'איז נישט דער וויין, נישט דער וויין האט עס איהם אזוי פרעהליך געמאכט, דער וויין נעהמט נאר אראב פון אונז דאס, וואס מאכט אונז שווער און שרעקענדיג; ער נעהמט אראב די וויכטיגקייט פון זאכען און מענשען. אט דא, איצט, א קליין ביסעל ווייסען פולווער.. אין גלאז אריינשיטען — ווי איינפאך וואלט דאס זיין!... און דערביי האט ער געשפירט, ווי א פאר טרערען קומען איהם אין די אויגען. ער האט אויף זיך אליין אביסעל רחמנות געקריגען.

דער כאָר אויבען איז שטיל געוואָרען. איצט האָט מען געהערט פון הינטען די אַפּלאָדיסמענטען און בראַוואָ-פּאַטשערייען, דערנאָך אַ טויבען ליאַרם, אין באַלד האָט דאָס אָרקעסטער ווידער אָנגעהויבען קלאַפּען מיט דער יום-טובדיגער פרעהליכקייט אַ לעבעדיג פּאַלאָנעז. פעליקס האָט צוגעקלאַפּט מיט'ן האַנד צום טאַקט. אין קאָפּ האָט איהם אַבליץ געטהון דער געדאַנק: „אַה, דאָס ביסעל לעבען נאָך, לאָמיך עס פערברענגען, ווי איך קאָן"... און אין דער אידעע איז געלעגען נישט קיין שרעקליכעס און שוידערהאַפטעס, נאָר, פערקעהרט, עטוואָס שטאָלצעס, קעניגליכעס. ווי? מיט אַנגסט ערוואַרטען דעם לעצטען אָטעם-צוג, וועלכער שטעהט דאָך פאָר, אין דער אמת'ן יעדערען? פערגיפטען זיך די טעג און די נעכט מיט בעזע חלומות, דאַן, ווען ער פיהלט ביי זיך טיעף אין האַרצען, אַז ער איז נאָך גענוג שטאַרק און קרעפטיג, אום צו געניסען פון אַלע פערגעניגענס; ווען ער פיהלט, אַז די מוזיק בעגייסטערט איהם, אַז דער וויין שמעקט איהם אויסגעצייכענט און אַז ער וואָלט זעהר גערן נעהמען אָט דעם בליהענדען מיידעל אויפ'ן שויס און אויסגעקושט איהר יעדעס גליעד?... ניין, ס'איז נאָך אַביסעל צו פריה, זיך צו פערביטערען די שטימונג! און אויב די שעה וועט אָנקומען, ווען ער וועט שוין נישט פעהיג זיין מעהר צו קיינע בעגייסטערונגען, ווען ער וועט שוין נישט האָבען מעהר קיינע פערלאַנגען, — אַ גיכער סוף מיט'ן אייגענעם ווילען, שטאָלץ און קעניגליך! ער האָט גענומען מאַריאַ'ס האַנד און זי לאַנג געהאַלטען אין זיינער, פאַמעליך וואַרמענדיג זי מיט זיין אָטעם.

— טייערער, — האָט מאַריאַ געפּליסטערט מיט דעם אויסדריק פון גליק.

ער האָט איהר בעטראַכט מיט אַ לאַנגען בליק. און שען איז זי געווען... שען!...

— קום — האָט ער דאַן געזאָגט.

— לאָמיר אפשר הערען נאָך איין נומער? — האָט זי מיט אַ אונגעצוואונגענעם טאָן געפרעגט.

— אַ יאָ, — האָט ער געזאָגט. — מיר וועלען עפנען אונזער פענסטער און דער ווינט וועט אונז אַריינברענגען דעם ליעד אין צימער.

— דו ביזט שוין מיעד? — האָט זי עטוואָס אונרוהיג געפרעגט.

ער האָט איהר צערטליך געגלעט די האָר און געלאַכט:

— יאָ.

— טאָ קום.

זיי זענען אויפגעשטאַנען און אַרויסגעגאַנגען פון גאָרטען. די האָט גענומען זיין אָרעם, האָט זיך פעסט אָנגעהאַלטען אָן איהם און אָנגעשפּאַרט איהר באַק אָן זיין אַקסעל. זיי זענען געגאַנגען, און דער כאָר האָט זיי בעגלייט, קלינגענדיג אין דער לופט אַליין ווייטער און ווייטער. פרעהליך, איבערלוסטיג האָט געקלונגען דער מאָטיוו פון וואַלס, און אונטער זייגע טענער האָבען זיך געהויבען די פיס לייכטער און פרייער. זיי זענען צוגעקומען צום האָטעל אין אַ פּאָר מינוט, און ווען זיי זענען אַרויף אויף די טרעפ האָט מען פון דער מוזיק גאָרנישט געהערט. ווי זיי זענען אָבער אַריין אין צימער, האָט זיי ווידער אַנטקעגען־געשאַלט דער לעבעדיגער וואַלס־מאָטיוו מיט זיין גאַנצער אויסגעלאַסענקייט.

זיי האָבען געפונען די פענסטער אָפען אינגאַנצען, און די בלייע לבנה־נאַכט האָט זיך מיט ווייכע שטראָמען אַריינגעגאָסען אין צימער. געגענאיבער האָט זיך געזעהן דער מענכסבערג מיט די שאַרפע קאָנטורען פון שלאָס. מ׳האָט נישט געדאַרפט אָנצינדען קיין פייער: איבער׳ן פּאָדלאָגע האָט זיך געצויגען אַ ברייטער פּאַס פון זילבערנעם לבנה־גלאַנץ, און נאָר די ווינקלען פון צימער זענען געבליבען פינסטער. אין איינעם פון זיי, האַרט ביים פענסטער, איז געשטאַנען אַ לעהנשטוהל, פעליקס האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין איהם און מיטגעצויגען מאַריאַ׳ן מיט זיך. ער האָט זי געקושט און זי האָט איהם אָבגעקושט צוריק. אים פּאַרק אויבען האָט זיך דאָס ליעד געענדיגט, די אַפּלאָדיסמענטען האָבען זיך אָבער געצויגען אַזוי לאַנג, אַז מ׳האָט עס געמוזט נאָכאַמאָל פון אָנהויב איבערזינגען. פּלוצלונג האָט זיך מאַריאַ אַ הויב געטהון און איז צוגעלאָפען צום פענסטער.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט פעליקס געפרעגט.

— ניין, ניין!...

ער האָט געטופּעט מיט די פיס אָן דר׳ערד.

— פאַרוואָס — ניין?

— פעליקס! — זי האָט בעטענדיג צוזאַמענגעלעגט די הענד.

— ניין? — האָט ער געפרעגט מיט צוזאַמענגעפּרעסטע ציה-

נער, — ניין? איך זאל מיך בעסער, הייסט עס, אנשטענדיג פאר־בערייטען צום טוידט?

— אָ, פעליקס! — און אין דער מינוט איז זי שוין געלעגען פאר איהם און האט זיינע קניע איינגעשלאָסען.

ער האָט זי צוגעצויגען צו זיך.

— דו ביזט נאך א קינד, — האט ער געפליסטערט, דער־נאך האט ער איהר אין אויער אריינגערוימט: איך האב דיך ליעב, דו ווייסט עס? און מיר וועלען גליקליך זיין אזוי לאנג, ביז דאָס ביסעל לעבען וועט זיך ציהען. איך זאג זיך אָב פון א גאנץ יאָהר לעבען אין אנגסט און פיין, — איך וויל בעסער א פאָר וואָכען, א פאָר טעג און נעכט. די פאָר טעג וועל איך אָבער לעבען, איך וויל מיר קיין זאך נישט אָבזאָגען, קיין זאך נישט, און דערנאָך — דאָ אראָב, אויב דו ווילסט, — און ארומנעהמענדיג איהר מיט איין האנד, האט ער מיט דער צווייטער אָנגעוויזען אהין, וואו ס'האָט זיך געצויגען דער טייך. די זינגער האָבען זייער ליעד געענדיגט, און מ'האָט געקאָנט איצט הערען דעם שטילען גערויש פון וואסער.

מאריא האט גאָרנישט געענטפערט. זי האָט מיט ביידע הענד פעסט ארומגענומען זיין האלז. פעליקס האט געטרונקען דעם אראָמאט פון איהרע האָר. ווי האָט ער עס איהר פערגעטערט! יאָ, נאך א פאָר טעג גליק און דערנאָך—

ארום איז אלץ שטיל געוואָרען, און מאריא איז געשלאָפען איהם ביי זייט. דאָס קאָנצערט האט זיך שוין לאנג געענדיגט, און אונטער'ן פענסטער האָט זיך אלע מאָל געהערט א הויכער שמועס און א געלעכטער — דאָס האָבען זיך אומגעקעהרט אהיים די לעצטע אנטיילנעהמער פון דעם יום־טוב. און פעליקס האָט געטראכט, ווי מאָדנע דאָס איז, וואָס די דאָזיגע פרעהליכע מענשען, זענען אפשר די זעלביגע, וועלכע האָבען מיט זייער זינגען גע־מאכט אויף איהם אזא שטארקען איינדריק. ענדליך, איז אויך דער לעצטער קול אנטשוויגען געוואָרען, און איצט האָט ער געהערט נאָר דאָס קלאָגענדע רוישען פון וואסער. — יאָ, נאך א פאָר טעג און נעכט און דערנאָך — זי האָט דאך אזוי ליעב געהאט דאָס לעבען! וועט זי עס וואגען? זי דארף אָבער גאָרנישט אָנהויבען צו וואגען, זי דארף פון קיין זאך נישט וויסען. ווען ס'איז וועט זי

איינשלאָפען אין זיינע אָרעמס, אַזוי ווי איצט — און זיך שוין מעהר נישט אויפהערן. און ווען ער וועט שוין זיין דאָס גאַנץ זיכער זיין, — יאָ, דאַמאָלס, קען ער אויך אַוועקגעהן. ער וועט איהר אָבער גאָרנישט זאָגען: צו־ליעב האָט זי דאָס ליעבען! זי וועט זיך אָנהויבען שרעקען פאַר איהם, און ער וועט מוזען אַם ענדע אַליין... אַ שרעקליך! דאָס בעסטע וואָלט זיין אָט איצט גלייך — — זי שלאָפט אַזוי געשמאַק! איין פעסטער דריק דאָ ביים האַלז, און ס'איז פערטיג. ניין, דאָס וואָלט זיין נאַרעש! איהם שטעהען נאָך פאָר אַ סך גליקליכע שעה'ען; ער וועט שוין וויסען, וועלכע ס'איז די לעצטע. ער האָט בעטראַכט מאַריאַ'ן, און איהם האָט זיך געדאַכט, אַז ער האַלט זיין שלאָפענדער שקלאַפין אין די אָרעמס. —

דער ענטשלוס, ביי וועלכען ער איז ענדליך געבליעבען, האָט איהם בערוהיגט. אַ גיפטיגעס שמייכעלע האָט אַרומגעבלאָנדזשעט אויף זיינע ליפען, ווען ער האָט אין עטליכע טעג אַרום אַרומגע־שפּאַציערט מיט מאַריאַ'ן איבער די גאַסען און בעמערקט, אַז וועלכע ס'איז מאַנספּערזאָן קוקט אויף איהר מיט בעוואונדערונג. און ווען זיי זענען צוזאַמען געפאָהרען שפּאַציערען, חען זיי זענען געזעסען פאַרנאַכט אין גאָרטען, און ביינאַכט, ווען ער האָט זי געהאַלטען אַרומגענומען, — האָט ער איבערגעלעבט אַ בעזונדער שטאָלצען געפיהל פון בעזיצען, אַזעלכען, וועלכען ער האָט נאָך קיינמאָל נישט איבערגעלעבט. נאָר איין זאַך האָט איהם אָפט געשטערט: דאָס, וואָס זי וויל 'נישט געהן מיט איהם פריי־וויליג. ער האָט אָבער געהאַט בעוויזען אויף דעם, אַז דאָס וועט איהם אויך געלינגען. זי האָט שוין נישט געוואַגט, זיך אַנטקעגענצושטעלען זיינע שטור־מישע בענעהמונגען און בעגעהרען, זי איז קיינמאָל נישט געווען אַזוי טרוימעריש איבערגעגעבען, ווי אין די לעצטע נעכט, און מיט אַ ציטערדיגער פרייד האָט ער געזעהן אָנקומענדיג יענעם מאָמענט, ווען ער וועט זיך ענטשליסען איהר צו זאָגען: „היינט שטאַרבען מיר". ער האָט אָבער דעם מאָמענט כסדר אָבגעלעגט. אַמאָל האָט ער זיך פאָרגעשטעלט די ראָמאַנטישע איינצעלהייטען פון יענער מינוט: ווי ער זעצט איהר אַריין דעם מעסער אין האַרצען, און ווי זי, אַרויסלאָזענדיג דעם לעצטען אָטעם־צוג, וועט קושען זיין געליעבטע האַנד. ער האָט זיך אַלע מאָל געפרעגט, צי זי איז שוין גרייט דערצו. ער האָט אָבער געמוזט צווייפלען אין דעם.

איינמאָל אין דער פרי, ווען מאַריאַ האָט זיך אויפגעכאַפּט, האָט זי זיך שטאַרק דערשראָקן: פעליקס איז נישט געווען — נעבן איהר. זי האָט זיך אויפגעהויבן אויפ'ן בעט, און ערשט דאַן האָט זי איהם געזעהן זיצענדיג אין לעהנשטוהל בײַ'ם פענסטער, טויט בלאַס, דעם קאָפּ צוריקגעוואָרפן אין דאָס האָר איבער דער ברוסט אָפּען. דורכגענומען מיט אַ שוידערנדער אַנגסט האָט זי זיך אַ וואָרף געטהון צו איהם מיט אַ געשריי:

— פעליקס!

ער האָט אויפגעמאַכט די אויגען.

— וואָס? ווי?

ער האָט זיך אַ האַפּ געטהון בײַ'ם ברוסט און געזיפצט.

— פאַרוואָס האָסטו מיך נישט אויפגעוועקט? — האָט זי אויסגעשריען מיט פערבראָכענע הענד.

— איצט איז מיר בעסער, — האָט ער געזאָגט.

זי איז צוגעלאָפען צו'ם בעט, האָט אַ האַפּ געטהון די דעקע און אַוועקגעלעגט זי איהם איבער די קניע.

— זאָג מיר, אום גאָטעס ווילען, ווי אַזוי קומסטו אַהער?

— איך ווייס נישט... מסתמא אין שלאָף. אימיצער האָט מיך אָנגענומען פאַר'ן האַלז. איך האָב נישט געקאָנט אָטעמען. איך האָב גאָרנישט געטראַכט וועגען דיך. דאָ, בײַ'ם פענסטער, איז געוואָרען בעסער.

מאַריאַ האָט שנעל אַרויפגעהאַפּט אויף זיך אַ קלייד און פערמאַכט דעם פענסטער. ס'האָט געבלאָזען אַ אונ'אָנגענעהמער ווינט, און איצט האָט אָנגעהויבען צו קאַפּען פון גרויען הימעל אַ פיינער רעגען, וועלכער האָט אַריינגעיאָגט אין צימער אַ פײַכטע לופט. דאָס צימער האָט דעריבער גלײַך פערלאָרען די גאַנצע בעקוועמליכ־קײַט פון דער זומער־נאַכט און איז געוואָרען גרוי און פרעמד. מיט איין מאָל האָט זיך אַ ווײַז געטהון אַ אומעטיגער הערבסט־פריהמאָרגען, און האָט פערטריבען דעם גאַנצען צויבער, וועלכען זיי האָבען זיך דאָ געהאַט איבערגעגעבען.

פעליקס איז געווען פאָלקאָם רוהיג.

— פאַרוואָס שטעלסטו אָן אַזעלכע דערשראָקענע אויגען? וואָס איז דאָ אַזוי? בייזע חלומות האָב איך אין געזונדטע טעג אויך געהאַט.

זי האָט זיך נישט געלאָזען בערוהיגען.

— איך בעט דיך, פעליקס, לאָמיר פאָהרען צוריק, לאָמיר פאָהרען קיין וויען

— אָבער...

— דער זומער איז דאָך שוין סײַ־ווי־סײַ אַריבער. זעה נאָר, ס'אַרט אומעט, ס'אַרט עלענדקייט! ס'וועט ווערען קאַלט, און דאָס איז געפעהרליך אויך.

ער האָט איהר אויפמערקזאַם אויסגעהערט. צו זיין אייגענער ערשטיינונג האָט איהם גראַדע איצט בעהערשט אַ בעזונדער אַנגענעדעמעס געפיהל, ענהליך צו דער מידקייט פון אַ מענשען, וואָס האַלט אין געזונד ווערען. דער אָטעם איז איהם לייכט געוועזען, און אין דער שוואַכקייט, וואָס האָט איהם אַרומגענומען, איז געלעגען עטוואָס זיסעס, איינשלעפערנדעס. דאָס, אַז זיי דאַרפען צוועקפאָהרען פון דאַנען, האָט פאָלקאָם געשטימט מיט זיין פערלאַנג. דער געדאַנק וועגען דער ענדערונג פון אָרט, האָט נאָך, פערקעהרט, געהאַט אין זיך אַ סך סימפּאַטישעס פאַר איהם. איהם איז זעהר אַנגענעהם געווען, צו ליגען אינ'ם קיהלען רעגען־טאָג אין קופּע, דעם קאָפּ אָנגעשפּאַרט אָן מאַריאַ'ס ברוסט.

— גוט, — האָט ער געזאָגט, — מיר פאָהרען אַוועק.

— היינט נאָך?

—, היינט נאָך. אויב דו ווילסט, וועלען מיר פאָהרען מיט דעם נאַכמיטאָגס־שנעל־צוג.

— דו וועסט אָבער נישט מיעד זיין?

— אַה, וואָס פאַלט דיר איין! איז דען דאָס פאָהרען אַזוי אַנשטרענגענד!? ווי? און דערצו וועסטו דאָך אויך זעהען מיך פערטראָגען מיט אַלעם נויטיגען, ניין?

זי איז געוועזען אונענדליך צופריעדען דערפון, וואָס זי האָט איהם אַזוי לייכט איבערגערעדט צו'ם פאָהרען. גלייך האָט זי אָנגעהויבען אַלץ צו צוגרייטען צו דער רייזע, האָט בעצאָהלט דעם רעכנונג, בעשטעלט אַ עקיפּאַזש און געלאָזען אויף די באַהן צוגרייטען פאַר זיי אַ בעזונדער קופּע. פעליקס האָט זיך באַלד אָנגעטהון, ער איז אָבער נישט אַרויסגעגאַנגען פון צימער און געלעגען דעם גאַנצען פאַרמיטאָג אויפ'ן דיוואַן. ער האָט זיך איינגעקוקט, ווי

מאַריאַ איז אַרומגעלאָפען בעשעפטיגט איבער'ן צימער צוהין און אַהער, און געשמייכעלט צו ביסלעך. צוממעהרסטען אָבער האָט ער געדרעמעלט. ער איז געוועזן אַזוי מיעד, אַזוי מיעד, און אַ קוקטהוענדיג אויף איהר, האָט איהם אינערליך אַ סך פערגניגען פערשאַפט דער געדאַנק, אַז זי וועט בלייבען מיט איהם, אומעטום, און האַלבשלאָפענדיג האָט ער געחלומ'ט וועגען דעם, ווי זיי וועלען צוזאַמען רוהען, צוזאַמען טוידט זיין. „באַלד, באַלד“, — האָט ער געטראַכט. און אין דער אמת'ן איז עס איהם נאָך קיינמאָל אַזוי ווייט נישט פאָרגעקומען.

און ריכטיג אַזוי, ווי ער האָט זיך עס אין דער פריה פאָרגעשטעלט, איז פעליקס איצט, נאָכמיטאָג, געלעגען אים קופּע פון צוג, בעקוועם אין דער לענג אויסגעצויגען, דעם קאָפּ אָן מאַריאַ'ס ברוסט אָנגעשפּאַרט און איינגעוויקעלט אין פּלעד. דורך די פערמאַכטע פענסטער האָט ער אַרויסגעקוקט אינ'ם גרויען טאָג, געזעהן, ווי ס'קאַפּעט דער רעגען און פערזונקען זיין בליק אינ'ם נעבעל, פון וועלכען ס'האָבען זיך פון צייט צו צייט אַרויסגעזעהן בערגלעך און הייזער. פערביי זיי זענען געפלויגען די טעלעגראַפען־סלופּעס, און די דראָטהען האָבען געטאַנצט אַרויף און אַראָב; אַלע מאָל האָט זיך דער צוג אָבגעשטעלט אויף אַ קליינער סטאַנציע, אין זיין פּאָזע אָבער, ווי ער איז געלעגען, האָט פעליקס די מענשען, וועלכע האָבען אַרומגעשפּאַצירט איבער'ן וואָקזאַל־פּלאַץ, נישט געקאָנט זעהן. ער האָט נאָר געהערט טויבע טריט, שטימען און דערנאָך אַ קלונג מיט אַ פייף. אין אָנהויב האָט איהם מאַריאַ פאָרגעליינט די צייטונג, זי האָט אָבער איהר שטימע געמוזט צופיעל אָנשטרענגען, און באַלד האָבען זיי עס אויפגעהערט. ביידע זענען געוועזן פרעהליך, צופריעדען דערפון, וואָס זיי פאָהרען אַהיים.

ס'איז געוואָרען פאַרנאַכט, און דער רעגען האָט נאָך אַלץ געקאַפּעט. פעליקס האָט געפיהלט דאָס בעדערפניש צו טראַכטען וועגען עפּעס, זיינע געדאַנקען אָבער זענען אַזוי ווי צושוואומען געוואָרען, און איהם האָט זיך נישט איינגעגעבען, זיך אָבצושטעלען אויף איין זאַך. ער האָט געטראַכט: אָט ליעגט דאָ אַ שווער קראַנקער מענש... ער איז געוועזן ביז אַהער אין די בערג, ווייל די שווער־קראַנקע מענשען פאָהרען דאָרטען זומער... און דאָ איז זיין געליעבטע... זי האָט איהם טריי געפּפלעגט און איצט איז

זי מיעד דערבײַ... זי זעהט אויס אַזוי בלאַס, און אפשר מאַכט דאָס נאָר די באַלײַכטונג?... אַח יאָ, אויבען ברענט שוין דער לאָמפּ. אָבער אין דרויסען איז נאָך נישט גאַנץ פינסטער... און איצט קומט דער הערבסט... דער הערבסט איז אַזוי טרויריג און שטיל... הײַנט אין אָבענד וועלען מיר ווידער זײַן אין וויען, אין אונזער צימער... דאָרט וועט זיך מיר דאַכטען, אַז איך בין גאָר קיינמאָל פון דאָרטען נישט אַוועקגעפאָהרען... אַח, ווי גוט ס'איז, וואָס מאַריאַ שלאָפט, איך וואָלט איצט נישט וועלען הערען איהר שטימע... איז דאָ פערהאַן אין צוג עפּעס נאָך ווער פון דעם זינגער־יום־טוב?... איך בין נאָר מיעד, איך בין גאָרנישט קראַנק... אין צוג זענען פערהאַן אַ סך געפעהרליכערע קראַנקע, פון מיר... אַח, ווי גוט ס'איז אײַנזאַם צו זײַן... ווי מאָדנע האָב איך הײַנט פערבראַכט דעם גאַנצען טאָג!... איז עס דען ווירקליך הײַנט געוועזען, ווען איך בין עס אין זאַלצבורג געלעגען אויפ'ן דיוואַן?... דאָס איז שוין אַזוי לאַנג... יאָ, צײַט און אָרט, וואָס ווייסען מיר דערפון?... דאָס רעטעניש פון דער וועלט, — ווען מיר שטאַרבען, לעזען מיר עס אפשר... און איצט האָט איהם געקלונגען עפּעס אַ מעלאָדיע אין אויער. ער האָט געוואוסט, אַז דאָס איז געוועזען נאָר דאָס גערויש פון'ם פאָהרענדען צוג... און דאָך איז עס געוועזען אַ מעלאָדיע... אַ פאָלקסליעד... אַ רוסישעס... אײנטאָניג... זעהר שען.

— פעליקס, פעליקס!

— וואָס איז?

מאַריאַ איז געשטאַנען פאַר איהם און געגלעט איהם די באַקען.

— דו ביזט גוט געשלאָפען, פעליקס?

— וואָס אַזוינס איז פאָרגעקומען?

— אין אַ פיערטעל שעה אַרום וועלען מיר זײַן אין וויען.

— אַח, ס'קאָן נישט זײַן.

— דאָס איז געוועזען אַ געזונדטער שלאָף; ער וועט דיר שטאַרקען.

זי האָט צוזאַמענגענומען די זאַכען און דער צוג איז געלאָפען אַלץ ווייטער, ווייטער דורך דער בײַנאַכטיגער פינסטערניש. פון מינוט צו מינוט האָט זיך געהערט אַ שאַרפער, אויסגעצויגענער פײַף, און דורך די שויבען האָבען פון דרויסען שנעל פערבײַגעבליצט פינקלענדע פײַערלעך. זיי זענען שוין געוועזען נאָהנט פון וויען.

פעליקס האָט זיך אַניִדערגעזעצט.

— איך בין זעהר מיעד פון ליעגען אַזוי לאַנג, — האָט ער געזאָגט. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אין ווינקעל און אַרויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער. פון דער ווייטען האָבען זיך שוין געזעהען די בלישצענדע גאַסען פון שטאָדט. דער צוג איז געפאָהרען לאַנגזאַמער. מאַריע האָט אויפגעעפענט דעם פענסטער פון קופע און אַרויסגעשטעקט דעם קאָפּ. דער צוג איז צוגעפאָהרען צו'ם וואָקזאַל.

— ער איז דאָ, ער איז דאָ!

— ווער?

— אַלפרעד!

— אַלפרעד?

זי האָט נאָך אַלץ געוואונקען מיט'ן האַנד. פעליקס איז אויפגעשטאַנען און געקוקט אין פענסטער איבער איהרע אַקסלען. אַלפרעד איז שנעל צוגעלאָפען צו'ם קופע און אַרויסדערלאַנגט מאַריאַ'ן די האַנד.

— וואָס מאַכט איהר! פעליקס, סערוואוס!

— ווי קומסטו אַהער?

— איך האָב זיי טעלעגראַפירט, — האָט מאַריע שנעל געזאָגט, — אַז מיר קומען אָן.

— דו ביזט מיר שוין איין מאָל אַ אַרענטליכער מענש, — האָט אַלפרעד בעמערקט, — ס'איז נישט דאָ וועגען דיר וואָס צו רעדען. שרייבען אַ בריעף איז פאַר דיר, ווייזט אויס, אַ אונבעקאַנטע ערפינדונג. נו, קום־שוין!

— איך בין אַזוי פיעל געשלאָפען, — האָט פעליקס געזאָגט, — אַז איך קאָן נאָך איצט אויך נישט אינגאַנצען צו זיך קומען.

ער האָט געשמייכעלט, אַראָבגעהענדיג אויף די טרעפּלעך פון וואַגאָן און זיך וואַקלענדיג עטוואָס.

אַלפרעד האָט איהם גענומען אונטער'ן אָרעם, און מאַריאַ, ווי װעלענדיג זיך אָנהענגען, האָט שנעל אָנגענומען זיין אַנדערן אָרעם.

— איהר מוזט מסתמא ביידע געטוג מיעד זיין, וואָס?

— איך בין אינגאַנצען אַ דערשלאָגענע; — האָט מאַריאַ געזאָגט. נאָך אַזאַ מין אייזענבאַהן־רייזע פיהלט מען זיך, ווי נאָך אַ שווערער אַבקומעניש, ניין, פעליקס?

זײ זענען פּאַמעליך אַראָבגעגאַנגען פון די טרעפּלעך. מאַריאַ האָט געזוכט אַלפרעד'ס בליק, ער האָט אָבער איהרען אויסגעמידען. אונטען האָט ער צוגערופען אַ עקיפּאַזש.

— איך פרעה מיך אַזוי, וואָס איך זעה דיך, ליעבער פעליקס, — האָט ער דאַן געזאָגט. — מאָרגען אין דער פריה קום איך צו דיר און מיר וועלען אַביסעל לענגער פּלויהערן.

— איך בין נאָך אַלץ פערשלאָפען, — האָט פעליקס נאָכאַמאָל איבערגע'חזר'ט.

אַלפרעד האָט איהם געוואָלט העלפען זיך אַריינזעצען אין עקיפּאַזש.

— אָה, אַזוי שלעכט האַלט עס נאָך נישט, אָ ניין!

ער איז אַליין אַריין אין עקיפּאַזש און האָט דערלאַנגט מאַריאַ'ן די האַנד.

— נו, דו זעהסט?

מאַריאַ איז אויך אַריינגעשטיגען.

— אַלזאָ, אויפ'ן ווידערזעהן מאָרגען פריה, — האָט זי געזאָגט, אַרויסדערלאַנגענדיג אַלפרעד'ן די האַנד צום אָבשייד; אין איהר פרעגענדען בליק איז געלעגען אַזוי פיעל אַנגסט, אַז אַלפרעד האָט זיך כמעט געצוואונגען אַ שמייכעל צו טהון.

— יאָ, מאָרגען פריה, איך וועל פריהשטיקען מיט אייך! — האָט ער אויסגעשריען.

דער עקיפּאַזש האָט זיך גערירט. אַלפרעד איז נאָך עטליכע סעקונדען געשטאַנען און אויף זיין געזיכט איז געלעגען אויסגעגאָסען אַ טיעפע ערנסטקייט.

— מיין אָרעמער פריינד! — האָט ער געפליסטערט אין דער שטיל צו זיך אַליין.

אויף צומאָרגענס איז אַלפרעד געקומען זעהר פריה, און מאַריאַ האָט איהם עמפּפאַנגען ביים טהיר.

— איך מוז מיט אייך רעדען, — האָט זי געזאָגט.

— לאָזט מיך בעסער צו צו איהם. ווען איך וועל איהם שוין האָבען אונטערזוכט, וועט אַלץ, וואָס מיר וועלען האָבען צו רעדען, מעהר זין האָבען.

— איך וויל אייך נאָר איין זאַך בעטען, אַלפרעד! איך

בעט אײך: װי איהר זאָלט איהם נישט געפינען, — זאָגט איהם קײן זאַך נישט!

— װאָס פאַלט אײך עפּעס אײן! איך גלױב גאָרנישט, עס זאָל אַזױ שלעכט זײן. ער שלאָפט נאָך?

— נײן, ער איז אױף.

— װי האָט ער פערבראַכט די נאַכט?

— ביז פיער אין דערפריה איז ער גוט געשלאָפען, דערנאָך איז ער אַביסעל אונרוהיג געװאָרען.

— לאָזט מיך פריהער אַלײן אַרײן צו איהם. איהר מוזט זעהן צוגעבען אָט דעם קלײנעם, בלאַסען פנימ'על אַביסעל מעהר רוהיגקײט. אַזױ, װי איהר זענט איצט, דאַרפט איהר צו איהם נישט אַרײנגעהן.

ער האָט איהר שמײכלענדיג געדריקט די האַנד און איז אַלײן אַרײן אינ'ם שלאָפצימער.

פעליקס האָט זיך אײנגעװיקעלט אין דער דעקע ביז די אױערן און געשאָקעלט צו זײן פרײנד מיט'ן קאָפּ. דער האָט זיך געזעצט בײ איהם אױפ'ן בעט.

— נו, אָט זעהען מיר זיך װידער גליקליך אין דערהײם. — האָט ער געזאָגט. — דו האָסט דיך גלענצענד ערהאָלט, און דײן מעלאַנכאָליע, װי איך גלױב, אָבגעשטעלט אין די בערג.

— אָ יאָ! — האָט פעליקס געענטפערט, נישט ענדערנדיג דעם אױסדריק פון געזיכט.

— זעץ דיך אַביסעל אַניעדער. אַזעלכע פריהע װיזיטען מאַך איך אױסשליסליך נאָר אַלס דאָקטאָר.

— ביטע, — האָט פעליקס געזאָגט גאַנץ גלײכגילטיג.

אַלפרעד האָט דעם קראַנקען אונטערזוכט, געשטעלט איהם עטליכע פראַגען, אױף װעלכע יענער האָט קורץ געענטפערט, און ענדליך געזאָגט:

— נו, יעדענפאַלס קענען מיר צופריעדען זײן.

— הער שױן אױף אַמאָל, מיך צו פיהרען פאַר'ן נאָז, — האָט פעליקס מיט פערדרוס געענטפערט.

— הער דו בעסער אױף זיך נאַרעש מאַכען. מיר דאַרפען זיך אײן מאָל פאַר אַלע מאָל די זאַך קלאָר מאַכען. דו מוזט װעלען געזונד װערען, און נישט אונטערגעבען זיך דעם שפּיעל פון שיקזאַל,

דערפון קומט דיר קײן געזונט נישט צו.

— וואָס אַלזאָ האָב איך צו טהון?

— פאַר צלעמען מוזט אַ פּאָר טעג ליגען אים בעט, פערשטאַנען?

— איך האָב סײַ ווי סײַ קײן לוסט נישט אויפצושטעהן.

— איז נאָך בעסער.

פעליקס איז געוואָרען לעבהאַפטער.

— אײן זאַך נאָר וואָלט איך וועלען וויסען. וואָס עס איז אײגענטליך נעכטען געווען מיט מיר. איך מײן אָהן שפּאַס, אַלפרעד, דו מוזט עס מיר ערקלערען. עפּעס האָב איך מיר געפיהלט, ווי אין אַ טויבען חלום, אַז ווען איך בין אין וואַגאָן געזעסען, אַז ווען איך בין געקומען, אַז ווען איך האָב מיך געלעגט—

— וואָס איז דאָ פערהאַן צו ערקלערען? קײן ריעז בינסטע דאָך נישט. דאָס זעלבע קומט פאָר מיט יעדען מענשען, ווען ער איז זעהר מיעד.

— נײן אַלפרעד. אַזאַ שוואַכקײט, ווי די, וואָס איז מיר בעפאַלען נעכטען, איז פאַר מיר אַ גאַנץ נײַע ערשײַנונג. הײַנט בין איך אויך נאָך מיעד. דער פערשטאַנד מײַנער איז אָבער קלאָר. נעכטען איז עס זאָגאַר גאָרנישט אַזוי שלעכט געווען, די ערינערונג אָבער וועגען דעם איז פאַר מיר שרעקליך. ווען איך דערמאָהן מיך איצט וועגען דעם, אַז עס קאָן אונס מיט מיר נאָכאַמאָל פאָרקומען —

אין דער מינוט איז מאַריאַ אַרײַן אין צימער.

— דו קאָנסט דאַנקען אַלפרעד׳ן, — האָט זיך פעליקס אָבגערופען צו איהר. — ער האָט דיך געקרוינט מיט דעם טיטול קראַנקען-וואַרטאָרין. איך מוז בלײַבען פון הײַנט אָן בלײַבען ליעגען און יעצט האָב איך די עהרע, דיך צו בעקאָנען מיט מײַן טוידטען-בעט.

מאַריאַ׳ס געזיכט האָט זיך פערקרימט פון שרעק.

— לאָזט זיך פון דעם נאַר דעם קאָפּ נישט פערדרעהען. — האָט אַלפרעד געזאָגט. — ער דאַרף עטליכע טאָג ליגען אין בעט, און איהר וועט אַזוי גוט זײַן אַכטונג געבען אויף איהם.

— אַה, דו קאָנסט, אַלפרעד, גאָר קײן אַהנונג נישט האָבען דערפון, — האָט פעליקס אויסגערופען מיט איראָניזירענדער בענײַכטע-

רונג, — וואָס'רע מלאך איך האָב בײַם זײַט!

אַלפרעד האָט געגעבן מאַריאַ'ן ווײַטערדיקע אָנווײַזונגען וועגן דעם, ווי אַרומצוגיין אַרום קראַנקן, דערנאָך האָט ער זיך געווענדעט צו פעליקס'ן:

— איך ערקלער דיר, מײַן ליבער פעליקס, אַז מײַן באַזוך אַלס דאָקטאָר וועל איך דיר מאַכן נאָר יעדן צווייטן טאָג. מער אָפטע באַזוכן זײַנען נישט נייטיק. אין אַנדערן טאָג וועט וועגן דײַן קראַנקהייט קיין איין וואָרט נישט גערעדט ווערן. אויב איך וועל קומען אַלע טאָג, וועט עס נאָר זײַן, אום צו פּלוידערן מיט דיר, ווי איך בין געוואוינט.

— אָ גאָט מײַנער! — האָט פעליקס אויסגעשריגן, — וואָס'רע גרויסער פּסיכאָלאָג דער מענש איז. האַלט דיר בעסער די דאָזיקע נאַרעשקייטן פאַר דײַנע אַנדערע פּאַציענטן, באַזונדער פאַר די גאַנץ פּרימיטיווע.

— מײַן ליבער פעליקס, איך רעד צו דיר, ווי אַ מענטש צו אַ מענטשן; הער מיך האָטש איינמאָל אויס. ס'איז אמת, דו ביזט קראַנק. ס'איז אָבער דאָס אויך אמת, אַז אין פאַל, אויב מ'וועט דיך גוט פּפלעגן, וועסטו געזונט ווערן. דאָס איז אַלץ, וואָס איך האָב דיר צו זאָגן.

מיט די ווערטער איז ער אויפגעשטאַנען.

פעליקס האָט אים נאָכגעקוקט מיט אַ אומצופרידנלעכן בליק.

— מ'וואָלט אים שוין געקאָנט באַלד גלייבן.

— דאָס איז דײַן זאַך, ליבער פעליקס, — האָט דער דאָקטאָר קורץ געענטפערט.

— נו, אַלפרעד, איצט האָסטו צוריק אַלץ קאַליע געמאַכט, — האָט געזאָגט דער קראַנקער. — אָט דער גראָבער טאָן אין דער באַציִונג צו אַ שווער קראַנקן, איז אַן אַלטער, באַקאַנטער שווינדל.

— אויפ'ס ווידערזעען מאָרגן, — האָט אַלפרעד געזאָגט, און זיך צוגעווענדעט צו'ם טיר. מאַריאַ איז אים נאָכגעגאַנגען, האָט אים געוואָלט אַרויסבאַגלייטן; פעליקס אָבער האָט באַפעלעריש געפּליסטערט:

— גיי נישט! און זי האָט פאַרמאַכט די טיר הינטער דעם צוריקגעקערטן.

— קום אַהער צו מיר, קליינע! — האָט פעליקס געזאָגט.

נאָכדעם ווי די, אַרויסברענגענדיג אַ שמייכעל אויף איהר געזיכט,
האָט זיך געקליבען אַוועקצוזעצען נעהען.

— אָט אַזוי, אַזוי. דו ביזט אַ וואויל, זעהר וואויל מעדעל.

די דאָזיגע צערטליכע ווערטער האָט ער אַרויסגערעדט מיט אַ
האַרבען, שאַרפען טאָן.

אין די קומענדיגע טעג איז מאַריאַ נישט אָבגעטראָטען פון זיין בעט און איז געווען פול מיט גוטסקייט און איבערגעגעבענקייט; דערביי איז איהר גאַנצעס וועזען געווען דורכגעדרונגען מיט אַזאַ רוהיגקייט און מונטערקייט, וואָס האָט זעהר גוט געדאַרפט ווירקען אויפ'ן קראַנקען און האָט טאַקע אָפט ווירקליך גוט געווירקט אויף איהם. אַ סך מאָל אָבער האָט איהם געריייצט די מילדע פרעהליכ-קייט, מיט וועלכער מאַריאַ האָט איהם געוואָלט אַרומנעהמען, און ווען זי האָט אָנגעהויבען צו פלוידערן וועגען וועלכער ס'איז נייעס, וואָס זי האָט איצט אָקאָרשט געלייענט אין צייטונג, וועגען זיין בעסערען אויסזעהן, אָדער וועגען דעם, ווי זיי וועלען זיך איצט איינאָרדנען זייער לעבען, ווען ער וועט אינגאַנצען געזונד ווערען, — האָט ער זי איבערגעשלאָגען אין מיטען און געבעטען, זי זאָל רחמנות האָבען אויף איהם און אויפהערען. אַלפרעד איז געקומען אַלע טאָג, אָפט אויך צוויי מאָל אַ טאָג, ווי ס'האָט אויסגעזעהן, האָט איהם אָבער גאַנץ ווייניג געקימערט דער קערפערליכער צו-שטאַנד פון זיין פריינד. ער האָט גערעדט פון געמיינזאַמע בעקאַנטע, דערצעהלט מעשיות פון שפיטאָל און זיך זאָגאַר אַריינגעלאָזען אין ליטעראַרישע און קינסטלערישע געשפרעכען; ער פלעגט אָבער די דאָזיגע שמועסען זיינע אַזוי קונציג אַוועקשטעלען, אַז פעליקס'ן פלעגט נישט אויסקומען צו פיעל צו רעדען דערביי. ביידע, די געליבטע און דער פריינד, האָבען זיך געהאַלטען אַזוי נישט געצוואונגען, אַזוי פריי, אַז אָפט פלעגט איהם אָנקומען שווער צו פערטרייבען פון זיך די דרייסטע האָפנונגען, וועלכע זענען צודרינגליך צוגעשטאַנען צו איהם. ער האָט זיך געזאָגט, אַז דאָס איז נאָר די פפליכט פון זיי ביידען, צו שפיעלען פאַר איהם די קאָמעדיע, וועלכע ווערט געוועהנליך געשפיעלט פאַר שווער-קראַנקע מיט נישט קיין גלייכען ערפאָלג. קוים אָבער איז ביי איהם געבליבען, זיך צוצוקוקען צו זייער קאָמעדיע און צליין

אויך מיטצושפּיעלען, האָט ער זיך גלייך געכאַפּט און אַרומגעגעזעהן, אַז ער פּלוידערט וועגען דער וועלט און וועגען מענשען צוזוי ווי ווען איהם וואָלט זיין בעשטימט נאָך אַ סך יאָהרען אַרומצוואַנדערען צווישען די לעבעדיגע אונטער דעם שיין פון דער זון. און דאַן האָט ער זיך דערמאָהנט, אַז גראַדע דאָס דאָזיגע מאָדנע גוט פיהלען זיך ביי אַזעלכע קראַנקע, ווי ער איז, דיענט אָפּט אַלס אָנזאָגער פון דעם נאָהנטען טויט, און, אַ פערביטערטער, אָבגעמיעדען פון זיך אַלע האָפנונגען. און ס'איז געקומען זאָגאַר אַזוי ווייט, אַז אין אונבעשטימטע אַנגסטגעפיהלען און טרויעריגע שטימונגען האָט ער אָנגעהויבען צו זעהן גוטע סמנים, און זיך שיער נישט געפרעהט מיט זיי. דערנאָך ווידער האָט ער איינגעזעהן, ווי נאַרעש דער דאָזיגער אַרט דענקען איז, און איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז דאָ איז איבערהויפּט נישט פאַרהאַן קיין וויסען און קיין זיכערקייט. ער האָט צוריק אָנגעהויבען לייענען; די ראָמאַנען אָבער זענען איהם נישט געפעלען געוואָרען. ער האָט זיי געפונען פאַר לאַנגווייליג, און אַנדערע פון זיי, בעזונדער אַזעלכע, אין וועלכע ס'ווערט מיט רייכע פאַרבען געמאָלט אַ בליהענדעס, געשעהעניש-רייכעס לעבען, — האָבען איהם אַריינגעבראַכט אין אַ שלעכטער שטימונג. ער האָט זיך גענומען צו די פילאָזאָפען און האָט געהייסען מאַריאַ'ן, זי זאָל איהם דערלאַנגען פון שאַנק שאָפּענהויער'ן מיט ניעטשע'ן. די דאָזיגע חכמה אָבער האָט אַ גאַנץ קורצע צייט נאָר געווירקט אויף איהם בערוהיגענד.

איינמאָל אין אַ אָבענד האָט איהם אַלפרעד געטראָפען דערביי, ווי אַ באַנד פון שאָפּענהויער'ס שריפטען איז איהם אַרויסגעפאַלען פון די הענד אויפ'ן דעקע און ער האָט געקוקט מיט אַ טריבען געזיכט פאַר זיך אינ'ם חלל פון צימער. מאַריאַ איז געזעסען נעבען איהם בעשעפטיגט מיט אַ האַנד-אַרבייט.

— איך וועל דיר עפּעס זאָגען, אַלפרעד, — האָט ער זיך געווענדעט צו'ם אַריינקומענדען מיט כמעט אַ אויפגערעגטער שטימע, — איך הויב ווידער אָן לייענען ראָמאַנען!

— וואָס איז דען?

— דאָס איז האָטש ווייניגסטענס אַ אויפריכטיגע מעשה. גוט אָדער שלעכט, פון אַ קינסטלער אָדער פון אַ פּאַפּיער-שמירער — אַ מעשה. די דאָזיגע העררען אָבער, — דערביי האָט ער אָנגעוויזען

מיט די אויגען אויף דעם באַנד, וואָס איז געלעגען אויף דער דעקע, — זענען ניעדערטרעכטיגע ליגנער.

— אָהאָ!

פעליקס האָט זיך אויפגעזעצט אין בעט.

— פעראַכטען דאָס לעבען, ווען מ'איז געזונד ווי אַ גאָט, און דעם טוידט רוהיג אין די אויגען קוקען, ווען מ'פאָהרט אין איטאַליען שפּאַצירען און די וועלט אַרום איז פערשאָטען מיט די פערשיעדענפאַרביגסטע בלומען, דאָס רוף איך גאַנץ איינפאַך פאָזע. פראָביר נאָר פערשליסען אַזאַ מין העררן אין אַ קאַמער; פעראורטייל איהם צו'ם פיעבער'ן און נישט צו קאָנען אָטעמען; זאָג איהם, אַז צווישען דעם ערשטען יאַנואַר און דעם ערשטען פעברואַר פונ'ם קומענדיגען יאָהר וועט ער אין קבר ליגען, און דאַן זאָל ער דיר עטוואָס אַזוינס פילאָזאָפירען.

— לאָז אָב! — האָט אַלפרעד געזאָגט. — וואָס זענען עס פאַר'אַ פּאַראַדאָקסען!

— דו פערשטעהסט עס נישט. דו קאָנסט עס נישט פערשטעהן! און מיך עקעלט'ס איינפאַך, איך קאָן עס נישט פערטראָגען. זיי זענען אַלע פּראַזיאָרען.

— און סאָקראַט?

— איז געווען אַ קאָמעדיאַנט. ווען מ'איז אַ נאַטירליכער מענש, מוז מען פיהלען אַ אַנגסט פאַר דאָס אונבעקאַנטע; אין בעסטען פאַל קאָן מען זי נאָר בעהאַלטען. איך וועל דיר עס גאַנץ עהרליך זאָגען: מ'פעלשט די פּסיכאָלאָגיע פון די שטאַרבענדע, ווייל די אַלע גרויסע מענשען אין דער וועלט-געשיכטע, וואָס מיר וויסען פון זייער טוידט, האָבען זיך געפיהלט פערפליכטעט, צו שפּיעלען אַ קאָמעדיע פאַר די קומענדע דורות. און איך! וואָס מהו איך דען? וואָס? ווען איך רעד מיט אייך רוהיג וועגען די אַלע פערשיעדענע זאַכען, וואָס דויבען מיך נישט אָן צו אינטערעסירען, וואָס מהו איך דען?

— הער, רעד נישט אַזוי פיעל, און בעזונדער — אַזעלכע נאַרעשקייטען.

— אויך איך פיהל מיך פערפליכטעט, מיך צו פערשטעלען, און אין דער ווירקליכקייט בין איך דאָך דורכגעדרונגען מיט אַזאַ אונבענרענצטער, וואַטענדער אַנגסט, פון וועלכער קיין געזונד-

טער מענש קאָן זיך גאָר קיין פאָרשטעלונג נישט מאַכען; און אַזאַ אַנגסט פאַר'ן טוידט האָבען זיי אַלע איבערגעלעבט, די אַלע העלדען און די אַלע פילאָזאָפען, נאָר זיי זענען — אויסגעצייכענטע קאָמעדיאַנ-טען געווען.

— בערוהיג דיך, פעליקס, — האָט מאַריאַ געבעטען.

— איהר זענט אויך ביידע פעסט איבערצייגט אין דעם, — האָט דער קראַנקער ווייטער גערעדט, — אַז איהר קאָנט קוקען דער אייביגקייט גלייך אין די אויגען, ווייל איהר האָט נאָך פון איהר קיין בעגריעף נישט. מ'מוז פערזאורטיילט זיין, ווי אַ פערברעכער — אָדער ווי איך, אום צו קאָנען רעדען וועגען דעם. אי דער עלענדער רויבער, וועלכער געהט מונטער צו'ם עשאַפאָט, אי דער גרויסער דענקער, דער פערפאַסער פון קלוגע אַפאָריזמען, נאָכדעם, ווי ער האָט אויסגעלעדיגט דעם גיפט-בעכער, אי דער געפאַנגענער פריי-הייטס-העלד, וועלכער קוקט מיט אַ שמייכעל אויף דער ביקס, וואָס איז גערייכטעט געגען זיין ברוסט, — זיי אַלע נאַרען אָב, איך ווייס עס; זייער מוט און זייער שמייכלען — אַלץ איז נישט מעהר, ווי אַ פאָזע, וואָרום אַלע זיי זענען פול מיט אַנגסט, מיט דער שרעקליכסטער אַנגסט פאַר'ן טוידט, וועלכע איז אַזוי נאַטירליך, ווי דער טוידט אַליין!

אַלפרעד האָט זיך רוהיג אַוועקגעזעצט אויפ'ן בעט, און ווען פעליקס האָט געענדיגט האָט ער איהם געענטפערט:

— ווי דאָס זאָל נישט זיין, איז עס נישט קלוג פון דיין זייט, אַזוי פיעל און אַזוי הויך צו רעדען. און צווייטענס, ביזטו נאַרעש, ווי עס קאָן נאָר זיין און דערצו נאָך אַ איינגע'עקשנ'טער היפאָ-כאָנדער!

— עס געהט דאָך דיר איצט אַזוי גוט, — האָט מאַריאַ אויסגערופען.

— זי גלויבט טאַקע ווירקליך אין דעם? — האָט זיך פעליקס געווענדעט צו אַלפרעד'ן. — פאַרוואָס זאָלסטו איהר איינמאָל פאַר אַלע מאָל נישט ערקלערען אַלץ, ווי עס איז?

— ליעבער פריינד, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט, — אויב אימיצער נויטיגט זיך דאָ יאָ אין אַ ערקלערונג, איז עס נישט קיין אַנדערער, ווי דו. היינט אָבער ביזטו בעזונדער איינגע'עקשנ'ט, און איך מוז מיך אָבזאָגען פון יעדע ערקלערונג. אין צוויי-דריי טעג אַרום,

אויב דו וועסט נאָר אין מיטען נישט האַלטען קיין לאַנגע רעדעס, וועסטו בעשטימט קאָנען אויפשטעהן, און דאַן וועלען מיר אָבהאַלטען אַ לענגערע בעראַטונג אויך וועגען דיין גייסטיגען צושטאַנד.

— ווען איך וואָלט נאָר דיך אַזוי גוט נישט קאָנען, — האָט פעליקס געזאָגט.

— נו נו, עס וועט שוין גוט זיין, — האָט אַלפרעד געענטפערט. — און איהר מאַכט נישט אַזאַ קלאָגעדיגע מינע, — האָט ער זיך געווענדעט צו מאַריאַ'ן, — דער הערר וועט נאָך אויך אַמאָל קליגער ווערען. איצט זאָגט מיר אָבער, פאַרוואָס איז עס ביי אייך קיין פענסטער נישט אָפען? היינט איז דאָך דער שענסטער הערבסט-טאָג, וואָס מ'קאָן זיך נאָר פאָרשטעלען.

מאַריאַ איז אויפגעשטאַנען און האָט געעפענט אַ פענסטער. עס האָט אָנגעהויבען דונקעל ווערען, און די לופט, וואָס האָט זיך אַריינגעריסען אין צימער, איז געווען אַזוי ערקוויקענד, אַז מאַריאַ האָט געפיהלט דעם פערלאַנג, זיך וואָס לענגער צו לאָזען גלעטען פון איהר. זי איז געבליעבען שטעהן ביי'ם פענסטער און האָט אַרויסגעבויגען דעם קאָפּ. זי האָט זיך געפיהלט פלוצלונג, ווי ווען זי וואָלט דעם צימער אַליין האָבען פערלאָזען. איהר האָט זיך געדאַכט, אַז זי איז אויף דער פרייהייט, און אַ סך טעג שוין האָט זי נישט איבערגעלעבט אַזעלכע אַנגענעמע עמפּפינדונגען. איצט, ווען זי האָט דעם קאָפּ צוריק אין צימער אַריינגענומען, האָט איהר אַנטקעגען-געשטראָמט די גאַנצע פערשטיקטקייט פון דעם צימער מיט'ן קראַנקען, און איהר פערקוועטשט די ברוסט. זי האָט געזעהן, ווי פעליקס מיט אַלבערט'ן רעדען צווישען זיך, און האָט די ווערטער נישט געקאָנט הערען דייטליך; זי האָט אָבער אויך קיין לוסט נישט אָנגעהויבען שפירען, זיך צו בעטייליגען אין דעם שמועס. זי האָט זיך אָנגעשפאַרט אָן פענסטער און אַרויס-געשטעקט דעם קאָפּ. אין גאַס איז געווען געגנוג שטיל און פוסט, און נאָר פון דער דערבייאיגער הויפט-גאַס האָט זיך געהערט אַ פערטויבטעס גערויש פון רעדער. אַ פּאָר שפּאַציר-געהער'ס זענען זיך בעקוועם געגאַנגען אויפ'ן טראָטואַר. פאַר'ן טויער פונ'ם שטוב געגענאיבער זענען געשטאַנען עטליכע דיענסטמעדלעך, וועלכע האָבען געפּלוידערט און געלאַכט. איין יונגע פרוי אין דעם הויז געגענ-איבער האָט אויך, אַזוי ווי מאַריאַ, אַרויסגעקוקט דורכ'ן פענ-

סטער, און מאַריאַ האָט אין דער מינוט נישט געקאָנט בעגרייפען, פאַרוואָס די דאָזיגע פרוי געהט בעסער נישט שפּאַציערען. זי האָט אַלע מענשען מקנא געווען, — אַלע זענען געווען גליקליכער פון איהר.

ס'זענען אָנגעקומען ווייכע, בעקוועמע סעפּטעמבער-טעג. די אָבענדען האָבען זיך געשטעלט פריה, זיי זענען אָבער געבליבען וואַרעם און נישט-ווינטיג.

מאַריאַ האָט זיך ביסלעכווייז צוגעוועהנט, אָבצורוקען איהר שטוהל פון קראַנקענ'ס בעט, אַזוי אָפט, ווי דאָס איז נאָר מעגליך געווען, און זיך אַוועקצוזעצען ביי'ם אָפענעם פענסטער. דאָרט איז זי אָבגעזעסען שעה'ען-לאַנג, בעזונדער דאַן, ווען פעליקס האָט געדרעמעלט. אַ טיעפע מידקייט האָט איהר אַרומגענומען איהר גאַנצען וועזען; זי האָט אינגאַנצען פערלוירען די פעהיגקייט, זיך צו מאַכען אַ קלאָרע פאָרשטעלונג פון דער לאַגע, און אין אַלגעמיין דעם השק, צו טראַכטען. ס'זענען אַריבערגעגאַנגען גאַנצע שעה'ען, און אין איהר בעוואוסטזיין איז נישט אַריינגעקומען נישט קיין ערא‍י־נערונג, און נישט קיין געדאַנק חעגען דער צוקונפט. מיט אָפענע אויגען איז זי געזעסען און געח'הלומ'ט און איז געווען צופריעדען שוין דערמיט אַליין, וואָס פון גאַס האָט אַביסעל פרישע לופט איהר געבלאָזען אין געזיכט. דאַן ווידער, ווען צו איהר אויער האָט זיך דערטראָגען אַ לייכטער זיפץ פון קראַנקענ'ס בעט, איז זי אַ דערשראָקענע אויפגעשפּרונגען פון אָרט. זי האָט בעמערקט, אַז דאָס געפיהל פון מיטלייד איז ביי איהר וואָס ווייטער אַלץ שוואַכער און פרעמדער געוואָרען. איהר מיטלייד איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ נערוועזע אויפרעגונג און איהר שמערץ — אין אַ מישמאַש פון אַנגסט און גלייכגילטיגקייט. זי האָט זיך געווי'ס נישט געהאַט וואָס פאַרצוואַרפען, און ווען דער דאָקטאָר האָט דאָ נישט לאַנג גאַנץ ערנסט איהר אָנגערופען „מלאך", האָט זי זיך נישט געפיהלט אַזוי שטאַרק פערשעמט. זי איז אָבער געווען מיעד, שרעקליך מיעד. איצט איז זי שוין באַלד צעהן אָדער צוועלף טאָג פון שטוב נישט אַרויסגעטרעטען. פאַרוואָס? פאַרוואָס? וועגען דעם וואָלט נישט געשאַדט אַ קלער צו טהון. ס'פערשטעהט זיך, דערפאַר, — האָט עס איהר פלוצלונג אַ בליץ געטהון אין קאָפּ, — וואָס דאָס

וואָלט פעליקס'ן זעהר געקרענקט! און זי איז דאָך גערן גע־בליעבען ביי איהם, געוויס. זי האָט איהם איצט ליעב נישט ווענינער ווי פריהער. נאָר מיעד איז זי געווען, און דאָס איז דאָך גאַנץ נאַטירליך. און איהר בענקשאַפט נאָך אַ פּאָר שעה זיך דורכגעהן אויפ'ן פרייען לופט איז געוואָרען אַלץ דרינגענדער. איז דאָס נישט אַ קינדעריי — זיך אָבצוזאָגען דערפון? ער מוז דאָך עס, ענדליך, אויך איינזעהן. און איצט איז איהר ווידער קלאָר געוואָרען, די אונבעגרענעצט עס מוז זיין איהר ליעבע צו איהם, ווען די אַליין זוכט איהם צו פערהיטען פון אַ צווייפעלהאַפטען שאָטען זאָגאַר פון אַ צווייפעלהאַפטער קרענקונג. זי האָט איהר נעה־אַרבייט גע־לאָזען אַרויסגליטשען זיך פון איהרע הענד און געוואָרפען אַ בליק אויפ'ן בעט, האַרט ביים וואַנד, וואָס איז שוין איינגאַנצען געווען איינגעהילט אין דער דונקעלהייט. ס'איז געווען פאַרנאַכט, און דער קראַנקער, פערברענגענדיג רוהיג דעם טאָג, איז איינגעשלאָפען. איצט וואָלט זי געקאָנט אַוועקגעהן, און ער וואָלט זאָגאַר גאָרנישט אָנהויבען וויסען דערפון. אַה יאָ, דאָ אַראָב, און דאָרט אַרום הינקעל, און ווידער אַמאָל אין מיטען גאַס צווישען מענשען און אים שטאָדט־פּאַרק און דערנאָך אויפ'ן רינג און דעם אָפּערן־טעאַטער פערבייגעהן, וואו די עלעקטרישע לעמפלעך ברענען, אינמיטען, אין דעם מענשליכען טומעל, און נאָך דעם טומעל בענקט זיך דאָך אַזוי שטאַרק. ווען אָבער וואָלט דאָס געקאָנט זיין? דאָס וואָלט געקאָנט פאָר־קומען דאַן, ווען פעליקס ווערט ווידער געזונד; און וואָס זאָגען פאַר איהר די גאַס און דער פּאַרק און די מענשען! וואָס איז פאַר איהר דאָס גאַנצע לעבען אָהן איהם!

זי איז געבליעבען אין שטוב, און האָט צוגערוקט איהר שטוהל נאָהנט צו זיין בעט. זי האָט גענומען די האַנד פונ'ם שלאָפענדען און געוויינט מיט שטילע, טרויעריגע טרערען; און אויך דאַן זאָגאַר, ווען איהרע געדאַנקען האָבען איהר פערטראָגען ווייט פון דעם מענשען, אויף ווענעם האַנד עס זענען געפאַלען איהרע טרערען, האָט זי נאָך אַלץ נישט אויפגעהערט צו וויינען.

ווען אַלפרעד האָט בעזוכט פעליקס'ן נאָך מיטאָג, האָט ער איהם געפונען פרישער, ווי אין די לעצטע טעג.

— ווען עס וועט אַזוי געהן ווייטער, — האָט ער צו איהם געזאָגט, —

חעל איך דיך אין אַ פּאָר טעג אַרום לאָזען אויפשטעהן.

ווי צו צלין, וואָס מדאָט צו איהם גערעדט, האָט זיך דאָך קראַנקער בעצויגען מיט אונצוטרוי אויך צו די דאָזיגע ווערטער און האָט געענטפערט אויף זיי מיט אַ פערדראָסיגען:

— יאָ יאָ.

צלפרעד אָבער האָט זיך אומגעווענדעט צו מאַריאַן, וועלכע איז געזעסען ביים טיש, און געזאָגט:

— איהר האָט אייגענטליך אויך געקאָנט אַביסעל בעסער אויסזעהן.

אויך פעליקסן, וועלכער האָט ביי די ווערטער זיך נעהנטער צוגעקוקט צו מאַריאַ'ס געזיכט, איז איצט שטאַרק אויפגעפאַלען איהר בעזונדער בלאַסקייט. ער איז געוועהנט געווען, די געדאַנקען וועגען איהר זעלבסטאָפּפערנדער גוטסקייט, וואָס פלעגען איהם אַריינקומען אין זינען, גלייך צו פערטרייבען פון זיך. אָפטמאָל האָט איהם די דאָזיגע מערטירערין אויסגעזעהן נישט איינגאַנצען עהרליך און איהם האָט געקרענקט די געדולדיגע מינע, וואָס זי טראָגט אויף איהר געזיכט. ער האָט אַ סך מאָל געוואָלט, זי זאָל אונ-געדולדיג ווערען. ער האָט געבענקט נאָך דעם מאָמענט, ווען זי וועט זיך אַרויסגעבען מיט איין וואָרט, מיט איין בליק און ער וועט עס איהר קאָנען אין פנים אַ שליידער טהון מיט גיפטיגע ווערטער, און ערקלערען דערביי, אַז ער האָט קיין איין מינוט זיך נישט געלאָזען אָפּנאַרען, אַז איהר פאַלשקייט האָט איהם געעקעלט און אַז זי מעג איהם לאָזען שטאַרבען רוהיג.

איצט, ווען צלפרעד האָט גערעדט וועגען איהר אויסזעהן, איז זי עטוואָס רויט געוואָרען און האָט געשמייכעלט.

— איך פיהל מיך גאַנץ גוט, — האָט זי געזאָגט.

אַלפרעד איז צוגעגאַנגען נעהנטער צו איהר.

— ניין, דאָס איז נישט אַזוי איינפאַך. אייער פעליקס וועט גאַנץ ווייניג האָבען פון זיין געזונד הערען, ווען איהר וועט זיך דאַן אַוועקלעגען.

— אָבער איך בין ווירקליך פאָלקאָם געזונד.

— הערט, זאָגט מיר נאָר, איהר געהט גאָר קיינמאָל נישט אַרויס אויף דער פרייער לופט?

— איך פיהל נישט קיין בעדערפעניש דערצו.

— זאָג נאָר דו, פעליקס, ווי איז דאָס, זי טרעט טאַקע גאָרנישט אָב פון דיר?

— דו ווייסט דאָך, — האָט פעליקס געענטפערט — זי איז אַ מלאך.

— אָבער ענטשולדיגט, מאַריאַ, דאָס איז גאַנץ איינפאַך נאַרעש. ס'איז נוצלאָז און קינדעריש, זיך אַזוי צו פערדאַרבען. איהר מוזט פרישע לופט אָטעמען. איך זאָג אייך, אַז דאָס איז נויטיג.

— אָבער וואָס ווילט איהר פון מיר? — האָט מאַריאַ געזאָגט מיט אַ שוואַכען שמייכעל. — איך בענק נישט נאָך קיין פרישער לופט.

— דאָס איז נישט וויכטיג. דאָס אַליין, וואָס איך ציהט נישט צו'ם שפּאַציערען, איז שוין אַ שלעכטער סימפּטאָם. זיצט אונטער אַ שעה אי'ם שטאָדטפּאַרק; אָדער, ווען דאָס איז אייך אונאַנגענעהם, נעהמט אַ עקיפּאַזש און פאָהרט זיך דורך אַ ביסעל, אין פּראַטער, צו'ם ביישפּיעל. דאָרט אונטען איז איצט זעהר שען.

— אָבער...

— ס'איז נישטאָ קיין „אָבער". ווען איהר וועט זיך אַזוי ווייטער פיהרען און אינגאַנצען אַ מלאך זיין, וועט איהר זיך איבער־פיהרען. יאָ, טהוט נאָר אַ קוק אויף זיך אין שפּיעגעל. איהר וועט זיך איבערפיהרען, זאָג איך אייך.

ביי די לעצטע ווערטער אַלפרעד'ס, האָט פעליקס דערשפּירט אַ שטעכעדיגען וועהטאָג אין האַרצען. אַ פערביסענער צאָרן האָט געקאָכט אין איהם. אין די שטריכען פון מאַריאַ'ס געזיכט האָט ער געזעהן דעם אויסדריק פון בעקאַנטע ליידען, וואָס פערדינען מיט־לייד, און אין קאָפּ איז איהם דורכגעפלויגען דער געדאַנק, וועגען וועלכען ער האָט זיך נאָך נישט ערלויבט צו טראַכטען, — דער געדאַנק, אַז אָט די פרוי איז פערפליכטעט מיט איהם מיטצוליידען, מיט איהם צו שטאַרבען. זי פיהרט זיך איבער; נו יאָ, דאָס פערשטעהט זיך אַליין. וואָס, זי וואָלט אֶפשר חשק האָבען צו בלייבען מיט רויטע באַקען און גליהענדע אויגען דאַן, ווען זיין לעבען ענדיגט זיך באַלד? און גלויבט דען אַלפרעד אין דער אמת'ן, אַז אָט די פרויענצימער, וועלכע איז זיין געליעבטע, האָט דאָס רעכט איבערצוטראַכטען די שעה, וועלכע וועט פאַר איהם די לעצטע זיין?

און אפשר צווייפעלט זי אַליין —

מיט נייגיעריגקייט און מיט אַ באַהאַלטענעם צאָרן, האָט פעליקס שטודירט דעם אויסדריק פון מאַריאַ'ס געזיכט אין דער צייט, ווען דער דאָקטאָר האָט, נישט זשאַלעווענדיג קיין ווערטער, אַלץ נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל איבערגעחזר'ט דאָס פריהער געזאָגטע.

ענדליך האָט אַלפרעד געצוואונגען מאַריאַ'ן, זי זאָל איהם צוזאָגען, אַז זי וועט נאָך היינט אַרויסגעהן אויף דער פרישער לופט, און איהר ערקלערט, אַז די ערפילונג פון דעם צוזאָג געהערט אויך צו די פליכטען פון אַ וואַרטאָרין אַזוי גוט, ווי אַלעס אַנדערעס.

„ווייל איך קום שוין אין אַלגעמיין נישט אַריין אין רעכנונג, — האָט פעליקס געטראַכט. — ווייל דעם, וואָס איז שוין סיי ווי סיי פערלוירען, לאָזט מען איינגאַנצען אַוועק".

ווען אַלפרעד איז אַוועקגעגאַנגען, האָט ער איהם נאַכלעסיג דערלאַנגט די האַנד. ער האָט איהם געהאַסט.

מאַריאַ האָט בעגלייט דעם דאָקטאָר נאָר ביז'ן טהיר, און איז גלייך צוגעקומען צוריק צו פעליקס'ן. ער איז געלעגען מיט צוזאַמענגעפרעסטע ליפען, און אויפ'ן שטערען ביי איהם האָט זיך געזעהן אַ טיעפער קנייטש פון צאָרן. מאַריאַ האָט איהם פערשטאַנען; זי האָט איהם שטענדיג גוט פערשטאַנען. זי האָט זיך צוגעבויגען צו איהם און געשמייכעלט. ער האָט געאָטעמט; ער האָט געוואָלט רעדען, געוואָלט איהר עפעס אַ ביטערע בעליידיגונג אין פנים אַ שליידער טהון. איהם האָט זיך געדאַכט, אַז זי האָט עס פערדיענט. זי אָבער, גלעטענדיג מיט איהר האַנד זיינע האָר און נאָך אַלץ מיט דעם זעלביגען מיעדען, געדולדיגען שמייכעל אין די שטריכען פון געזיכט, האָט צערטליך געשעפטשעט, גאַנץ נאָהנט פון זיינע ליפען:

— איך וועל דאָך נישט געהן.

ער האָט גאָרנישט געענטפערט. דעם גאַנצען לאַנגען אָבענד ביז טיעף אין דער נאַכט, איז זי געבליעבען זיצען ביי זיין בעט און איז ענדליך אַזוי איינגעשלאָפען אויף איהר שטוהל.

ווען אַלפרעד איז געקומען אויף צומאָרגענס, האָט מאַריאַ אָפען געזוכט אויסצומיידען ווערכען ס'איז שמועס מיט איהם; פון דעסט-

װעגען האָט ער אױסגעזעהן אַזױ, װי ער װאָלט זיך הײנט גאַנץ װעניג אינטערעסירען מיט איהר אױסזעהן, און זיך בעשעפטיגט נאָר מיט פעליקס׳ן. ער האָט אָבער קײן זאַך נישט דערמאָהנט װעגען אױפשטעהן בּאַלד, און דער קראַנקער האָט זיך געשראָ־קען, איהם צו פרעגען װעגען דעם. ער האָט זיך הײנט געפיהלט שװאַכער, װי אין די פריהערדיגע טעג. איהם האָט זיך נאָך קײנמאָל אַזױ שטאַרק נישט געװאָלט רעדען, װי הײנט, און ער האָט זיך געפרעהט, װען דער דאָקטאָר איז אַװעקגעגאַנגען. אױף אױף מאַריאַ׳ס פראַגען האָט ער געענטפערט קורץ און נישט גערן. און װען זי האָט איהם שפּעט פאַרנאַכט געפרעגט נאָך עטליכע שעה שװײגען: „װי איז דיר איצט?“ — האָט ער געענטפערט: ס׳איז דאָך אַלץ אײנס. ער האָט אַריבּערגענומען די אָרעמס איבּער׳ן קאָפּ, פערמאַכט די אױגען און איז בּאַלד אײנגעשלאָפען. מאַריאַ איז געזעסען אַ װײַלע נעבּען איהם און איהם בּעטראַכט, דערנאָך זענען איהרע געדאַנקען פערשװאומען געװאָרען און זי האָט אױך אָנגעהױבּען חלומ׳ען. װען זי איז, אין אַ קורצע װײַלע אַרום, צו זיך געקומען, האָט זי געשפּירט, װי עפּעס אַ מאָדנע אַנגענעהמע זיסקײט צוגיעסט זיך איבּער די גלידער, אַזױ װי װען זי װאָלט זיך אױפהאַפּען פון אַ געזונדטען, טיפען שלאָף. זי האָט זיך אױפגעהױבּען און אַרױסגעצױגען די פאָרהאַנגען פון די פענ־סטער, װעלכע זענען געװען אַראָבּגעלאָזען. זי האָט זיך געפיהלט ריכטיג, װי װען דורך דער ענגער גאַס װאָלט זיך דערטראָגען צו איהר פון פאַרק דער ריח פון פערשפּעטיגטע בּלומען. אַזױ שױן האָט איהר נאָך די לופט, װאָס האָט איצט אַרײַנגעשטראָמט אין צימער, קײנמאָל נישט אױסגעזעהען. זי האָט זיך אומגעקוקט צו פעליקס׳ן, װעלכער איז נאָך אַלץ געלעגען דאָרטין אַ שלאָפעדיגער און האָט רוהיג געאָטעמט. געװעהנליך אין אַזעלכע מינוטען פלעגט זי זיך פיהלען זעהר געריהרט; דאָס דאָזיגע געפיהל פלעגט איהר אָבּ־האַלטען אין צימער און אױסגיעסען איבּער איהר גאַנצען װעזען אַ פױלע שװערקײט. הײנט אָבער איז זי געבּליבּען רוהיג, האָט זיך געפרעהט, װאָס פעליקס איז אײנגעשלאָפען, און האָט אָנ־גענומען גאָר אָהן אַ שום אינערליכען קאַמפּף דעם בּעשלוס, אַרױס־צוגעהן אױף אַ שעה שפּאַצירען, אַזױ זעלבּסטפערשטענדליך, װי װען דאָס װאָלט פאָרגעקומען אַלע טאָג, װי װען אין דעם װאָלט

קיין שום אומגעוועהנליכעס נישט זיין. אויף די שפיץ פינגער האט זי זיך צוגעגנבע'ט אין קיך, האט אנגעזאגט דער דינסט, זי זאל אונטערהייצען אין צימער פון קראנקען, און גענומענדיג שנעל דעם הוט מיט'ן שירם איז זי מעהר אראבגעפלויגען, ווי אראבגעגאנגען פון די טרעפ. אט איז זי אויפ'ן גאס: און נאכדעם ווי זי איז שנעל דורכגעגאנגען עטליכע שטילע גאסען, איז זי צוגעקומען צום פארק און מיט פערגניגען געזעהען ארום זיך די גראזען און בוימלעך, נאך וועלכע זי האט אזוי לאנג געבענקט. זי האט זיך געזעצט אויף א באנק; נעבען איהר און אויך אויף די דערביי־איגע בענק זענען געזעסען קינדער־מעדלעך און באננעס. אין די אלעען האבען זיך געשפיעלט קליינע קינדער. אזוי אבער ווי עס האט שוין אנגעהויבען דונקעל צו ווערען, האבען זיך די שפילערייען געהאלטען ביי'ן ענדיגען: די מעדלעך האבען צוזאמענגערופען דאס קליינווארג, האבען זיי אנגענומען פאר די הענד און זענען ארויס פון פארק. באלד איז מאריא געבליבען כמעט אליין; א פאר יונגע מענשען זענען אריבערגעגאנגען פערביי איהר, און איינער פון זיי האט זיך אומגעקעהרט און געקוקט אויף איהר.

זי איז, אלזא, געווען דא, אויף דער פרייהייט. ווי אזוי איז דאס אלץ אייגענטליך געשעהען? איהר האט זיך געדאכט, אז אט איצט איז אנגעקומען די ריכטיגע מינוט, מיט א פרייען בליק די געגענווארט צו בעטראכטען. זי האט געוואלט דייטליכע ווערטער געפינען פאר איהרע געדאנקען, און אינערליך ארויסזאגען זיי. „איך בין ביי איהם, ווייל איך האב איהם ליעב. איך ברענג קיין שום אפפער נישט, ווארום אנדערש האנדלען וואלט איך גארנישט קענען. און וואס וועט איצט זיין? ווי לאנג וועט עס נאך דויערן? ס'איז קיין רעטונג נישטא... און דערנאך וואס וועט זיין?... וואס וועט דערנאך זיין?... איך האב אמאל געוואלט שטארבען מיט איהם... פארוואס זענען מיר איצט עפעס אזוי פרעמד געווארען איינער דעם אנדערן?... ער טראכט נאר וועגען זיך... וואלט ער נאך איצט אויך וועלן שטארבען מיט מיר?" און דא האט איהר דורכגעדרונגען די זיכערקייט, אז ער וואלט עס בעשטימט וועלן. פאר איהרע אויגען אבער האט נישט געשוועבט איצט. דאס בילד פון א שענעם יונגען מאן, וועלכער בעט איהר, זי זאל זיך מיט איהם צוזאמענגיעסען אין דער אייביגקייט. ניין, איהר איז פארגעקומען, אז ער רייסט

זי מיט מיט זיך און שלעפּט זי אַראָב אונטען ערגעץ, אײַנגעשפּאַרט,
פֿון קנאה, ווײַל זי געהערט צו איהם.

אַ יונגער הערר האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען איהר אויפ'ן באַנק און געמאַכט עפּעס אַ בעמערקונג. זי איז געווען אַזוי צושטרייט, אַז פריהער האָט זי געפרעגט: — וואָס? — און דערנאָך ערשט איז זי אויפגעשטאַנען און שנעל אַוועקגעגאַנגען. אין פּאַרק זענען איהר די בליקען פון די פערבייגעהער אונאַנגענעהם געוואָרען: זי איז דעריבער אַרויסגעגאַנגען אין גאַס, האָט צוגערופען אַ עקיפּאַזש און האָט זיך געלאָזען פאָהרען שפּאַציערען. ס'איז פינסטער געוואָרען; זי האָט זיך בעקוועם אָנגעשפּאַרט אין ווינקעל, און געשעפּט פערגניגען פון דער אַנגענעהמער, נישט אַנשטרענגענדער בעוועגונג און פון די זיך ענדערנדע בילדער, וועלכע האָבען זיך איהר אַנטקעגענגעטראָגען, און וועלכע זענען געווען איינגעטונקט אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט און אין די פלאַקערנדע גאַז-פלאַמען. ס'איז געווען אַ שענער סעפּטעמבער-אָבענד און אויפ'ן גאַס האָבען געשפּאַצירט מאַסען מענשען. ווען מאַריאַ איז פערביינעפאָהרען דעם פאָלקסגאָרטען, האָט זי געהערט די פרישע טענער פון אַ מיליטער-אָרקעסטער און נישט ווילענדיג האָט זי זיך געמוזט דערמאָהנען אָן יענעם אָבענד אין זאַלצבורג. אומזיסט האָט זי זיך געזוכט איינצורעדען, אַז דאָס דאָזיגע גאַנצע לעבען אַרום איהר איז אַ נישטיגעס, אַ פערגענגליכעס, און אַז ס'איז גאָרנישט אַזוי שווער זיך צו שיידען דערמיט. זי האָט נישט געקענט פערטרייבען פון זיך די פריידיגע, אַנגענעהמע עמפּפינדונגען, וואָס האָבען איהר ביסלעכווייז אָנגעהויבען צו בעהערשען. איהר איז איצט פאָרט גוט געווען. אַלץ האָט איהר פערשאַפט פערגניגען: דאָס, וואָס דאָס שענע טעאַטר איז געשטאַנען העל בעלויכטען מיט זיינע ווײַס-לײַכטענדע בויגען-לאָמפּען; דאָס, וואָס פון די אַלעען פון ראָטהויז-גאָרטען האָבען זיך אַרויסגעלאָזען אַזוי פיעל שפּאַצירענדע מיט צופריעדענע פּנימ'ער; דאָס, וואָס פאַר'ן קאַפע-הויז דאָרטין זענען געזעסען מענשען; דאָס, וואָס ס'זענען איבערהויפּט פערהאַן מענשען, פון וועמענס זאָרגען זי האָט נישט געוואוסט אָדער וועלכע האָבען אפשר טאַקע אַזעלכע גאָרנישט געהאַט; וואָס די לופט האָט איהר אַזוי מילד און וואַרעם געגלעט דעם געזיכט; וואָס זי וועט נאָך אַ סך אַזעלכע אָבענדען, נאָך טויזענדער שענע טעג און נעכט קע-

נען זעהען און וואס אין איהרע אדערן פליעסט א געפיהל פון לעבענס-פריידיגער געזונדהייט. אלץ, אלץ איז איהר געפעלן געווארען. וואס? זי האט אפשר זיך פארצו-ווארפען עפעס דערפאר, וואס נאך אזוי פיעל שעה'ען פון פיין און מיעדקייט, האט זי זיך ערלויבט, אזוי צו זאגען, איין מינוט פרייער אבאטעמען? האט זי דען נישט קיין פאלשטענדיגעס רעכט אויף איהר אייגענער עקסיסטענץ? זי איז דאך געזונד געווען, זי איז דאך יונג געווען, און פון אלע זייטען, ווי פון טויזענד קוואלען פאר אמאל, האט זיך געגאסען איבער איהר די פרייה פון לעבען. דאס איז אזוי נאטירליך געווען, ווי איהר אטעם און דער הימעל איבער איהר קאפ — פארוואס זאל זי זיך שעמען דערמיט? זי האט א טראכט געטאן וועגען פעליקס'ן. ווען עס געשעהט עפעס א וואונדער און ער ווערט ווידער געזונד, וועט זי בעשטימט מיט איהם ווייטער לעבען. זי האט געטראכט וועגען איהם מיט א מילדען, פערצייהענדען שמערץ. ס'איז שוין צייט, זיך אומצוקעהרען. האט ער דען א רעכט אויף דעם, וואס זי זיצט נעבען איהם? ווייס ער דען אפצושאצען איהר צערטליכקייט? וויפיעל גאל ליעגט עס אין זיינע ווערטער! און ווי ניפטיג איז זיין בליק! און זיין קוש! ווי לאנג האבען זיי זיך שוין נישט געקושט! זי האט זיך פלוצלונג דערמאהנט אן זיינע ליפען, וועלכע זענען איצט שטענדיג געוועזן בלאס און טרוקען. זי וועט איהם שוין איצט קושען נאר אין שטערן. זיין שטערן איז קאלט און פייכט. פוי, ווי העסליך דאס קראנק-זיין איז!

זי האט זיך אנגעשפארט אן לעהן פון עקיפאזש, און בעוואוסטזיניג אפגעטריבען פון זיך די געדאנקען וועגען דעם קראנקען. אום נישט צו טראכטען וועגען איהם, האט זי פלייסיג ארויסגעקוקט אין גאס און יעדע זאך אזוי גענוי און פינקטליך בעטראכט, ווי הען זי וואלט מוזען אט די אלע זאכען פעסט בעהאלטען אין איהר זכרון.

פעליקס האט אויפגעעפענט די אויגען. ביים בעט האט געברענט א ליכט און פערשפרייט א שוואכע שיין. נעבען איהם איז געזעסען די אלטע פרוי, די האנד אין שויס האלטענדיג, גלייכגילטיג.

— וואו איז זי? — האט אויסגעשריגען דער קראנקער.

די אלטע האט זיך א טרייסעל געטאן און איהם ערקלערט,

אַז מִרְיָא אִיז אַוֶועקגעגאַנגען און וועט באַלד קומען.

— איהר קענט גיהן, — האָט פעליקס געענטפערט, און ווען זי האָט געצעגערט, האָט ער נאָכאַמאָל געזאָגט: געהט, איך דאַרף אייך נישט.

ער איז געבליבען אַליין. אַ אונרוהיגקייט, פייניגענד, ווי נאָך קיינמאָל נישט ביז אַהער, איז איהם באַפאַלען.

וואו איז זי, וואו איז זי? ער האָט קיים געקענט איינליגען אין בעט, ער האָט אָבער נישט געוואַגט אויפצושטעהן. פּלוצלונג איז איהם איינגעפאַלען: זי איז ענדליך אויפגעשטאַנען און אַוועק! זי וויל איהם אַליין לאָזען, אויף שטענדיג אַליין. זי קען שוין נישט פערטראָגען מעהר דאָס לעבען נעבען איהם. זי שרעקט זיך פאַר איהם. זי האָט זיינע געדאַנקען געלייענט. האָט ער זיך נישט אויסגערעדט ווען ס'איז אין חלום וועגען דעם, וואָס ער האָט די גאַנצע צייט באַהאַלטען אין דער טיעפעניש פון זיין באַוואוסטזיין, וואָס ער אַליין האָט זיך נישט געקענט דייטליך פאָרשטעלען? און דאָס איז געוויס: זי וויל נישט שטאַרבען מיט איהם. די געדאַנקען האָבען זיך אַריינגעריסען צו איהם אין מאַרך. איהם האָט אָנגעהויבען צו פיעבערן, אַזוי ווי אַלע אָבענד. אַזוי לאַנג האָט ער שוין צו איהר קיין איין פריינדליכען וואָרט נישט אויסגערעדט: אפשר איז דאָס געווען די אורזאַך! ער האָט זי געפייניגט מיט זיין שלעכטער לוינע, מיט זיינע אונצופרידענע בליקען, מיט זיינע ביטערע ווערטער, און זי האָט געדאַרפט דאַנקבאַרקייט האָבען!... ניין, ניין, גאָרנישט קיין דאַנקבאַרקייט, — גערעכטיגקייט נאָר! אָה! ווען זי וואָלט נאָר דאָ געווען! ער מוז זי האָבען! מיט אַ ברענענדען שמערץ האָט ער עס באַגריפען: ער קען אָהן איהר נישט זיין. אויב דאָס איז נאָר מעגליך, וועט ער ביי איהר פאַר אַלץ פערציהונג אויס־בעטען. ער וועט ווידער קוקען אויף איהר מיט צערטליכע אויגען און ווערטער פול מיט אינערליכקייט פאַר איהר געפינען. ער וועט מיט קיין איין זילבע נישט אַרויסגעבען זיינע ליידען. ער וועט שמייכלען, ווען זיינע ליידען וועלן זיך איהם שווער אויפ'ן ברוסט לעגען. ער וועט איהר די האַנד קושען, ווען — ער וועט לעכצען נאָך אַ טראָפּען לופט צום אָטעמען. ער וועט איהר דערצעהלען, אַז איהם חלומ'ען זיך ווילדע חלומות, און דאָס, וואָס זי הערט איהם רעדענדיג פון שלאָף, איז מעהר נישט ווי אַ פיעבער־פאַנטאַזיע,

און שווערען וועט ער איהר, אז ער פערגעטערט זי, אז ער ווינשט איהר א לאַנגעס, גליקליכעס לעבען; אַבי נאָר זי זאָל בלייבען מיט איהם ביז צו דער ענדע, אַבי נאָר זי זאָל פון זיין בעט נישט אוועקגעהן, — אַליין שטאַרבען דאַרף זי איהם נישט לאָזען. מיט דער רוהיגקייט פון א דענקער וועט ער דער שרעקליכער שעה אין פנים קוקען, ווען ער וועט נאָר וויסען, אז זי איז מיט איהם! און די שעה קען קומען אַזוי געשווינד — יעדען טאָג קען זי קומען. דעריבער מוז זי שטענדיג מיט איהם זיין; ווארום ער שרעקט זיך, ווען זי איז נעבען איהם נישטאָ.

וואו איז זי? וואו איז זי? דאָס בלוט האָט איהם גערוישט אין קאָפּ, זיינע אויגען זענען געוואָרען טריב, דער אָטעם איז געגאַנגען שווערער, און אין צימער איז קיינער נישט געווען. אַה, צו וואָס האָט ער נאָך דער אַלטער אַוועקגעשיקט!? ווי ס'איז—איז דאָך עס פאָרט געווען א לעבעדיגער נפש. איצט איז ער הילפלאָז, הילפלאָז... ער האָט זיך אויסגעגלייכט און געפיהלט זיך שטאַרקער, ווי ער האָט געגלויבט; נאָר דער אָטעם, דער אָטעם. דאָס איז געווען עטוואָס שרעקליכעס! ער האָט עס נישט אויסגעהאַלטען, איז אַרויסגעשפּרונגען פון בעט און אַזוי האַלב-נאַקעט ווי ער איז געווען, צוגעשפּרונגען צום פענסטער. דאָרט איז געווען לופט, לופט! ער האָט עטליכע מאָל טיעף אָבגעצויגען דעם אָטעם, אַה, ווי גוט דאָס איז געווען! ער האָט זיך אַיינגעוויקעלט אין'ם ווייסען האַלאַט, וואָס איז געהאַנגען אויפ'ן לעהן פון בעט, און אַוועקגעזעצט זיך אויפ'ן שטוהל. עטליכע סעקונדען האָבען זיך זיינע געדאַנקען געטומעלט, דערנאָך האָט דער זעלביגער פריהערדיגער געדאַנק איהם ווידער א בליץ געטאָן אין קאָפּ. וואו איז זי? וואו איז זי? האָט זי איהם שוין עטליכע מאָל אַזוי איבערגעלאָזען, ווען ער איז געשלאָפען? ווער ווייס? וואו האָט זי געקענט אַוועקגעהן? האָט זי געוואָלט נאָר אַוועקגעהן אויף א פּאָר שעה פון דער שטיקענדער לופט דאָ אין צימער, אָדער זי האָט געוואָלט פון איהם אַוועקגעהן, ווייל ער איז קראַנק? איז איהר זיין קראַנקהייט עקעלהאַפט? שרעקט זי זיך פאַר די שאָטענס פון טויט, וואָס שוועבען שוין דאָ אַרום? בענקט זי נאָכ'ן לעבען? זוכט זי דאָס לעבען? זעהט זי שוין מעהר אין איהם אַליין קיין לעבען נישט? וואָס זוכט זי? וואָס וויל זי? וואו איז זי? וואו איז זי?

און די פליהענדע געדאַנקען זענען פערוואַנדעלט געוואָרען אין פליסטערנדע זילבען, אין זיפצענדע, קלאָרע ווערטער. און ער האָט געשריען און ער האָט געשטורעמט: „וואו איז זי?“ און ער האָט זי געזעהן פאַר זיך, ווי זי איז אַראָבגעלאָפען פון די טרעפ געשווינד, מיט דעם שמייכעל פון בעפרייאונג אויף די ליפען, און איז אַוועק, ווייט־ערגעץ, וואו ס'איז נישט דאָ קיין קראַנקהייט, קיין עקעל, קיין לאַנגזאַמעס שטאַרבען; אין אַ אונבעקאַנטען אָרט ערגעץ איז זי געפלויגען, וואו עס שמעקט, וואו עס בליהט. ער האָט געזעהן, ווי זי איז פערשוואונדען געוואָרען, ווי זי איז איינגעהילט געוואָרען אין אַ לייכטען נעבעל, וועלכער האָט זי בעהאַלטען אין זיך, און פון וועלכען עס האָט אַרויסגעקלונגען איהר קלינגענדעס לאַכען, דאָס לאַכען פון גליק, פון פרייד. און דער נעבעל האָט זיך צוטיילט, און ער האָט זי געזעהן טאַנצענדיג. ווי אַ שטורם האָט זי זיך געטראָגען אַלץ ווייטער און ווייטער, און זי איז פערשוואונדען געוואָרען. דערנאָך האָט זיך געהערט, אַ טויבעס גערויש, אַלץ נעהנטער, און איז מיט אַמאָל שטיל געוואָרען. וואו איז זי? ער איז אַ דערשראָקענער אויפגעשפרונגען. צום פענסטער איז ער צוגעלאָפען. עס איז געווען דאָס גערויש פון אַ פאָהרענדען עקיפאַזש; אָט איז עס צוגעפאָהרען צום טויער און האָט זיך אָבגעשטעלט. יאָ, געוויס, ער קען איהם זעהען. און פון דעם עקיפאַזש, יאָ — מאַריאַ איז עס געווען! זי איז עס געווען! ער מוז איהר אַנטקעגען געהן...
ער האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אין פאָדער־צימער; דאָרט איז אָבער אינגאַנצען פינסטער געווען, און ער האָט נישט געקענט געפינען די קלאַמקע פון טהיר. אָט האָט זיך איבערגעדרעהט דער שליסעל אים שלאָס, די טהיר איז אויפגעשפרונגען, מאַריאַ איז אַריינגעגאַנגען און הינטער איהר האָט געפינקעלט דאָס שוואַכע ליכטיגקייט פונ'ם גאַז־לאָמפ אויף די טרעפ. זי האָט זיך אָנגעשטויסען אָן איהם, נישט קענענדיג איהם זעהען, און האָט אַ געשריי געטאָן. ער האָט זי אָנגעהאַפּט ביי די אַקסלען און אַריינגעשטויסען אין צימער; ער האָט געעפענט דאָס מויל און נישט געקענט רעדען.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט זי אין שרעק אויסגעשריען, — דו ביזט פון זינען אַראָב???!

זי האָט זיך בעפרייט פון איהם. ער איז געבליבען שטעהן,

ווי א איינגעגראָבענער. ס'האָט זיך געדאַכט, אַז זיין געשטאַלט איז אויסגעוואַקסען און העכער געוואָרען. ענדליך האָט ער געפונען ווערטער.

— פון וואַנען קומסטו?... פון וואַנען?...

— אום גאָטעס ווילען, פעליקס, קום צו זיך, ווי קענסטו...? איך בעט דיך, זעץ דיך וועניגסטענס אַנידער.

— פון וואַנען קומסטו? — ער האָט עס גערעדט שטילער, ווי פערלוירען. — פון וואַנען? פון וואַנען? — האָט ער געפליסטערט.

זי האָט איהם אָנגענומען פאַר די הענד; זיי זענען געווען הייס, זיי האָבען געברענט; ער האָט זיך געלאָזען מיט'ן גוטען ווילען, בעוואוסטלאָז כמעט, פיהרען ביז צום דיוואַן, אין'ם ווינקעל פון וועלכען זי האָט איהם פאַמעליך אַוועקגעזעצט. ער האָט זיך אַרומ-געקוקט אין אַלע זייטען, אַזוי ווי בעמיהענדיג זיך צום בעוואוסט-זיין צו קומען. דערנאָך האָט ער ווידער געזאָגט, גאַנץ דייטליך, נאָר מיט דער זעלבער איינטאָניגער שטימע:

— פון וואַנען קומסטו?

זי האָט זיך ביסלעכווייז בערוהיגט, האָט אַראָבגעוואָרפען דעם הוט אויפ'ן שטוהל, האָט זיך געזעצט נעבען איהם אויפ'ן דיוואַן און צערטליך געזאָגט:

— מיין טייערער, איך בין נאָר אויף איין שעה אַרויסגעגאַנגען אין גאַס, אום עטוואָס די לופט צו חאַפּען. איך האָב מיך געשראָקען, אַליין אויך נישט קראַנק צו ווערען. וואָס וואָלסטו דאַן געטאָן? איך האָב גענומען אַ עקיפּאַזש, אום וואָס געשווינדער צוריק ביי דיר צו זיין.

ער איז געלעגען אין ווינקעל אויפ'ן דיוואַן אָבגעשוואַכט, פערשלאָפען; ער האָט איהר אָנגעקוקט פון דער זייט און גאָרנישט געענטפערט.

זי האָט ווייטער גערעדט צערטליך, גלעטענדיג איהם די הייסע באַקען:

— נישט אמת, פעליקס, דו ביזט דאָך נישט בעז אויף מיר? איך האָב דער דינענסט, איבריגענס, געהייסען זיצען נעבען דיר ביז איך וועל צוריק קומען. דו האָסט זי נישט געזעהן? וואו איז זי?

— איך האָב איהר אַוועקגעשיקט.

— פאַרוואָס, פעליקס? זי האָט דאָך געוואָלט זיצען נעבען דיר נאָר ביז מיין צוריקקומען. איך האָב דאָך אַזוי געבענקט נאָך דיר! וואָס האָט מיר געהאָלפען די פרישע לופט און דרויסען, ווען איך האָב דיך נישט געהאַט.

— מערי, מערי! — ער האָט צוועקגעלעגט זיין קאָפּ ביי איהר אויפ'ן ברוסט, ווי אַ קראַנקעס קינד. ווי אין די פריהערדיגע טעג, האָבען זיך איהרע ליפּען געגליטשט איבער זיינע האָר. ער האָט איהר אָנגעקוקט מיט בעטענדע אויגען.

— טייערע! — האָט ער געזאָגט, — דו ווייסט אייביג זיין מיט מיר? אייביג — יאָ?

— יאָ, — האָט זי געענטפערט און געקושט זיינע פערפּלאָנ־טערטע פייכטע האָר, איהר האָט אַזוי געגאָגט, אַזוי ביטער געגאָגט דאָס האַרץ! זי וואָלט גערן געוויינט, און איהר געדריקטקייט איז אָבער געוועזען עטוואָס פערוועלקטעס, פערטריקענטעס. און ערגעץ האָט זי קיין טרייסט נישט געקענט געפינען, זאָגאַר אויך נישט אין איהר ייגענער ביטערניש. און זי האָט איהם מקנא געווען, ווייל זי האָט געזעהען טרערען פליסענדיג איבער זיינע באַקען.

די אַלע קומענדיגע טעג און אָבענדען איז זי ווידער אָבגעזעסען נעבען איהם, האָט איהם צוגעטראָגען צום עסען, איינגעגעבען דעם מעדיצין און דערנאָך פאָרגעלייענט איהם, — ווען ער איז נאָך געוועזען אויפגעלעגט געגוג, אום דאָס צו פערלאַנגען, — די צייטונג אָדער אַ קאַפּיטעל פון אַ וועלכען ס'איז ראָמאַן. אויף צו מאָרגענס נאָך איהר שפּאַציערגאַנג האָט אָנגעהויבען צו רעגנען, און ס'האָט זיך אוועקגעשטעלט דער הערבסט. גאַנצע שעה'ען, אָפט אויך גאַנצע טעג האָבען נישט אויפגעהערט צו טריפען איבער די פענס־טער די דינע, גרויע שטרייפען פון רעגען. און דער לעצטער צייט האָט מאַריאַ עטליכע מאָל געהערט דעם קראַנקען בּאָרמאָטשענדיג פון שלאָף ווערטער אָהן אַ שום צוזאַמענהאַנג. זי האָט דאַן מע־כאַניש כמעט געגלעט מיט'ן האַנד זיין שטערן און זיינע האָר און געמורמעלט, ווי איינגעהמענדיג אַ אונרוהיג קינד: שלאָף, פע־ליקס, שלאָף, פעליקס! ער איז געוואָרען אַלע מאָל שוואַכער, ער האָט אָבער נישט שטאַרק געליטען, און ווען עס פלעגען פערבייגעהן די קורצע אָנפאַלען פון אָטעם־נויט, וועלכע האָבען

אידם אלע מאל דערמאהנט אן זיין קראנקהייט, איז ער אממעהרסטענטייל בערוהיגקען געוואָרען אין א צושטאנד פון אָבגעשוואכטקייט, איבער וועלכען ער האט זיך אליין נישט געקענט אָבגעבען קיין רעכנונג. עס איז פארגעקומען אָפט, אז ער האט זיך אביסעל געוואונדערט: „פארוואס בין איך עס אזוי גלייכגילטיג צו אלץ?" ווען ער האט דערביי געזעהען אין דרויסען דעם רעגען, האט ער געטראכט: „אה, יא, ס'איז הערבסט" — און האט שוין נישט געקלערט מעהר וועגען דעם צוזאמענהאנג צווישען די געדאנקען, וואס פליהען דורך ביי איהם אין קאָפּ. ער האט אייגענטליך נישט געטראכט וועגען קיין פערענדערונג, וואס קען פאָרקומען: נישט וועגען שטארבען, נישט וועגען געזונד ווערען. מאריא האט אויך פערלוירען אין די טעג יעדע פאָרשטעלונג וועגען דער מעגליכקייט פון אנאנדער לעבען, און אלפרעד'ס בעזוכען זענען געוואָרען א גאנץ איינפאכע, געוואָהנהייטס-מעסיגע ערשיינונג. אמת, פאר דעם לעצטען, וועלכער איז פון דרויסען נעקומען, פון דאָרטין, וואו דאס לעבען שטעהט נישט אויף איין אָרט, — האט זיך אויך דאס אויסזעהן פון דעם קראנקען-צימער טעגליך געענדערט. פאר איהם איז יעדע האָפנונג פערלוירען געוועזען. ער האט גוט געזעהען, אז פאר פעליקס'ן, ווי פאר מאריא'ן, האט זיך אָנגעהויבען דער פעריאָד, אין וועלכען ס'איז נישטא נישט קיין האָפנונג, און נישט קיין שרעק; ווען זאָגאר די עמפפינדונג פון דער געגענווארט קומט ארויס דומפף און נישט קלאָר, צוליעב דעם, וואס איהר פעהלט די פאָרשטעלונג וועגען דער צוקונפט און די עראינערונג פון דער פערגאנגענהייט. ער אליין איז שטענדיג אריינגעגאנגען אינ'ם צימער פון קראנקען מיט א געפיהל פון אונבעקוועמליכקייט און איז געוועזען זעהר צופריעדען, ווען ער האט ביידע אזוי ווידער געפונען, ווי ער האט זיי געלאָזען. ווארום ענדליך האט דאך געמוזט אָנקומען די שעה, ווען זיי זענען געצוואונגען געוועזען צו טראכטען וועגען דעם, וואס דארף פאָרקומען.

ווען ער איז איינמאל ווידער מיט די זעלביגע טרויעריגע געדאנקען ארויף אויף די טרעפּ, האט ער געטראָפען מאריא'ן שטעהענדיג אין פאָדערצימער מיט בלייכע באקען און פערברעכענדיג מיט די הענד.

— קומט, קומט, — האט זי געשריען.

ער איז איהר געשוויגד נאָכגעגאַנגען. פעליקס איז געזעסען, אויסגעגלייכט, אויפ'ן בעט; ער האָט אויסגעשטעלט אַ פּאָר בייזע אויגען אויף דעם אַריינגעהענדען און געשריען:

— וואָס ווילט איהר אייגענטליך טאָן מיט מיר?

אַלפרעד איז שנעל צוגעלאָפען צו איהם.

— וואָס פעהלט דיר, פעליקס? — האָט ער איהם געפרעגט.

— איך וויל וויסען, וואָס איהר קלערט צו טאָן מיט מיר?

— וואָס זענען עס פאַראַ קינדערשע פראַגען?

— איהר לאָזט מיך אויסגעהן, עלענד אויסגעהן לאָזט איהר מיך! — האָט פעליקס אויסגערופען מיט האַלב אַ שרייענדער שטימע.

אַלפרעד איז נאָך נעהנטער צוגעגאַנגען צו איהם און האָט געוואָלט אָנגעהמען זיין האַנד. דער קראַנקער אָבער האָט זי האַסטיג אַרויסגעריסען פון איהם.

— לאָז מיך אָב, און דו, מאַריאַ, הער אויף פערברעכען די הענד. איך וואָלט וועלן וויסען, וואָס איהר טראַכט. ווי דאָס וועט ווייטער געהן, וויל איך וויסען.

— עס וואָלט געהן פיעל בעסער ווייטער, — האָט אַלפרעד רוהיג געזאָגט, — ווען דו וואָלסט דיך נישט אויפרעגען אָהן שום נוצען.

— נו יאָ; איך ליעג דאָך שוין דאָ אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג! איהר קוקט זיך צו און לאָזט מיך ליעגען. וואָס ווילסטו אייגענטליך מאַכען מיט מיר? — ער האָט זיך פּלוצלונג געווענדעט צום דאָקטאָר.

— הער שוין אויף צו רעדען דיינע נאַרעשקייטען.

— מ'טוט דאָך פאַר מיך קיין זאַך, קיין זאַך נישט. דער טוידט הענגט איבער מיך, און קיינער טוט נישט קיין ריהר מיט'ן האַנד, אום עס אָבצווענדען!

— פעליקס, — האָט אַלפרעד אָנגעהויבען מיט אַ וואַרעמער שטימע, זיך אַוועקזעצענדיג ביי איהם אויפ'ן בעט און ווידער פראָבירענדיג נעהמען זיין האַנד.

— נו יאָ, דיר איז פּראָסט אַלץ איינס, וואָס מיט מיר איז. דו לאָזט מיך כסדר ליעגען און מאַרפיום נעהמען.

— דו מוזט נאָך אַ פּאָר טעג געדולד האָבען—

— אָבער דו זעהסט דאָך, אַז עס נוצט מיר קיין זאַך נישט!

איך פֿיהל דאָך, ווי מיר גערהט! פֿאַרוואָס לאָזט איהר מיך אַזוי רעטונגסלאָז אומקומען? איהר זעהט דאָך, אַז איך געה דאָ צו גרונד. איך וועל דאָך עס נישט אויסהאַלטען! און עס מוז דאָך נאָך עפּעס אַ הילף זיין, עפּעס אַ מעגליכקייט פֿון אַ הילף. בע-טראַכט דיך נאָר גוט, אַלפֿרעד, דו ביזט דאָך אַ דאָקטאָר, דאָס איז דאָך דיין פֿליכט.

— געוויס איז פֿערהאַן אַ הילף, — האָט אַלפֿרעד געזאָגט.

— און אויב נישט קיין הילף, איז אפשר אַ וואונדער מעגליך; דאָ וועט אָבער קיין וואונדער נישט געשעהן. איך מוז אַוועק, איך וויל אַוועק פֿון דאַנען.

— מיר רעכנען דאָך נישט אַנדערש; ווי נאָר דו וועסט עטוואָס שטאַרקער ווערן, ווי נאָר דו וועסט קענען פֿון בעט אַראָב.

— אַלפֿרעד, איך זאָג דיר: עס וועט צו שפּעט זיין. פֿאַרוואָס זאָל איך אין דעם שרעקליכען צימער בלייבען? איך וויל אַוועק, איך וויל פֿון שטאָדט אַוועקפֿאָהרען. איך ווייס, וואָס איך דאַרף. איך דאַרף דעם פֿריהלינג, איך דאַרף דעם דרום. ווען די זון וועט ווי-דער אָנהויבען שיינען, וועל איך געזונד זיין.

— דאָס איז טאַקע אַלײן גאַנץ ריכטיג, — האָט אַלפֿרעדע געזאָגט, — ס'פֿערשטעהט זיך אַליין, אַז דו מוזט פֿאָהרען אין דרום ערגעץ; דו מוזט אָבער אַביסעל געדולד האָבען. היינט קענסטו נישט פֿאָהרען און מאָרגען אויך נישט. ווי נאָר אָבער עס וועט עטוואָס —

— איך קען היינט פֿאָהרען, איך פֿיהל עס. ווי נאָר איך וועל איבערטרעטען די שוועל פֿון דעם שרעקליכען טוידט-צימער, וועל איך אַנ'אַנדער מענש ווערען. יעדער טאָג, וואָס דו האַלסט מיך דאָ אויף, איז אַ געפֿאַהר.

— ליעבער פֿריינד, דו דאַרפֿסט דאָך פֿערשטעהן, אַז איך צלם דאָקטאָר —

— דו ביזט אַ דאָקטאָר און אורטיילסט לויט דער שאַבלאָנע. די קראַנקע ווייסען אַליין אַמבעסטען, וואָס פֿאַר זיי איז נויטיג. עס איז אַ לייכטזיניגקייט און אַ נאַרעשקייט, מיך צו לאָזען דאָ ליעגען און אונטערגעהן. אים בליהענדען דרום געשעהען אָפֿטמאָל וואונדער. מ'דאַרף נישט זיצען מיט פֿערלעגטע הענד, ווען ס'איז נאָר אַ שפּור פֿון האָפֿנונג פֿערהאַן, און אַ האָפֿנונג איז שטענדיג פֿער-

האַן. עס איז אוּנמענשליך, אײנעם איבערצוּגעבען אין די הענד פון שיקזאַל, אַזוי ווי איהר טוּט מיט מיר. איך וויל אינ'ם דרוּם, איך וויל צוּם פריהלינג פאָהרען.

— עו גוּט, דו וועסט דאָך פאָהרען, — האָט אַלפרעדה געזאָגט.

— נישט אמת, — איז מאַריאַ האַסטיג אַרײַנגעפאַלען אין די רעדע — מיר קענען מאָרגען פאָהרען.

— ווען פעליקס זאָגט מיר צוּ, דרײַ טאָג זיך רוּהיג צוּ האַלטען, שיק איך איהם אַוועק. הײַנט אָבער, איצט — דאָס וואָלט זײַן אַ פערברעך! דאָס וועל איך אין קײן פאַל נישט דערלאָזען. טוּט נאָר אַ קוּק, — האָט ער זיך געווענדעט צוּ מאַריאַ'ן, — דאָס וועטער. עס שטוּרמט און רעגענט; דעם געזינדסטען מענשען וואָלט איך אויך נישט ראַטען הײַנט אָבצוּפאָהרען.

— אַלזאָ מאָרגען! — האָט פעליקס אויסגערופען.

— אויב עס וועט זיך עטוואָס אויסלײַטערן, — האָט געזאָגט דער דאָקטאָר, — אין צוויי אָדער דרײַ טעג אַרוּם. דאָ האָסטו מײַן וואָרט אויף דעם.

דער קראַנקער האָט איהם שאַרף און פאָרשענד אָנגעקוּקט. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— דײַן עהרענוואָרט?

— יאָ!

— נוּ, דוּ הערסט? — האָט מאַריאַ אויסגעשריען.

— דוּ גלויבסט נישט, — האָט דער קראַנקער געזאָגט, זיך ווענדענדיג צוּ אַלפרעד'ן, — אַז עס איז נאָך פערהאַן אַ רעטוּנג פאַר מיך? דוּ ווילסט, איך זאָל שטאַרבען אין דער היים? — דאָס איז פאַלשע מענשענליעבע! ווען מ'האַלט בײַם שטאַרבען, איז שוין אינגאַנצען קײן היים נישט פערהאַן. קענען לעבען — דאָס איז די היים. און איך וויל נישט, איך וויל נישט אַזוי שוּצלאָז שטאַרבען.

— מײַן ליעבער פעליקס, דוּ ווייסט דאָך גאַנץ גוּט, אַז מײַן אָבזיכט איז געוועזען, דיך דעם גאַנצען ווינטער צוּ לאָזען פערברענגען אים דרוּם. איך קען דיך אָבער פאָרט נישט לאָזען אָבפאָהרען בײַ אַזאַ וועטער.

— מאַריאַ, — האָט דער קראַנקער געזאָגט, — מאַך אַלץ גרייט.

מאַריאַ האָט אַ וואָרף געטאָן אַ בליק אויפ'ן דאָקטאָר, און דער בליק איז געווען אַנגסטליך-פרעגענד.

— נו יאָ, — האָט דער בעמערקט, — דאָס קאָן דאָך ניִשט שאַדען.

— אַלץ מאַך גרייט. איך וויל אין אַ שעה אַרום אויפשטעהן. מיר וועלן אָבפאָהרען גלייך דערמיט, ווי עס וועט זיך בעוויזען דער ערשטער זונענשטראַהל.

פעליקס איז אויפגעשטאַנען נאָך מיטאָג. ס'האָט אויסגעזעהען, אַז דער געדאַנק וועגען דער ענדערונג פון וואוינונגס-אָרט האָט זעהר גוט געווירקט אויף איהם. ער איז ניִשט געשלאָפען, נאָר געלעגען די גאַנצע צייט אויפ'ן דיוואַן; ער האָט זיך אָבער שוין ניִשט געלאָזען מעהר בעהערשען פון די פערצווייפלונגס-אַנפאַלען און פון דער טעמפער גלייכגילטיגקייט צו די פערגאַנגענע טעג. ער האָט זיך אינטערעסירט מיט די פאָרבערייטונגען, וואָס מאַריאַ האָט געמאַכט צו דער רייזע, געגעבען עצות, איינגעאָרדענט, בעצייכענט די ביכער פון זיין ביבליאָטעק, וועלכע ער האָט געוואָלט מיטנעהמען מיט זיך, און האָט איינמאָל אַליין גענומען פון זיין שרייב-טיש אַ גרויסען פאַק פאַפּיערען, אויך אויף אַריינצוטאָן אין קאָרב.

— איך וויל מיינע אַלטע זאַכען דורכזעהן, — האָט ער געזאָגט צו מאַריאַ'ן, און שפּעטער, ווען זי האָט זיך געקליבען די דאָזיגע שריפטען אים קאָרב אַיינצופּאַקען, האָט ער ווידער אָנגעהויבען רעדען וועגען דעם. — ווער ווייס, צי די דאָזיגע רוהיגע צייט האָט ניִשט גוט געווירקט אויף מיין גייסט! איך פיהל פראָסט, אַז איך בין צייטיג געוואָרען. אין געוויסע צייטען גיעסט זיך אויס עפּעס אַ וואונדערבאַרע קלאָרקייט אויף אַלץ, וואָס איך האָב ביז אַהער איבערגעטראַכט.

אויף צו מאָרגענס, גלייך נאָך יענעם שטורם-און רעגען-וועטער איז אויף דרויסען שען געוואָרען. און אין דעם פערלויף פון די פאָלגענדע טעג איז געוואָרען אַזוי וואַרעם, אַז מ'האָט געקענט די פענסטער אָפען האַלטען. איצט האָט זיך דער גלאַנץ פון אַ וואַרעמען און פריינדליכען הערבסט-נאָכמיטאָג געגליטשט איבער'ן פּאָדלאָגע, און ווען מאַריאַ האָט זיך אַיינגעבויגען נעבען קאָרב,

האָבּען זיך די זונענשטראַהלען געשפּיעלט אויף איהרע גאָלדענע האָר.

אַלפרעד איז געקומען ריכטיג דאַמאָלס, ווען מאַריאַ האָט זאָרגזאַם בעהאַלטען די פּאַפּירען אין קאָרב, און ווען פעליקס, אויס'ן סאָפאַ ליעגענדיג, האָט אָנגעהויבּען רעדען וועגען זיינע פּלענער.

— דאָס זאָל איך אויך ערלויבען, — האָט אַלפרעד שמייכלענדיג געפרעגט, — נו, איך האָף, אַז דו וועסט זיין פאָרזיכטיג גענוג, און זיך נישט צו האַפּען פאַר דער צייט צום אַרבּייטען.

— אָה, — האָט זיך פעליקס אָבּגערופען, — דאָס וועט פאַר מיך גאָר קיין אַרבּייט נישט זיין. טויזענד נייע און פרישע שיינען זענען איצט אויסגעגאָסען אויף די אַלע געדאַנקען, וועלכע זענען פאַר מיר בּיז אַהער דונקעל געוועזען.

— דאָס אַלץ איז זעהר גוט, — האָט אַלפרעד געצויגען די ווערטער, בּעטראַכטענדיג דעם קראַנקען, וועלכער האָט מיט שטאַרקע בּליקען געקוקט אינ'ם לעדיגען רוים.

— דו פערשטעהסט מיך נישט גוט, — האָט פעליקס ווייטער גערעדט. — קיין שאַרף בּעגרענעצטע אידעע האָבּ איך נאָך אייגענטליך נישט. איך פיהל אָבּער, אַז אין מיין מאַרך קומט פאָר עפּעס אַ מין פאָרבּרייטונג דערצו.

— אַזוי —

— דו ווייסט, מיר קומט פאָר, אַז איך הער, ווי אינסטרומענטען פון אַ אָרקעסטער שפּיעלען זיך איין. דאָס האָט אין דער ווירקליכקייט אויך זעהר שטאַרק געווירקט אויף מיך. און אין איינער פון די נעהנסטע מינוטען וועלען זיך דאָ אַריינרייסען ריינע האַרמאָנישע טענער, און אַלע אינסטרומענטען וועלען ריכטיג צופאַלען... און פּלוצלונג אָבּשפּרינגענדיג האָט ער געפרעגט:

— דו האָסט בּעשטעלט אַ קופּע?

— יאָ, — האָט געענטפערט דער דאָקטאָר.

— אַלזאָ, מאָרגען אין דער פריה, — האָט פרעהליך אויסגעשריען מאַריאַ. זי איז געווען כסדר בּעשעפטיגט: געלאָפען פון קאָמאָדע צום קאָרבּ, פון דאָרט צום בּיכער־שאַנק, דערנאָך ווידער צום קאָרבּ, איינלעגענדיג און איינפּאַקענדיג. אַלפרעד האָט איבּערגעלעבּט אַ מערקווירדיגע אויפרעגונג. געפינט ער זיך דאָ בּיי

גליקליך־פרעהליכע יונגע מענשען, וועלכע קלויבען זיך א לוסט־רייזע צו מאכען? אזוי פול מיט פריידיגער האפנונג, אזוי פרעהליך כמעט האט אויסגעזעהן די שטימונג, וואס האט היינט געהערשט אין דער שטוב. ווען ער איז אוועקגעגאנגען, האט איהם מאריא ארויסבעגלייט.

— אה, גאט מיינער! — האט זי אויסגעשריען, — ווי קלוג איז עס, וואס מיר פאהרען אוועק. איך פרעה מיך אזוי! און ער איז אויך א איבערגעביטענער געווארען פון דער צייט, וואס מ'האט אנגעהויבען ערנסט רעדען וועגען דעם.

אלפרעד האט נישט געוואוסט, וואס צו ענטפערן. ער האט איהר דערלאנגט די האנד און זיך געזעגנט צום טהיר. דערנאך אבער, זיך צוריק אומווענדענדיג, האט ער געזאגט צו מאריא'ן:

— איהר מוזט מיר צוזאגען —

— וואס— וואס? —

— איך מיין, אז א פריינד איז שטענדיג מעהר, ווי א דאקטאר. איך בין שטענדיג גרייט אייך צו דיענען. איהר דארפט נאר טעלעגראפירען.

מאריא האט זיך דערשראקען.

— איהר גלויבט, אז דאס קאן נויטיג זיין?

— איך זאג עס נאר אזוי — מאלע וואס עס קאן זיך מאכען, — און מיט די ווערטער איז ער אוועקגעגאנגען.

זי איז געבליעבען שטעהן א ווייל'ע טראכטענדיג; דערנאך איז זי געשווינד אריינגעלאפען אין שטוב, זיך שרעקענדיג דערפאר, פעליקס זאל נישט אונרוהיג ווערען פון איהר אוועקגעהן אויף א מינוט. ס'האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז ער האט נאר אבגעווארט איהר אריינקומען, אום צו ענדיגען זיין פריהערדיגען שמועס.

— דו ווייסט, מאריא, — האט ער געזאגט, — די זון האט שטענדיג א גוטען איינפלוס אויף מיך. ווען עס וועט דארטען קעלטער ווערען, וועלען מיר אוועק נאך ווייטער, צו דער ריוויערא, — און דערנאך, ווי מיינסטו — אין אפריקא? יא? אונטער'ן עקוואטאר וועט מיר דאס מייסטער־ווערק בעשטימט געלינגען.

ער האט אזוי נאך ווייטער געפלוידערט, ביז מאריא איז

צוגעגאַנגען צו איהם, האָט איהם געגלעט די באַקען און שמייכלענדיג געזאָגט:

— נו, זאָל דיר שוין זיין געגוג. מ'דאַרף נישט באַלד אַזוי לייכטזיניג ווערען, דו מוזט דיך איצט לעגען אין בעט, וואָרום מאָרגען וועסטו דאָך דאַרפען פריה אויפשטעהן.

זי האָט געזעהן, אַז זיינע באַקען האָבען אָנגעהויבען גליהען און די אויגען פינקלען; און ווען זי האָט אָנגענומען זיינע הענד, אום איהם צו העלפען אויפשטעהן פון דיוואַן, זענען זיי געווען ברענענד־הייס.

ווי עס האָבען זיך נאָר אָנגעהויבען אויף צומאָרגענס ווייזען די ערשטע גרויע שטרייפען פון טאָג, איז פעליקס שוין וואַך געווען. ער האָט זיך געפונען אין דעם צושטאַנד פון דער פרייזיגער אויפרעגונג, וואָס מ'בעמערקט געוועהנליך ביי אַ שול־קינד, ווען עס ווערט בעפרייט אויף דער צייט פון די זומער־מאָנאַטען. די גאַנצע צוויי שעה, ביז זיי האָבען געזאָלט פאָהרען צו'ם באַהן, איז ער געזעסען אויפ'ן דיוואַן פאָלשטענדיג צוגעגרייט צו דער רייזע. מאַריאַ איז שוין אויך לאַנג פערטיג געווען. אָנגעטהון אין'ם גרויען שטויב־מאַנטעל און אויפ'ן קאָפּ דעם הוט מיט'ן בלויען שלייער, איז זי געשטאַנען ביי'ם פענסטער, אום צו זעהן, ווי עס וועט צופאָהרען דער פריהצייטיג בעשטעלטער עקיפּאַזש. פעליקס האָט אַלע פינף מינוט געפרעגט, צי ער איז שוין צוגעפאָהרען. ער האָט אָנגעהויבען אונגעדולדיג ווערען, און פאָרגעלעגט, מ'זאָל שיקען נאָך אַנאַנדערע עקיפּאַזש, אין מיטען אָבער האָט מאַריאַ אויסגערופען.

— אָט איז ער, אָט איז ער!

— הער, — האָט זי גלייך צוגעגעבען, — אַלפרעד איז אויך דאָ.

אַלפרעד איז ווירקליך געזעסען אין עקיפּאַזש אָנגעשפּאַרט אין ווינקעל. ער האָט זיך פריינדליך געגריסט מיט זיי אויבען און איז גלייך אַריין אין צימער.

— אָ, איהר זענט שוין פיקס און פערטיג, — האָט ער אויסגעשריען, — וואָס וועט איהר אַזוי פריה טהון אויפ'ן וואָקזאַל,

און דערצו נאָך, ווען איהם האָט שוין, ווי איך זעה, געפריהשטיקט אויך?

— פעליקס האָט שרעקליך קיין געדולד נישט, — האָט מאַריאַ געזאָגט.

אַלפרעד איז נאָכגעגאַנגען צום קראַנקען, וועלכער האָט צו איהם מונטער געשמייכעלט.

— דאָס וועטער צום פאָהרען איז אויסגעצייכענט, — האָט ער געזאָגט.

— יאָ, איהר וועט האָבען זעהר גוט צום פאָהרען, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט. דערנאָך האָט ער גענומען פון טיש א שטיקעל טאָרט און געפרעגט:

— מ'קאָן דאָך?

— איהר האָט נאָך גאָרנישט געמוזט פריהשטיקען? — האָט מאַריאַ אויסגעשריען אונרוהיג.

— יאָ יאָ; אַ גלאָז קאָניאַק האָב איך אויסגעטרונקען.

— וואַרט אַ סעקונדע, אינ'ם קריגעל איז נאָך פערהאַן קאַווע. נישט לאַנג קלערענדיג, האָט זי איהם אָנגעגאָסען די געבליעבענע קאַווע, און איז אַרויסגעלאָפען אין פאָדערצימער, אום דער דיענסט עפּעס צו זאָגען. אַלפרעד האָט לאַנג נישט אַוועקגענומען די גלאָז פון זיינע ליפּען: איהם איז שווער געווען צו בלייבען אַליין מיט זיין פריינד, און ער האָט קיין מוט נישט געהאַט אָנצוהויבען רעדען. נאָר אָט איז מאַריאַ צוריק אַריינגעקומען און אָנגעזאָגט, אַז דאָ אינ'ם וואָהנונג איז שוין קיין זאַך נישטאָ צו טהון. פעליקס האָט זיך אויפגעהויבען און איז דער ערשטער צו צום טהיר. ער האָט געטראָגען אויף זיך אַ גרויסען רייזע-מאַנטעל, אַ ווייכען, דונקעלן הוט אויפ'ן קאָפּ און אין האַנד האָט ער געהאַלטען אַ שטעקען. אויף די טרעפּ האָט ער אויך געוואָלט זיין דער ערשטער; ווי אָבער ער האָט דעם לעהן מיט'ן האַנד אָנגערירט, האָט ער אָנגעהויבען זיך וואַקלען, אַלפרעד מיט מאַריאַ'ן זענען גלייך צוגעלאָפען צו איהם און איהם אונטערגעהאַלטען.

— מיר שווינדעלט אַ ביסעל אין קאָפּ, — האָט פעליקס געזאָגט.

— דאָס איז דאָך גאַנץ נאַטירליך, — האָט זיך אַלפרעד

אָבגעריסען. — ווען מ'טרעט אַרויס פון בעט נאָך אַזוי פיעל וואָכען ליעגען.

ער האָט גענומען דעם קראַנקען פאַר איין אָרעם, מאַריאַ פאַר'ן אַנדער'ן און אַזוי האָבען זיי איהם אַראָבגעפיהרט. דער קוטשער פון עקיפּאַזש האָט, דערזעהענדיג דעם קראַנקען, אַראָבגענומען דעם הוט.

ביי די פענסטער פונ'ם שטוב געגענאיבער האָבען זיך געזעהן עטליכע מיטליידיגע פרויען-געזיכטער. און ווען אַלפרעד מיט מאַריע'ן האָבען דעם טויט-בלאַסען מאַנספּערזאָן אַריינגעזעצט אין עקיפּאַזש, איז אויך דער פערוואַלטער פון הויז צוגעלאָפען, אום בעהילפיג צו זיין. ווען דער עקיפּאַזש איז שוין געהאַט אָבגעפאָהרען, האָבען זיך דער הויז-פערוואַלטער מיט די מיטליידיגע פרויען איבערגעוואָרפען מיט פערשטענדיגע געריהרטע בליקען.

ביז דעם לעצטען קלונג, האָט אַלפרעד, שטעהענדיג אויפ'ן טרעט-ברעטעל פון וואַגאָן, געפּלוידערט מיט מאַריאַ'ן. פעליקס האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקעל און אויסגעזעהן גלייכגילטיג צו אַליץ. ערשט דאַן, ווען ס'האָט זיך דערהערט דער ערשטער פייף פון לאָקאָמאָטיוו, איז ער צוריק אויפמערקזאַם געוואָרען, און געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ צום צייכען פון אָבשייד. דער צוג האָט זיך אָנגעהויבען ריהרען. אַלפרעד איז נאָך אַ ווייַלע שטעהן געבליבען אויפ'ן פערראָן און האָט איהם נאָכגעקוקט. דערנאָך האָט ער זיך פּאַמעליך געלאָזען געהן צוריק.

ווי נאָר דער צוג איז אָבגעגאַנגען פון וואָקזאַל, האָט זיך מאַריאַ געזעצט גאַנץ נאָהנט פון פעליקס'ן און איהם געפרעגט, צי ער וויל נישט עפּעס: זי זאָל עפענען די פלאַש קאָניאַק, זי זאָל איהם אַ בוך דערלאַנגען, צי זי זאָל איהם וואָס ס'איז פאָרלייענען פון דער צייטונג. ער האָט אויסגעזעהן פאַר אַזוי פיעל פריינדליכקייט איהר טיעף דאַנקבאַר צו זיין און האָט איהר געדריקט די האַנד. דערנאָך האָט ער געפרעגט:

— ווען וועלען מיר זיין אין מעראַן?

און אַזוי ווי זי האָט נישט געוואוסט גענוי די צייטען, ווען דער באַהן קומט אָן, האָט ער זיך געלאָזען פאָרלייענען פון רייזעבוך די וויכטיגסטע דאַטומס. ער האָט געוואָלט וויסען, אויף וועלכער סטאַנציע זיי וועלען זיך געפינען אין דער מיטאָגס-צייט.

אויף וועלכער סטאַנציע עס וועט נאַכט ווערען, און זיך אינטערעסירט מיט אַ מאַסע אַזעלכע אויסערליכע זאַכען, צו וועלכע ער איז שטענדיג געווען גאַנץ גלייכגילטיג. ער האָט פּראָבירט בערעכנען, וויפיעל מענשען עס קאָנען זיך געפינען אין׳ם גאַנצען צוג און גאָכגעפרעגט, צי עס געפינען זיך נישט דאָ קיין יונגע „פּאָרלעך״. שפּעטער עטוואָס, האָט ער געבעטען קאָניאַק, ער האָט אָבער דערנאָך אָנגעהויבען אַזוי צו הוסטען, אַז ער האָט ערגערליך אָנגעזאָגט מאַריאַ׳ן, זי זאָל איהם נאָכאַמאָל אין קיין פאַל נישט געבען דאָס, אַפילו ווען ער וועט עס בעטען. דערנאָך האָט ער זיך געלאָזען פאָרלייענען דעם מעטעראָלאָגישען בעריכט פון דער צייטונג און צופרידען געשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ, ווען עס האָט זיך אַרויסגעוויזען עפּעס אַ גינסטיגע פאָראויסזאָגונג. זיי זענען פערבייגעפאָהרען דעם זעמערינג. ער האָט מיט אויפמערקזאַמקייט בעטראַכט די זיך ענדערנדע בילדער, וואָס האָבען זיך דאָ געזעהן; ער האָט זיך אָבער בעגנוגענט נאָר מיט שטילע אויסדריקען פון צופרידענהייט, מיט אַזעלכע, ווי: „שען, זעהר שען״, וועלכע עס האָט אינגאַנצען געפעהלט די בעטאָנונג פון פרייד. צו מיטאָג האָט ער עפּעס גענומען פון די קאַלטע שפּייזען, מיט וועלכע זיי האָבען זיך פערזעהן, און איז זעהר בייז געוואָרען, ווען מאַריאַ האָט איהם נישט געוואָלט געבען קיין קאָניאַק. זי האָט זיך ענדליך געמוזט ענטשליסען, איהם צו געבען אַביסעל. ער האָט איהם גאַנץ גוט פערטראָגען, איז געוואָרען פרישער און האָט אָנגעהויבען צו רעדען וועגען די פערשידענסטע זאַכען. און פון די שמועסען וועגען די בילדער וואָס זענען פערבייגעפלויגען די פענסטער פון קופּע, און וועגען דעם, וואָס ער האָט בעמערקט אויף די סטאַנציעס, איז ער גלייך איבערגעגאַנגען צו זיך אַליין:

— איך האָב געלייענט וועגען סאָמנאַמבולען, וועלכע זעהען אין הלום אַזעלכע הייל-מיטלען, אויף וועלכע קיין דאָקטאָר קאָן נישט איינפאַלען און מיט דער הילף פון וועלכע זיי ווערען געזונד. איך זאָג, אַז דער קראַנקער דאַרף פאָלגען זיינע נייגונגען.

— געוויס, — האָט מאַריאַ געענטפערט.

— דער דרום! די לופט פון דרום! זיי מיינען, אַז דער גאַנצער אונטערשיעד בעשטעהט נאָר אין דעם, וואָס דאָרט איז וואַרעם און עס זענען פערהאַן אַ גאַנץ יאָהר בלומען און

אפשר אויך מעהר אָזאָן און ס'זענען נישטאָ קיין שטורעמס מיט קיין שנעען. ווער ווייס, וואָס עס שוועבט אין דער לופט פונ'ם דרום! אפשר גאָר אַזעלכע געהיימניספולע שטאָפען, וועלכע מיר קענען נאָך גאָרנישט.

— דו העסט דאָרטען בעשטימט געזונד ווערען, — האָט מאַריאַ געזאָגט, נעהמענדיג דעם קראַנקענס הענד און צופיהרענדיג זיי צו איהרע ליפען.

ער האָט נאָך ווייטער גערעדט וועגען די פיעל מאַלער, וועלכע מ'בעגעגענט אין איטאַליען, וועגען דער בענקשאַפט, וועלכע האָט אַזוי פיעל קינסטלער און מלכים געטריעבען קיין רוים, און וועגען ווענעציע, וואו ער איז שוין איינמאָל געוועזען, נאָך מיט אַלאַנגע צייט פריהער, איידער ער האָט זיך מיט מאַריאַן בעקאַנט. ענדליך איז ער מיעד געוואָרען, און איהם האָט זיך פערוואָלט אויסלעגען אין דער לענג אויף די שטוהלען פון קופע. אַזוי איז ער געבליבען, אַממעהרסטען אין אַלייכטען דרעמעל פערזונקען, ביז אין אָבענד.

זי איז געזעסען איהם געגענאיבער און האָט איהם בעטראַכט. זי האָט זיך געפיהלט רוהיג, נאָר אַמילדעס בעדויערן האָט איהר גענאָגט דאָס האַרץ. ער איז געוועזען אַזוי בלייך און אַזוי אַלט איז ער געוואָרען. אַה, ווי זיין שענעס געזיכט איז עס פערענדערט געוואָרען פון פריהלינג אָן! און דאָס איז געוועזען גאָר אַנ'אַנדער בלאַסקייט, נישט די, וועלכע ליעגט איצט אויך אויף איהרע באַקען, און מאַכט איהר געזיכט נאָך יונגער, מעדעלשער. מיט וויפיעל איז איהר דאָס איצט בעסער פון איהם! נאָך קיינמאָל איז איהר דער געדאַנק אַזוי דייטליך ניט פאָרגעקומען. פאַרוואָס איז איהר שמערץ ניט אַזוי פייניגענד! אַה, דאָס איז געוויס נישט דערפאַר, וואָס זי פיהלט נישט אין זיך קיין מיטלייד; אין דעם איז איינפאַך שולדיג די אונבעגרענעצטע מיעדקייט, וועלכע לאָזט איהר נישט אָב שוין אַזוי לאַנג, אפילו אויך דאַן, ווען זי פיהלט זיך פרישער. זי האָט זיך געפרעהט מיט איהר מיעדקייט, וואָרום זי האָט זיך געשראָקען פאַר די שמערצען, וואָס וועלען קומען דאַן, ווען זי וועט אויפהערען מיעד צו זיין.

מאַריאַ האָט זיך פלוצלונג אַהאַפּ געטהון פון דעם שלאָף, אין וועלכען זי איז פערזונקען געוועזען. זי האָט זיך אַרומגעקוקט: ס'איז געוועזען כמעט אינגאַנצען דונקעל. דער שלייער איז געוועזען

אַריבּערגעצויגען איבּער'ן לאָמפּ, וואָס איז אַראָבּגעהאַנגען פון סופית, און דער גאַנצער קופּע איז געווען פערגאָסען מיט אַ מאַט-גרינליכען גלאַנץ. און אין דרויסען, הינטער די פענסטער, איז נאַכט, נאַכט! ס'האָט זיך געדאַכט, אַז זיי פאָהרען דורך אַ לאַנגען טונעל. פאַרוואָס האָט זי זיך אַזוי האַסטיג אַ האַפּ געטהון? ס'איז דאָך געווען כמעט גאַנץ שטיל, נאָר דאָס איינטאָניגע קלאַפּען פון די רעדער האָט זיך ווייטער געהערט. בּיסלעכוויז האָט זי זיך צוגעוועהנט צו דער מאַטער ליכטיגקייט, און איצט האָט זי ווידער געקאָנט בּעמערקען די געזיכטס-ציגע פונ'ם קראַנקען. ער האָט אויסגעזעהן גאַנץ רוהיג צו שלאָפען, און איז געלעגען אין ווינקעל אונבּעוועגליך. פּלוצלונג האָט ער טיעף אָבּגעזיפצט, אונרוהיג, יאָמערדיג. איהר האָט אָנגעהויבּען קלאַפּען דאָס הארץ. ער האָט מסתמא פריהער אויך אַזוי געזיפצט, און דאָס האָט איהר אויפגעוועקט. אָבּער וואָס איז דאָס געווען? זי האָט זיך נעהנטער צוגעקוקט צו איהם. ער איז גאָר נישט געשלאָפען. מיט ווייט, ווייט-פונאַנדערגעעפענטע אויגען איז ער דאָ געלעגען, גאַנץ דייטליך האָט זי עס געקאָנט איצט זעהן. זי האָט זיך געשראָקען פאַר די אויגען, וועלכע האָבּען שטאַר געקוקט אינ'ס פוסטע, אינ'ס ווייטע, אינ'ס דונקעלע. און ווידער אַ זיפץ, נאָך קלינגענדער פון דעם ערשטען. ער האָט זיך אַ רודער געטהון און ווידער אָבּגעזיפצט, נישט שמערצליך, גיכער ווילד. און פּלוצלונג האָט ער זיך אויפגעזעצט, אָנגעשפּאַרט זיך מיט בּיידע הענד אָן קישען, און אַראָבּשלײַדערנדיג פון זיך מיט די פיס דעם גרויען פּלאַשץ, מיט וועלכען ער איז געווען צוגעדעקט, פּראָבּירט אויפשטעהן. די בּעוועגונגען פון צוג אָבּער, האָבּען איהם געשטערט, און ער איז צוריק געבּליעבּען ליעגען אין ווינקעל. מאַריאַ איז אויפגעשפּרונגען און האָט געוואָלט אַרויפציהען דעם גרינגעם שלייער פון לאָמפּ. זי האָט זיך אָבּער מיט איין מאָל דערפיהלט צוינגעשלאָפען אין זיינע אָרעמס, און איצט האָט ער אַרויפגעצויגען דער זיך-טרייסלענדער צו זיך אויף די קניע.

— מאַריאַ, מאַריאַ! — האָט ער געזאָגט מיט אַ הייזעריגער שטימע.

זי האָט זיך געוואָלט פריי מאַכען, איהר איז עס אָבּער נישט געלונגען: כ'האָט אויסגעזעהן, אַז אַלע קרעפטען האָבּען זיך צוריקגעקעהרט צו איהם, און ער האָט זי שטאַרק צוגעפּרעסט צו זיך.

— דו ביזט גרייט, מאַריאַ? — האָט ער געשעפּטשעט אין דער שטיל, האַלטענדיג זיינע ליפּען גאַנץ נאָהנט פון איהר האַלז. זי האָט קיין זאַך נישט פערשטאַנען און געפיהלט נאָר אַ אונבעשרייבליכע אַנגסט. זי איז געווען שוואַך, זי האָט געוואָלט שרייען.

— דו ביזט גרייט? — האָט ער נאָכאַמאָל געפרעגט, האַלטענדיג איהר שוין שוואַכער עטוואָס, אַזוי אַז זי האָט געפיהלט זיינע ליפּען, זיין אָטעם און זיין שטימע ווייטער פון זיך און געקאָנט פריי אָטעמען.

— וואָס ווילסטו? — האָט זי געפרעגט מיט אַנגסט.

— דו פערשטעהסט מיך נישט? — האָט ער איבערגעפרעגט.

— לאָז מיך, לאָז מיך, — האָט זי געשריען; איהר געשריי אָבער איז פערטויבט געוואָרען אינ'ם גערויש פונ'ם שנעל-פליהענדען צוג.

ער האָט זיך אויף איהרע געשרייען נישט אומגעקוקט. זיינע הענד האָבען זיך אַראָבגעלאָזען, זי האָט זיך שנעל אַהויב געטהון פון זיינע קניע און אַוועקגעזעצט אינ'ם ווינקעל געגענאיבער.

— פערשטעהסטו דו מיך נישט? — האָט ער ווידער געפרעגט.

— וואָס ווילסטו? — האָט זי געשעפּטשעט פון איהר ווינקעל אַרויס.

— אַ ענטפער וויל איך, — האָט ער ערקלערט.

זי האָט געשוויגען, זי האָט זיך געטרייסעלט, זי האָט געבענקט נאָכ'ן טאָג.

— די שעה רוקט זיך נעהנטער, — האָט ער שטילער געזאָגט, אָנבויגענדיג זיך צו איהר, אַזוי אַז זי האָט געקאָנט דייטליך הערען זיינע ווערטער. — איך פרעג דיך, צי דו ביזט גרייט?

— וועלכע שעה?

— אונזער! אונזער!

זי האָט איהם פערשטאַנען. די אַנגסט האָט איהר צוזאַמענגעפרעסט דעם האַלז.

— געדענקסטו, מאַריאַ — האָט ער ווייטער גערעדט, און אין דעם טאָן פון זיין שטימע האָט זיך געפיהלט עטוואָס מילדעס, כמעט בעטענדעס. ער האָט גענומען איהרע בײדע הענד אין זיינע.

דו האסט מיר א רעכט געגעגעבען, דיך אזא פראגע צו שטעלען, — האט ער ווייטער געפליסטערט, — דערמאהנסטו דיך דאס?

זי איז אביסעל צו זיך געקומען, וואָרום נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס די ווערטער, וועלכע ער האט גערעדט, זענען שרעקליכע געווען, האבען דאך זיינע אויגען אויסגעהערט צו קוקען אזוי שטאר און זיין שטימע האט פערלוירען דעם שרעקענדען טאן. ס'האט אויסגעזעהען איצט, אז ער בעט איהר עפעס. און ער האט ווידער געפרעגט, כמעט וויינענדיג:

— דערמאהנסטו דיך?

דאס מאל האט זי שוין געפונען די קראפט איהם צו ענטפערן האטש איהרע ליפען האבען געציטערט:

— וואס'רע קינד דו ביזט, פעליקס!

ער האט איהר, ווי ס'האט אויסגעזעהען, גארנישט געהערט. מיט גלייכע טענער, אזוי ווי ווען האלבפערגעסענע זאכען וואלטען איהם צוריק קלאר ווערען, האט ער געזאגט:

— עס רוקט זיך אן די ענדע, און מיר מוזען אוועק פון דאנען, מאריא; ס'איז אנגעקומען אונזער צייט.

עטוואס טרייבענדעס, בעשטימטעס און אונפערמיידליכעס איז געלעגען אין די ווערטער, וועלכע זענען אזוי שטיל ארויסגערעדט געווארען. וואלט ער זי בעסער שרעקען; זי וואלט זיך דאן בעסער געקענט וועהרען. איין מינוט, ווען ער האט זיך צוגערוקט נעהנטער צו איהר, האט איהר בעהערשט א אונגעהויערע שרעק; איהר האט זיך פארגעשטעלט, אז ער וועט זיך ארויפווארפען אויף איהר און זי דערשטיקען. זי האט שוין א טראכט געטאן וועגען דעם, אבצושפרינגען פון דאנען אינ'ם אנדערן ווינקעל פון קופע, אויסצושלאגען דעם פענסטער און רופען צו הילף. אין דעם זעלביגען מאמענט אבער, האט ער ארויסגעלאזען איהרע הענד פון זיינע און זיך אנגעשפארט צוריק, אזוי ווי ווען ער וואלט נישט האבען מעהר וואס צו זאגען.

דאן האט זי זיך אבגערופען:

— וואס רעדסטו אזוינס, פעליקס! איצט, ווען מיר פאהרען אין דרום, וואו דו וועסט פאלקאם געזונד ווערן.

ער איז געזעסען אנגעשפארט אויף הינטען און אויסגעזעהען ווי פערזונקען אין זיינע געדאנקען. זי איז אויפגעשטאנען און האט

שנעל אַוועקגערוקט דעם גרינעם שלייער פון לאָמפּ. אָה, ווי גוט איהר איז געוואָרען! ס'איז מיט איין מאָל ליכטיג געוואָרען, איהר האַרץ האָט אָנגעהויבען לאַנגזאַמער צו קלאַפּען, און איהר שרעק איז פערשוואונדען געוואָרען. זי האָט זיך ווידער אַוועקגעזעצט אין איהר ווינקעל; ער האָט געקוקט אויף דר'ערד און דערנאָך אויפגעהויבען די אויגען צו איהר.

— מאַריאַ, האָט ער לאַנגזאַם געזאָגט, מיך ווענט די ליכטיגקייט שוין נישט פערבלענדען און דער דרום אויך נישט. הייַנט האָב איך עס פערשטאַנען.

פאַרוואָס רעדט ער איצט אַזוי רוהיג, האָט מאַריאַ געטראַכט. וויל ער מיך נישט אַמאָל איינוויעגען מיט דעם זיכערן טאָן זיינעם? שרעקט ער זיך נישט אַמאָל דערפאַר, טאָמער וועל איך פּראָבירען מיך ראַטעווען? און זי האָט בעשלאָסען ביי זיך, פאָרזיכטיג צו זיין. זי האָט נישט אויפגעהערט צו קוקען אויף איהם, זי האָט זיך נישט איינגעהערט מעהר, וואָס ער רעדט, און נאָכגעקוקט יעדען ריהר, יעדען בליק זיינעם. ער האָט געזאָגט:

— דו ביזט דאָך פריי, דיין שבועה זאָגאַר פערבינדט דיך אויך נישט. קען איך דען דיך צווינגען? — דו ווילסט מיר די האַנד נישט געבען?

זי האָט איהם געגעבען די האַנד, אָבער אַזוי, אַז איהרע איז געלעגען איבער זיינער.

— וואָלט שוין אַמאָל טאָג געוואָרען! — האָט ער געפליסטערט.

— איך וועל דיר עפּעס זאָגען, פעליקס, — האָט מאַריאַ זיך אָנגערופען, — פּראָביר נאָך אַביסעל שלאָפען! באַלד וועט טאָג ווערן; אין עטליכע שעה אַרום וועלן מיר אָנקומען אין מעראַן.

— איך קען מעהר נישט שלאָפען! — האָט ער געענטפערט און אויפגעהויבען די אויגען. אין דער סעקונדע האָבען זיך זייערע בליקען בעגעגענט. ער האָט געמערקט אין איהר בליק דעם פערדעכטיגע, לויערנדע און אין דעם זעלביגען מאָמענט איז איהם אַלץ קלאָר געוואָרען. זי האָט איהם געוואָלט ברענגען צום שלאָפען, אום צו קענען אויף דער נעהנסטער סטאַנציע אונבעמערקטערהייד אַראָבגעהן און אַנטלויפען פון איהם.

— וואָס טראַכטסטו צו טאָן? — האָט ער אַ געשריי געטאָן. איהר איז אַ שוידער דורכגעלאָפען איבער'ן לייב.

— גאָרנישט.

ער האָט פּראָבירט אויפשטעהן. ווי זי האָט דאָס בעמערקט, איז זי אַנטלאָפען פון איהר ווינקעל אין אַנדערן, ווייט פון איהם.

— לופט! — האָט ער געשריען, — לופט!

ער האָט אויפגעעפענט דעם פענסטער און צרויסגעשטעקט דעם קאָפּ אין דער נאַכט־לופט. מאַריאַ האָט זיך בערוהיגט: איהם האָט פערפעהלט לופט צום אָטהמען, און דאָס האָט איהם געטריעבען זיך אויפצוהויבען. זי איז ווידער צוגעגאַנגען צו איהם און האָט איהם פאָרזיכטיג אָבגעצויגען פון פענסטער.

— דאָס קען דאָך ניט דיר לייכטער מאַכען, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט זיך צוריק אַראָבגעלאָזען אין זיין ווינקעל, שווער אָטעמענדיג. זי איז געבליבען אַ הוילע שטעהן נעבען איהם, מיט איין האַנד אָנגעשפּאַרט אָן דעם ראַנד פון פענסטער, דערנאָך האָט זי זיך ווידער אַוועקגעזעצט אויף איהר פריהערדיגען פּלאַץ איהם געגענאיבער. נאָך אַ קורצע ווייל האָט זיך זיין אָטעם בערוהיגט; אַ לייכטעס שמייכעלע האָט זיך אַ שפּיעל געטהאָן אויף זיינע ליפּען. זי האָט איהם אָנגעקוקט, פערלעגען, מיט אַנגסט.

— איך וועל פערמאַכען דעם פענסטער, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— דער מאָנגענשטערן! דער מאָרגענשטערן! — האָט זי אויסגערופען.

אויפ'ן האָריזאָנט האָבען זיך געוויזען גרוי־רויטליכע שטרייפען.

לאַנג זענען זיי ביידע געזעסען שווייגענדיג איינער אַנטקעגען אַנדערן. ענדליך האָט ער אָנגעהויבען רעדען, און יענס שמייכעלע האָט זיך געשפּיעלט אַרום זיין מויל:

— דו ביזט נישט גרייט!

זי האָט איהם געוואָלט ענטפערן וואָס ס'איז אויף איהר שטיי־נער, אַז ער איז אַ קינד אָדער דערגלייכען, זי האָט אָבער נישט געקענט. זיין שמייכעל האָט איהר נישט געלאָזען ענטפערן.

דער צוג האָט אָנגעהויבען פאָהרען לאַנגזאַמער. אין צוויי דריי מינוט אַרום זענען זיי צוגעקומען צו דער פריהשטיק־סטאַנציע. אויפ'ן פּעררהאָן זענען אַרומגעלאָפען קעלנער מיט קאַווע און געבעקס. אַ סך רייזענדע זענען אַרויס פון וואַגאָן; ס'איז געוואָרען אַ ליאַרם און אַ רופעריי. מאַריאַ האָט זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען זי וואָלט זיך אויפגעכאַפּט פון אַ שווערען חלום. דער דאָזיגער טומעל פון וואָק־

זאָל איז איהר זעהר אַנגענעם געווען. מיט אַ געפיהל פון פאָלקאָמענער זיכערקייט האָט זי זיך אויפגעהויבען און אַרויסגעקוקט אויפ'ן פעררען. ענדליך האָט זי צוגעוואונקען אַ קעלנער און זיך געלאָזען אַרײַנדערלאַנגען אַ טאַץ קאַווע. פעליקס האָט געקוקט, ווי זי טרינקט די קאַווע; ער האָט אָבער געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ אויף ניט, ווען זי האָט איהם אויך געוואָלט געבען.

באַלד דערנאָך האָט זיך דער צוג ווידער אָנגעהויבען בעוועגען, און ווען זיי זענען אַרויסגעפאָהרען פון דער באַהן-האַללע איז שוין געווען גוט ליכטיג. און שען! און דאָרט ווײַט האָבען זיך געזעהען די בערגער, בעגאָסען מיט דער פריהמאָרגענדיגער רויטקייט! מאַריאַ האָט בעשלאָסען בײַ זיך, שוין קיינמאָל זיך ניט צו שרעקען מעהר פאַר דער נאַכט. פעליקס האָט געקוקט די גאַנצע צײַט אין פענסטער, און האָט, ווי ס'האָט אויסגעזעהען, געזוכט אויסצומײַדען איהרע בליקען. איהר האָט זיך געדאַכט, אַז ער מוז זיך שעמען אַביסל פאַר די מעשים פון דער פערגאַנגענער נאַכט. דער צוג האָט זיך נאָך עטליכע מאָל אָבגעשטעלט, און עס איז געווען אַ שענער, זומערדיג-וואַרעמער פריהמאָרגען, ווען ער איז אַרײַנגעפאָהרען אין דער האַללע פון מעראַן.

— מיר זענען שוין אין מעראַן! — האָט מאַריאַ אויסגערופען, — ענדליך! ענדליך!

זיי האָבען געדונגען אַ עקיפּאַזש און זענען אַרומגעפאָהרען, אום זיך אויסצוגעפינען אַ פּאַסענדע וואוינונג.

— שפּאָרען דאַרפען מיר ניט, — האָט פעליקס געזאָגט. — מײַן פערמעגען וועט נאָך גענוג זײַן אויף לאַנג.

בײַ עטליכע וויללען האָבען זיי געהייסען דעם קוטשער זיך אָבשטעלען, און ווען ער איז געבליבען אין עקיפּאַזש, האָט מאַריאַ בעזעהען די וואוינונגען און די גערטנער. באַלד האָבען זיי זיך אויסגעפונען אַ פּאַסענדע וואוינונג. דאָס איז געווען אַ גאַנץ קליין הײַזעל, אַ איינ-עטאַזשיגעס, מיט אַ קליינעם גאָרטען. מאַריאַ האָט געבעטען דער פערדינגערין פון דעם הײַזיל, זי זאָל אַרויסגעהן מיט איהר אין דרויסען, אום צו ערקלערן דעם יונגען מאַן, וואָס זיצט אין עקיפּאַזש די פערשידענע מעלות פון דער וויללאַ. פעליקס האָט אויף

אַלץ איינגעשטימט, און אין עטליכע מינוט אַרום האָט דאָס פּאָר איבערגענומען די ווילאַ.

פעליקס, נישט נעהמענדיג קיין אַנטייל אין די טענות וועגען פערשידענע ווירטשאַפטליכע קלייניגקייטען, וואָס האָבען אינטערעסירט מאַריאַ'ן, איז גלייך אַריין אין שלאָפצימער, און האָט איהם פלינק בעטראַכט. דאָס איז געווען אַ געראַומעס און פריינדליכעס צימער, מיט זעהר ליכטיגע, גרינליכע טאַפּעטען און איין גרויסען פענסטער, וואָס איז איצט געשטאַנען אָפען, אַזוי אַז דאָס גאַנצע צימער איז געווען אָנגעפילט מיט דעם ריח פון גאָרטען. נעבען דעם פענסטער זענען געשטאַנען די בעטען; פעליקס איז געווען אַזוי מיעד, אַז ער האָט זיך גלייך אַ וואָרף געטאָן אויף איינם פון זיי.

אונטער דער צייט האָט זיך מאַריאַ געלאָזען אַרומפיהרען פון דער פערדינגערין און האָט זיך בעזונדער געפרעהט מיט'ן גאָרטען, וואָס איז געווען אַרומגעצוימט מיט אַ הויכען צוים און אין וועלכען מ'האָט געקענט דורך אַ הינטער-טהירל אַריינגעהן, גאָרנישט דורכגעהענדיג די שטוב. הינטער דעם צוים האָט זיך געצויגען אַ ברייטער וועג צום וואָקזאַל, וועלכער איז געווען גלייכער און קירצער פון דעם וועג, אויף וועלכען ס'האָט זיך געפונען דער פּאַסאַד פון שטוב.

ווען מאַריאַ איז ווידער אַריינגעקומען אין דעם צימער, אין וועלכען זי האָט פעליקס'ן געלאָזען, האָט זי איהם געפונען ליגענדיג אויפ'ן בעט. זי האָט איהם גערופען; ער האָט נישט געענטפערט. זי איז צוגעגאַנגען נעהנטער צו איהם: ער איז געווען נאָך בלאַסער, ווי ביז אַהער. זי האָט איהם ווידער גערופען — קיין ענטפער; — ער האָט זיך נישט געריהרט. אַ שרעקליכע אַנגסט האָט איהר אַרומגענומען, זי האָט אַריינגערופען דער פרוי און געשיקט איהר נאָך אַ דאָקטאָר. ווי נאָר די פרוי איז אַרויסגעגאַנגען, האָט פעליקס די אויגען געעפענט. אין דער מינוט אָבער, ווען ער האָט געוואָלט אָנהויבען עפּעס צו רעדען, האָט ער זיך אויפגעהויבען מיט אַ שמערצליך-פערקרימטען געזיכט, איז צוריק אַראָבגעפאַלען אויפ'ן קישען און האָט אָנגעהויבען האָרהלען מיט'ן האַלז. פון זיינע ליפען האָט אַראָבגערונען עטוואָס בלוט. מאַריאַ האָט זיך איינגעבויגען איבער איהם ראַטלאָז, פערצווייפעלט. דערנאָך איז זי צוגעלאָפען צום טהיר, זעהן, צו דער דאָקטאָר געהט נאָך נישט, איז ווידער צו צוריק

צו איהם און האָט אויסגעשריען זיין נאָמען. „אַח, ווען אַלפרעד וואָלט עס דאָ זיין“! — האָט זי געטראַכט.

ענדליך איז געקומען דער דאָקטאָר, אַ עלטערער מענש מיט גרויע באַקען־בערד.

— העלפט! העלפט! — האָט איהם מאַריאַ אַנטקעגענגעשריען. דערנאָך האָט זי איהם ערקלערט, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען, אויף וויפיעל זי האָט עס געקענט בעוויזען אין איהר אויפגערעגטען צו־שטאַנד. דער דאָקטאָר האָט בעטראַכט דעם קראַנקען, איהם אויס־געהערט דעם פולס, געזאָגט, אַז איצט, גלייך נאָך דעם בלוטשטורץ, קען ער איהם נישט אונטערזוכען, און האָט אַיינגעאָרדענט דאָס נויטיגסטע. מאַריאַ האָט איהם אַרויסבעגלייט, און געפרעגט, וואָס זי האָט צו ערוואַרטען.

— דאָס קען איך נאָך נישט זאָגען, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט, — אַ קליין ביסעלע געדולד! מיר דאַרפען האָפען!

ער האָט צוגעזאָגט נאָך היינט אין אָבענד נאָכאַמאָל צו קו־מען, און האָט זיך פון עקיפּאַזש אַרוים אַזוי פריינדליך און פריי געזעגענט מיט מאַריאַ׳ן, וועלכע איז געבליבען שטעהן אויפ׳ן שוועל, ריכטיג ווי ווען ער וואָלט איהר דאָ האָבען געמאַכט אַ געוועהנליכען וויזיט.

מאַריאַ איז איין סעקונדע געבליבען שטעהן דאָ ראַטלאָז; באַלד אָבער איז איהר אַיינגעפאַלען אַ געדאַנק, וועלכער האָט איהר געשיינט אַ הילף צו ברענגען, און זי איז געשווינד געלאָפען אויף די פּאָסט, אום אַוועקצושיקען אַ טעלעגראַמע צו אַלפרעד׳ן. נאָכ־דעם, ווי זי האָט די דעפּעשע אָבגעשיקט, האָט זי געפיהלט אַ פערגרינגערונג. זי האָט געדאַנקט דער פרוי, וועלכע האָט זיך בע־מיהט נעבען קראַנקען אין דער צייט, וואָס זי איז נישט געווען; האָט זיך ענטשולדיגט פאַר דער אונאַנגענעמליכקייט, וואָס מ׳האָט איהר דאָ פערשאַפט גלייך דעם ערשטען טאָג, און צוגעזאָגט, נישט צו פערגעסען איהר די טובה.

פעליקס איז נאָך אַלץ געלעגען, אַ אָנגעטהוענער, אָהן בע־וואוסטזיין אויפ׳ן בעט אויסגעצויגען, זיין אָטעם אָבער איז רוהיג געוואָרען. ווען מאַריאַ האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ׳ן בעט דעם קראַנקען עוקאָפּענס, האָט איהר די פרוי געטרייסט; דערצעהלט פון אַ סך שווער־קראַנקע, וועלכע זענען אין מעראַן געזונד געוואָרען און וועגען דעם,

אַז זי אַליין האָט אויך אין דער יוגענד געליטען, און האָט זיך דאָ — ווי מ'קען זעהען אָן איהר — וואונדערבאַר ערהאַלט. דערביי זענען איהר איבערהויפּט אַ סך אונגליקען געשעהען. איהר מאַן איז געשטאָרבען צוויי יאָהר נאָך דער חתונה, די זיהן וואַלגערן זיך ערגעץ אַרום, — יאָ, אַלץ האָט געקענט אַנדערש זיין, נאָר איצט פיהלט זי זיך גליקליך, וואָס זי האָט געקריגען די שטעלע דאָ אין דעם הויז. אויף דעם בעזיצער פון הויז איז זיך נישטאָ וואָס צו קלאָגען; ער קומט העכסטענס צוויי מאָל אין מאָנאַט פון באָזען, אום צו זעהען, צי אַלץ איז אין אָרדנונג. אַזוי האָט זי אָפּגעפּלוידערט וועגען טויזענדער פערשיעדענע זאַכען און איז געווען פול מיט פריינדליכקייט. זי האָט זיך אָנגעבאָטען, דעם קאָרב אויסצופּאַקען, און מאַריאַ האָט דעם פאָרשלאַג מיט דאַנק אָנגענומען; דערנאָך האָט זי געבראַכט דעם מיטאָג אין צימער. מילך פאַר'ן קראַנקען איז שוין געשטאַנען גרייט, און די לייכטע בעוועגונגען, וואָס האָבען זיך געלאָזען בעמערקען ביי'ם קראַנקען, האָבען אָנגעזאָגט, אַז ער וועט באַלד צו זיך קומען.

ענדליך איז פעליקס ווידער צום בעוואוסטזיין געקומען, האָט עטליכע מאָל אומגעווענדעט דעם קאָפּ אַהין און אַהער און אָפּגעשטעלט זיין בליק אויף מאַריאַ'ן, וועלכע האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהם. ער האָט געשמייכעלט און שוואַך געדריקט איהר די האַנד.

— וואָס אַזוינס איז עס געוועזען מיט מיר? — האָט ער געפרעגט.

דער דאָקטאָר, וועלכער איז נאָך מיטאָג ווידער געקומען, האָט איהם געפונען פיעל בעסער און פעראָרדענט, מ'זאָל איהם אויסטאָן און אַריינלעגען אין בעט. פעליקס האָט גלייכגילטיג געלאָזען טאָן מיט זיך אַלץ.

מאַריאַ איז נישט אָפּגעגאַנגען אַ טריט פון קראַנקען'ס בעט. אַה, וואָס'רע אונענדליכער נאָכמיטאָג דאָס איז געוועזען! דורכ'ן פענסטער, וועלכעס איז געבליבען, אויף דעם דאָקטאָר'ס אויסדריקליכען בעפעהל, שטעהן אָפען, האָבען זיך אַריינגעריסען אין צימער די מילדע ריחות פון גאָרטען, — און אַזוי שטיל איז דאָ געוועזען! מאַריאַ האָט זיך מעכאַניש צוגעקוקט צו די זונענשטראַהלען, וואָס האָבען זיך געשפּיעלט אויפ'ן פּאָדלאָגע, און פעליקס האָט די גאַנצע צייט געהאַלטען איהר האַנד אַרומגענומען. זיינע הענד זענען געווען קיהל און

פײַכט, און האָבן אַרויסגערופן בײַ מאַריאַ'ן אַ אומאַנגענעמע עמפּ־פינדונג. אָפטמאָל האָט זי איבערגעריסן די שווײַגעניש מיט אַ פּאָר ווערטער, צו וועלכע זי האָט זיך אײגנטלעך געמוזט צווינגען.

— דיר איז שוין איצט בעסער, נײַן? נו, אָט זעהסטו!... מ'דאַרף נישט רעדן!... דו טאָרסט נישט!... איבערמאָרגן וועסטו שוין קענען גײן אין גאָרטן!

ער האָט געשאָקלט מיט'ן קאָפּ און געלאַכט. דערנאָך האָט מאַריאַ בערעכנט, ווען אַלפרעד קען קומען. מאָרגן אין אָוונט קען ער דאָ זײַן. אַלזאָ נאָך אײן נאַכט און אײן טאָג. ווען ער וואָלט עס דאָ זײַן!

ס'האָט זיך געדאַכט, אַז דער נאָכמיטאָג וועט זיך שוין קײנמאָל נישט ענדיגן — אַזוי לאַנג האָט ער זיך געצויגן. די זון איז פערשוואונדן געוואָרן און אין צימער אַלײן האָט שוין אויך אָנגעהויבן דונקעל צו ווערן; ווען מאַריאַ אָבער האָט אַרויסגעקוקט אין גאָרטן האָט זי נאָך געזעהן אויף די ווײַסע זאַמד־וועגן און דאָרט אויף די שפּיצן גראַטעס פון צוים זיך גליטשענדיג די געלבליכע זונען־שטראַהלן. פּלוצלונג, ריכ־טיג אין דער מינוט, וואָס זי האָט אַרויסגעקוקט אין דרויסן, האָט זי דערהערט דעם קראַנקענ'ס שטימע רופענדיג:

— מאַריאַ!

זי האָט זיך געשווינד אומגעווענדעט צו איהם מיט'ן קאָפּ.

— איצט איז מיר פיעל בעסער, — האָט ער גאַנץ הויך געזאָגט.

— דו דאַרפסט נישט רעדן הויך, — האָט זי איהם צערטליך געוואָרנט.

— פיעל בעסער, —האָט ער געפליסטערט אין דער שטיל.— דאָס איצטיגע מאָל איז אַריבער גאַנץ גוט; אפשר איז עס געווען דער קריזיס.

— געוויס! — האָט מאַריאַ בעשטעטיגט.

— איך לעג אַ סך האָפנונג אויף דער גוטער לופט. קוים אָבער וועט עס נאָכאַמאָל פאָרקומען— בין איך פערלוירען.

— דו זעהסט דאָך אָבער, אַז דו פיהלסט דיך שוין ווידער פריש און מונטער.

— דו ביזט אַ וואוילע, מאַריאַ; איך דאַנק דיר, נאָר זעה,

פּלעגט מיך גוט. גיעב אַכטונג אויף מיר, גיעב אַכטונג!

— דו דאַרפסט עס מיר דען זאָגען? — האָט זי געענטפערט מיט אַ לייכטער פרעטענזיע.

ער אָבער האָט ווייטער געפּליסטערט:

— וואָרום קוים וועל איך מוזען שטאַרבען, וועל איך דיך מיטנעהמען.

אַ טויטליכע אַנגסט האָט איהר דורכגעשוידערט, ווען ער האָט דאָס אַרויסגערעדט. פאַרוואָס עפּעס? פון זיין זייט איז דאָך איהר איצט קיין שום געפאַהר ניט פאָרגעשטאַנען — ער איז דאָך געווען צו שוואַך, אום איהר צו קענען עפּעס טאָן. זי איז איצט געווען צעהן מאָל שטאַרקער פון איהם. ווענען וואָס האָט ער עס געקאָנט טראַכטען? וואָס האָט ער געזוכט מיט זיינע אויגען אין דער לופט, אויף'ן וואַנט, אין'ם לעדיגען רוים? ער האָט זיך ניט געקאָנט אַפּילו אויפהויבען און האָט קיין געוועהר ניט. אָבער אפשר גיפט. ער האָט זיך געקאָנט איינשאַפען ערגעץ גיפט, אפשר טראָגט ער עס ביי זיך און האָט עס געוואָלט איהר אַריינשיטען אין'ם גלאָז, פון וועלכען זי האָט געטרונקען. וואו אָבער האָט ער עס געקאָנט בעהאַלטען? זי אַליין האָט דאָך איהם געהאָלפען אויסטהון.

אפשר האָט ער אַמאָל דעם פּראָשעק ביי זיך אין בריעף־קעשענע? ניין, ניין! ניין! דאָס איז געווען ניט מעהר, ווי גערעדט פון היץ, אָדער ער האָט איהר געוואָלט פּייניגען אַביסעל, מעהר גאָרניט... אויב אָבער דאָס פיבער האָט געקאָנט אַרויסרופען ביי איהם אַזעלכע ווערטער און אַזעלכע געדאַנקען, פאַרוואָס־זשע זאָל דאָס איהם ניט ברענגען אויך צו טהאַטען? אפשר וועט ער זיך טאַקע בענוצען מיט דעם מאָמענט, ווען זי וועט שלאָפען, אום איהר צו דערשטיקען? דערצו דאַרף מען דאָך קיין סך כח ניט האָבען. זי קאָן גלייך בלייבען אָהן קרעפטען, און דאַן איז זי שוצלאָז. אָה! זי וועט היינט ביינאַכט ניט שלאָפען... און מאָרגען וועט שוין אַלפרעד זיין!...

דער אָבענד האָט זיך אַוועקגערוקט, ס'איז געוואָרען נאַכט. פעליקס האָט ניט גערעדט מעהר קיין וואָרט; דאָס שמייכעל אָבער איז אויך אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען פון זיינע ליפּען. מיט איין און דער זעלביגער טריבער ערנסטקייט האָט ער כסדר געקוקט

פאר זיך אינ'ם רוים. ווען עס איז דונקעל געווארען, האט די פרוי אריינגעבראכט ברענענדע ליכט און האט זיך געקליבען אויסצובעטען דאס בעט, וואס איז געשטאנען נעבען דעם בעט פון קראנקען. מאריא האט איהר א וואונק געגעבען מיט'ן האנד, אז מ'דארף דאס נישט. פעליקס האט עס בעמערקט.

— פארוואס נישט? — האט ער געפרעגט. און גלייך צוגעגעבען: — דו ביזט צו גוט, מאריא; נעהם און לעג דיך שלאפען; איך פיהל מיך דאך בעסער.

איהר האבען געקלונגען די ווערטער, ווי א גיפטיגע איראניע. זי האט זיך נישט געלעגט שלאפען. די דאזיגע לאנגע, שטומע נאכט האט זי פערבראכט נעבען זיין בעט, נישט פראבירענדיג אפילו א אויג צוטהון. פעליקס איז כמעט די גאנצע צייט געלעגען רוהיג. אפטמאל איז איהר איינגעפאלען א קלער צו טהון, צי ער מאכט זיך נישט אמאל שלאפענדיג, אום איהר אבצונארען. זי האט זיך נעהנטער צוגעקוקט צו איהם; צוליעב דעם פינקלענדען פייער פון די ליכט, האבען זיך אבער אויסגעוויזען אזעלכע צוקענדע בעוועגונגען ביי'ם קראנקען ארום די ליפען און ארום די אויגען, וועלכע האבען איהר צוטומעלט. איינמאל איז זי צוגעגאנגען צו'ם פענסטער און ארויסגעקוקט אין גארטען, וועלכער איז געווען פערצויגען מיט א מאט-בלויער גרויקייט. און ווען זי האט אביסעל ארויסגעשטעקט דעם קאפ און ארויפגעקוקט אין דער הויך, האט זי געקאנט זעהן דער לבנה, וועלכע האט אויסגעזעהן איצט, ווי זי וואלט שוועבען גלייך איבער די בוימער. אין דער לופט האט זיך קיין זאך נישט גערירט, און אין דער אונענדליכער שטילקייט און אונבעוועגליכקייט, וועלכע האט איהר צרומגעהילט, האט זיך איהר אויסגעוויזען, אז די גראטעס פונ'ם צוים, וועלכע זי האט געקאנט גאנץ דייטליך בעמערקען, האבען זיך פאמעליך בעוועגען פאראויס און זענען דערנאך ווידער שטעהן געבליבען. נאך א האלבע נאכט האט זיך פעליקס אויפגעהאפט. מאריא האט איהם צורעכט געמאכט די קישענס און אין דער זעלביגער צייט, ווי אונטערגעבענדיג זיך עפעס א פלוצלונגען איינפאל, האט זי געזוכט מיט די פינגער און געקוקט, צי ער האט נישט אמאל בעהאלטען, וואס ס'איז אונטער'ן קישען. איהר האט געקלונגען אין די אויערן: „איך וועל דיך מיטנעהמען מיט זיך!" אין דער אמת'ן אבער,

וואלט ער עס דאן געזאגט, ווען ער וואלט טאקע מיינען ערנסט דאס צו טהון? ווען ער וואלט איבערהויפט נאך פעהיג זיין, זיך מיט אזעלכע פלענער צו בעשעפטיגען? פאר אלעמען וואלט איהם דאן דאך איינגעפאלען, זיך ניט ארויסצוגעבען. כ׳פערשטעהט זיך, דאס איז טאקע געוועזען פון איהר זייט נישט מעהר, ווי א קינדערייע, ווייניגצופאלען אין א שטענדיגען פחד פאר אזעלכע צופלאנטערטע פאנטאזיעס פון א קראנקען. איהר האט זיך פערוואלט שלאפען און זי האט אפגערוקט איהר שטוהל ווייט פון בעט — פאר יעדען פאל. זי האט אבער נישט געוואלט אנטשלאפען ווערען! איהרע געדאנקען נאר האבען אנגעהויבען צו פערלירען זייער קלארקייט, און פון דעם ליכטיגען בעוואוסטזיין פון טאג, האבען זיי זיך איבערגעטראגען אין דער דונקעלקייט פון גרויסע חלומות. ס׳זענען ארויסגעשוואומען פערשיעדענע עראינערונגען, — עראינערונגען וועגען די טעג און די נעכט פון דעם בליהענדען גליק; וועגען יענע צייטען, ווען ער האט איהר געהאלטען איינגעשלאסען אין זיינע ארעמס, ווערענד זייער צימער איז פול געוועזען מיט דעם הויך פון יונגען פריהלינג. זי האט געהאט די נישט־קלארע עמפפינדונג, אז דער שמעקעדיגער ריח וואגט נישט זיך אריינצורייסען אהער. אום זיך אנצוטרינקען מיט דעם ריח, כדי זי ווידער צום פענסטער צוגעהן; פונ׳ם קראנקענ׳ס פייכטע האר האט אויסגעזעהן זיך צו ציהען א זיסליכער, שלעכטער ריח מיט וועלכען ס׳איז דורכגעדרונגען געווארען די גאנצע לופט פון צימער. וואס איז?... אח, ווען דאס וואלט שוין אריבער! יא, אריבער! זי האט זיך איצט נישט דערשראקען פאר דעם געדאנק, און זי האט איהם אויסגעדריקט מיט די נאַרעשע ווערטער, וועלכע פערוואנדלען דעם שטארקסטען פערלאנג אין פאלשען מיטלייד: „ווען ער וואלט שוין אויסגעלייזט ווערען דערפון!“... און דאן וואס? זי האט זיך געזעהן זיצענדיג אויף באנק אונטער א הויכען בוים דא אים גארטען, בלאס און פערוויינט. די דאזיגע צייכענס פון טרויער זענען אבער נאר ביי איהר אויפ׳ן פנים געלעגען. איבער איהר נשמה איז אויסגעגאסען געווארען אזא פריידיגע רוהיגקייט, וועלכע זי האט שוין לאנג, לאנג נישט געשפירט. און דערנאך האט זי געזעהן, ווי די געשטאלט, וועלכע איז געוועזען זי אליין, הויבט זיך אויף, געהט ארויס אין גאס און לאזט זיך אוועק פאמעליך ערגעץ־וואוהין. ווארום איצט האט

זי דאָך שוין געקאָנט געהן, וואוהין זי האָט געוואָלט.

ניִשט קוקענדיִג אָבער אויף די דאָזיִגע הלומות, איז זי דאָך געווען וואַכענדיִג גענוג, אום נאָכצושפּירען דעם אָטעם פון קראַנקען, וועלכער האָט זיך אָפט געהערט, ווי אַ זיפץ. ענדליִך האָט זיך פּאַמעליִך דערנעהנטערט דער פריִהמאָרגען. גלייך ביי די ערשטע גרויע שטרייפען האָט זיך געוויזען איִן טהיִר די פרוי און פריינדליִך פאָרגעלעגט, אומצובייטען מאַריאַ'ן אויף עטליִכע שעה.

דעם פאָרשלאַג האָט מאַריאַ אָנגענומען מיִט אַ אמת'ער שמחה. וואַרפענדיִג אַ פליִנקען בליִק אויף פעליִקס'ן האָט זי פערלאָזען דעם צימער און איז אַריין איִן נעבען-צימער, וואו מ'האָט זיך געקאָנט בעקוועם אויסרוהען אויפ'ן דיוואַן, וואָס איז דאָרט געשטאַנען. אַה! ווי גוט איִהר איז דאָ געווען! אַ אָנגעטהענע האָט זי זיך אַרויפגעוואָרפען אויפ'ן דיוואַן און פערמאַכט די אויגען.

זי האָט זיך אויפגעכאַפּט ערשט איִן עטליִכע שעה אַרום. אַ אַנגענעמע האַלבע דונקעלהייט האָט איִהר אַיינגעהיִלט. דורך די שפּאַלטען פון די פערמאַכטע פענסטער-לאָדען האָבען זיך אַריינגעריִסען נאָר עטליִכע לאַנגע זונענשטראַהלען. זי האָט זיך שנעל אויפגעהויבען און זיך גלייך דערמאָהנט, וואָס ס'איז פאָרגעקומען. הייַנט דאַרף אַלפרעד קומען! דאָס האָט איִהר צוגעגעבען מונטערקייט און געלאָזען קוקען גלייך איִן די אויגען דער טריִבער שטיִמונג פון די קומענדיִגע שעה'ן. ניִשט קלערענדיִג איז זי אַריין איִן שלאָפצימער, און ווען זי האָט אַ עפען געטאָן די טהיִר, איז זי איין סעקונדע געבליִבען שטעהן אַ פערבלענדעטע פון דער ווייסער דעקע, וועלכע איז געלעגען אויסגעשפּרייט איִבער'ן קראַנקענס געלעגער. דערנאָך אָבער האָט זי בעמערקט דער פרוי, וועלכע האָט זיך אויפגעהויבען פון שטוהל און איז, צולעגענדיִג אַ פיִנגער צום מויל, איִהר אַנטקעגען געגאַנגען אויף די שפּיץ פיִנגער.

— ער שלאָפט פעסט, — האָט זי געפּליִסטערט און דערנאָך ווייטער דערצעהלט, אַז ביִז פאַר אַ שעה צוריִק איז ער געלעגען אַ וואַכעדיִגער איִן אַ שטאַרקען פיִעבער און האָט עטליִכע מאָל זיך געפרעגט אויף דער „גנעדיִגער פרוי". גלייך איִן דער [illegible]יה איז

דער דאָקטאָר דאָ געווען און האָט געפונען דעם קראַנקען אין דער זעלביגער לאַגע, וואָס נעכטין. זי האָט דעריבער געוואָלט דאַמאָלס דער גנעדיגער פרוי אויפוועקען, נאָר דער דאָקטאָר אַליין האָט עס נישט צוגעלאָזען; ער האָט, איבריגענס, צוגעזאָגט, צו זיין דאָ ביי טאָג נאָכאַמאָל.

מאַריאַ האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט דער גוטער אַלטער פרוי, האָט איהר געדאַנקט פאַר איהר מיה און איבערגענומען איהר פלאַץ.

ס'איז געווען אַ וואַרעמער, כמעט הייסער טאָג. די מיטאָגס־שעה איז שוין געווען נאָהנט. דער גאָרטען איז געווען פערגאָסען מיט אַ שטילען און שווערען זונענגלאַנץ. וואַרפענדיג אַ בליק אויפ'ן בעט, האָט זי פאַר אַלעמען בעמערקט דעם קראַנקען'סביידע שמאָלע הענד, וועלכע זענען, לייכט ציטערנדיג, געלעגען אויפ'ן דעק. דער גיידער איז אַראָבגעהאַנגען, דער פנים איז געווען טויט־בלאַס און די ליפען לייכט געעפענט. זיין אָטעם איז אַלע מאָל איבערגעריסען געוואָרען אויף עטליכע סעקונדען; דערנאָך האָבען זיך ווידער געהערט אויבערפלעכליכע, הייזעריגע קרעכצען. „ער וועט שטאַרבען, נאָך איידער אַלפרעד וועט קומען" — איז איהר דורכגעפלויגען אַ געדאַנק אין קאָפ. אַזוי ליעגענדיג דאָ, האָט זיין געזיכט ווידער אָנגענומען דעם אויסדריק פון ליידענדער יוגענדליכקייט, אויף איהם איז געלעגען אויסגעגאָסען די שוואַכקייט, וואָס ווייזט זיך געוועהנליך נאָך אונבעשרייבליכע שמערצען, און דאָס געפיהל פון אונטערגעבען זיך נאָך אַ האָפנונגסלאָזען קאַמפף. מאַריאַ'ן איז פלוצלונג קלאָר געוואָרען דאָס, וואָס האָט אין דער לעצטער צייט אַזוי שרעקליך פערענדערט די דאָזיגע געזיכטס־שטריכען און וואָס ס'האָט אין זיי גראָד געפעהלט איצט. דאָס איז געווען די ביטערקייט, וועלכע האָט זיך איינגעפרעסט אין זיי, ווען ער האָט איהר בעטראַכט. איצט איז אין זיינע הלומות געווים קיין האַס נישט געווען, און זיין געזיכט איז ווידער שען געוואָרען. איהר האָט זיך געוואָלט ער זאָל זיך אויפהאַפען. אַזוי קוקענדיג איצט אויף איהם, האָט זי געפיהלט, אַז איהר גאַנצעס וועזען ווערט פול מיט אַ אונבעשרייבליכען וועהטאָג, אַז זי ווערט געפייניגט פון אַ ביטערער אַנגסט פאַר זיין טוידט. דאָס איז ווידער געוואָרען איהר געליעבטער, וועלכען זי האָט דאָ געזעהען שטאַרבענדיג. זי האָט מיט איין מאָל פערשטאַנען, וואָס דאָס

בעדײַטײַט אײַגענטליך. דער גאַנצער וועהטאָג פֿון דער דאָזיגע אונפֿערמײַדליכער און שרעקליכער געשעהעניש, האָט איהר איצט צורוקגענומען, און זי האָט איצט ווידער אַלץ, אַלץ פֿערשטאַנען. זי האָט פֿערשטאַנען, אַז ער איז געוועזען איהר גליק און איהר לעבען, אַז זי האָט געוואָלט שטאַרבען מיט איהם צוזאַמען און אַז אָט קומט אין דער שרעקליכער מאָמענט, ווען אַלץ מוז אויף אײביג פֿערשוואונדען ווערען. און די שטאַרקע קאַלטקײַט, וואָס האָט די גאַנצע צײַט געהאַלטען איהר האַרץ, אַזוי ווי געשמידעט, און די גלײַכגילטיגקײַט פֿון גאַנצע טעג און נעכט, זענען איצט בײַ איהר צוזאַמענגעגאָסען געוואָרען אין אײן שטאַמפּער אונבעגרײַפֿליכקײַט. און איצט, איצט איז עס דאָך אײַגענטליך נאָך גוט. ער לעבט דאָך נאָך, ער אָטעמט, איהם חלומ'ט זיך אפֿשר איצט עפּעס. אָבער שפּעטער... ער וועט ליעגען אַ פֿערגליווערטער, טוידט... מ'וועט איהם בעגראָבען, און ער וועט ליעגען טיעף אין דר'ערד אויף אַ שטילען בית-עולם, וועט צופֿאַלען ווערן, און איבערן בית-עולם וועלן זיך ציהען גלײַכפֿאָרמיגע טעג אײנער נאָכ'ן אַנדערן... און זי... זי וועט לעבען, זי וועט זײַן צווישען מענשען, און וועט וויסען, אַז דאָרט אין דרויסען איז ערגעץ אַ שטומער קבר פֿערהאַן, אין וועלכען ער ליעגט... ער! דער, וועלכען זי האָט ליעב געהאַט! טרערען האָבען זיך אָהן אַ אָפּהאַלט געגאָסען פֿון איהרע אויגען, און ענדליך האָט זי זיך צונאַנדערגעכליפּעט אויפֿ'ן קול. דאַן האָט ער זיך אַ רודער געטאָן, און אײדער זי האָט בעוויזען אָפּצווישען זיך די טרערען מיט'ן טאַשענטיכעל, האָט ער ווײַט אויפֿגעעפֿענט די אויגען, און איהר אָנגעקוקט מיט אַ פֿרעגענדען בליק, ער האָט אָבער גאָרנישט גערעדט. דערנאָך, אין אַ ווײַלע אַרום, האָט ער געפּליסטערט:

— קום אַהער!

זי האָט זיך אויפֿגעהויבען פֿון שטול, האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהם, און ער האָט אויפֿגעהויבען זײַנע אָרעמס, אַזוי ווי וועלענדיג איהר האַלז אַרומנעהמען; באַלד אָבער האָט ער די אָרעמס צוריק אַראָפּגעלאָזען און געפֿרעגט:

— דו האָסט געוויינט?

— ניין, — האָט זי האַסטיג געענטפֿערט, אָבשאַרענדיג זיך די האָר פֿון שטערן.

ער האָט זי ווידער לאַנג און ערנסט אָנגעקוקט, דערנאָך

האָט ער אָבגעווענדעט דעם געזיכט. ס׳האָט אויסגעזעהן, אַז ער ברעכט זיך דעם קאָפּ, אום וואָס ס׳איז צו בעגרייפען.

מאַריאַ האָט זיך פערטראַכט וועגען דעם, צי זי זאָל איהם דערצעהלען פון איהר טעלעגראַמע צו אַלפרעד'ן. זאָל זי איהם צוגרייטען דערצו? ניין, צו וואָס? דאָס בעסטע וועט זיין, ווען זי וועט זיך מאַכען אַזוי, אַז זי איז אויך איבערראַשט געוואָרען פון אַלפרעד'ס קומען. דער גאַנצער אַנדערער האַלבער טאָג איז אַריבער אין דער דאָזיגער אָנגעצויגענער, שווערער ערוואַרטונג. די אויסערליכע געשעהענישען האָבען זיך געצויגען פערביי איהר, אַזוי ווי איינגעהילטע אין אַ נעבעל. אָט איז געקומען דער דאָקטאָר מיט אַ וויזיט. ער האָט געפונען דעם קראַנקען איינגאַנצען אַפּאַטיש; נאָר געלטען האָט ער זיך אויפגעכאַפּט פון אַ זיפצענדען האַלבען דרעמלען און זיך געווענדעט צו די אַרומיגע מיט גלייכגילטיגע פראַגען. ער האָט געפרעגט, וויפיעל דער זייגער איז, געבעטען אַביסל וואַסער; די אַלטע פרוי איז אַריינגעגאַנגען און אַרויסגעגאַנגען, און מאַריאַ האָט פערבראַכט די גאַנצע צייט אין צימער, אַממעהרסטען אויף דעם שטוהל נעבען קראַנקען. אָפטמאָל האָט זי זיך אַוועקגעשטעלט, אָנגעשפּאַרט אָן לעהן פון בעט, אָדער זי איז צוגעגאַנגען צום פענסטער און אַרויסגעקוקט אין גאָרטען, וואו די שאָטענס פון די בוימער זענען אַלע מאָל לענגער געוואָרען, ביז די פאַרנאַכטיגע גרויקייט האָט זיך ענדליך פערשפּרייט איבער די פעלדער און וועגען. דער אָבענד איז געווען אַ הייסער און דאָס פלאַם פון דער ליכט, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן נאַכט-טיש דעם קראַנקען צוקאָפּענס, האָט זיך קוים אַ רודער געטאָן. נאָר ווען ס׳איז אינגאַנצען נאַכט געוואָרען, און איבער די גרוי-בלויע בערג, וואָס האָבען זיך געזעהען ווייט הינטען, האָט זיך בעוויזען די לבנה, — האָט זיך אויפגעהויבען אַ לייכטער ווינטעל. מאַריאַ האָט זיך געפיהלט מונטערער, ווען דאָס ווינטעל האָט איהר געוועהעט אין פנים, און דעם קראַקען האָט עס אויך אויסגעזעהען אַנגענעם צו זיין. ער האָט אַ רודער געטאָן דעם קאָפּ און געווענדעט דעם ווייט-געעפענטען בליק צום פענסטער. ענדליך האָט ער טיעף, טיעף אָבגעאָטעמט.

— אַה!

מאַריאַ האָט אַ דאַפּ געטאָן זיין האַנד, וואָס האָט זיך אַראָבגעגליטשט פון דעקע.

— דו ווילסט עפּעס? — האָט זי געפרעגט.

ער האָט פּאַמעליך אַוועקגענומען פון איהר זיין האַנד און געזאָגט:

— מאַריאַ, קום אַהער!

זי האָט זיך צוגערוקט נעהנטער צו איהם און אַוועקגעלעגט איהר קאָפּ גאַנץ נאָהנט פון זיין קישען. דאַן האָט ער אַוועקגעלעגט זיין האַנד אויף איהרע האָר, אַזוי ווי וועלנדיג בענשען איהר, און לאַנג זי געלאָזען אַזוי ליגען. דערנאָך האָט ער שטיל געזאָגט:

— איך דאַנק דיר, מאַריאַ, פאַר דיין ליעבע.

זי האָט אַוועקגעלעגט איהר קאָפּ אויפ'ן קישען נעבען זיינעם און ווידער געפּיהלט, ווי די טרערען קומען איהר אָן אין די אויגען. אין צימער איז געווען גאַנץ שטיל. פון דער ווייטען נאָר האָט דאָ אויסגעקלונגען דאָס הילכענדע פייפען פון אַ אייזענבאַהן-צוג. דערנאָך האָט זיך ווידער געפּיהלט די שטילקייט פון דעם הייסען זומער-אָבענד, די שווערע, זיסע און אומבעגרייפליכע...

פּלוצלונג האָט זיך פעליקס דערלאַנגט אַ זעץ אויף אין בעט, און אַזוי שנעל, אַזוי האַסטיג, אַז מאַריאַ האָט זיך דערשראָקען. זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און געקוקט פעליקס'ן אין געזיכט. ער האָט אַ חאַפּ געטאָן מאַריאַ'ס קאָפּ מיט ביידע הענד, ווי ער האָט אָפט געטאָן, ווען ער פלעגט בעהערשט ווערן פון אַ ווילדער צערטליכקייט.

— מאַריאַ, — האָט ער אויסגעשריען, — איצט וויל איך דיך דערמאָהנען.

— אָן וואָס? — האָט זי געפרעגט און געוואָלט איהר קאָפּ בעפרייען פון זיינע הענד. ער האָט אָבער אַלע זיינע כחות אַזוי ווי צוריק געקריגען און זי פעסט געהאַלטען.

— איך וויל דיך דערמאָהנען אָן דיין צוזאָג, — האָט ער האַסטיג געזאָגט, — אַז דו וועסט מיט מיר צוזאַמען שטאַרבען.

זאָגענדיג די ווערטער, האָט ער זיך צוגעבויגען גאַנץ נאָהנט צו איהר. זי האָט געפּיהלט זיין אָטעם איבער איהר מויל און נישט געקענט זיך אַ ריהר טאָן. ער האָט גערעדט אַזוי נאָהנט נעבען איהר מויל, ריכטיג ווי ווען זי וואָלט דאַרפען די ווערטער מיט איהרע ליפּען איינזויגען.

— איך וועל דיך מיטנעהמען! איך וויל נישט אליין שטארבען. איך האב דיך ליעב און וועל דיך דא נישט איבערלאזען.

זי איז פון שרעק אזוי ווי געלעהמט געווארען. א הייזעריגער געשריי, אזוי פערשטיקט, אז זי אליין האט איהם קוים געהערט, האט זיך ארויסגעריסען פון איהר האלז. איהר קאפ איז אונבעהעגליך געלעגען צווישען זיינע הענד, וועלכע האבען איהם קרעמפפענדיג צוזאמענגעפרעסט ביי די שלייפען און ביי די באקען. ער האט אלץ ווייטער גערעדט, און זיין הייזעריגער, פייכטער אטעם האט איהר געבריהט.

— צוזאמען! צוזאמען! דו האסט דאך דאס געוואלט! איך האב נויך מורא אליין צו שטארבען! דו ווילסט? דו ווילסט?

זי האט מיט די פיס דעם שטוהל פון אונטער זיך אוועקגערוקט, און ענדליך, ווי ווען זי וואלט זיך געמוזט בעפרייען פון א אייזערנעם רייף, האט זי ארויסגעריסען איהר קאפ פון דער איינקלאמערונג פון זיינע הענד. ער האט נאך אלץ געהאלטען די הענד אין דער לופטען, אזוי ווי ווען איהר קאפ וואלט נאך דארט געלעגען, און האט זי אנגעקוקט, ווי נישט קענענדיג בעגרייפען, וואס דא איז פארגעקומען.

— ניין, ניין, — האט זי אויסגעשריען, — איך וויל נישט! און האט זיך געלאזען לויפען צום טהיר. ער האט זיך א הויב געטאן, ווי וועלנדיג פון בעט ארויסשפרינגען.

ער האט שוין אבער איצט די כחות פערלארען, און איז אראבגעפאלען צוריק אויפ'ן געלעגער מיט א טויבען קלאפ, ווי א טויטע מאסע. און זי האט שוין דאס נישט געזעהען; זי האט אויפגעריסען די טהיר און איז ארויסגעלאפען דורך דעם דערבייאיגען צימער אין הויז. אין קאפ ביי איהר האט זיך געטומעלט. ער האט זי געוואלט דערשטיקען! זי האט נאך געפיהלט זיינע גליטשיגע פינגער אויף איהרע שלייפען, אויף איהרע באקען, אויף איהר האלז. זי האט זיך א וואָרף געטאן צום טויער פון שטוב; דא איז קיינער נישט געווען. זי האט זיך דערמאנט, אז די אלטע פרוי איז אוועקגעגאנגען בעזארגען דעם אבענד־ברויט. וואס זאל זי טאן? זי איז אריינגעלאפען צוריק אין שטוב און ארויס דורכ'ן הויזטהיר אין גארטען. ריכטיג, ווי ווען אימיצער וואלט איהר נאכלויפען, אזוי איז זי געלאפען איבער פעלדער און וועגען, ביז זי

זײַן צוגעקומען צו דער אַנדערער זײַט. איצט האָט זי זיך אומגעדרעהט און געקוקט זעהען דעם אָפענעם פענסטער פון יענעם צימער, פון װעלכען זי איז נאָר װאָס אַרױסגעלאָפען. זי האָט געזעהען דעם ציטערנדען פלאַם פון דער ליכט, מעהר האָט זי קײן זאַך נישט געקענט בעמערקען. װאָס איז דאָס געװען? װאָס איז דאָס געװען? — האָט זי צו זיך אַלײן גערעדט. זי האָט נישט געװאוסט, װאָס זי זאָל טאָן, און איז אַרומגעגאַנגען אָהן אַ שום ציעל אַהין און צוריק אויף דעם װעג נעבען צױם פון גאָרטען. פלוצלונג האָט זי זיך אַ כאַפּ געטאָן: אַלפרעד! ער דאַרף איצט אָנקומען! איצט מוז ער קומען! דורך די גראַטעס פון צױם האָט זי געקוקט אויף דעם מיט לבנה-שײַן בעגאָסענעם װעג, װאָס פיהרט צום װאָקזאַל. דערנאָך איז זי צוגעלאָפען צום טהיר פון גאָרטען און זי אױפגעעפענט. פון דאַנען האָט זי געזעהען פאַר זיך דעם װעג, װײַס, פוסט. אפשר אָבער פאָהרט ער מיט דעם אַנדערן װעג. נײן, נײן... אָט דאָרט דערנעהנטערט זיך עפּעס אַ שאָטען... קומט אַלץ נעהנטער... נעהנטער... געשװינד... אַלץ געשװינדער... עפּעס אַ געשטאַלט פון אַ מאַנספּערזאָן... איז ער עס? איז ער עס? זי איז צוגעלאָפען עטליכע טריט װײַט איהם אַנטקעגען:

— אַלפרעד!

— איהר זענט עס, מאַריאַ!!

ער איז עס געװען. איהר האָט זיך געװאָלט װײנען פון שמחה; איהר האָט זיך געװאָלט, איהם די האַנד קושען.

— װאָס איז דאָ? — האָט ער געפרעגט.

און זי האָט איהם נאָר געצױגען מיט זיך, נישט ענטפערנדיג.

פעליקס איז נאָך אײן סעקונדע געלעגען אונבעװעגליך. דערנאָך האָט ער זיך אױפגעהױבען און געקוקט אַרום זיך. זי איז נישטאָ, ער איז אַלײן! אַ פרעסענדע שרעק האָט איהם אַרומגענומען, נאָר אײנס איז איהם קלאָר געװען, אַז ער מוז זי דאָ האָבען, דאָ, נעבען זיך. מיט אײן שפרונג איז ער אַראָב פון בעט. ער האָט זיך אָבער נישט געקענט גלײַך האַלטען אויף די פיס, און איז װידער אומגעפאַלען אויפ'ן בעט. ער האָט געפיהלט אַ זשומען און אַ טומעל

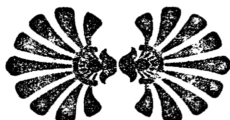
אין קאָפּ. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן שטוהל, און מיטציטערנדיג איהם מיט זיך, האָט ער זיך געשלעפּט פאָרווערטס. „מאַריאַ! מאַריאַ!" — האָט ער געמורמעלט. „איך וויל נישט אַליין שטאַרבען, איך קען נישט!" וואו איז זי? וואו קען זי זיין? כסדר רוקענדיג דעם שטוהל פאָראויס, איז ער צוגעקומען ביז'ן פענסטער. דאָ איז געלעגען דער גאָרטען, און אויבען — דער גרויליכער גלאַנץ פון דער הייסער נאַכט. ווי זי פינקעלט און ציטערט! און ווי מאָדנע עס טאַנצען די גראָזען און בוימער! אָה, דאָס איז געווען אַ פריהלינג, וואָס האָט איהם געוואָלט געזונד מאַכען! אָה, די לופט, די לופט! ווען אַרום איהם וואָלט שטענדיג וועהען אַזאַ לופט, וואָלט ער בעשטימט געזונד געוואָרען. אַה, דאָרט!... וואָס איז דאָרט געווען?... און ער האָט געזעהען פון הינטערן צוים, וועלכער האָט אויסגעזעהען צו ליעגען טיעף אין אַ אָפּגרונד, אַ ווייבליכע געשטאַלט זיך בעוועגענדיג איבער דעם ווייסען, שימערירענדען זאַמד-וועג, וואָס איז בעגאָסען מיט דעם בלויליכען גלאַנץ פון דער לבנה. ווי זי שוועבט, ווי זי פליהט, און קומט פאָרט נישט נעהנטער! מאַריאַ! מאַריאַ! און גלייך הינטער איהר אַ מאַנספּערזאָן. אַ מאַנספּערזאָן מיט מאַריאַ'ן... אַ אונגעהויער גרויסער... איצט האָט דער צוים אָנגעהויבען צו טאַנצען און האָט זיי נאָכגעטאַנצט, און דער שוואַרצער הימעל הינטען אויך און אַלץ, אַלץ האָט זיי נאָכגעטאַנצט. און אַ זינגעריי און טענער און קלאַנגען הערען זיך פון דער ווייטען, אַזוי שען, אַזוי שען... און ס'איז געוואָרען פינסטער...

מאַריאַ און אַלפרעד זענען צוגעקומען. ביידע זענען געלאָפען. צולויפענדיג צום פענסטער איז מאַריאַ געבליבען שטעהן און האָט מיט אַנגסט אַריינגעקוקט אין צימער.

— ער איז נישטאָ! — האָט זי אויסגעשריען. — דאָס בעט איז לעדיג!

פלוצלונג האָט זי אַ געשריי געטאָן און איז אומגעפאַלען אויף הינטען, אַלפרעדן אין די אָרעמס. ער האָט זיך איינגעבויגען, פאָרזיכטיג אַוועקגעלעגט איהר אויפ'ן גראָז, און אַריינגעקוקט אין פענסטער; און דאָ האָט ער גלייך דערזעהען דעם פריינד ליעגענדיג אויף דר'ערד אויסגעצויגען אין דער לענג, אין אַ ווייסען העמד, מיט ווייט פונאַנדערגעשפּרייטע פיס און געבען איהם אַ אומגעוואָרפענער שטוהל, דעם לעהן פון וועלכען ער האָט פעסט מיט

אײן האַנד. פון מויל האָט זיך געצויגען אַ שטרײַף בלוט איבער׳ן האַלז אַראָב. די ליפען און די ברעמען פון די אויגען האָבען זיך, ווי ס׳האָט אויסגעזעהען, געצוקט. נאָכדעם אָבער, ווי אַלפרעד האָט זיך אויפמערקזאַמער צוגעקוקט, האָט ער געזעהען, אַז דאָס איז געווען נאָר דער פאַלשער גלאַנץ פון דער לבנה, וואָס האָט זיך געשפּיעלט אויף דעם בלאַסען געזיכט.

דאָס לעצטע טאָל.

שוין אַ שעה צײַט האָט ער געוואַרט. דאָס האַרץ האָט איהם געקלאַפּט און עטליכע מאָל האָט ער זיך געשפּירט אַזוי, ווי ווען ער וואָלט פערגעסען צו אָטעמען; דאַן האָט ער טיעף אַרײַנגעצויגען אין זיך די לופט, איהם איז אָבער נישט בעסער געוואָרען. אייגענטליך האָט ער שוין געקענט זיך צוגעוועהנען דערצו, — ס'איז דאָך שטענדיג אַזוי געווען; שטענדיג האָט ער געמוזט וואַרטען אַ שעה, צוויי, דרײַ, און זעהר אָפּט — אומזיסט. און ער האָט נישט געקענט האָבען צו איהר קיין פּרעטענזיע דערפאַר, וואָרום ווען איהר מאַן איז געבליעבען לענגער אין שטוב האָט זי נישט געוואַגט אַוועקצוגעהן; און ווי נאָר ער איז געווען אַוועקגעגאַנגען, איז זי גלײַך געקומען צו לויפען צו איהם, אַ אויפגערעגטע, אַ פערצווייפעלטע, האָט איהם געשווינד אָבגעפּרעסט אַ קוש אויף די ליפּען און איז גלײַך ווידער אַוועק, אַראָבפליהענדיג פון די טרעפּ, און האָט איהם ווידער געלאָזען אַלײַן. נאָך איהר אַוועקגעהן, פלעגט ער זיך צולעגען אויפ'ן דיוואַן, אײַנגאַנצען אַ דערשלאָגענער פון די אויפרעגענדע שרעקליכע אָבוואַרטונגען, וועלכע האָבען איהם אונפעהיג געמאַכט צום אַרבײַטען, וועלכע האָבען ביסלעכווייז פון איהם אַ תּל געמאַכט.

דאָס האַרץ האָט זיך געצויגען אַזוי שוין אַ פערטעל יאָהר, זינט עס האָט זיך געענדיגט דער פריהלינג. יעדען נאָכמיטאָג פון דרײַ דעם זייגער אָן איז ער געזעסען בײַ זיך אין צימער, האַלטענדיג די פּאָרהאַנגען אַראָבגעלאָזען, און האָט קיין זאַך נישט געקענט טאָן. ער האָט קיין גערודלה נישט געהאַט אַ בוך, זאָגאַר אַ צײַטונג צו לייענען; איז נישט אימשטאַנד געווען אַ בריעף אָנצושרײַבען און האָט

געהאַלטען אין איין רויכערן: איין ציגאַר נאָכ'ן אַנדערן, ביז דאָס צימער איז אינגאַנצען פול געוואָרען מיט אַ בלוי-גרויעם רויך. די טהיר צום פאָדערצימער איז שטענדיג געשטאַנען אָפען, און ער איז געזעסען איינער אַליין אין שטוב, וואָרום זיין דיענער האָט נישט געטאָרט זיין דערביי, ווען זי האָט געזאָלט קומען. און ווען עס האָט זיך פלוצלונג דערהערט דעמאָלט דאָס קלינגען פונ'ם טהיר-גלעקיל, איז ער שטענדיג אַ צוצאַפּעלטער געוואָרען. ווען אָבער זי איז עס געווען, ווען זי איז עס טאַקי ענדליך געקומען, דאַמאָלס איז עס שוין גוט געווען! דאַן האָט ער זיך געפיהלט ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט אַנטלאָפען פון ערגעץ, ווי ווען ער וואָלט ווידער אַ מענש געוואָרען, און ער האָט אָפטמאָל געוויינט פון גליק, פונ'ם בעוואוסטזיין דערפון, אַז זי איז ענדליך דאָ געווען, און אַז ער דאַרף שוין מעהר נישט וואַרטען. דאַמאָלס האָט ער זי געשווינד אַריינגעצויגען צו זיך אין צימער, האָט פערשלאָסען די טהיר, און זיי זענען געווען זעהר גליקליך.

זיי האָבען אָבגערעדט צווישען זיך, אַז ער זאָל ביז פונקט זיעבען בלייבען אַלע טאָג אין שטוב, וואָרום שפּעטער האָט זי שוין נישט געדאַרפט קומען — ער האָט איהר אויסדריקליך געזאָגט, אַז זיעבען דעם זייגער וועט ער שטענדיג אַוועקגעהן, ווייל דאָס וואַרטען מאַכט איהם שרעקליך נערוועז. און דאָך איז ער שטענדיג געבליעבען ליינער אין שטוב, און ערשט אום אַכט פלעגט ער אַרויסגעהן אין גאַס. —

און שוידערענדיג האָט ער געטראַכט וועגען די אַריבערגעלאָפענע שעה'ען און מיט אַ וועהטאָג זיך דערמאָהנט אָן דעם פערגאַנגענעם זומער. ווען ער האָט געהאַט די גאַנצע צייט פאַר זיך, ווען ער איז אין אויגוסט שוין געפאָהרען אין אַ קור-אָרט, ווען ער איז געווען געזונד און גליקליך. און מיט אַ בענקשאַפט אין האַרצען האָט ער געחלומ'ט וועגען פרייהייט, וועגען רייזען, וועגען ווייטע לענדער, וועגען איינזאַמקייט, ער האָט אָבער נישט געקענט אַוועק פון איהר, — ער האָט זי פערגעטערט.

דער היינטיגער טאָג האָט איהם אויסגעזעהען שרעקליכער פון די אַלע פריהערדיגע. נעכטען איז זי אינגאַנצען נישט געקומען, און ער האָט פון איהר קיין שום נאַכריכט נישט ערהאַלטען. — ס'איז שוין געווען באַלד זיעבען; ער איז אָבער היינט נישט רוהיגער געוואָרען. ער האָט נישט געוואוסט, וואָס ער זאָל דאָ אָנהויבען

צו טאָן. דאָס שרעקליכסטע דערביי איז געווען דאָס, וואָס ער האָט צו איהר קיין וועג נישט געהאַט. ער האָט קיין אַנדער זאַך נישט געקענט טאָן, ווי צוגעהן נעבען איהר שטוב און אַרומשפּאַצירען עטליכע מאָל אַהין און צוריק פאַרביי איהר פענסטער; ער האָט אָבער צו איהר נישט געטאָרט גיין, האָט נישט געטאָרט קיינעם צו איהר שיקען, האָט זיך ביי קיינעם נישט געטאָרט פרעגען אויף איהר. וואָרום קיין מענש האָט זאָגאַר קיין אַהנונג נישט געהאַט דערפון, אַז זיי קענען זיך איינער דעם אַנדערן. זייער לעבען איז פול געווען מיט אַ אונרוהיגער אַנגסט־פולער און גליהענדער צערטליכקייט און זיי האָבען כסדר געציטערט דערפאַר, ווער ס'איז זאָל זיך נישט דערוויסען דערפון. ער האָט געזעהען אַ באַזונדער שענקייט אין דעם, וואָס זייערע באַציהונגען זענען געווען איינגע־הילט אין דער טיפסטער פערבאָרגענקייט; אַזעלכע טעג אָבער, ווי דער היינטיגער, זענען געווען פאַר איהם נאָך שרעקליכער, נאָך פייניגענדער. —

ס'איז געוואָרען אַכט דער זייגער — זי איז נאָך נישט געווען. די לעצטע שעה איז ער כסדר אָבגעשטאַנען ביים טהיר און אַרויס־געקוקט דורכ'ן פענסטערל אויף די טרעפּ. אָט נאָר וואָס האָט מען אויף זיי אָנגעצונדען די גאַז־פלאַמען. איצט איז ער צוריק אַריין אין זיין צימער און, טויט־מיעד, האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן אויפ'ן דיוואַן. ס'איז געוואָרען גאַנץ טונקעל אין צימער, און ער איז אַנדרעמעלט געוואָרען. נאָך אַ האַלבע שעה ליגען האָט ער זיך אויפגעהויבען און באַשלאָסען אַרויסצוגעהן אין גאַס. דער קאָפּ האָט איהם וועה געטאָן, און די פיס האָבען איהם געבראָכען ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט האָבען שעה'ען־לאַנג אַרומגעלאָפען. —

ער האָט זיך געלאָזען געהן צו איהר וואָהנונג, און האָט זיך געפיהלט, ווי בערוהיגט, ווען ער האָט געזעהען, אַז די רולעיען פון אַלע פענסטער זענען אַראָבגעלאָזען. דורך די רולעטען פון עס־און שלאָפצימער האָט זיך געזעהען אַ ליכטשיין. — אַ האַלבע שעה צייט האָט ער אַרומגעשפּאַצירט אויף דעם געגענאיבערדיגען טראָ־טואַר אַהין און צוריק, האַלטענדיג דעם בליק כסדר צוגעווענדעט צו די פענסטער. אין גאַס איז געווען נישט קיין גרויסער טומעל. ערשט דאַן, ווען אין טויער האָבען זיך געוויזען עטליכע דינסט־מעדלעך און די הויז־וועכטערין, איז ער אַוועקגעגאַנגען, נישט

ווערלנדיג, מ׳זאָל איהם בעמערקען.

די נאַכט נאָך דעם איז ער געשלאָפען פעסט און גוט. — !

אויף צומאָרגענס פאַר מיטאָג איז ער לאַנג געבליבען ליגען אים בעט; ער האָט אַוועקגעלעגט אַ צעטעל אין פאָדערצימער, מ׳זאָל איהם נישט וועקען. דער דינער האָט איהם אַריינגעבראַכט דאָס פריהשטיק; אויף דער אונטער־טאַץ איז געלעגען די איינגעלאָפענע פאָסט; פון איהר איז קיין בריעף נישט געווען. ער אָבער האָט גלייך געדרונגען דערפון, אַז איצט וועט זי שוין אַליין בעשטימט זיין ביי איהם נאָכמיטאָג, און אַזוי האָט ער פערבראַכט די צייט ביז דריי דעם זייגער גאַנץ רוהיג. —

פונקט דריי, אָבער אויך נישט איין מינוט פריהער, איז ער געקומען פון מיטאָג־עסען אַהיים. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטוהל אין פאָדערצימער, אום ניט צו דאַרפען אַרומלויפען כסדר אַהין און צוריק, ווען ער וועט הערען אַ גערויש פון די טרעפ. ביי יעדעס מאָל, ווען ער האָט איבערהויפט געהערט טריט אונטען, איז ער געוואָרען פרעהליך; ביי יעדעס מאָל האָט זיך אין איהם אַ נייע האָפנונג דערוועקט. פון די אַלע האָפנונגען איז אָבער גאָרנישט געוואָרען.

ס׳איז געוואָרען פיער — פינף — זעקס — זיבען — זי איז נישט געקומען. דאַן איז ער אַריין צו זיך אין צימער, האָט אָנגעהויבען אַרומלויפען אַהין און צוריק און שטיל געזיפצט, און ווען עס האָט איהם אָנגעהויבען שווינדלען אין קאָפּ, האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן אויפ׳ן בעט. ער איז אינגאַנצען פערצווייפעלט געווען; דאָס קען מען שוין לענגער נישט פערטראָגען; דאָס בעסטע איז: אַוועק, אַוועק ערגעץ... צו טייער האָט ער פאַר דעם גליק בעצאָהלט!... אָדער ער מוז ווידער ענדערן דעם אָבמאַך צום ביישפּיעל: נאָר איין שעה וואַרטען... אָדער צוויי... אָבער אַזוי ווייטער געהן קען דאָס נישט, — עס וועט פון איהם אינגאַנצען אַ תל ווערן; ער וועט פערליערען די אַרבייטס־קראַפט, דעם געזונד, און סוף כל סוף אויך די ליעבע.

ער האָט בעמערקט, אַז ווענען איהר טראַכט ער שוין איבערהויפט נישט מעהר; זיינע געדאַנקען פלאָנטערן זיך, אַזוי ווי אין אַ פוסטען הלום. ער איז אַראָבגעשפּרונגען פון בעט, האָט אויפגעריסען דעם פענסטער, און אַראָבגעקוקט אין גאַס, אין דער דעמערונג... אַהו... דאָ... דאָרט אין ווינקעל... אויף יעדער פּרוי, וואָס

איז דאָרט געגאַנגען, האָט ער אַלץ געמיינט, אַז דאָס איז זי. ער איז ווידער אַבגעגאַנגען פון פענסטער; זי האָט דאָך שוין נישט געקענט איצט קומען, — ס'איז דאָך שוין נאָך דער צייט. און פלוצלונג איז איהם פאָרגעקומען מאָדנע נאַרעש דאָס, וואָס ער האָט אַזוי ווייניג צייט בעשטימט צום וואַרטען. אָט גראַדע איצט וואָלט זי אפשר אַ געלעגענהייט געהאַט... אפשר האָט זי גאָר היינט פאַר מיטאָג געקענט צו איהם קומען... און שוין זענען איהם אויף די ליפען געלעגען די ווערטער, מיט וועלכע ער וועט איהר בעגעגנען דעם קומענדיגען מאָל, און ער האָט געשעפטשעט צו זיך אַליין: „דעם גאַנצען טאָג וועל איך שוין פון איצט אָן דיך ערוואַרטען; פון אין דער פריה ביז ביינאַכט". ווען ער האָט עס אָבער אַרויסגערעדט, האָט ער אַליין אָנגעהויבען צו לאַכען און דערנאָך האָט ער געפליסטערט: איך ווער דאָך משוגע, איך ווער דאָך דול אויפ'ן קאָפּ!

און ווידער האָט ער זיך געלאָזען געהן צו איהר וואוינונג. אַלץ איז געווען ווי נעכטין. אַ ליכטשיין האָט זיך ווידער דורכ-געשלאָגען דורך די אַראָבגעלאָזענע רולעטען; ווידער האָט ער אַ האַלבע שעה אַרומגעשפּאַצירט אויף דעם געגענאיבערדיגען טראָ-טואַר אַהין און צוריק, און ווידער איז ער אַוועק, ווען די הויז-העכטערין און עטליכע דיענסט-מעדלעך האָבען זיך געוויזען אין טויער. היינט האָט זיך איהם געדאַכט, אַז זיי קוקען איהם אָן, און ער איז איבערצייגט געווען אין דעם, אַז זיי רעדען צווישען זיך וועגען איהם און זאָגען: דאָס איז דער זעלביגער הערר, וועלכער האָט נעכטין אין דער זעלביגער צייט אויך אַזוי אַרומגעשפּאַצירט דאָ אַהין און צוריק.

ער איז געגאַנגען איצט אין די אַרומיגע גאַסען; ווען אָבער דער זייגער פון טורם האָט געשלאָגען צעהן און די טויערן האָבען זיך אָנגעהויבען צו פערשליסען, איז ער ווידער צוגעקומען צו איהר וואוינונג און אַרויסגעקוקט אין די פענסטער. אַ ליכטשיין האָט זיך געזעהען נאָר אין'ם לעצטען פענסטער, אין דעם פון שלאָפצימער. ווי אַ צוגעשמידטער איז ער געשטאַנען און אַרויס-געקוקט אַהין; ער איז הילפלאָז געווען: האָט נישט געקענט קיין זאַך טאָן און קיינעם גאָרנישט פרעגען. — אַ שוידער איז איהם דורכגעלאָפען איבערן לייב ביי דעם געדאַנק וועגען די קומענדיגע שעה'ען. אַ נאַכט, אַ פריהמאָרגען, און דערנאָך אַ גאַנצען טאָג ביז

דרײַ... יאָ, בּיז דרײַ.... און דאַן... קוים קומט זי ווידער נישט? אַ לעדיגע דראָשקע איז פערבײַגעפאָהרען; ער האָט צוגעוואונקען דעם קוטשער און זיך געלאָזען פּאַמעליך אַרומפיהרען איבער די פערשלאָפענע גאַסען אַהין און אַהער... ער האָט זיך דערמאָהנט, ווי זיי האָבען זיך דאָס לעצטע מאָל געזעהען... ניין, ניין, זי האָט קיינמאָל נישט אויפגעהערט איהם ליעב צו האָבען... ניין, דאָס געוויס נישט!....

אָדער אפשר האָט מען בײַ איהר אין שטוב געוואָרפען עפּעס אַ חשד אויף איהר?... ניין, דאָס איז דאָך נישט מעגליך... בּיז אַהער האָט זיך דאָך אפילו קיין שפור דערפון נישט ענטדעקט... און זי איז דאָך אַזוי פאָרזיכטיג געווען... דאָס האָט געקענט אַלזאָ נאָר איין גרונד האָבען: זי איז קראַנק געוואָרען און ליעגט צו בעט. און דעריבער האָט זי צו איהם קיין נאַכריכט אויך נישט געקענט בעזאָרגען... מאָרגען אָבער ועט זי אויפשטעהן און פאַר אַלעמען אָנשרײַבען אַ פּאָר שורות צו איהם, אום איהם צו בערוהיגען... יאָ, ווען אָבער זי וועט ערשט אין צוויי טעג אַרום און אפשר נאָך שפּעטער קענען אַראָבגעהן פון בעט... ווען זי איז ערנסט קראַנק... אום גאָטעס ווילען... ווען זי איז געפעהרליך קראַנק.... ניין, ניין... פאַרוואָס עפּעס גלײַך געפעהרליך קראַנק!....

פלוצלונג איז איהם אײַנגעפאַלען אַ געדאַנק, וואָס האָט איהם ווי אַ ישועה געבראַכט: — אַזוי ווי זי איז בעשטימט זעהר קראַנק, קען ער דאָך מאָרגען אַרויסשיקען אימיצען צו איהר און לאָזען פרעגען, וואָס זי מאַכט. דער שליח דאַרף גאָר אַליין נישט וויסען, פון וועמען ער איז געשיקט — ער קען דעם נאָמען האָבען שלעכט דערהערט... יאָ, יאָ, אַזוי וועט ער טאָן!.. ער האָט זיך גליקליך געפיהלט דערפון, וואָס איהם איז אײַנגעפאַלען אַזאַ געדאַנק.

אַזוי איז איהם אַריבּער די נאַכט און דער קומענדיגער טאָג רוהיגער, האָטש ער האָט קיין ידיעה נישט ערהאַלטען, און אויך דעם נאָכמיטאָג זאָגאַר האָט ער פערבראַכט נישט אין אַזאַ שטאַרקער אויפרעגונג ווי בּיז אַהער; — ער האָט דאָך געוואוסט, אַז אין אָבענד, היינט נאָך, וועט ער שוין אַלץ דערגעהן. זײַן בענקשאַפט נאָך איהר איז געוואָרען צערטליכער און בעסער, ווי די פון די פריהערדיגע לעצטע טעג.

אַרום אַכט דעם זייגער אין אָבענד איז ער אַרויסגעגאַנגען פון שטוב. אין אַביסל אַ אָבגערוקטען גאַסען-ווינקעל האָט ער גענומען

אַזאַ שליח, וועלכער האָט איהם נישט געקענט. ער האָט איהם צוגעוואונקען, מיטצוגעהן מיט איהם. נישט ווייט פון איהר וואוי־נונג איז ער געבליבען שטעהן מיט איהם, און האָט איהם גענוי ערקלערט ווי ער זאָל זיך בענעהן.

ביי'ם שיין פון גאַס־לאַמטערן האָט ער אַ קוק געטהון אויפ'ן זייגער און אָנגעהויבען אַרומצוגעהן אַהין און צוריק. גלייך אָבער איז איהם איינגעפאַלען: וואָס וועט זיין, ווען די ... וועט דעם מאַן אויפפאַלענד ווערען און ער וועט נעהמען פונאַנדערפרעגען דעם שליח און ענדליך אויך זיך לאָזען צופיהרען פון איהם אַהער? ער האָט אָנגעהויבען לויפען געשווינד, אום אָנצויאָגען דעם שליח; דערנאָך האָט ער אָבגעהאַלטען די טריט און איז געבליבען שטעהן אין אַ געוויסער ווייטקייט הינטער איהם. ענדליך האָט ער געזעהן, ווי דער שליח ווערט פערשוואונדען אין יענעם הויז. אַלבערט איז געשטאַנען זעהר ווייט, ער האָט זיין בליק געמוזט אָנשטרענגען, אום נישט צו פערליערען דעם טויער פון די אויגען...

אין אַ דריי מינוטען אַרום האָט ער שוין געזעהן דעם שליח אַרויסגעהענדיג... ער האָט נאָר עטליכע סעקונדען געוואַרט, אום צו זעהן, צי אימיצער שפירט דעם שליח נישט נאָך; קיינער האָט זיך נישט געזעהן. איצט איז ער צוגעלאָפען צו איהם. —

— נו, — האָט ער געפרעגט, — וואָס?

— דער גנעדיגער הערר האָט געלאָזען הערצליך גריסען, און דער גנעדיגער פרוי איז נאָך דערווייל נישט בעסער; זי וועט ערשט אין אַ פּאָר טעג אַרום קאָנען אויפשטעהן.

— מיט וועמען האָט איהר גערעדט?

— מיט אַ דיענסטמעדעל; זי איז אַריינגעגאַנגען אין צימער און איז גלייך צוריק אַרויס; איך גלויב, אַז דער דאָקטאָר איז גראָד דאָרטען געוועזן...

— וואָס האָט זי געזאָגט? — און ער האָט געלאָזען דעם שליח נאָך עטליכע מאָל איבער'חזר'ן די זעלביגע ווערטער און האָט ענדליך איינגעזעהן, אַז ער ווייס איצט איינענטליך קיין זאַך נישט מעהר, ווי פריהער. זי מוז ערנסט קראַנק זיין; מען פרעגט זיך מסתמא אָן פון אַלע זייטען — דעריבער האָט אויך זיין שליח קיין פערדאַכט נישט אַרויסגערופען... אויב אַזוי אָבער, קאָן ער דאָך מעהר וואַגען.... און ער האָט בעשטעלט דעם שליח אויף מאָרגען אין דער זעלביגער צייט. —

ערשט אין אַ פּאָר טעג אַרום וועט זי קאָנען אויפשטעהן... און מעהר ווייס ער נישט... און דאָס, צי זי טראַכט וועגען איהם, צי זי קאָן זיך האָטש פאָרשטעלען, וואָס ער ליידט אום צוליעב איהר — ער האָט קיין זאַך נישט געוואוסט. —

האָט זי אפשר פערשטאַנען, אַז ער איז עס געווען דער, פון וועמען ס'איז געקומען דער לעצטער שליח פרעגען, וואָס זי מאַכט?... דער גנעדיגער הערר האָט געלאָזען הערצליך גריסען... נישט זי, ער... איהר האָט מען עס אפשר גאָרנישט געזאָגט זאָגען... יאָ, און וואָס איז איהר? וואָס פעהלט איהר? אין קאָפּ ביי איהם האָבען זיך דורכגעטראָגען די נעמען פון הונדערטער קראַנקהייטען.

— אין אַ פּאָר טעג אַרום וועט זי אויפשטעהן, — מסתמא איז עס דאָך נישט קיין ערנסטע קראַנקהייט... דאָס אָבער זאָגט מען דאָך שטענדיג; ווען זיין איינענער פאָטער איז געלעגען אַ גוסס, האָט מען אויך אַלעמען אַזוי געזאָגט... ער האָט אָנגעהויבען צו לויפען און עס בעמערקט ערשט דאַן, ווען ער איז ווידער אַרויף אויף איינער פון די בעליעבטע גאַסען, וועלכע די מאַסען דורכגעהער האָבען איהם געשטערט. ער האָט געוואוסט, אַז די צייט ביז צו דעם מאָרגענ־דיגען אָבענד וועט איהם אויסזעהן, ווי אַ אייביגקייט.

די שעה'ען זענען געלאָפען, און אין געוויסע מאָמענטען האָט ער זיך אַליין געוואונדערט, פאַרוואָס ער קאָן גאָרנישט גלויבען, אַז זיין געליעבטע זאָל ערנסט קראַנק זיין. אַמאָל ווידער, האָט איהם אויסגעזעהן, ווי אַ זינד דאָס, וואָס ער איז אַזוי רוהיג געזען... און איז נאָכמיטאָג — ווי לאַנג דאָס איז שוין נישט געשעהן! — אָבגעליגען גאַנצע שעה'ען און געלייענט, ריכטיג ווי עס וואָלט נישט זיין קיין זאַך, פאַרוואָס מורא צו האָבען און וואָס צו פערלאַנגען.

ווען אַלבערט איז צוגעקומען אין אָבענד צו דעם נעכטיגען ווינ־קעל פון גאַס, איז שוין דער שליח דאָרט געשטאַנען. — אויסער דער נעכטיגער מיסיע האָט ער נאָך היינט אויפגעגעבען דעם שליח, פאַרזיכערן אין אַ שמועס מיט דעם שטוב־מעדעל און ווי ווייט נאָר מעגליך וועט זיין, דערגעהן, וואָס ס'איז אייגענטליך דער גנעדי־גער פרוי. —

עס האָט געדויערט לענגער ווי נעכטען, ביז דער שליח איז אַרויסגעקומען, און אַלבערט האָט אָנגעהויבען אומרוהיג צו ווערען. כמעט אַ פירטעל שעה איז אַריבער ביז ער האָט דעם שליח געזעהן אַרויסגעהענדיג פון טויער... אַלבערט איז איהם אַנטקעגען געלאָפען.

— די גנעדיגע פרוי איז געפעהרליך...

— וואָס? — האָט אַלבערט אויסגעשריען.

— די גנעדיגע פרוי איז געפעהרליך קראַנק, — האָט דער שליח איבערגע'חזר'ט נאָכאַמאָל.

— מיט וועמען האָט איהר גערעדט? וואָס האָט מען אייך געזאָגט?...

— דאָס שטוב-מעדעל האָט מיר געזאָגט, אַז מיט דער מאַדאַם האַלט עס זעהר שלעכט... היינט זענען שוין דריי דאָקטוירים געווען, און דער גנעדיגער העהר איז אינגאַנצען אַ דערשלאָגענער.

— ווייטער... ווייטער.... וואָס איז איהר? האָט איהר ניט געפרעגט? איך האָב דאָך אייך —

— כ'האָב געפרעגט; אַ קאָפּ-טיפוס זאָל עס זיין, און די גנע-דיגע פרוי ליעגט שוין צוויי טאָג אָהן זינען.

אַלבערט איז געבליעבען שטעהן און האָט חי צומישט, אָנ-געקוקט דעם שליח... דערנאָך האָט ער געפרעגט:

— נו, און מעהר ווייסט איהר גאָרנישט?

דער האָט ווידער אָנגעהויבען צו דערצעהלען זיין געשיכטע פון אָנהויב אָן, און אַלבערט האָט זיך איינגעהערט אויפמערקזאַם, ווי ווען יעדעס וואָרט וואָלט איהם ברענגען עטוואָס נייעס. דערנאָך האָט ער איהם בעצאָהלט און איז ווידער געגאַנגען גלייך מיט'ן וועג צוריק פערביי דאָס הויז פון זיין געליעבטער. יאָ, איצט האָט ער דאָ געקאָנט רוהיג שטעהן; — ווער האָט עס איצט דאָרט אויבען אַ עסק מיט איהם? און ער האָט אַרויסגעקוקט אין דער הויך, אינ'ם פענסטער פון שלאָף-צימער, און האָט געוואָלט מיט זיין בליק דורכדרינגען די גלאָז-שויבען און די אַראָבגעלאָזענע פאָרהאַנגען. דאָס קראַנ-קענצימער — יאָ! — ס'האָט זיך דאָך אַליין פערשטאַנען, אַז דאָ, הינטער די דאָזיגע שטילע פענסטער מוז ליעגען אַ שווער-קראַנקער! — ווי אַזוי האָט ער עס גלייך אינ'ם ערשטען אָבענד נישט געוואוסט? היינט האָט ער איינגעזעהן, אַז דאָס קאָן גאָרנישט אַנדערש זיין. — אַ עקזעקוציע האָט זיך אָבגעשטעלט פערביי דעם הויז; אַלבערט

איז צוגעלאָפען, האָט געזעהן, ווי עס שטייגט אַרויס איינער אַ
איהם־אונבעקאַנטער פּראָפעסאָר און ווערט פערשוואונדען אין טויער.
אַלבערט איז געבליבען שטעהן גאַנץ נאָהענט פון דאַנען, אום
אָבצוואַרטען דעם פּראָפעסאָר, אין דער אונבעשטימטער האָפנונג,
צו קאָנען עפּעס אַראָבלייענען פון זיין פּנים... ער איז געשטאַנען
עטליכע מינוטען אינגאַנצען אונבעוועגליך און דערנאָך האָט די ערד
אונטער זיינע פיס זיך אָנגעהויבען צו וויגען אַרויף און אַראָב.
דאַן האָט ער געשפּירט, אַז די אויגען האָבען זיך איהם צוגעקלעפּט;
און ווען ער האָט זיי געעפענט, האָט זיך איהם געדאַכט, אַז ער
חלומ'ט שוין דאָ אַזוי שעה'ען לאַנג און איצט האָט ער זיך אויפ־
געכאַפּט אַ פרישער, אַ מונטערער... אַז זי איז שווער קראַנק, האָט
ער געקאָנט גלויבען, אָבער געפעהרליך — ניין... אַזוי יונג, אַזוי
שען און אַזוי געליעבט... און פּלוצלונג האָט איהם, ווי אַ פייל,
ווידער דורכגעשאָסען דעם קאָפּ דאָס וואָרט: קאָפּ־טיפוס... ער
האָט נישט געוואוסט קלאָר, וואָס דאָס איז אייגענטליך, און האָט זיך
דערמאָהנט, אַז ער האָט אַמאָל געזעהן דאָס וואָרט אינ'ם צעטעל
פון די געשטאָרבענע אַלס די אורזאַך פון שטאַרבען... ער האָט
זיך איצט פאָרגעשטעלט איהר נאָמען געדרוקט, דערביי איהר עלטער,
און נעבען דעם: „געשטאָרבען דעם 10 אויגוסט פון קאָפּ־טיפוס"...
דאָס איז אונמעגליך געווען, פאָלקאָם אונמעגליך... איצט, ווען
ער האָט זיך עס פאָרגעשטעלט, האָט עס איהם שוין אויסגעזעהן
אינגאַנצען אונמעגליך... דאָס וואָלט זיין צו זעלטען, ווען ער וואָלט
עס טאַקע ווירקליך קאָנען לייענען אין עטליכע טעג אַרום... איהם
איז זאָגאַר איינגעפאַלען, אַז ער האָט אָבגענאַרט דעם שיקזאַל. —

דער דאָקטאָר איז אַרויסגעגאַנגען פון טויער. אַלבערט האָט
שוין געהאַט כמעט פערגעסען אָן איהם, איצט האָט איהם פערהאַפּט
דער אָטעם. דעם דאָקטאָרס' געזיכט האָט אויסגעדריקט גלייכגילטיגקייט
און ערנסטקייט. ער האָט אָנגערופען דעם קוטשער עפּעס אַ נאָמען,
האָט זיך אַריינגעזעצט אין עקיפּאַזש און איז אַוועקגעפאָהרען.

— פאַרוואָס האָב איך איהם נישט געפרעגט? — האָט אַלבערט
געטראַכט... דערנאָך אָבער איז ער, פערקעהרט, צופרידען געווען
דערפון, וואָס ער האָט עס נישט געטהון... יענער וואָלט איהם
דאָ געוויס געזאָגט עטוואָס שרעקליכעס... אַזוי, ווענינגסטענס, קאָן
ער דאָך נאָך ווייטער האָפען... ער האָט זיך פאַמעליך דערווייטערט

פונים טויער, און בעשלאָסען ביי זיך נישט פריהער, ווי אין אַ שעה אַרום, דאָ נאָכאַמאָל צו זיין... און פלוצלונג האָט זיך איהם אָנגעהויבען פאָרצושטעלען, ווי זי וועט דאָס ערשטע מאָל נאָך איהר געזונד ווערען ווידער קומען צו איהם... דאָס בילד איז אַזוי דייטליך געווען אַז ער איז אַליין ערשטוינט געוואָרען. ער האָט אַפילו דאָס אויך געוואוסט, אַז אין יענעם טאָג וועט געהן אַ פיינער, גרויער רעגען. און זי וועט זיין איינגעהילט אין אַ מאַנטעל, וועלכער וועט איהר שוין אין פאָדער־צימער אַראָפפאַלען פון די אַקסלען, און זי וועט זיך אַוואָרף טהון אין זיינע אָרעמס, און וועט קאָנען נאָר וויינען און וויינען.

— אָט האָסטו מיך... וועט זי ענדליך אַרויספליסטערן....

פלוצלונג איז אַלבערט אַ צוצאַפעלטער געוואָרען... ער האָט געשפירט, אַז דאָס וועט קיינמאָל, קיינמאָל נישט זיין... איצט האָט דאָס שיקזאַל איהם אָבגענאַרט... זי וועט שוין קיינמאָל מעהר נישט קומען צו איהם... מיט פינף טאָג צוריק איז זי ביי איהם דאָס לעצטע מאָל געווען און אויף אייביג שוין איז זי פון איהם אַוועקגעגאַנגען, און ער האָט עס נישט געוואוסט...

און ווידער איז ער געלאָפען דורך די גאַסען; די געדאַנקען האָבען זיך איהם געטומעלט אין קאָפּ, און ער האָט געבענקט נאָכדעם, דעם זינען צו פערליערען... איצט איז ער ווידער געשטאַנען נעבען איהר וואוינונג... דאָס טויער איז נאָך אַלץ אָפען געווען, און אויבען האָבען זיך געזעהען ליכט־שיינען אין עס־און שלאָף־צימער... אַלבערט איז געשווינד אַנטלאָפען... ער האָט געוואוסט: ווען ער וואָלט נאָך איין סעקונדע געבליבען דאָרט שטעהן, וואָלט ער בעשטימט אַרויפגעפלויגען אויבען... צו איהר... צו איהר בעט... צו דער געליעבטער. —

און ווי זיין שטייגער איז געווען, האָט ער זיך די סצענע אויך געמוזט פאָרשטעלען ביזן סוף. און ער האָט געזעהן, ווי דער [illegible], וועלכער האָט מיט איין מאָל אַלץ פערשטאַנען, איז צוגעלאָפען צו דער קראַנקער, וועלכע איז געלעגען בעוועגונגסלאָז, און האָט איהר געטרייסעלט און אין אויער אַריינגעשריען:

— דיין געליעבטער איז דאָ, דיין געליעבטער איז דאָ. —

זי איז שוין אָבער טוידט געווען...

... אין שווערע חלומות האט ער פערבראכט די נאכט, און אין טעמפּער מידקייט — דעם טאג. ארום עלף דעם זייגער אין דער פריה האט ער שוין געשיקט א שליח, געוואהר ווערען, וואס דארטען הערט זיך. איצט האט ער עס גאנץ רוהיג געקאנט טהון; ווער קוקט זיך עס איצט אום דארטען אויף די מענשען, וועלכע קומען זיך נאכפרעגען! די ידיעה, וואס ער האט ערהאלטען, איז געווען א קורצע:

צוליך איינס...

... דעם גאנצען נאכמיטאג איז ער געלעגען אין שטוב אויפ'ן דיוואן און האט זיך אליין נישט פערשטאנען. ער איז צו אלץ גלייכגילטיג געווען; און האט געטראכט: ס'איז גאנץ אנגענעם, אזוי מיעד צו זיין. געשלאפען איז ער זעהר א סך... ווען אבער ס'איז דונקעל געווארען, איז ער פלוצלונג אויפגעשפרונגען פון ארט, און האט אויסגעזעהן ערשטוינט, ווי ווען איהם וואלט איצט דאס ערשטע מאל פאר דער גאנצער טומעלדיגער צייט די זאך אינגאנצען קלאר געווארען. איהם האט ארומגענומען א אונגעהויערער פערלאנג, אלץ קלאר צו דערגעהן... היינט מוז ער מיט'ן דאקטאר אליין רעדען. —

ער איז געלאפען געשווינד צו איהר וואוינונג. די הויזוועכטערין איז געשטאנען פאר'ן טהיר. ער איז צוגעגאנגען צו איהר און אליין בעוואונדערענדיג זיין רוהיגקייט, האט ער געפרעגט:

— וואס מאכט די פרוי...?

די הויז-וועכטערין האט געענטפערט:

— אה, ס'האלט זעהר שלעכט מיט איהר; זי וועט שוין מעהר נישט אויפשטעהן...

— אה! — האט אלפרעד מיטליידיג זיך א האפּ געטהון און צוגעגעבען:

— דאס איז זעהר טרויעריג.

— נאך ווי טרויעריג! — האט יענע זיך ווידער אבגערופען, — אזא יונגע, שענע פרוי.

און מיט די ווערטער איז זי פערשוואונדען געווארען אין טויער. אלבערט האט איהר נאכגעקוקט...

זי האט מיר גארנישט געזאגט, — האט ער זיך געטראכט, און אינ'ם זעלביגען מאמענט איז איהם שוין איינגעפאלען א קלערה

צו טאָן, צי דאַרף ער ניט וואַגען אַמאָל אויך אַריינצוגעהן אַליין אין וואָהנונג, אויב ער איז יאָ אַזאַ קינסטלער אין פערשטעלען זיך...

ס'איז צוגעפאָהרען דעם דאָקטאָר'ס עקיפּאַזש. ווען יענער איז אַרויסגעשטיגען. האָט אַלבערט געצויגען דעם הוט, און ערהאַלטען אַ העפליכען דאַנק. דאָס איז איהם אַנגענעהם געווען — איצט איז ער דאָך שוין מיט איהם געוויסערמאַכען בעקאַנט און ווען ער וועט אַריינקומען. וועט ער איהם גיכער קענען פרעגען...

ער איז געבליבען שטעהן אונבעוועגליך און איהם איז אַנגענעם געווען צו טראַכטען, אַז דער דאָקטאָר איז ביי איהר. ס'האָט לאַנג געדויערט ביז יענער איז אַראָבגעקומען... יעדענפאַלס מוז דאָ נאָך זיין עפּעס אַ מעגליכקייט, איהר געזונד צו מאַכען, וואָרום ווען נישט, וואָלט זיך דאָך דער דאָקטאָר נישט אויפגעהאַלטען אַזוי לאַנג אויבען... און אפשר גוסס'ט זי שוין... און אפשר.. אַה.. אַוועק, אַוועק, צוועק מיט די געדאַנקען!.. ער האָט געוואָלט פערטרייבען פון זיך די דאָזיגע אַלע געדאַנקען, — זיי ברענגען דאָך קיינע נוצען נישט און ס'איז דאָך נאָך אַל'ץ מעגליך. פּלוצלונג האָט זיך איהם אויסגעדוכט, אַז ער הערט דעם דאָקטאָר רעדענדיג! ער האָט געהאַפּט די ווערטער: „דאָס איז דער קריזיס"; און נישט ווילענדיג האָט ער אַ קוק געטהאָן צום פענסטער אין דער הויך, וואָס איז געשטאַנען פערמאַכט. ער האָט געקלערט, צי איז ביי געוויסע אומשטענדען, ביי אַ אויפגערעגטער און דעריבער אויך זעהר שאַרפער עמפּפינדונג, צום ביישפּיעל, נישט מעגליך אַמאָל, צו הערען די ווערטער פון אַ מענשען, אפילו דורך אַ פערמאַכטען פענסטער. יאָ, געוויס, ער האָט זיי דאָך ג ע ה ע ר ט, און געהערט נישט ווי אין דער איינבילדונג, נאָר ווי ווירקליך אַרויסגערעדטע ווערטער. גלייך אין דער זעלביגער מינוט איז דער דאָקטאָר אַרויסגעגאַנגען פון טויער. אַלבערט האָט זיך געלאָזען צוגעהן צו איהם; דער דאָקטאָר, אָננעהמענדיג איהם פאַר אַ פערוואַנדטען פון דער פאַמיליע און לייענענדיג די שטומע פראַגע איהם פון די אויגען אַרויס, האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. אַלבערט אָבער האָט דאָס נישט געוואָלט פערשטעהן. ער האָט אָנגעהויבען צו רעדען.

— ערלויבט מיר, הערר פּראָפעסאָר, איך צו פרעגען...

דער דאָקטאָר איז געשטאַנען מיט איין פוס אויף דעם פוסברעטעל פון עקיפּאַזש און האָט ווידער געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— ס'איז זעהר שלעכט, — האָט ער געזאָגט און אָנגעקוקט דעם יונגען־מאַן. — איהר זענט דער קראַנקער'ס ברודער, יאָ?

— יאָ, האָט אַלבערט געענטפערט...

דער דאָקטאָר האָט איהם מיטלײַדיג אָנגעקוקט. דערנאָך האָט ער אַ שאָקעל געטהון צו איהם מיט'ן קאָפּ און איז אַוועקגעפאָהרען.

מיט אַ פערקלעמט האַרץ האָט אַלבערט נאָכגעקוקט דעם עקיפּאַזש — מיט איהם צוזאַמען איז אויך זײַן לעצטע האָפנונג אַוועק. דערנאָך האָט ער זיך געלאָזען געהן. ער האָט אין דער שטיל גערעדט צו זיך אַלײן, ווערטער כמעט אינגאַנצען אָהן אַ שום זין, און דערבײַ האָבען זיך איהם די צײהנער געטרײסעלט.

... אַלזאָ, וואָס וועלן מיר הײַנט טאָן?... אויפ'ן לאַנד איז שוין צו שפּעט, אויפ'ן לאַנד איז שוין צו־שפּעט. ס'איז צו־שפּעט... ס'איז צו־שפּעט... יאָ, איך בין טרויעריג!.. בין איך טאַקע טרויעריג? בין איך טאַקע אַזוי טוידט בעטריבט? ניין, איך געה שפּאַצירען, איך פיהל גאָרנישט, גאָרנישט. איך וואָלט געקענט איצט אין טעאַטער געהן, יאָ, אָדער אויפ'ן לאַנד פאָהרען—... אָה, ניין, דאָס דאַכט זיך מיר נאָר אַזוי... איך געה פּראָסט פון זינען אַראָב, ווײַל איך בין אַזוי טיעף אָנגעגריפען. יאָ... אָנגעגריפען בין איך, און דערשלאָגען! דאָס איז אַ גרויסער מאָמענט, איך מוז איהם קענען בײַקומען! אַביסעל קלערער פערשטעהן און גאָרנישט פיהלען... גאָרנישט... איהם האָט אָנגעהויבען שוידערן... אַהײם, אַהײם. איך האָב שוין געמוזט אַמאָל האָבען עטוואָס אַזוינס איבערגעלעבט... אָבער ווען, ווען?.. אפשר אַמאָל אין הָלום... און אפשר איז דאָס אַלץ אַ הלום?.. יאָ, איצט געה איך אַהײם, ווי אַלע אָבענד, ווי ווען עס וואָלט קײן זאַך נישט האָבען פאָרגעקומען, קײן זאַך נישט, דאָס מינדעסטע נישט. אָבער וואָס אַזוינס רעד איך מיר אומזיסט אײַן! איך וועל דאָך אין דערהײם נישט אײַנזיצען, איך וועל דאָך אין מיטען דער נאַכט אַנטלויפען, און צולויפען בײַז'ן הויז פון דער געליבטער, בײַז'ן הויז פון דער שטאַרבענדער געליבטער... און זײַנע צײהנער האָבען זיך פונאַנדערגעטרײסעלט. —

פּלוצלונג האָט ער זיך געפונען אין זיין צימער, און האָט זיך נישט געקענט דערמאָהנען, ווי אַזוי ער איז דאָ אַרויפגעקומען. ער האָט אָנגעצונדען פייער און זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן דיוואַן.

— איך ווייס, ווי דאָס איז: — האָט ער גערעדט צו זיך אַליין, — דאָס אונגליק קלאַפּט אין טהיר, און איך לאָז איהם נישט אַריין. איך ווייס אָבער, אַז עס שטעהט אין דרויסען, דורכ'ן קליינעם פענסטעריל זעה איך איהם ——— אַה, ווי נאַריש, ווי נאַריש... אַלזאָ, מיין געליעבטע וועט שטאַרבען... יאָ, זי וועט, זי וועט!... אונאפשר האָף איך נאָך אויף עפּעס און בין דעריבער אַזוי רוהיג? ניין, איך ווייס עס גאַנץ בעשטימט. אַה, און דער דאָקטאָר האָט מיך אָנגענומען פאַר איהרען אַ ברודער!... ווען איך וואָלט איהם געענטפערט: ניין, איך בין איהר געליעבטער, אָדער: איך בין איהר שמאַכטענדער, איהר עלענדער ליעבהאָבער...

— גאָט אין הימעל! — האָט ער פּלוצלונג אויסגעשריען, איז אויפגעשפרונגען און האָט אָנגעהויבען אַרומלויפען איבער'ן צימער אַהין און צוריק... איך האָב איהם אַריינגעלאָזען! דאָס אונגליק איז דאָ!.. אַננאַ, אַננאַ, מיין זיסע, מיין איינציגע, מיין געליעבטע אַננאַ!.. און איך קען ביי דיר נישט זיין!.. גראָד איך נישט! איך, דער איינציגער, וועלכער געהערט צו דיר... אפשר איז זי גאָר נישט בעוואוסטלאָז!.. וואָס ווייסען מיר איבערהויפּט דערפון! און זי בענקט נאָך מיר, — און איך קען — איך טאָר צו איהר נישט געהן. און אפשר... אין דער לעצטער סעקונדע... ווען זי וועט זיך בעפרייען פון אַלעם ערדישעם... וועט זי עס זאָגען... וועט זי פליסטערן:

— רופט איהם מיר אַהער... איך וויל איהם נאָך איין מאָל זעהען... — און וואָס וועט ער טאָן?

אין אַ ווייל אַרום איז איהם שוין די גאַנצע סצענע געשטאַנען לעבעדיג פאַר די אויגען. ער האָט זיך געזעהען אַרויפלויפענדיג אויף די טרעפּ... דער מאַן האָט איהם אויפגענומען... האָט איהם אַליין צוגעפיהרט צום בעט פון דער שטאַרבענדער... זי האָט געשמייכעלט צו איהם מיט מוטנע טריבע אויגען... ער האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהר... זי האָט איהם איינגעשלאָסען אין איהרע אַרעמס און ווען ער האָט זיך אויפגעהויבען, האָט זי אַרויסגעלאָזען דעם לעצטען אָטעם-צוג... און דאַן איז דער מאַן צו איהם צוגעגאַנגען און האָט געזאָגט:

— נו, איצט, מײַן העררר, קענט איהר געהן, מיר האָבען נאָך איינער מיט'ן אַנדערן אַ סך צו רעדען...

דאָס לעבען אָבער איז נישט אַזוי, נײַן... דאָס וואָלט דאָך זײַן דאָס שענסטע, דאָס ענטציקענדסטע... קענען איהר נאָכאַמאָל זעהען, פיהלען, אַז זי האָט איהם ווירקליך ליעב געהאַט!...

ער מוז אָבער איהר נאָכאַמאָל זעהען, אויף וועלכען אַרט דאָס זאָל נישט זײַן... יאָ, ער קען זי דאָך — אום גאָטעס ווילען! — נישט לאָזען אַזוי שטאַרבען, נישט האָבענדיג איהר נאָך אַמאָל געזעהען! דאָס וואָלט זײַן צו שרעקליך! ער האָט דאָך נאָך גאָרנישט געפּרובט רעכט אַ טראַכט טאָן וועגען דעם. יאָ, אָבער וואָס טוט מען?.. ס'איז שוין געווען באַלד אין מיטען נאַכט! אונטער וואָס'רא תּירוץ וואָלט איך געקענט דאָרט אַרויפגעהן, — האָט ער זיך געפרעגט. אָבער... דאַרף איך דען אַ תּירוץ האָבען?... איצט, ווען דער טוידט... און ווען אפילו זי... שטאַרבט — האָב איך דען דאָס רעכט איהר געהיימניס צו ענטדעקען, איהר אַנדענקען צו בעשמוצען בײַ איהר מאַן, בײַ איהר פאַמיליע?... אָבער... איך קען מיך דאָך פאָרשטעלען פאַר אַ משוגע'נעם... אָה — איך קען מיך דאָך אַזוי קינסטלעריש פערשטעלען ... אָה, גאָט!... וואָס איז'ס שוין ווידער פאַר'אַ קאָמעדיען-אײַנפאַל!... יעדענפאַלס, ווען מען פיהרט גוט דורך די ראָליע און מ'ווערט טאַקע אײַנגעשפּאַרט אויפ'ן גאַנצען לעבען אין אַ דול-הויז... אָדער ווען זי ווערט געזונד און ערקלערט מיך אַליין פאַר אַ משוגע'נעם, וועלכען זי האָט קיינמאָל נישט געקענט, קיינמאָל נישט געזעהן!... — אָה... מײַן קאָפּ, מײַן קאָפּ! —

— איצט, — האָט ער געזאָגט צו זיך, — וועל איך די זאַך רוהיג בעקלערען. איך וויל זי נאָכאַמאָל זעהען... יאָ, וואָס עס זאָל זיך נישט מאַכען... איך מוז זי זעהען...

און ווידער האָבען זיך זײַנע געדאַנקען געטומעלט: אין הונדערטער פערקליידונגען האָט ער זיך געזעהן אַרויפגעהענדיג דאָרט אויבען אויף די טרעפּ: אַלס אַסיסטענט פון פּראָפעסאָר, אַלס אַפּטייקער-געהילף, אַלס לאַקיי, אַלס בעאַמטער פון אַ קבורה-געזעלשאַפט, אַלס בעטלער; אַם ענדע האָט ער זיך געזעהען גאָר אַלס קבּרן, זיצענדיג נעבען דער טוידטער, וועלכער ער טאָר נישט קענען,

זיצענדיג נעבען איהר, איינהילענדיג איהר אין א ווייסער טוך און אריינלעגענדיג אין קבר...

ווען ער האָט זיך אויסגעכאַפּט, האָבען זיך שוין געזעהן די ערשטע שטראַהלען פון טאָג. דאָס פענסטער איז געשטאַנען אָפען, און נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער איז געלעגען אויפ'ן בעט א אָנגעטהונענער, האָט איהם געשווידערט פון קעלט, ווייל עס האָט אָנגעהויבען געהן א לייכטער רעגען און דער ווינט האָט עטליכע טראָפּענס אַריינגעיאָגט אויך אין צימער. —

אַלזאָ, דער הערבסט הויבט זיך אָן, — האָט אַלבערט גע־טראַכט... דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען און אַ קוק געטאָן אויפ'ן זייגער...

— בין איך, הייסט עס, אָבגעשלאָפען גאַנצע פינף שעה... אין דער צייט האָט געקענט... אַ סך געשעהען...

אַ שוידער איז איהם דורכגעלאָפען איבער'ן לייב.

— מאָדנע: איצט, פּלוצלונג, ווייס איך קלאָר, וואָס איך האָב צו טאָן. איך וועל איצט אַהינגעהן, ביז צו דער טהיר פון זייער וואוינונג, דעם קראַגען אויפגעשטעלט, און... אַליין... פרעגען...

ער האָט זיך אָנגעגאָסען אַ גלאָז קאָניאַק, און האָט עס שנעל אויסגעטרונקען. דערנאָך איז ער צוגעגאַנגען צום פענסטער.

— פוי, ווי די גאַסען זעהען אויס.

ס'איז נאָך זעהר פריה געווען.

— דאָס זענען בלויז אַזעלכע מענשען, וועלכע האָבען שוין זיבען דעם זייגער אין דערפריה וואָס צו טאָן. —— יאָ, היינט בין איך אויך אַ מענש, וואָס האָט שוין זיבען דעם זייגער אין דערפריה. וואָס צו טאָן ... — „ס'איז זעהר שלעכט", האָט דער דאָקטאָר נעכ־טיין געזאָגט... פון דעם אָבער איז נאָך דערווייל קיינער נישט גע־שטאָרבען... און איך האָב מיך דאָך נעכטען כסדר געפיהלט אַזוי, ווי ווען זי וואָלט שוין... מ'דאַרף געהן...

ער האָט אָנגעטאָן דעם איבערציהער, גענומען אַ רעגען־שירם און איז אַריין אין פּאָדער־צימער. זיין דינער האָט אויסגעשטעלט אויף איהם אַ ערשטוינטען בליק.

— איך קום באַלד צוריק, — האָט ער געזאָגט און איז אַרויס־געגאַנגען. —

ער איז געגאַנגען, מאַכענדיג קליינע טריט; איהם איז אייגענטליך זעהר שווער געווען אליין דאָרט אַרויפצוגעהן. וואָס וועט ער זאָגען?

ער איז צוגעקומען אַלץ נעהנטער; אָט איז די גאַס... אָט זעהט ער פון ווייטען דאָס הויז... עס האָט איהם אויסגעזעהן אַזוי פרעמד... אין אַזאַ צייט האָט ער עס בעשטימט נאָך קיינמאָל נישט געזעהען.

— ווי מאָדנע עס זעהט אויס די בלאַסע ליכטיגקייט, וואָס דער רעגענדיגער פריה־מאָרגען האָט פערשפרייט איבער'ן שטאָדט. יאָ, אין אַזעלכע טעג שטאַרבט מען. —

ווען אננאַ וואָלט אין יענעם טאָג, וואָס זי איז געווען ביי איהם דאָס לעצטע מאָל, זיך איינפאַך געזעגענט מיט איהם אויף שטענדיג, — ער וואָלט זי שוין היינט אפשר געהאַט פערגעסען. יאָ, גאַנץ בעשטימט — וואָרום עס איז געווען אַ שרעק, ווי לאַנג עס האָט איהם אויסגעזעהן די צייט פון דאַן אָן, פון ווען ער האָט איהר געזעהן דאָס לעצטע מאָל.

וואָס'רע פאַלשע בעגריפען פון צייט עס רופט אַרויס אַזאַ מין רעגענדיגער פריה־מאָרגען... אָה, גאָט...

אַלבערט איז געווען זעהר מיעד, זעהר צושטרייט.... ער איז כמעט אַריבערגעגאַנגען אינגאַנצען דעם הויז...

דאָס טויער איז געווען אָפען; גראָד איז איהם אַרויסגעגאַנגען פון דאָרטען אַנטקעגען אַ יונג מיט מילך־קאַנען אין די הענד. אַלבערט איז זעהר רוהיג דורכגעגאַנגען דעם טויער — פלוצלונג, ווי ער האָט געוואָלט אַרויפגעהן אויף די ערשטע טרעפ, האָט איהם דורכגעשווידערט דאָס פולע בעוואוסטזיין פון אַלץ, וואָס איז געשעהען, וואָס געשעהט איצט, וואָס ער וויל זיך דערוויסען. איהם איז געווען ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט דעם וועג ביז אַהער דורכגעמאַכט נאָך האַלב־שלאָפענדיג און איצט האָט ער זיך פלוצלונג אויפגעכאַפט. ער האָט צוגעלעגט ביידע הענד צום האַרצען, איידער ער איז ווייטער געגאַנגען. דאָס אַלזאָ זענען געווען די טרעפ... ער האָט זיי דאָך פריהער נאָך קיינמאָל נישט געזעהען... ס'איז נאָך אויף זיי האַלב־פינסטער געווען; קיין גאַז־פלאַמע האָבען ביים וואַנד נישט געברענט... דאָ אויפ'ן ערשטען שטאָק איז געווען איהר וואוינונג.

וואָס איז דאָס?.. בײדע טהירען זענען געשטאַנען אָפען... ער האָט געקענט זעהן דעם פּאָדער־צימער — ס'איז אָבער אין איהם קיין לעבעדיגער נפש נישט געווען. ער האָט אויפגעמאַכט אַ קליינע טהיר, וואָס האָט געפיהרט אין קיך. דאָ איז אויך קיינער נישט געווען. ער איז געבליבען אַ ווײַלע שטעהן אונבעשלאָסען. איצט האָט זיך געעפענט די טהיר, וואָס האָט געפיהרט אין די וואוינ־צימערן און אַ דינסט־מיידעל איז שטיל אַרויסגעגאַנגען, גאָרנישט בעמערקענדיג איהם.

אַלבערט איז צוגעגאַנגען צו איהר.

— וואָס מאַכט די גנעדיגע מאַדאַם? — האָט ער געפרעגט.

דאָס מעדעל האָט איהם געדאַנקענלאָז אָנגעקוקט.

— מיט אַ האַלבע שעה צוריק איז זי געשטאָרבען, — האָט זי געזאָגט. דערנאָך האָט זי זיך אומגעווענדעט און איז אַרויס אין קיך.

אַלבערט האָט זיך געשפירט ריכטיג, ווי ווען די וועלט אַרום איהם וואָלט פּלוצלונג ווערן טוידט־שטיל; ער האָט געוואוסט גאַנץ בעשטימט, אַז אין דעם מאָמענט האָבען אַלע הערצער אויפגעהערט צו קלאַפּען, אַלע מענשען צו געהן, אַלע דראָשקעס צו פאָהרען, אַלע זייגערס צו טיקען. ער האָט געשפירט, ווי די גאַנצע לעבעדיגע, זיך בעוועגענדע וועלט, האָט מיט אַמאָל אויפגעהערט צו לעבען און זיך צו בעוועגען.

— אַלזאָ, דאָס איז דער טוידט, — האָט ער געטראַכט, — נעכטען, אַלזאָ, האָב איך עס נישט פערשטאַנען...

— ענטשולדיגט, — האָט אַ שטימע זיך אָבגערופען נעבען איהם.

דאָס איז געווען אַ שווער־געקליידעטער הערר, וועלכער האָט געוואָלט פון די טרעפּ אַרײַנגעהן אים פּאָדער־צימער, און וועלכען אַלבערט, וועלכער איז גראָד געשטאַנען ריכטיג אין טהיר, האָט פערשטעלט דעם וועג.

אַלבערט איז אָבגעגאַנגען איין טריט ווײַטער אינווייניג און האָט געלאָזען דעם הערר פערבײַגעהן. דער האָט זיך גאָרנישט אומגעקוקט אויף איהם, נאָר איז געשווינד אַרײַן אין וואוינונג און האָט געלאָזען די טהיר האַלב־אָפען. אַלבערט האָט איצט געקענט זעהן, וואָס עס טוט זיך אינים דערבײַאיגען צימער. ס'איז דאָרטען געווען כמעט פינסטער, ווײַל די פאָרהאַנגען זענען געווען אַראָבגעלאָזען; ער האָט געזעהען אַ פּאָר געשטאַלטען, וועלכע זענען געזעסען אַרום

אַ טיש, זיך אויפהויבענדיג און בעגריסענדיג דעם העֶרר, וואָס איז אַרייַנגעקומען. ער האָט געהערט, ווי זיי האָבען געפליסטערט... דער־נאָך זענען זיי פערשוואונדען געוואָרען אין אַ נעבען־צימער.

אַלבערט איז געבליבען שטעהן בייַ'ם טהיר און האָט געטראַכט: דאָרט אין יענעם צימער ליעגט זי... ס'איז נאָך קיין וואָך נישטאָ פון דער צייַט, וואָס איך האָב איהר אין מייַנע אָרעמס געהאַלטען... און איך טאָר נישט אַרייַנגעהן.—

ער האָט געהערט שטימען אויף די טרעפ. צוויי פרויען זענען אַרויפגעקומען און איהם פערבייַגעגאַנגען. איינע, די יונגערע, האָט געהאַט פערוויינטע אויגען. זי האָט אויסגעזעהען עהנליך צו דער געליעבטער. געוויס איז דאָס געווען איהר שוועסטער, פון וועלכער זי האָט איהם עטליכע מאָל דערצעהלט. אַ עלטערע דאַמע איז אַנט־קעגען געגאַנגען די צוויי פרויען, האָט זיי אַרומגעאַרעמט און אין דער שטיל געוויינט.

— מיט אַ האַלבע שעה צוריק, — האָט געזאָגט די אַלטע דאַמע, — גאַנץ פלוצלונג...

די טרערען האָבען איהר נישט געלאָזען ווייַטער רעדען; אַלע דרייַ זענען פערשוואונדען געוואָרען דורך דאָס האַלב־פינסטערע צי־מער אינ'ם נעבען־רוים.

קיינער האָט זיך אויף איהם נישט אומגעקוקט.

— איך קאָן דאָך דאָ אַזוי נישט בלייַבען שטעהן, — האָט ער געטראַכט. — איך וועל בעסער איצט אַראָפגעהן און אין אַ שעה אַרום ווידער קומען.

ער איז אַראָפ און געבליבען שטעהן עטליכע סעקונדען אויפ'ן גאַס. דער פריה־מאָרגענדיגער טומעל פון גאַס האָט זיך אָנגעהויבען,— פערבייַ איהם זענען האַסטיג דורכגעלאָפען פערשיעדענע מענשען, און די דראָשקעס האָבען געקלאַפט.

אין אַ שעה אַרום וועלען אויבען דאָרט שוין געוויס זייַן אַ סך מענשען און איך וועל מיך גאַנץ לייַכט אַרייַנשטופען צווישען זיי... מאָרגען: ווי די בעשטימטקייַט בערוהיגט... איצט איז מיר אַ סך בעסער, ווי נעכטען... היינט זי איז געשטאָרבען... מיט אַ האַלבע שעה צוריק... אין טויזענד יאָהר אַרום וועט זי נישט ווייַטער זייַן פון לעבען, ווי איצט... און דאָך: דאָס בעוואוסטזייַן דערפון, אַז מיט אַ שעה פריהער האָט זי נאָך געאָטעמט, מאַכט אויף מיר דעם איינדרוק

דיכטיג, ווי ווען זי וואָלט נאָך איצט אויך עפּעס וויסען פון לעבען; עפּעס אַזוינס, וואָס מ'קאָן דערפון קיין אַהנונג נישט האָבען אַזוי לאַנג, ווי מ'אָטעמט נאָך... אפשר איז גאָר אָט דער אונבעגרייפבאַרער מאָמענט, אין וועלכען מיר געהען איבער פון לעבען צו'ם טוידט, אונזער אָרעמע איביגקייט...

יאָ, איצט וועל איך שוין נישט דאַרפען מעהר וואַרטען נאָכמיטאָג... איך וועל שוין מעהר ביים קליינעם טהיר־פענסטעריל נישט שטעהן... שוין קיינמאָל, קיינמאָל נישט מעהר... — די דאָזיגע שעה'ען האָבען זיך איהם איצט פאָרגעשטעלט פאַר די אויגען בעגאָסען מיט אַ אונגלויבליכער שענקייט. מיט עטליכע טעג צוריק, איינגאַצען איז ער אַזוי, גליקליך געווען, — יאָ,... גליקליך.. דאָס איז געווען אַ הייסע, טיעפע גליקזעליגקייט... אַה... ווען איהרע טריט האָבען זיך געהערט לויפענדיג אויף די לעצטע טרעפּ... ווען זי האָט זיך איהם אין די אָרעמס אַריינגעוואָרפען... און ווען זיי זענען אָהן ווערטער און זיך נישט ריהרענדיג געלעגען אין דעם דונקעלען צימער, וואָס איז פול געווען מיט די ריחות פון בלומען און ציגאַרען, אויף די ווייכע קישענס... אוים... אַלין האָט זיך געענדיגט...

איך וועל אַוועקפאָהרען — דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס איך קאָן טהון. וועל איך נאָך איבערהויפּט קאָנען איבערטרעטען דעם שוועל פון מיין צימער; די טרערען וועלען זיך נישט ווילענדיג גיעסען פון מיינע אויגען... גאַנצע טעג, איביג, איביג וועל איך וויינען...

ער איז דורכגעגאַנגען פערביי אַ קאַפע־הויז.

איהם איז איינגעפאַלען, אַז פון נעכטען נאָכמיטאָג אָן האָט ער נאָך קיין ביסען אין מויל נישט געטמען; ער איז אַריינגעגאַנגען, פריהשטיקען.

ווען ער איז אַרוים פון קאַפע־הויז, איז שוין דער זייגער געווען נאָך ניין.

— נו, איצט קאָן איך ווידער דאָרט אַרויפגעהן... איך מוז זי דאָך נאָך איינמאָל זעהן... וואָס וועל איך אָבער טהון?... וועל איך זי קאָנען זעהן?... איך מוז זי זעהן... יאָ, איך מוז מיין, מיין,

מײַן „עליבטער טוידטער אננאַ'ן דאָס לעצטע מאָל זעהן... וועט מען מיך אָבער אַרײַנלאָזען אין דעם צימער, וואו זי ליעגט?... געוויס; דאָרט וועלען מסתמא זײַן אַ סך מענשען, און אַלע טהירען וועלען שטעהן אָפען...

— ער איז געלאָפען אַהין.

בײַ'ם טהויער איז געשטאַנען די הויז־וועכטערין און האָט איהם געגריסט, ווען ער איז פערבײַגעגאַנגען; אויף די טרעפּ איז ער אַריבערגעלאָפען צוויי העררען, וועלכע זענען אויך אַרויפגעגאַנגען. אי'ם פאָדערצימער זענען געשטאַנען עטליכע מענשען, און די טהיר איז געשטאַנען אײַנגאַנצען אָפען.

אַלבערט איז אַרײַנגעגאַנגען.

דער פאָרהאַנג פון איין פענסטער איז געווען אַביסעל אַרויפגעצויגען און אין צימער האָבען זיך אַרײַנגעריסען עטליכע ליכט־שטראַהלען. דאָ האָבען זיך געפונען צוועלף מענשען, וועלכע זענען געשטאַנען אָדער געזעסען און זעהר שטיל גערעדט. די אַלטע דאַמע, וועלכער ער האָט שוין פריהער געזעהן, איז געזעסען, אײַנגאַנצען אַ צוזאַמענגעבראָכענע, אין ווינקעל פון אַ טונקעל־רויטער סאָפע.

ווען אַלבערט איז אַריבערגעגאַנגען פערבײַ איהר, האָט זי איהם אָנגעקוקט; דאַן איז ער געבליבען שטעהן נעבען איהר און האָט איהר דערלאַנגט די האַנד.— זי האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ און וויעדער אָנגעהויבען צו ווײַנען.

אַלבערט האָט זיך אַרומגעקוקט.

די צווייטע טהיר, וואָס האָט געפיהרט צו'ם נעבענצימער, איז געווען פערמאַכט. ער האָט זיך געווענדעט צו אַ הערר, וועלכער איז געשטאַנען בײַ'ם פענסטער און האָט, אײַנגאַנצען נישט טראַכטענדיג, אַרויסגעקוקט דורך די שפּאַלטען פון פאָרהאַנג...

— וואו ליעגט זי? — האָט ער געפרעגט.

דער הערר האָט אָנגעוויעזען מיט'ן האַנד אויף דער רעכטער זײַט.

אַלבערט האָט פּאַמעליך געעפענט די טהיר, און ער איז געבליבען שטעהן אַ פערבלענדעטער פון דער העלער ליכטיגקײַט, וואָס האָט איהם ענטקעגען־געשטראַהלט.

ער האָט זיך געפונען אין אַ גאַנץ ליכטיגען, קלײַנעם צימער

מיט ווייס און גאָלד געמאָלטע טאַפּעטען און האַלב־בלויע מעבעל. קיין מענש איז דאָ נישט געווען. די טיר צו דעם דערביי־איגען צימער איז געווען נאָך פערהאַנגען. ער איז אַריין. עס איז געווען דאָס שלאָפצימער.

די לאָדענס פון פענסטער זענען געווען פערמאַכט; אַ נאַכט־לאָמפּ האָט געברענט... אויפ'ן בעט איז געלעגען אויסגעצויגען די געשטאָרבענע. די דעקע איז געווען צוריקגעצויגען ביז צו אירע ליפּען; איהר צו־קאָפּענס אויף דעם נאַכט־טישעל, האָט געברענט אַ ליכט, און געוואָרפען אַ העלע שיין אויף דאָס אַש־גרויע געזיכט פון דער טוידטער.

ער וואָלט זי נישט דערקענט, ווען ער וואָלט נישט וויסען, ווער דאָס איז. ערשט ביסלעכווייז האָט ער אָנגעהויבען צו בעמערקען די עהנליכקייט — ערשט ביסלעכווייז איז עס געוואָרען אַננאַ, זיין אַננאַ, וועלכע איז דאָ געלעגען, און דאָס ערשטע מאָל, זינט ס'האָבען זיך אָנגעהויבען די דאָזיגע שרעקליכע טעג, האָט ער איצט דערשפּירט טרערען אין די אויגען.

אַ הייסער, ברענענדער וועהטאָג האָט איהם געפּרעסט דאָס האַרץ. ער וואָלט וועלען איהם אַרויסשרייען, פאַר איהר אַנידערפאַלען, איהרע הענד קושען...

איצט ערשט האָט ער זיך געהאַפּט, אַז ער איז נישט אַליין דאָ געווען מיט איהר. אימיצער איז געשטאַנען אויף די קניע נעבען בעט צופוסענס, האָט איינגעגראָבען דעם קאָפּ אין דעקע און פעסט געהאַלטען איין האַנד פון דער טוידטער אין זיינע ביידע הענד. — אין דעם מאָמענט, ווען אַלבערט האָט פּראָבירט איין טריט נעהנטער צוגעהן, האָט יענער אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

וואָס וועל איך איהם זאָגען? — אין דער מינוט אָבער האָט ער דערפיהלט, ווי דער מענש, וועלכער איז געשטאַנען אויף די קניע, האָט אַ חאַפּ געטהון זיין רעכטע האַנד, האָט איהר געדריקט און מיט אַ טרערען־פערשטיקטער שטימע געפּליסטערט:

— איך דאַנק אייך... איך דאַנק אייך.

און גלייך האָט זיך דער וויינענדער צוריק אָבגעווענדעט, האָט געלאָזען דעם קאָפּ אַראָבפאַלען און שטיל געהליפּעט אין דער דעקע.

אַלבערט איז נאָך געבליבען אַ ווײַלע שטעהן און האָט בע־

טראַכט דאָס געזיכט פון דער טוידטער מיט אַ מין קאַלטער אויפמערק-זאַמקייט. די טרערען זענען איהם ווידער אויסגעטריקענט געוואָרען. זיין וועהטאָג איז מיט אַמאָל געוואָרען טעמפ און קאַלט. ער האָט געוואוסט, אַז די דאָזיגע בעגעגעניש וועט איהם שפּעטער אַמאָל פאָרגעקומען אין דער זעלביגער צייט אי שרעקליך אי קאָמיש.

ער וואָלט זיך אַליין אין די אויגען אויסגעזעהן זעהר לעכערליך, ווען ער וואָלט דאָ מיט דעם צוזאַמען ליעגען און הליפּען.

ער האָט זיך אָבגעווענדעט אַרויסצוגעהן.

ביים טהיר איז ער נאָכאַמאָל געבליבען שטעהן און האָט זיך אומגעקוקט צוריק. דאָס פייער פון דער ליכט האָט זיך געוויגט, און איהם האָט זיך געדאַכט, אַז ער זעהט אַ שמייכעל אַרום אַגנאַ'ס ליפּען. ער האָט געשאָקעלט צו איהר מיט'ן קאָפּ, ריכטיג, ווי ווען ער וואָלט נעהמען אָבשייד פון איהר און זי וואָלט עס קאָנען זעהן.

ער האָט זיך געקליבען אַרויסצוגעהן; איצט אָבער האָט ער זיך געשפּירט אַזוי, ווי ווען זי וואָלט איהם פעסט צו-האַלטען מיט דעם דאָזיגען שמייכעל. און עס איז געוואָרען מיט איין מאָל אַ פרעמד שמייכעל, פול מיט פעראַכטונג, וואָס האָט אויסגעזעהן צו רעדען עפּעס, און ער האָט עס געקאָנט פערשטעהן. און דאָס שמייכעל האָט געזאָגט:

— איך האָב דיך געליעבט און איצט שטעהסטו דאָ, ווי אַ פרעמדער און פערלייקענסט מיך. זאָג איהם, אַז איך בין דיינע גע-ווען, אַז דו האָסט דאָס רעכט פאַר מיין בעט צו קניען און מיינע הענד צו קושען. — זאָג עס איהם! פאַרוואָס זאָגסטו'ס איהם נישט?

ער אָבער האָט עס נישט געוואַגט צו טהון. ער האָט זיך מיט'ן האַנד די אויגען פערשטעלט, אום נישט צו זעהען מעהר איהר שמייכעל...

אויף די שפּיץ פינגער האָט ער זיך אומגעדרעהט, איז אַרויס פון צימער און האָט פערמאַכט די טהיר הינטער זיך. שוידערנדיג איז ער דורכגעגאַנגען דעם ליכטיגען סאַלאָן, דערנאָך האָט ער זיך אַ דורכגעשטופּט אין דעם האַלב-דונקעלען צימער צווישען די אַלע מענשען, וועלכע זענען געשטאַנען און געפּליסטערט צווישען זיך און צווישען וועלכע ער האָט נישט געטאָרט בלייבען; דורכלויפענדיג

דאַן דעם פּאָדערציִמער איִז ער אַראָב פון די טרעפּ, און ווען ער איִז אַרויסגעגאַנגען פון טהויער, האָט ער זיך שטיל אַוועקגערוקט ווײַטער פון דעם הויז, און זײַנע טריט זענען וואָס ווײַטער געוואָרען אַלץ געשוויִנדער, און עס האָט איִהם געטריִעבען פון דער געגענד, און ער איִז געלאָפען, טיִעף פערשעמט, דורך די גאַסען; וואָרום עס האָט זיך איִהם געדאַכט, אַז ער טאָר ניִשט טרויערען אַזוי ווי די אַנדערע, אַז זײַן טוידטע געליִעבטע האָט איִהם אַרויסגעטריִעבען, ווײַל ער האָט איִהר פערלייִקענט. —

מינוטען לעבען.

א פיעסע אין איין אקט.

פערזאנען:

הויזדארפער. — דימיסיאנירטע באאמטער.
היינריך.
באראמעאוס. — גערטנער.

די סצענע שטעלט פאר א קליינעם, גוט אויפגעהאלטענעם גארטען אין א פארשטעדטיל ארום ווין. טיעף אין הינטערגרונד— א הייזעל מיט א וועראנדע, פון וועלכער דריי טרעפלעך פיהרען אריין אין גארטען. פארנט — דריי שטוהלען און איין ברייטער, טיעפער פאטעיל. ס'איז פריה אים הערבסט. פארנאכט. ארום הערשט א פאלשטענדיגע שטילקייט.

דער גערטנער באראמעאוס, א אלטער מאן מיט לאנגע גרויע האר, גראבט איבער די ערד. הויזדארפער געהט פאמעליך אראב פון וועראנדע; ער זעהט אויס, ווי פון א יאהר זעכציג, דאס געזיכט גלאט געראזירט, מיט קורץ צוגעשוירענע גרויע האר און יונגע אויגען. ער טראגט א דונקעלן קאסטיום, וואס ליעגט אויף איהם גוט און בעקוועם, און אויפ'ן קאפ — א דונקעלן שטרויענעם הוט מיט ברייטע פליעגעל.

ה ו י ז ד אָ ר פ עָ ר. גוטען אָבענד, באַראָמעאוס.

ב אַ ר אָ מ עָ א ו ס. גוטען אָבענד, מיין הערר. איהר זעהט, מסתמא, געווען היינט נאָכמיטאָג אין שטאָדט? יאָ?

ה ו י ז ד אָ ר פ עָ ר. ניין, ניין.

ב אַ ר אָ מ עָ א ו ס. איך האָב אַזוי געטראַכט דערפאַר, וואָס איהר האָט היינט ווידער ניט געטרונקען קיין קאַפע אין אַלטאַנע.

ה ו י ז ד אָ ר פ עָ ר. ניין, ניין, איך בין נישט געווען אין שטאָדט. איך בין געלעגען אויפ'ן דיוואַן. מיר האָט דער קאָפּ וועה געטאָן. וואָס טהוט איהר עס דאָ? מיר וועלן דאָך אַזוי ביידע שוין באַלד האָבען איבערגעגראָבען דעם גאַנצען גאָרטען?

ב אַ ר אָ מ עָ א ו ס. נו געוויס, מיין הערר. מ'מוז דאָס. ביינאַכט קען זיך מאַכען אַ פראָסט. איצט איז שוין אָקטיאַבר, און מיך נאַרען אָט די דאָזיגע וואַרעמע טעג נישט אָב: איך האָב צו זיי קיין צוטרוי נישט. איהר געדענקט דעם הערבסט פון 93-טען יאָהר? אין אָבענד איז מען געזעסען אויפ'ן וועראַנדע... יאָ, דאָס איז געווען דעם 28-טען אָקטיאַבר... און דריי דעם זייגער אין דער פריה איז געווען אַ פראָסט; דאָס זעלבע איז געווען אויך אין 87-טען און אין 88-טען יאָהר. ניין, מיך וועלן די דאָזיגע וואַרעמע טעג נישט אָבנאַרען.

ה ו י ז ד אָ ר פ עָ ר. איהר זענט פאָלקאָם גערעכט, באַראָמעאוס. (קוקט זיך איין, ווי ער אַרבייט). נו, און וואָס וועלן מיר דעם יאָהר זייהען? (פערטראַכט זיך און הערט קוים אויס דעם ענטפער).

ב אַ ר אָ מ עָ א ו ס. יאָ, אָט, איך האָב מיך טאַקע אַליין געקליבען, צו רעדען מיט אייך וועגען דעם. איך בין היינט, זעהט איהר, נאָכמיטאָג געווען דאָרט ביי פראַנצ'ן.

ה ו י ז ד אָ ר פ עָ ר (צושטרייט). ביי וועמען?

ב אַ ר אָ מ עָ א ו ס (עטוואָס פערוואונדערט). בּע דעם גערטנער פון בּאַראָן ווייסענעק. ער איז אַ מענש אַ ביזער, נאָר זיין זאַך קען ער. און קען, דאָס מוז איך אייך מודה זיין, בעסער פון מיר. ער האָט זיך דאָס אַלץ אויסגעלערנט פון די ביכער. ביי איהם שטעהען גאַנצע צוואַנציג גראָבע ביכער אויבען, אויפ'ן שקאַף. און דעריבער שעם איך מיך נישט, זיך צו ווענדען צו איהם מכח אַן עצה.

ה ו י ז ד אָ ר פ עָ ר (נישט הערענדיג, וואָס ער רעדט). יאָ,

יאָ, איהר דאַרפט מאַקען אַזוי טאָן.

באַראָמעאוס. וואָס, מיין הערר, וואָס טאָן?

הויזדאָרפער. דאָס, וואָס ער האָט איך געהייסען. יאָ, איך בין פאָלקאָם איינשטימיג.

באַראָמעאוס (זיך אַליין מעהר וואונדערנדיג). מיין הערר... איך האָב דאָך... איך האָב דאָך נאָך גאָרנישט...

הויזדאָרפער. אַזוי וועט גוט זיין.

באַראָמעאוס (כמעט דערשראָקען). מיין — ?

הויזדאָרפער (ווי קומענדיג צו זיך). הע?

באַראָמעאוס. אָ! מכתמא... ענטשולדיגט, וואָס איך ערלויב זיך, אייך צו פרעגען... דער מוטער פון דעם הערר היינריך איז שוין מסתמא ווידער ערגער געוואָרען... (טומעלט זיך מעהר צוליעב דעם, וואָס הויזדאָרפער ענטפערט נישט). יאָ... איך גלויב אַזוי, ווייל זי איז שוין גאַנצע דריי וואָכען נישט געקומען צו פאָהרען אַהער, צו אונז.

הויזדאָרפער. ניין... זי... זי איז געשטאָרבען. אַ דאַנק אייך פאַר אייער נאָכפרעגען... זי איז געשטאָרבען... (זעצט זיך).

באַראָמעאוס (נעהמט אַראָב דעם הוט אינגאַנצען אַ דערשראָקענער). אָ, אָ! (פויזע).

הויזדאָרפער. יאָ. זי וועט שוין קיינמאָל אַהער נישט קומען צופאָהרען, שוין קיינמאָל נישט!

באַראָמעאוס. גאָט מיינער! קען דאָס זיין? גאָט מיינער! איך האָב גאָרנישט אָנגעהויבען וויסען דערפון, אַז זי איז געוועזען אַזוי קראַנק. (שאָקעלט מיטן קאָפּ). אַ פרוי איז זי געוועזען, קען מען זאָגען, נאָך אַ יונגע...

הויזדאָרפער. נו, וואָס רעדסטו, אַ יונגע, טייערער באַראָמעאוס?... געוויס, זי איז געוועזען מיט זיעבען יאָהר יונגער פון מיר; מיר אָבער ווערט שוין אויך באַלד זעכציג.

באַראָמעאוס. נו, יאָ.

הויזדאָרפער. לאָמיר אָננעהמען, אַז מיקען דערלעבען ביז לענגערע יאָהרען, ווי די, ביז וועלכע זי האָט דערלעבט... דאָס איז אמת...

באַראָמעאוס. אָבער איך, איהר ווייסט, איך האָב עס געזאָגט דערפאַר, וואָס פאַר די פופצען-צוואַנציג יאָהר האָב איך גע-

זעהען דער געשטאָרבענער כמעט יעדען טאָג, נו, און אין דער זעלביגער נײַט...

הויזדאָרפער. יאָ, מיט צוואַנציג יאָהר צוריק זענען מיר אַלע געווען יונגער.

באַראָמעאוס. אָבער גאָר אין דער לעצטער צײַט האָט זי אויך נישט אויסגעזעהן קײן זקנה. און אָט, גראָד היינטיגען זומער, ווען זי איז געוואָרען אַזוי בלאַס און מאָגער, האָט מען זיך נאָך געקענט פערליבען אין איהר... איך געה דאָ ווען ס'איז אַרויס אָט פון יענער אַלעע, און זי זיצט דאָ, אַזוי... איך האָב... אויף מײַן עהרענוואָרט געמיינט, אַז דאָס איז איהר אינגערע שוועסטער!...

הויזדאָרפער (נאָך אַ קורצער פויזע). נו, איז וואָס אַזוינס האָט ער אײַך געזאָגט... דער בייזער פראַנץ, וואָס בײַם באַראָן?

באַראָמעאוס. ניין, מײַן הערר, ניין... איצט וויל איך נישט רעדען וועגען אַזעלכע נאַרעשקײַטען... (קושט איהם די האַנד). איך ווייס, וואָס ס'הייסט... איך האָב אויך געהאַט אַ ווײַב... און איך האָב איהר אויך בעגראָבען... (דערשרעקט זיך ווידער פאַר די ווערטער, וואָס ער האָט אַרויסגערעדט). אָ! איך רעד'ס נאָר אַזוי...

הויזדאָרפער. ס'מאַכט נישט אויס... באַראָמעאוס... עס מאַכט נישט אויס...

באַראָמעאוס. נו, און וואָס איז מיט דעם יונגען הערר? איך מיין... ער... דאָס איז דאָך שרעקליך! גאָט! גאָט מײַנער! די לעצטע צײַט פלעגט ער שטענדיג קומען אַהער צוזאַמען מיט איהר, און אין אָבענד ווידער קומען צו פאָהרען און אָבפיהרען איהר אין שטאָדט.

הויזדאָרפער. יאָ, ס'איז אַ רחמנות אויף איהם.

באַראָמעאוס. ער האָט אַליין אויך, מסתּמא, אויך געמוזט קראַנק ווערן, וואָס ער קומט נישט אַהער.

הויזדאָרפער. ניין, ניין. איך וואַרט איהם אָב יעדען טאָג. ער איז דאָך דאָ נישטאָ... ער איז אַוועקגעפאָהרען... ער דאַרף אָבער אַ ליאַדע טאָג אָנקומען. ער איז געפאָהרען זיך אַביסל אָברוהען... ער דאַרף, פערשטעהט איהר, ווידער אָנהויבען אַרבײַטען.—

באַראָמעאוס. יאָ, געוויס... ווען אַ מענש האָט זײַן בעשעפטיגונג.

הויזדאָרפער. און דערצו נאָך אַזאַ בעשעפטיגונג, ווי

מײנע!... אַ שרײַבער! אַ פּאָעט! (שטעלט זיך אַ פּאָעט! איהר ווײסט, וואָס דאָס איז אַזוינס?

באַראָמעאוס. וואָס רעדט איהר, מײַן הערר, הײַנט ווער ווײסט ניט!

הױזדאָרפער. נײן, איהר ווײסט גאָרנישט... גאָרנישט! און מיר אַלע ווײסען דאָס נישט, מיר, געוועהנליכע מענשען, וועלכע טויגען נישט צו קײן אַנדערע זאַך, אויסער איבערצוגראָבען דעם גאָרטען, און צו זיהען...

באַראָמעאוס. נו, וואָס רעדט איהר? איהר טוט דען...

הױזדאָרפער. נו יאָ, איהר ווילט זאָגען, באַראָמעאוס, אַז איך האָב זיך פריהער בעשעפטיגט אויסער דערמיט אויך מיט אַנאַנדער אַרבייט... יאָ, יאָ. יענע מײַנע בעשעפטיגונגען זײַנען אָבער אויך נישט בעסער געוועזען פון די איצטיגע. איך בין געזעסען אין שטאָדט, אין ביוראָ, טעגליך פון אַכט ביז צוויי, און אַמאָל אויך ביז דרײַ אָדער ביז פיער.

באַראָמעאוס. איך שטעל מיך פאָר, וואָסערע פּײַן דאָס איז, צו זיצען יעדען טאָג גאַנצע זעקס שעה אויף איין אָרט מיט איין אָטעם. איך האָב מיט אײַך שטענדיג מיטלײַד געהאַט, ווען איהר פלעגט אַזוי שפּעט בײַנאַכט קומען צופאָהרען אַהער, צו אונז, און ווינטער אפילו...

הױזדאָרפער. וואָס קען מען העלפען, באַראָמעאוס? איצט זיצט דאָרט אויף מײַן אָרט אַנאַנדערער, און וועט ער דערלעבען, אַזוי ווי איך, ביז צו עמעריטור, וועט ער זיך אויך אָנגעבען אין דימיסיע, און אין ביוראָ אויף זײַן אָרט וועט ווידער זיצען אַנאַנדערער. איז דען נישט אַלץ איינס, ווער עס וועט זיצען אויף מײַן אָרט אין קאַנצעלאַריע? דאָס איז נישט שווער. אַ פּאָעט אָבער... אָ, דאָס... דאָס איז גאָר אַנאַנדער סאָרט מענש... אַנדערש, ווי אונזערע, אַ ברודער, באַראָמעאוס... ווען אַ פּאָעט גיט זיך אָן אין ד[illegible], קען גאַנץ לײַכט פּאָרקומען, אַז זײַן פּלאַץ זאָל אַ לאַנגע צײַט בלײַבען לעדיג. יאָ, אַזאַ מענש דאַרף זיך היטען, איהם קען אויסקומען אָבצוגעבען אַ רעכנונג פאַר זיך, דער גאַנצער וועלט... איהר פאַרשטעהט?

באַראָמעאוס. נו, געוויס.

הױזדאָרפער. איהר גלויבט נישט אָן צו פערשיעדען גאָר

נישט... אײנפאַך גאָרנישט. האָט איהר דען נישט בעמערקט אין היינריכ'ן עפּעס בעזונדערעס? האָט איהר דען נישט בעמערקט קיינ־מאָל... די שײנונגען אַרום זײן קאָפּ? אַ? נו, אָט זעהט איהר!... (באַראָמעאוס שמייכעלט פריהער, און ווערט דערנאָך ערנסט). האָט נישט מורא, באַראָמעאוס, איך בין נישט אַראָב פון זינען. איך רעדע נישט דאָ וועגען אמת'ע שײנונגען, איך רעד וועגען שײנונגען אין דער פאָרשטעלונג. איהר קענט עס נישט זעהן... און איך אויך נישט... נאָר די געשטאָרבענע מאַמע היינריכ'ס האָט געזעהען אַזעלכע שײ־נונגען...

באַראָמעאוס. אַ! איך ווייס, וועגען וואָס איהר בעווילינגט צו רעדען. איהר ווילט זאָגען וועגען דעם, אַז, האָטש דער הערר היינריך איז נאָך אַזוי יונג, שרײבט מען שוין וועגען איהם אַ סך אין די „גאַזעטען” און אַלע רעדען דאָרט וועגען איהם אַזוי פיעל... יאָ, יאָ, דאָס הייסט... (זשעסטיקולירט מיט'ן האַנד איבער זײן קאָפּ און ווײזט אַ שײנונג. היינריך אָנגעטאָן אינגאַנצען אין שוואַרצען געהט פערבײ דעם צוים פון גאָרטען. גריסט און ווערט ווידער פער־שוואונדען. באַראָמעאוס קוקט אויף הויזדאָרפער'ן און שפּירט נאָך זײן בליק).

הויזדאָרפער. אַ! אָט איז ער! (זעצט זיך שווײַגענדיג).

באַראָמעאוס. איהר וועט מיר ערלויבען, מײן הערר... איך האָב נאָך נישט געהאַט קיין געלעגענהײט אויסצודריקען דעם הערר היינריך מײן מיטגעפיהל... (אין דער מינוט קומט היינריך אַרויס פון שטוב אויס'ן וועראַנדע).

הויזדאָרפער. איז וואָס... איך בעט אײך, געהט... דריקט איהם אויס אײער מיטגעפיהל... (באַראָמעאוס געהט היינריכ'ן אַנט־קעגען).

היינריך (געהט אַראָב פון וועראַנדע, נעהמט באַראָמע־אוס'ס האַנד). איך דאַנק אײך, טײַערער באַראָמעאוס... איך ווייס דאָך... איך דאַנק אײך זעהר... (באַראָמעאוס געהט אָב; היינריך געהט פאָרווערטס).

הויזדאָרפער (האָט זיך ערשט אויפגעשטעלט; געהט איהם אַ טריט אַנטקעגען, און בײדע דריקען זיך אײנע די אַנדערע די הענד). אַ! דו ביזט שוין דאָ צוריק?

היינריך. יאָ, פריהער, ווי איך האָב גערעכענט. בײ זיך

אין דערהײם איז פֿאָרט בעסער.

הויזדאָרפֿער (שאָקעלט מיטן קאָפּ). דו ביזט, הײסט עס, אַװעקגעפֿאָהרען אין יענעם אָבענד טאַקע?

הײנריך. יאָ. איך בין גלײך פֿון בית־עולם אַװעק אַהײם, האָב אײנגעפּאַקט די זאַכען און בין אַװעקגעפֿאָהרען. איך האָב נישט געקענט מעהר אפילו אײן נאַכט איבערנעכטיגען אין שטוב.

הויזדאָרפֿער. איך פֿערשטעה. װאו ביזטו אײגענטליך געװען?

הײנריך. פֿריהער בין איך געפֿאָהרען קײן זאַלצבורג.

הויזדאָרפֿער. יאָ?

הײנריך. אין דער שטאָדט האָב איך מיך פֿריהער שטענדיג געפֿיהלט אַזױ גוט. פֿאַר מיר איז עס פּשוט אַ טרײסט־שטאָדט.

הויזדאָרפֿער. אַזױ? זענען דען פֿערהאַן אַזעלכע שטעדט? דאָס װאָלט דאָך זײן עטװאָס װאונדערבאַרעס.

הײנריך. יאָ, ס'זענען פֿערהאַן אַזעלכע ערטער, בײ געװיסע לעבענס־אומשטענדען, און איך בין געפֿאָהרען קײן זאַלצבורג נישט סתם אַזױ אין דער װעלט אַרײן... מיר איז אַמאָל אויסגעקומען איבערצולעבען אַ סך שװערע אָדער, װעניגסטענס, ביטערע מינוטען. דאָס איז געװען מיט זיבען אָדער אַכט יאָהר צוריק... איהר װײסט, הערר הויזדאָרפֿער, ס'איז פֿאָרגעקומען אַזאַ מין היסטאָריע, אַז איך האָב מיר דאַמאָלס נישט געקענט פֿאָרשטעלען, ס'זאָלען נאָך װען ס'איז קומען פֿאַר מיר גוטע טעג. יאָ, און אָט, דאַן בין איך געפֿאָהרען קײן זאַלצבורג. און, זעהט איהר, גלײך דעם זעלביגען טאָג, אַרום פֿאַרנאַכט, נאָכדעם, װי איך האָב מיך אײנער אַלײן דורכגעשפּאַציערט, אין העלבּרונען, אין פּאַרק, — דאָרט איז פֿערהאַן אַ גלענצענדער פּאַרק אין ראָקאָקאָ־סטיל, — איז מיר געװאָרען לײכטער, און אויף צומאָרגענס האָב איך מיך אויפֿגעהאַפּט שוין אינגאַנצען געזונד און בין זאָגאַר אימשטאַנד געװען װידער צו אַרבײטען.

הויזדאָרפֿער. װאָס רעדסטו?

הײנריך. אמת, איך בין דאַמאָלס אַלט געװען גאַנצע צװאַנציג יאָהר... און אויסער דעם, אי'ז דאָס געװען אים פֿריהלינג, און דאָס האָט אויך עפּעס צו זאָגען.

הויזדאָרפֿער. יאָ, אמת, דאָס האָט עפּעס צו זאָגען.

ה י י נ ר י ך. און אַט, דעם איצטיגען מאָל האָב איך נישט געפיהלט אפילו די מינדעסטע פערלייכטערונג, פערקעהרט נאָך—

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. הייסט עס, אַז עס זענען פערהאַן אַזעלכע פעלען, וועו העלברונען העלפט אויך נישט. ווי לאַנג ביזטו געווען אין זאַלצבורג?

ה י י נ ר י ך. איך בין אויף צו־מאָרגענס אוועקגעפאָהרען קיין מינכען. איך האָב אויסגערעכענט, אַז די בילדער פון דער אַל־טער ריכטונג וועלען מאַכען אויף מיר א בערוהיגענדען איינדרוק. איך האָב מיך אוועקגעלאָזען אין פינאַקאָטעק*), דאָרט אין דער אַלטער, וואו ס'הענגען מיינע ליעבלינגען: דיורער און האָלביין. און ווירקליך, דאָרט האָב איך דאָס ערשטע מאָל נאָך א לאַנגער, זעהר לאַנגער צייט אַבגעזיפצט פריי. (פויזע). איהר ערלויבט דאָך מיר, דאָס אייך איבערצוגעבען. איך פיהל איינפאַך דאָס בעדערפ־ניש, דאָס אַלץ אויסצודערצעהלען.

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. ביטע... מיט פערגניגען... (ווערט פריינדליכער און גיט איהם די האַנד).

ה י י נ ר י ך. איך דאַנק אייך. (זעצט זיך). זעהט איהר, הערר הויזדאָרפער, איך האָב אין א געוויסער מאָס געליטען דער־פון, וואָס מיר זענען אין דעם פערלויף פון די לעצטע יאָהרען גע־וואָרען... איך קען דאָס אַנדערש נישט אויסדריקען... מיר זענען געוואָרען... עטוואָס מעהר פרעמד איינער דעם אַנדערן...

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. פרעמד?... ווי אַזוי?

ה י י נ ר י ך. יאָ. איך האָב גאַנץ גוט געפיהלט, אַז איהר האָט מיך שוין נישט אַזוי שטאַרק ליעב, ווי פריהער, ווי אין יע־נער צייט, ווען איך בין נאָך א יונגעל געווען און האָב מיך דאָ געשפּיעלט, אויף דעם גראָז.

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. גאָט מיינער, דאָס איז דאָך שוין גע־ווען מיט א לאַנגער צייט צוריק, מיין טייערער. יאָ, און ענדליך זועסטו דאָך מודה זיין, אַז דו ביסט... דאָס הייסט, איך מיין צו זאָגען... ס'איז דאָך גאַנץ נאַטירליך, וואָס מיר זענען זיך פונאַנדערגע־גאַנגען יעדערער אין זיין וועג. דו ביזט געוואָרן א יונגער מענש! דאָ, ביי מיר, איז דיר נישט איבריג פרעהליך געווען. ס'האָט זיך אויסגע־

---

*) בילדער זאַמלונג.

בילדער בײַ חיר אַ נײַער קרײַז פון בעקאַנטע. איך האָב דאָך דיר אפילו איין מאָל אין דעם פערלויף פון דער גאַנצער צײַט נישט געפּרובט אַ בעמערקונג מאַכען... נישט אמת?

הײַנריך. אָ, נײַן, קײנמאָל נישט!... איך האָב אײך נאָר דאָס געוואָלט זאָגען, אויף ווי ווײַט איך בין גראָד איצט, נאָך דער דאָזיגער נישט אײנגעגעבענער נסיעה אָדער, ריכטיגער געזאָגט, נאָך דעם דאָזיגען אַנטלויפען פון דאַנען, — אויף ווי ווײַט איך האָב איצט דערפיהלט, אַז מיט קײן מענשען פערבינדען מיך נישט אַזעלכע שטאַרקע בענדער, ווי מיט אײך. ווי האָב איך אײך געדאַרפט דאַנקבאַר זײַן! איך ווײס, וואָס איהר זענט געווען פאַר מײַן מוטער!... ווי איהר האָט איהר פערבעסערט די לעצטע יאָהרען פון איהר לעבען!

הויזדאָרפער (וועלענדיג איבעררײַסען דעם שמועס). יאָ... יאָ... דערצעהל-זשע ווײַטער. ביזט, הײסט עס, געווען אין מינכען, אין דער בילדער-גאַלערעע... און דאָרט האָסטו געפונען אַ טרײסט.

הײַנריך. יאָ. אַזוי לאַנג, ווי איך האָב מיך געפונען אין די קיהלע זאַלען, וואו ס'איז אַזוי שטיל... ווי נאָר אָבער איך בין אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן גאַס, האָט זיך אַלץ געענדיגט. נו, און דערנאָך די אָבענדען... די אונענדליך-לאַנגע אָבענדען אײנער אַלײן... איך האָב פּראָבירט אַרבײטען, טראַכטען... ס'איז אונמעגליך! ס'איז אין מיר כמעט אַלץ פערלוירען געגאַנגען! (פּויזע. ער האָט זיך אויפגעשטעלט). און ווי לאַנג וועט עס נאָך אַזוי זײַן מיט מיר!

הויזדאָרפער. יאָ, דאָס מוז זײַן שרעקליך, ווען מ'איז אַזוי צוגעוועהנט צו אַ בעשטימטער בעשעפטיגונג...

הײַנריך. צוגעוועהנט — זאָגט איהר? איך האָב מיך שוין לאַנג אָבגעוועהנט. דאָס איז דאָך די גאַנצע זאַך; ס'איז שוין צוויי-דרײ יאָהר, ווי איך בין נישט אימשטאַנד צו אַרבײטען, עפּעס צו שאַפען. איהר ווײסט דאָך...

הויזדאָרפער. אָ, יאָ, איך ווײס...

הײַנריך. דאָס איז דאָך אין דער אמת'ן אונמעגליך געווען. צוזעהען כסדר, ווי עס לײדט אַ טײַערעס, ליבעס וועזען, און וויסען, אַז זי איז שוין נאָהנט צום טוידט און אַז זי אַלײן פיהלט דאָס... אָ! דאָס איז געווען דאָס שרעקליכסטע! דעם דאָ-

זיגען פארגעפיהל האב איך געזעהען אין אירע אויגען, אין איהר בליק, ווען איך פלעג ביינאכט זיצען נעבען איהר בעט און איהר וואס ס'איז פארלייענען. (א דויערנדע פויזע). איך בין איבערגעפאה־רען פון מיין וואוינונג.

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. יא? עס וואלט זיין צו־גרוים אויך פאר דיך אליין.

ה י י נ ר י ך. נישט נאר דערפאר אליין. דארט, אין יענעם וואוינונג, וואלט איך נישט געקענט אפילו איין שורה אנשרייבען. מיר וואלט זיך כסדר געדאכט, אז איך הער דארט יעדער נאכט פון דעם דערביי־איגען צימער יענע זיפצען, וועלכע האבען מיר מיין הארץ אויף שטיקער צוריסען און צוועקגענומען פון מיר יעדע פעהיגקייט, יעדע לוסט צו שאפען, און זאגאר יעדע לוסט צום לעבען. א! גאט מיינער! (פויזע). און איהר ווייסט, וואס דער דאקטאר הייסער האט מיר געזאגט נאך דעם לעצטען זונטאג פאר איהר טוידט?

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. וואס?

ה י י נ ר י ך. אז זי האט געקענט אין אזא צושטאנד אפלעבען נאך א יאהר צוויי־דריי.

ה ו י ז ד א ר פ ע ר (כמעט אויפשפרינגענדיג). נאך צוויי־דריי יאהר? יא? (מיט א געמאכטער רוהיגקייט). זי האט געקענט לעבען נאך צוויי אדער דריי יאהר?

ה י י נ ר י ך. יא. און די סאמע ערגסטע צייט איז איהר נאך פארגעשטאנען פאראוים. איהר וואלט אויסקומען אהן א שום איבער־רייס צו ליגען אין איהר צימער, זי וואלט נישט געקענט פערברענ־גען איין מאל אין וואך אפילו די עטליכע שעה דא אין גארטען, וואו זי האט זיך שטענדיג אזוי גוט געפיהלט. (ווארפט א בליק אויף דעם פוסטען פאטעל).

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. ס'קען זיין, אז איך וואלט מיך ווען ס'איז בעשלאסען, צו פאהרען איהר בעזוכען?... ווי מיינסטו?...

ה י י נ ר י ך (אזוי ווי פערשעהמט). איך רעד אלץ וועגען זיך, מיין געעהרטער הערר הויזדארפער, און איך בין דאך פון דעסט־וועגען פארט נאך יונג, און מיך, ווי נישט איז, שטעהט דאך נאך יאר א געוויסע צוקונפט פאראוים. וויפיעל אבער האט איהר פעו [illegible]ן! א!

ה ו י ז ד א ר פ ע ר. א סך, א סך...

היינריך. איך ווייס, וואָס מיין מוטער איז געווען פאַר איך, איך האָב עס שטענדיג געוואוסט, אפילו אויך דאַן, ווען...

הויזדאָרפער. ווען?...

היינריך. ווען איך בין נאָך אַ קינד געווען; ווען ער, יענער, וועלכער איז געווען מיין פאָטער, האָט אונז אַוועקגעוואָרפען.

הויזדאָרפער. יאָ, יאָ.

היינריך. איך געדענק, אַזוי ווי איצט, יענעם טאָג, ווען מיין מוטער האָט מיר געזאָגט, אַז דער פּאַפּאַ איז אַוועקגעפאָהרען אין ווייטע לענדער. און ער איז נישט צוריק געקומען. דאַן האָב איך אַ געוויסע צייט געגלויבט, אַז ער איז געשטאָרבען און ביינאַכט פלעג איך אָפט ביטער וויינען. אין אַ קורצע צייט אַרום אָבער נאָכדעם האָב איך איהם בעגעגענט אין גאַס... מיט יענער, מיט דער אַנדערער, צוליעב וועלכער ער האָט אַוועקגעוואָרפען דער מאַמען. איך האָב זיך בעהאַלטען אין אַ טויער, אום ער זאָל מיך נישט דערזעהען: זייענדיג אַ קינד נאָך, האָב איך מיך געפיהלט מאָדנע געגען איהם. יאָ, איך האָב פריה פערשטאַנען, אַז מיין מוטער איז פאָלשטענדיג פריי, אָט אַזוי ווי ס'איז פריי אַן אַלמנה, צום ביישפיעל.

הויזדאָרפער. הייסט עס, האָכטו אונז, ווי ס'שיינט, מוחל געווען.

היינריך (עטוואָס בעליידיגט). ענטשולדיגט, כ'בעט אייך... כ'האָב מיך געוויס אַרויסגעהאַפּט מיט אַ וואָרט. (ווידער וואַרעמער). אָבער זאָגט מיר, צי קען מען דען נישט רעדען וועגען פּראָסטע און נאַטירליכע זאַכען מיט אַ פּראַכטער און נאַטירליכער שפּראַך, בעוווּנדערט נאָך איצט, אין אַזאַ מינוט. איך פיהל דאָס בעדערפניש, צו דר׳קען אייך די האַנד, ווי אַ פאָטער, ווייל איך ווייס, ווי עס האָט אייך ליעב געהאַט מיין מוטער. (ס'ווערט כסדר טונקעלער. אויפ'ן גאַס פון יענער זייט צום צינדט מען אָן די לאַנטערנעס).

הויזדאָרפער. ליעב געהאַט... נו, דאָס וואָלט שוין זיין צופיעל... אין די יונגערע יאָהרען האָט מען אַלץ אין דער וועלט ליעב... ניין, מיר זענען גוטע פריינד געווען, היינריך, מיר זענען געווען אַלטע לייט און גוטע פריינד איינער דעם אַנדערן. דו פערשטעהסט עס? אָדער אַזעלכע ווערטער זענען פאַר דיר, אין דיינע יונגע יאָהרען, נישט מעהר, ווי פוסטע קלאַנגען? איבריגענס, ווי קומט איהר דאָס צו פערשטעהן, איהר, יוגענד, פאַר וועלכע ס'ליעגט נאָך

פאַראויס די גאַנצע צוקונפט, איהר, פאַר וועלכע ס'איז אָפען די גאַנצע וועלט און בעזונדער נאָך אזא מענש, ווי דו, מיט אזעלכע אנשויאונגען. דאָס איז קיין וואונדער נישט.

היינריך. איהר האָט אַ טעות, העדר הויזדאָרפער: איך פערשטעה עס גאַנץ גוט. אָ! ווען איך וואָלט נאָר געקענט... אומקעהרען אייך צוריק מיין אָרעמער מאַמען! אָ, וויפיעל וואָלט איך עס איצט געגעבען, אום איהר ווידער צו זעהען, האָטש איין אָבענד נאָר, אָט דאָ, אויף דעם פּלאַץ!

הויזדאָרפער. אַ סך? (מיט אַ גרויסער ביטערקייט). וואָס וואָלסטו געגעבען?

היינריך (נישט בעשלאָסען). מיר דאַכט זיך, אז איך וואָלט אוועקגעגעבען... איך וואָלט געאָפּפערט מיט מיין גאַנצער צוקונפט, מיט אַלץ, וואָס איך קאָן נאָך ערגרייכען.

הויזדאָרפער. האָב נישט אייך מיר קיין פּערא בעל, היינריך, — דו אַליין גלויבסט עס אויך נישט.

היינריך. ווען איך וואָלט זיין אימשטאַנד, ווען איך וואָלט בעזיעגען די מאַכט דערצו....

הויזדאָרפער. דאָס איז נישט אמת, היינריך, אפילו אויך דאַן, ווען דו וואָלסט בעזיעגען די מאַכט... אָ! איך קען דיך! איך קען אייך אַלעמען... איך וויים... וואָס איהר זענט.

היינריך. „איהר"? ווער איז דאָס דער „איהר"? איך וויים נישט פאַר וועמען, אויסער פאַר מיך אַליין, מיר וועט אויסקומען אָפּצוגעבען רעכנונג.

הויזדאָרפער. דיך וועט פאַר קיינעם נישט אויסקומען אָפּצוגעבען קיין רעכנונג. אויב איך זאָג „איהר", וויים איך גאַנץ גוט, וואָס איך פערשטעה אונטער דעם וואָרט. מיט מיר צוזאַמען האָט אַמאָל געדיענט אַ יונגער מענש, — דאָס וועט שוין זיין די מעשה, אַ יאָהר צעהן... ער פלעגט אין דער פרייער צייט ליעב האָבען צו שפּיעלען... איינמאָל האָט די האַר-געזעלשאַפט אויפגענומען זאַגאַר וואָס ס'איז פון זיינע ווערק... דעם דאָזיגען קאָלעגע מיינעם האָט מען גערופען פראַנץ טאָמאַס. ביי איהם איז געשטאָרבען זיין איינאוגציגעס קינד, אַ שען-ענטוויקעלטער יונג פון אַ יאָהר זיעבען. איך האָב איהם געקענט. ער פלעגט אַמאָל קומען מיט דער מוטער אין בּוּרא נאָכ'ן טאַטער. און אָט דאָס דאָזיגע יונגעל שטאַרבט אָב אין

איין נאַכט פון דיפטעריט און איך גײה אַריין צו איהם מנחם-אָבלין זיין. איך גײה אַריין, ערשט איך זעה... דער פאָטער זיצט ביים פּאָרטעפּיאַנע... און... שפּילט... יאָ, שפּילט. דערביי דאַרף איך נאָך דאָס בעמערקען: אין דעם זעלבּיגען צימער, אין אַ טרומנע, איז געלעגען דאָס קינד... און ער, דער פאָטער, שפּילט און הערט נישט אויף צו שפּילען אפילו אויך דאַן, ווען איך בין אַריינגעגאַנגען... ער האָט נאָר אַ שאָקעל געטאָן צו מיר מיט'ן קאָפּ, און ווען איך בין צוגעגאַנגען נעהנטער און האָב זיך אָבגעשטעלט הינטער איהם, האָט ער מיר אין דער שטיל געזאָגט: הערט, הערר הויזדאָרפער... איך שפּיעל פאַר מיין אָרעמען יונגעל. מיר איז נאָר-וואָס אַריינגעפאַלען אין קאָפּ די דאָזיגע מעלאָדיע". און דאָס טוידטע קינד ליעגט דערביי אין טרומנע... יאָ. מיר איז פראָסט אַ שוידער הורכגעלאָפען איבערן לייב.

הײנריך (הערענדיג אויפמערקזאַם און ענדליך מיט דעם געפיהל פון אַ געוויסער בעפריעדיגונג). נו, יאָ. איך פערשטעה גאַנץ גוט, אַז אַ סך, — און גראָד זעהר גוטע מענשען — שפּירען ביי אַזעלכע צופאַלען אַ מין שרעק.

הויזדאָרפער. שרעק... יאָ. דאָס וואָרט איז טאַקע אַמ-מעהרסטען צוגעפּאַסט דערצו.

הײנריך. אָבער זאָגט איהר אַליין, הערר הויזדאָרפער: צי דאַרף מען דען נישט אייגענטליך מקנא זיין אַזעלכע מענשען; צי דאַרף מען נישט קוקען מיט קנאה אויף יענע מענשען, וועלכע ס'גיט זיך אַזוי לייכט איין צו געפינען אַ טרייסט אין זייער טאַלאנט, אין זייער קונסט; וועלכע בעזיצען, אפשר, די מערקווירדיגע פעהיגקייט, צו פערקערפערן זייער אונגליק אין אַ בעזונדער בילד, אָנשטאָט צו דערטרינקען דעם דאָזיגען אונגליק אין אַ ים פון אונגוצליכע טרערען?

הויזדאָרפער. פערקערפערן? צי קענען זיי דערמיט די טוידטע לעבעדיג מאַכען?

הײנריך. און מיט זייערע טרערען מאַכען זיי דען די טוידטע לעבעדיג? איך זאָג נישט, אַז די פרייד, וואָס מ'שפּירט אַרבייטענדיג, איז אימשטאַנד אונז צו דיענען אַלס בעלוינונג פאַר דעם פּיין, וואָס מיר לעבען איבער, פערליערענדיג אַ טייערען וועזען. אָבער, נאָך אַלעמען, איז דען די אַרבייט נישט דאָס איינציגע, וואָס אונז בלייבט? ווײַט איהר דען נישט, אַזוי ווי פריהער, אַרומאַרבייטען אייער גאָרטען?

און איך, איך וואַרט מיט אונגעדולד אויף יענעם טאָג, ווען איך וועל ווידער, ווי אַמאָל, פעהיג זיין צו שאַפען עפּעס רעכטס. מיר דאַרפען זיך אונטערגעבען דעם אונפערמיידליכען פאַקט.

הויזדאָרפער. דעם אונפערמיידליכען פאַקט, יאָ.

היינריך. און דאָס איז געווען אונפערמיידליך.

הויזדאָרפער. ניין, ניין.

היינריך (אַביסל פערוואונדערט). געוויס. מיט וואָס'רע געדאַנקען פייניגט איהר זיך? האָט איהר דען אַליין מיט זעקס וואָכען צוריק נישט געהערט מיט'ן דאָקטאָר? ער האָט דאַן נישט בעהאַלטען פון אייך דעם גאַנצען אמת. אַזוי האָט עס געמוזט זיין.

הויזדאָרפער. אָבער נישט אַזוי געשווינד! נישט איצט.

היינריך. ווי אַזוי קענט איהר עס זאָגען, הערר הויזענדאָרפער? איהר גלויבט דען, אַז אין איהר היילונג איז עפּעס דורכגעלאָזען אָדער פערזעהען געוואָרען?

הויזדאָרפער. אָ, ניין. ענטשולדיג. ס'איז קיין זאַך נישט דורכגעלאָזען געוואָרען.

היינריך. וועגען וואָס דען האַנדעלט זיך דאָ?

הויזדאָרפער. האָסטו מיר דען אַליין נישט געזאָגט, אַז זי האָט געקענט לעבען נאָך אַ יאָהר צוויי-דריי?

היינריך. יאָ... דאָס... דאָס איז אמת. דער זעלביגער דאָקטאָר אָבער האָט אָנגעוויזען, — ווי אייך איז גוט בעוואוסט— אויך אויף דער מעגליכקייט פון אַ פלוצלונגען טוידט.

הויזדאָרפער. פון אַ פלוצלונגען?... יאָ, דאָס איז אמת. (זיך שלאָגענדיג מיט דער דעה, דערנאָך בעשטימט). דאָס אָבער, צי דער דאָזיגער פלוצלונגער טוידט איז געווען נאַטירליך, — בלייבט נאָך אַ פראַגע.

היינריך (ערשטוינט). וואָס?! פאַרוואָס איז ביי אייך אַזאַ... ניין. איך פערשטעה נישט, וואָס עס ברענגט אייך צו דער השערה, אויף וועלכער ס'איז נישט פאַראַן קיין... דער דאָקטאָר וואָלט דאָך עס פון דעסטוועגען בעמערקען.

הויזדאָרפער. פאַרוואָס עפּעס? ס'איז גענוג, דו זאָלסט אויסטרינקען אַ גלעזיל מאָרפיום, און אויף צו-מאָרגענס אין דער פריה וועט מען דיך געפינען אַ טוידטען. די היימישע זענען דאָך שוין צוגעגרייט.

הײנריך. איהר זאָגט עס עפּעס מיט אַזאַ מאָדנער זיכער־קײט... האָט דען מײַן מוטער געזאָגט עטוואָס אַזוינס, וואָס וואָלט געקענט דיענען אַלס?...

הויזדאָרפער. איך ווײס, וואָס איך רעד. איך גלויב, אַז דאָס איז פאַר דיר גענוג.

הײנריך. קוים האָט איהר מיר אַזוי פיעל געזאָגט, העררהויזדאָרפער, וועט איהר זיכער געפינען, אַז...

הויזדאָרפער. דאָס אַלץ ווײס איך... פרעג מיך נישט מעהר!

הײנריך. אַה, יאָ. דער בריעף אויף איהר שרײַב־טיש...

הויזדאָרפער (שאָקעלט מיטן קאָפּ). יאָ. (פּויזע).

הײנריך (אַ צוטומעלטער). אָט וואָס... יאָ... וואָס אָבער אײַגענטליך וואונדער איך מיך? ווי אָפט האָב איך אין די שרעקליכע נעכט זיך אַלײן געפרעגט, — יאָ, איך דערצעהל דאָס אײַך אַלײן, ריעזיקיערענדיג דערמיט, אײַך ווידער פאַרצוקומען שרעקליך, — וואָס צווינגט אונז, אָרעמע נפשות, איבערצוטראָגען אַזוי פיעל לײַדען, אַזאַ פּײַן, ווען נאָך אַלעמען ליעגט דאָך פאָרט בײַ אונז אין די הענד די מעגליכקײַט אין יעדער מינוט צו מאַכען אַ ענדע דערמיט?

הויזדאָרפער. הײנריך!

הײנריך. אויב מײַן מוטער האָט געטאָן דאָס, וואָס אײַך איז, ווי איהר זאָגט, באַוואוסט, האָט זי געהאַנדעלט גאַנץ גוט.

הויזדאָרפער. הײנריך!

הײנריך. דאָס איז מײַן מײנונג, אַלס עהרליכער מענש.

הויזדאָרפער. דו הויבסט דאָך אָבער נישט אָן צו ווײסען קײן זאַך, הײנריך... דו ווײסט גאָרנישט! זי וואָלט דאָך נאָך ווײַטער לײַדען און ווײַטער לעבען זי וואָלט דאָך נאָך ווײַטער לײַדען און ווײַטער לעבען פאַר מיך און פאַר זיך... לעבען אָט צוליעב די עטליכע שעה דאָ, אין דעם גאָרטען, וואָס איז פול מיט ערינערונגען פון אונזער יוגענד, פון אונזער גליק... נאָר זי איז געשטאָרבען צוליעב דיר... צוליעב דיר, הײנריך... דו זאָלסט עס ווײסען!... יאָ! צוליעב דיר!

הײנריך (אַלץ מעהר אויפגערעגט). צוליעב מיר?... צוליעב מיר? איך הויב אײַך נישט אָן צו פערשטעהן! צוליעב מיר!... וואָס הײסט עס?

הויזדאָרפער. דו פֿערשטייסט עס אין דער אמתן נישט? דו קאָנסט זיך עס נישט פֿאָרשטעלן?... האָסטו דען אַליין נישט גערעדט וועגן דעם?

היינריך. וועגן וואָס?

הויזדאָרפער. האָסטו דען אַליין מיר נישט דערציילט, וואָס מיט דיר איז פֿאָרגעקומען? און דו גלויבסט, אַז דיין מאַמע האָט דאָס אַלץ נישט בעמערקט?

היינריך. וואָס האָט מיין מאַמע בעמערקט?

הויזדאָרפער. אַז איהר קרענק האָט דיך געשטערט אין דיין קאַריערע, אַז דו האָסט נישט געקאָנט מעהר אַרבייטען, אַז דיך האָט צוגענומען אַ שרעק דערפֿאַר, וואָס דיין טאַלאַנט געהט פֿערלוירען, וואָס פֿון דיינע פּנים גקוטען ווערט גאָרנישט אויף אייביג, וואָס דו... זי האָט געזעהן... אַז דו האָסט דיך געפּייניגט, אַז דו האָסט געליטען, אַז דו ביזט אויסגעגאַנגען פֿון טאָג צו טאָג... זי האָט אַלץ געזעהן, און דעריבער...

היינריך. נו, דעריבער?! ניין, ניין, דאָס איז נישט מעגליך!

הויזדאָרפער. אומעגליך? זי איז געווען דיין מאַמע, און דעריבער איז דאָס מעגליך געווען.

היינריך. ניין, הערר הויזדאָרפער, אייער פֿיין ברענגט אייך צו אַזעלכע השערות, וואָס לאָזען זיך מיט קיין זאַך נישט בעגרינדען. איך ווייס גאַנץ גוט, אַז פֿאַר מיין מוטער האָט מיין גייסטעס-צו-שטאַנד נישט געקאָנט בלייבען קיין סוד, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס איך האָב מיך די גאַנצע צייט געמיהט צו... נאָר דאָס זאָל זיין די סבה פֿון... ניין, ניין, דאָס איז...

הויזדאָרפער. (איהם שאַרף איבעררייסענדיג). פֿאַרוואָס גלויבסטו עס מיר נישט? דו מיינסט, אַז איך נאַר דיך אָב? צו וואָס זאָל איך דאָס טהון? אָט! (אַרויסנעהמענדיג אַ בריעף פֿון קעשענע). נאַ לייען! לייען! לייען! דער דאָזיגער בריעף איז אָנגע-שריבען מיט אַ קלאָרען פֿערשטאַנד און אַ שטאַרקען זכרון... דאָס איז עס דער זעלביגער בריעף, וואָס איז געלעגען אויף איהר שרייב-טיש! זי האָט איהם אָנגעשריבען דעם לעצטען אָבענד, און אין אַ האַלבע שעה נאָכדעם... נעהם, לייען... דאָ איז אַלץ אָנגעשריבען... ווייל זי האָט געזעהן, ווי דו פּייניגסט זיך... ווי דו... דו... דעריבער האָט זי פֿערלאָזען די וועלט... פֿאַר דער צייט... דעריבער איז זי געשטאָרבען!

ה י י נ ר י ך. (דורכלייענענדיג דעם בריעף). אָרעמע! אונגליקליכע מוטער! (לאָזט זיך אַראָב אינגאַנצען אַ דערשלאָגענער). צוליעב מיר! צוליעב מיר! אָ, גאָט מיינער! גאָט מיינער! אַזוי הייסטייִם, איך... אָ אונגליקליכע מוטער! (בעהאַלט דעם קאָפּ אינ'ם פאָטעיל. הויזדאָרפער קוקט איהם אָן און שאָקעלט מיט'ן קאָפּ. אַ דויערנדע שווייגעניש. דערנאָך שטעהט היינריך אויף). איך געה אַוועק. איך פערשטעה, אַז אייך איז שווער מיך אָנצוקוקען. נעהמט דעם בריעף! (האַלט איהם נאָך אין האַנד). ער איז געשריעבען געוואָרען מיט'ן פולען בעוואוסטזיין און האָט אין זיך אַ סך אמת. יאָ, איצט צווייפעל איך שוין מעהר. (נאָך אַ געוויסער צוריקהאַלטונג). ערלויבט מיר נאָר אייך אָנצוּווייזען אין איהם דעם אָרט?

ה ו י ז ד אָ ר פ ע ר. וועלכען?

ה י י נ ר י ך. אָט דעם, וואו מיין מוטער בעט אייך... אָט!... (ווייזט מיט'ן פינגער). „איך בעט דיך"... בעט אייך, איהר זאָלט מיר נישט איבערגעבען דעם אינהאַלט פון דעם בריעף און מיך לאָזען ווייטער אַזוי לעבען אין מיין גלויבען, אַז זי איז געשטאָרבען מיט אַ נאַטירליכען טוידט. דער בריעף... ער איז בעשטימט געווען אויסשליעסליך פאַר אייך, און זיכער נישט פאַר מיר.

ה ו י ז ד אָ ר פ ע ר. איך בעשטים איהם פאַר דיך! איך בעשטים איהם פאַר דיך! איך ערלויב מיך דאָס צו טהון. יאָ, איך ערלויב זיך. דו לעבסט עס איבער.

ה י י נ ר י ך. איהר האָט מיט אייער האַנדלונג אינגאַנצען צוועקלאָז געמאַכט דעם דאָזיגען פרייוויליגען טוידט פון דער פרוי, וואָס האָט איהר לעבען פאַר אַ קרבן געבראַכט. זי האָט נישט געוואָלט, אַז איך זאָל מיך רעכענען פאַר איהר מערדער, אַז איך, פערשאָלטענער, זאָל זיך, ווי קין, אַרומשלעפּען איבער דער וועלט. און איהר, קאָן זיין, וועט אַליין שפּעטער פיהלען, אַז איהר האָט געהאַנדעלט נישט ריכטיג נישט נאָר אין דער בעציהונג צו מיר, נאָר אויך אין דער בעציהונג צו איהר, און האָט אָבגעטהון אַזאַ פערברעך, וואָס איז כמעט נאָך גרעסער פון דעם, וואָס איך האָב געטהון.

ה ו י ז ד אָ ר פ ע ר. איך נעהם די פעראַנטוואָרטליכקייט אויף זיך, היינריך. איך האָב געקאָנט דיר דאָס זאָגען... יאָ, געקאָנט. דו וועסט נישט לאַנג פיהלען זיך שולדיג... ניין! דו וועסט דיך אויסניכטערן! וועסט דיך אַוועקשטעלען אויף די פיס! וועסט לעבען! שאַפען!

היינריך. איך האָב גערעכט אויף דעם!... און אפשר איז עס גאָר מיין פליכט. ווייל מיר בלייבט קיין אַנדערע זאַך ניט צו טהון, ווי נעהמען זיך דאָס לעבען, אָדער פּראָבירען דערווייזען, אַז מיין מוטער איז נישט אומזיסט געשטאָרבען.

הויזדאָרפער. היינריך! מיט אַ חודש צוריק האָט נאָך דיין מאַמע געלעבט, און דו קאָנסט איצט אַזוי רעדען? צוליעב דיר איז זי פון דער וועלט געגאַנגען און דו שאָקעלסט אַזוי רוהיג אָב פון זיך דאָס דאָזיגע בעוואוסטזיין און געהסט זיך אַוועק. און אין עטליכע טעג אַרום וועסטו אפשר אויסרעכנען און אויסגעפינען, אַז דאָס איז גאָר געוועזען איהר פליכט? בין איך דען נישט גערעכט? זענט איהר דען ניט אַלע, איינער ווי דער אַנדערער: איהר זענט בעלי-גאוות, יאָ, אַלע זענט איהר בעלי-גאוות, איהר זענט אי גרויסע אי קליינע. וואָס פאַר אַ צורה האָט דיין גאַנצע שרייבערייַ, און אויב אפילו דו ביזט אַ געניע, דער גרעסטער געניע, וואָס פאַר אַ ווערט האָט עס איים פערגלייך מיט יענע מינוטען, מיט יענע לעבעדיגע מינוטען, ווען דיין מוטער איז געזעסען דאָ, אין דעם פאָטעיל, און האָט גערעדט מיט אונז, אָדער האָט געשוויגען... נאָר איז געוועזען דאָ, אָט דאָ און האָט געלעבט... געלעבט!

היינריך. לעבעדיגע מינוטען? די דאָזיגע מינוטען, די דאָזיגע שעה'ען, צייטען זיך נישט לענגער פון יענעם לעצטען, וועלכער געדענקט זיי. מיטהעלפען דערצו, אַז אַזעלכע מינוטען, אָדער אַזעלכע שעה'ען, זאָלען זיך ציהען אומענדליך, פעראייביגען זיי, — איז דאָס דען נישט גוט? איהר פערשטעהט מיך היינט פאַלש... אייערע ליידען גיעבען אייך דאָס רעכט אויף דעם. עס וועט אָבער קומען דער פריה-לינג, אייער גאָרטען וועט זיך ווידער פונאַנדערבליהען, און אָט, דאַמאָלס וועלען מיר ווידער רעדען... איהר וועט דאָך נאָך לעבען. (ער געהט אַוועק דורכ'ן וועראַנדע, פון וואַנען עס ציהט זיך אין גאָרטען אַ ברייטע ליכט-פאַס פון לאָמפּ.)

פאָרהאַנג.

אינהאלט פון 1טען באנד.